

ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามุขยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี

นายจักรคุณย์ มนตรีกุล ณ อยู่ธยา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**The Effects of Using a Guidance Activities Package to Develop Relationship with
Classmates of Mathayom Suksa V Students at Khana Rat Bamrung
Pathum Thani School in Pathum Thani Province**

Mr. Jakadul Montrikul Na Ayudhaya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Guidance and Psychological Counseling

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานุยุยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี

ชื่อและนามสกุล นายจักรคุลย์ มนตรีกุล ณ อยุธยา

แขนงวิชา การแนะแนว

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท หญิง ดร. สุขอรุณ วงษ์ทิม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

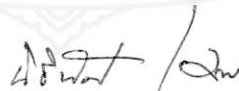
ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท หญิง ดร. สุขอรุณ วงษ์ทิม)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

Bin

ชื่อวิทยานิพนธ์ ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัย นายจักรคุณย์ มนตรีกุล ณ อุรุยา รหัสนักศึกษ 2522400015

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันคำรวจโท หญิง ดร. สุขอรุณ วงษ์ทิม

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบคะแนนการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานีก่อนและหลัง
การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน และ (2) เปรียบเทียบ
คะแนนการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ของนักเรียนดังกล่าวในกลุ่มทดลองที่ใช้
ชุดกิจกรรมแนะแนว และในกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อสนเทศ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี
อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่ม
แบบกลุ่ม และมีคะแนนจากแบบวัดมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลง
มา แล้วสุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ได้แก่ แบบวัดมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์
กับเพื่อนในชั้นเรียน และข้อสนเทศเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน สถิติที่ใช้
ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี ในกลุ่มทดลองมีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน
สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) นักเรียนดังกล่าวในกลุ่มทดลองมีคะแนน
มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสูงกว่าคะแนนของนักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อสนเทศ
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ ชุดกิจกรรมแนะแนว มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน มัธยมศึกษา

Thesis title: The Effects of Using a Guidance Activities Package to Develop Relationship with Classmates of Mathayom Suksa V Students at Khana Rat Bamrung Pathum Thani School in Pathum Thani Province

Researcher: Mr. Jakadul Montrikul Na Ayudhaya; **ID:** 2522400015;

Degree: Master of Education (Guidance and Psychological Counseling);

Thesis advisors: (1) Dr. Sukaroon Wongtim, Associate Professor;

(2) Dr. Nitipat Mekkhachorn, Assistant Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

The objectives of this research were (1) to compare the scores on relationship with classmates of Mathayom Suksa V Students at Khana Rat Bamrung Pathum Thani School before and after using a guidance activities package and (2) to compare the score on relationship with classmates of the students in the experimental group who used the guidance activities package with that of the students in the control group who used guidance information.

The sample consisted of 40 Mathayom Suksa V students of Khana Rat Bamrung Pathum Thani School in Pathum Thani province during the 2014 academic year, who had scores on relationship with classmates at the 25th percentile or lower. They were obtained by cluster sampling. Then they were randomly divided into two groups each of which containing 20 students. After that, one group was randomly assigned as the experimental group; while the other group, the control group. The employed research instruments comprised a scale to assess relationship with classmates, a guidance activities package to develop relationship with classmates, and a set of guidance information. Data were analyzed using the percentage, mean, standard deviation, and t-test.

Research findings revealed that (1) after using the guidance activities package to develop relationship with classmates, Mathayom Suksa V students of Khana Rat Bamrung Pathum Thani School who were in the experimental group had scores on relationship with classmates significantly higher than their counterpart scores prior to using the guidance activities package at the .05 level of statistical significance; and (2) the students in the experimental group had the scores on relationship with classmates higher than the counterpart scores of the student in the control group who used guidance information at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Guidance activities package, Relationship with classmates, Mathayom Suksa

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอันดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท หลุยง ดร.สุขอรุณ วงษ์ทิม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่าน อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง ที่กรุณาเป็นประธานคณะกรรมการ สอบ และได้ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ได้แก่ คุณครูสายหยุด เหมือนสร้อย คุณครูทองดี แยมสรวล คุณครูเอกสิทธิ์ เอกปิยะแสงทอง คุณครูวาสนา บุญอำรุง และอาจารย์ ชลธิชา จันมณี ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือในการตรวจ แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ อบรมสั่งสอนด้วยความเมตตาศรัทธา และให้กำลังใจศิษย์ตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการ นางวิไลวรรณ วรัญศรีศรี และ ท่านผู้อำนวยการ นายไพฑูรย์ จารุสาร ผู้อำนวยการ โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี และคณะครูโรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานีทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ สนับสนุน ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจ จนผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างเรียบร้อย

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาแขนงวิชาการแนะแนว ปีการศึกษา 2552 ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่ให้ชีวิตทางการศึกษา ตลอดจนเป็นผู้ให้ชีวิตแก่ผู้วิจัย ประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณของบิดามารดาและคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรม ชี้นำแนวทางที่ดีให้ผู้วิจัยในการดำเนินชีวิตตลอดมา

จักรคุลย์ มนตรีกุล ณ อยุธยา

มิถุนายน 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
สมมติฐานในการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์.....	9
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว.....	41
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อสนเทศ.....	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
ประเภทและแบบของการวิจัย.....	61
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	61
ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ.....	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	66
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	74
สรุปการวิจัย.....	74
อภิปรายผล.....	76
ข้อเสนอแนะ.....	79
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก.....	90
ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	91
ข แบบวัดเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน.....	92
ค ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนและข้อสนเทศ มนุษย์สัมพันธ์.....	98
ง แสดงค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบวัดมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน แสดงดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดและชุดกิจกรรมแนะแนว.....	189
จ การเก็บข้อมูลแบบวัดมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสำหรับกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง.....	194
ประวัติผู้วิจัย.....	199

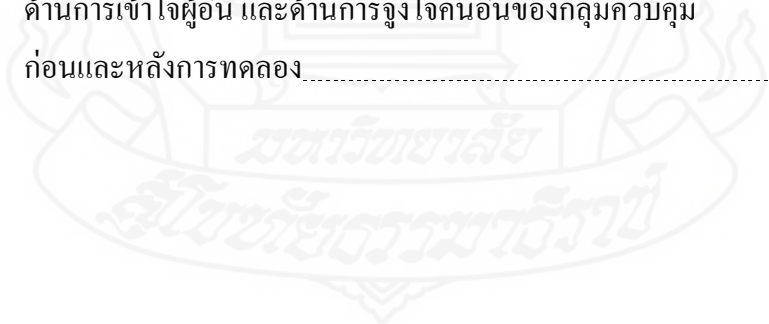
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง (n=20 คน).....	69
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบ ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-dependent) ของคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง (n=20).....	70
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าที แบบอิสระ (t-independent) ของคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (n=20).....	71

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ภาพที่ 2.1 แผนภูมิองค์ประกอบมนุษย์สัมพันธ์.....	11
ภาพที่ 2.2 พฤติกรรมตามแนวความคิดทฤษฎีหน้าต่างโจฮารี.....	24
ภาพที่ 2.3 การขยายบริเวณเปิดเผย.....	25
ภาพที่ 2.4 การแสดงลักษณะหน้าต่างหัวใจของผู้ที่รับข้อดีชมมาก.....	26
ภาพที่ 2.5 แสดงลักษณะหน้าต่างหัวใจของคนที่ได้รับข้อดีชมน้อย.....	26
ภาพที่ 2.6 แสดงลักษณะหน้าต่างหัวใจของคนที่ไม่สนใจ.....	27
ภาพที่ 2.7 แสดงลักษณะหน้าต่างหัวใจของคนที่ไม่เปิดเผย.....	27
ภาพที่ 2.8 แสดงขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์.....	47
ภาพที่ 4.1 คะแนนเฉลี่ยมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนของกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง.....	70
ภาพที่ 4.2 คะแนนเฉลี่ยมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ด้านการเข้าใจตนเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น และด้านการจูงใจคนอื่นของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง.....	72
ภาพที่ 4.3 คะแนนเฉลี่ยมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ด้านการเข้าใจตนเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น และด้านการจูงใจคนอื่นของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง.....	73

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากสภาพปัจจุบันการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมเต็มไปด้วยสภาพปัญหา มากมาย ทั้งปัญหาที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ และหลายปัญหาที่คนในสังคมต้องช่วยกันแก้ไขปัญหา ซึ่งบางปัญหาที่เกิดขึ้นก็สร้างปัญหาให้กับคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพทั้งทางร่างกาย สุขภาพ ทางจิตใจ อีกทั้งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม

การปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมของสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญใน การดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง และการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันของบุคคล จึงจำเป็น ที่จะต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2542, น. 148) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เรา ทั้งนี้เพราะ มนุษย์สัมพันธ์ทำให้มนุษย์รู้จักที่จะให้ความรัก การให้อภัย การช่วยเหลือ ความเอื้ออาทร ความเห็น ออกเห็นใจ เข้าใจและยอมรับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่ความสงบสุขของ สังคม

นอกจากนั้น มนุษย์สัมพันธ์ยังมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและการพัฒนาครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และนอกจากนี้ บริพันธ์ อภิวัฒน์การุญ (2543, น. บทคัดย่อ) กล่าวว่า การพัฒนาความรู้ด้านวิชาการต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาทาง ร่างกายและจิตใจ โดยเริ่มจากการพัฒนาตัวคน เพื่อสร้างปรุงแต่งบุคคลให้มีบุคลิกภาพที่ดี ในการสร้างพัฒนาบุคลิกภาพของคนก็คือ สร้างความภูมิใจในตนเอง เนื่องจากความภูมิใจในตนเอง เป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรม ที่มีประสิทธิภาพบุคคล ที่มีความภูมิใจในตัวเองสูงมักได้รับความ สำเร็จทั้งด้านวิชาการและด้านสังคม ซึ่งเห็นได้ว่า มนุษย์สัมพันธ์มีความสำคัญกับบุคคลใน การอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลสุข สังข์รุ่ง (2543, น. 1) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์เน้นเรื่องการที่คนสามารถเข้ากันได้ดี ทำให้สามารถร่วมกันทำงานได้อย่างมี ความสุข ราบรื่นไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ร่วมมือกันทำงานอย่างดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งของ ตนเองและองค์กร และงานวิจัยของ กฤษณา ศักดิ์ศรี (2534, น. 23) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ คือ กระบวนการของศาสตร์ที่ใช้ศิลปะสร้างความพอใจ รักใคร่ ศรัทธา เคารพ นับถือ โดยแสดง

พฤติกรรมให้เหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ เพื่อโน้มนำให้มีความรู้สึกใกล้ชิดเป็นกันเอง จูงใจ
ร่วมมือร่วมใจในอันที่จะบรรลุสิ่งซึ่งพึงประสงค์อย่างราบรื่น และอยู่สังคมได้อย่างสันติสุข

โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เป็นโรงเรียนรัฐบาล
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 (ปทุมธานี-สระบุรี) เปิดสอนในระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายแบบสหศึกษา และเป็นโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด
ปทุมธานี นักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนที่มาจากครอบครัวในพื้นที่ในอำเภอเมืองปทุม จังหวัด
ปทุมธานีและต่างพื้นที่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอสสามโคก จังหวัด
ปทุมธานี อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งในฐานะผู้วิจัยเป็นครูแนะแนว พบว่า
นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังขาดความรู้พื้นฐานในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน
ในชั้นเรียนและบุคคลอื่น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูและเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน พบว่า นักเรียน
ส่วนใหญ่มีปัญหาในการเรื่องการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน เช่น การพูดจาไม่ไพเราะกับเพื่อน
การไม่กล่าวคำขอโทษเมื่อทำผิด การไม่ช่วยเหลือในการทำงานกับเพื่อน การทะเลาะกันกับเพื่อน
 ฯลฯ ทั้งนี้จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีขาดการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน
ในด้านการพูดจาที่สุภาพ การวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ความยิ้มแย้มแจ่มใสกับเพื่อน
ความเห็นอกเห็นใจ ฯลฯ ดังนั้น ผู้วิจัยคิดว่า วิธีการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นสิ่งที่ดีและมี
ความสำคัญ และนักเรียนสามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนได้หลายวิธี ดังงานวิจัยของ ระวัง
เนตรโพธิ์แก้ว (2542, น. 132) กล่าวว่า การกระทำที่จะเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นได้นั้นมี
หลายวิธี ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลว่าจะเลือกปฏิบัติในแนวทางใดโดยคำนึงถึงบุคลิกลักษณะส่วนตัวที่จะ
สามารถปรับใช้ให้เหมาะสม โดยไม่เกิดปัญหาและอุปสรรค ซึ่งแนวทางสร้างมนุษยสัมพันธ์
โดยทั่วไป คือ ไม่ถือตัวและพูดกับทุกคน มีความสุภาพ วางตัวเหมาะสมกับกาลเทศะ
สร้างความสัมพันธ์และเป็นมิตรกับทุกคน มีความสนใจต่อบุคคลอื่นด้วยความจริงใจ เรียกชื่อบุคคล
อื่นได้ถูกต้อง พูดจายกย่องคนอื่นมากกว่าการตำหนิติเตียน หลีกเลี่ยงการยกตนข่มท่าน มีความเห็น
อกเห็นใจผู้อื่น และงานวิจัยของ ชุติพร เห่งำพรหมมินทร์ (2546) ได้ศึกษาและพัฒนา
มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2545 จำนวน 110 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ด้านการสนใจความรู้สึกของ
กันและกัน และด้านการพูดให้กำลังใจกัน อยู่ในระดับดีมาก ส่วนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนด้าน
การใช้วาจาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดง
ความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเพื่อน และด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ทำลาย
มนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีมนุษยสัมพันธ์
กับเพื่อนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มี

มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักสภาพแวดล้อม สามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสรานทิพย์ อนุมัติ (2545, น. 16) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า กิจกรรมแนะแนว คือ การจัดกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการมีลำดับและขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว สามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองได้อย่างเต็มที่ และประภัสสร โลหะนันท์ชัย (2548, น. 61) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบ พัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้ถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด อันจะนำไปสู่การพัฒนาในกระบวนการคิด การวางแผน และการแก้ปัญหา ตลอดจนการสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) ที่ได้กำหนดให้กิจกรรมแนะแนวเป็นหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยมีการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังงานวิจัยของ อัมพร ชนะทอง (2546, น. 68) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี ผลวิจัยพบว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ พิทยาภรณ์ พิทยาภรณ์กุล (2546, น. 74) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อปรับพฤติกรรมก่อนกวนในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ต้องปรับลดพฤติกรรมก่อนกวนในชั้นเรียนจำนวน 12 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับการลดพฤติกรรมก่อนกวนในชั้นเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวสูงกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีพฤติกรรมก่อนกวนในชั้นเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวลดลง

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน เป็นกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ ด้านการเข้าใจตนเองด้านการเข้าใจคนอื่น และด้านการจูงใจคนอื่น เนื่องจากชุดกิจกรรมแนะแนวมีความน่าสนใจทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำรายละเอียดของเนื้อหาในกิจกรรมแนะแนวได้ง่ายขึ้นและจำได้นาน ทั้งยังกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น ดังนั้น การสร้างมนุษยสัมพันธ์จึงมีความสำคัญกับบุคคลทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นวัยเรียน ซึ่งจะต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดมิตรภาพและเกิดความรู้สึกที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน งานวิจัยของ อัมพิกา ไกรฤทธิ (2532, น. 17) ได้ให้ความหมายไว้ว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การศึกษา การเรียนรู้ การทำความเข้าใจและสนองตอบเกี่ยวกับมนุษย์ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ภาพที่ต่อกัน เกิดความสามัคคีกลมเกลียว ตลอดจนเกิดความสุขระหว่างกัน และมนุษย์สัมพันธ์ คือ การรู้จักใช้ศิลปะ หรือเทคนิคในการเอาชนะใจคน คือให้เราสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และจรูญ ทองถาวร (2533, น. 2) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลปะ ในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน และอยู่ร่วมกันด้วยดีและมีความสุข ประกอบกับโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังเป็นวัยรุ่น ที่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน เพื่อให้เกิดความรัก ความเข้าใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับ คมเพชร ฉัตรศุกกุล (2530, น. 108-110) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ในโรงเรียน เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้นถึงวัยหนึ่งก็จะต้องไปโรงเรียน โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็กมากที่สุด เพราะนอกจากจะเป็นที่ซึ่งเด็กๆ ได้เรียนหนังสือ ยังจะเป็นที่เรียนรู้และมีพัฒนาทางด้านสังคม ซึ่งนอกเหนือไปจากการพัฒนาตนเองภายในบ้าน การที่เด็กได้พบเพื่อนๆ วัยเดียวกันก็จะทำให้เรียนรู้พฤติกรรมของคนวัยเดียวกัน เรียนรู้ถึงความเหมาะสมของพฤติกรรมของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับบุคคลอื่นๆ เช่น เด็กจะได้เรียนรู้ว่าทำอะไรจึงจะอยู่กับเพื่อนๆ ได้ ประกอบกับผู้วิจัยเป็นครูแนะแนวโรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงตระหนักและเห็นความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในโรงเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูแนะแนวจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาและมีทักษะทางมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนและบุคคลอื่นได้ดีขึ้นและเหมาะสม

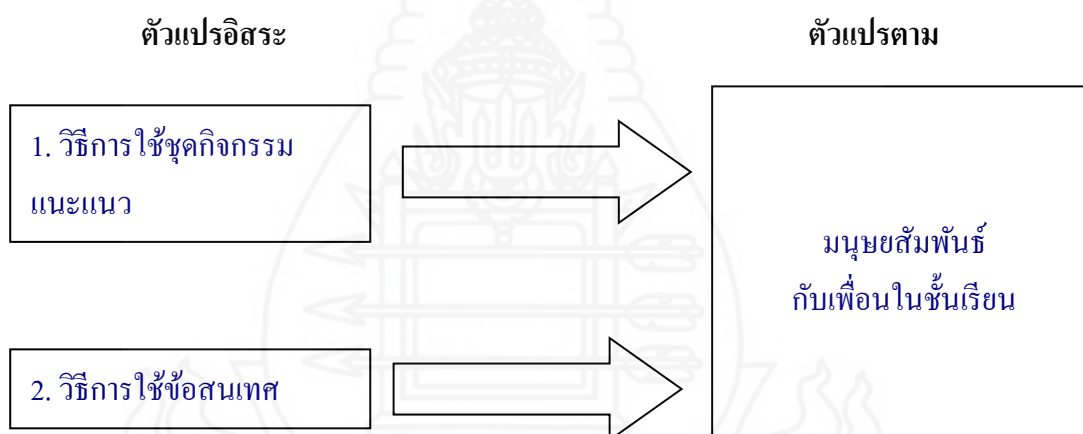
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

2.2 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อสนเทศ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสูงขึ้นภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

4.2 ภายหลังการทดลองนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว มีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสูงกว่านักเรียนที่ใช้ข้อสนเทศ

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ประชากร

เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง ปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน

5.2 กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง ปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นแล้ว แล้วสุ่มอย่างง่ายจากผู้ที่มีคะแนนการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมาจำนวน 40 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

5.3.1 *ตัวแปรอิสระ* คือ วิธีการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว วิธีการใช้ข้อสนเทศ

5.3.2 *ตัวแปรตาม* คือ มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันของคำศัพท์เฉพาะและข้อความ ผู้วิจัยจึง ได้ให้ความหมายของคำศัพท์เฉพาะและข้อความดังนี้

6.1 *นักเรียน* หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง ปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2557 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 40 คน

6.2 *มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน* หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักใช้วิธีการเพื่อการเสริมสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีความประพฤติที่แสดงออกกับเพื่อนในชั้นเรียน การแสดงกิริยาท่าทางสุภาพต่อผู้อื่น การพูดจาสุภาพ การช่วยเหลือผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ และการกล่าวขอบคุณหรือขอโทษได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์

6.3 *ชุดกิจกรรมแนะแนวมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน* หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวมนุษยสัมพันธ์ในหลายๆ ด้าน ประกอบด้วย กิจกรรมการเข้าใจตนเอง กิจกรรมการเข้าใจผู้อื่นและยอมรับผู้อื่น และกิจกรรมการจูงใจผู้อื่น เป็นการนำกิจกรรมมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบ ตามขอบข่ายของการแนะแนว ด้านส่วนตัวและสังคม

ประกอบด้วยคำชี้แจง การเตรียมการของผู้ให้บริการ แผนการจัดกิจกรรม มีใบงาน ใบความรู้ แบบทดสอบกิจกรรมก่อนและหลังร่วมกิจกรรม และสื่อหรืออุปกรณ์

6.4 ข้อเสนอเทศ หมายถึง การให้ความรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง คำแนะนำ และคำบอกเล่าที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดและข้อเขียน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้รับข้อเสนอเทศ ได้รับความรู้และประโยชน์ในการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุ จุดมุ่งหมาย

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 นำผลการการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาด้านการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนในด้านต่างๆ ของนักเรียนระดับอื่นๆ ได้

7.2 นำชุดกิจกรรมแนะแนวด้านมนุษยสัมพันธ์ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียนที่มีปัญหาคล้ายกัน เช่น แก้พฤติกรรมในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนในด้านการแสดงกิริยาท่าทางสุภาพต่อผู้อื่น การพูดจาสุภาพ การช่วยเหลือผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ และการกล่าวขอบคุณหรือขอโทษ ได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ เสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน เป็นต้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การประมวลสาระสำคัญ จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำเสนอได้ตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์
 - 1.1 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์
 - 1.2 พัฒนาการมนุษยสัมพันธ์
 - 1.3 องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์
 - 1.4 จุดมุ่งหมายของมนุษยสัมพันธ์
 - 1.5 ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์
 - 1.6 หลักทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์
 - 1.7 ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์
 - 1.8 เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์
 - 1.9 หลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์
 - 1.10 ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์
 - 1.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์
 - 1.11.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 1.11.2 งานวิจัยต่างประเทศ
2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 2.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
 - 2.1.1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 2.1.2 การจัดเวลาเรียนของช่วงชั้นที่ 2
 - 2.2 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว
 - 2.3 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว
 - 2.4 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว
 - 2.5 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 2.6 ประเภทของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 2.7 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

- 2.8 ประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนว
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 2.9.1 งานวิจัยในประเทศ
- 3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อสนเทศ
 - 3.1 ความหมายเกี่ยวกับข้อสนเทศ
 - 3.2 ประเภทของข้อสนเทศ
 - 3.3 วิธีการให้ข้อสนเทศ
 - 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อสนเทศ
 - 3.4.1 งานวิจัยในประเทศ

1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

1.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

1.1.1 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ พบว่ามีผู้ให้ความหมายของคำวามนุษยสัมพันธ์ ไว้ดังนี้คือ

วิจิตร อาวะกุล (2542, น. 26) มนุษย์ (Human) หมายถึง มนุษย์ ลักษณะความเป็นมนุษยสัมพันธ์ (Relation) หมายถึง ความสัมพันธ์ ผูกพัน เกี่ยวข้องกัน

มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างมนุษย์ด้วยกัน หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่มบุคคล หรือสังคม รวมไปถึงการทำงานอย่างมีความสัมพันธ์เกิดประสิทธิภาพด้วย หรือการติดต่อเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์อันจะเป็นสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตร ชนะมิตรและจงใจคน รวมทั้งการสร้างหรือการพัฒนาตนเอง ให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอกันแก่คนแก่คนทั่วไปอย่างกว้างขวาง ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย เป็นการสร้างตนให้เป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งให้เห็นลักษณะสำคัญของการเป็นผู้นำในอนาคตอีกด้วย

บุญทัน ดอกไทรสง และเอ็ด สารภูมิ (2520, น. 80) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ คือขบวนการติดต่อในการทำงานของแต่ละชีวิตในสังคม การให้กำลังใจผู้ทำงาน การช่วยเหลือและแนะนำให้เข้าใจในสิ่งที่มีอยู่แล้วในตัวของเขา ให้มีพลังใจยิ่งขึ้น

วิจิตร อาวะกุล (2525, น. 14) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์อันจะเป็นสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตร ชนะมิตร และจงใจคน รวมทั้งการสร้างหรือพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอกันแก่คนทั่วไปอย่างกว้างขวาง ได้รับ

การสนับสนุนร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย เป็นการสร้างตนให้เป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของการเป็นผู้นำในอนาคตอีกด้วย

นิพนธ์ คันทเสวี (2528, น. 1) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ คือ สภาพของความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างราบรื่น หรือทำงานด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และทุกฝ่ายได้รับความพึงพอใจในทุกๆ ด้าน

อารี เพชรสุต (2530, น. 1) กล่าวว่า การศึกษามนุษยสัมพันธ์ เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่องาน ต่อองค์กร ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อหัวหน้า ตลอดจนต่อสภาพสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเขาและศึกษาถึงการติดต่อสื่อสารของแต่ละบุคคลในองค์กร

อัมพิกา ไกรฤทธิ์ (2532, น. 17) ให้ความหมายไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การศึกษา การเรียนรู้ การทำความเข้าใจและสนองตอบเกี่ยวกับมนุษย์ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ภาพที่ต่อกัน เกิดความสามัคคีกลมเกลียว ตลอดจนเกิดความสุขระหว่างกัน และมนุษยสัมพันธ์ คือ การรู้จักใช้ศิลปะ หรือเทคนิคในการเอาชนะใจคน คือให้เราสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จรรยา ทองถาวร (2533, น. 2) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลปะ ในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน และอยู่ร่วมกันด้วยดีและมีความสุข

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2534, น. 23) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ คือ กระบวนการของศาสตร์ที่ใช้ศิลปะสร้างความพอใจ รักใคร่ ศรัทธา เคารพ นับถือ โดยแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ เพื่อโน้มนำให้มีความรู้สึกใกล้ชิด เป็นกันเอง จูงใจร่วมมือร่วมใจในอันที่จะบรรลุสิ่งซึ่งพึงประสงค์อย่างราบรื่น และอยู่สังคมได้อย่างสันติสุข

วิภาพร มาพบสุข (2543, น. 13) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน อันจะนำมาซึ่งความรัก ความชอบพอ ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจการงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

พูลสุข สังข์รุ่ง (2543, น. 1) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เน้นเรื่องการที่คนสามารถเข้ากันได้ดี ทำให้สามารถร่วมกันทำงานได้อย่างมีความสุข ราบรื่นไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันร่วมมือกันทำงานอย่างดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งของตนเองและองค์กร

วิภาพร มาพบสุข (2543, น. 12) ได้ให้ความหมายของคำว่า “มนุษยสัมพันธ์” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Human Relations ซึ่งแยกศัพท์ได้เป็น 2 คำ คือ มนุษย์ (Human) หมายถึงลักษณะของบุคคลผู้มีจิตใจสูง และสัมพันธ์ (Relation) หมายถึง ความสัมพันธ์ ผูกพัน เกี่ยวข้องกัน ความเกี่ยวพันซึ่งกันและกันหรือการติดต่อกัน

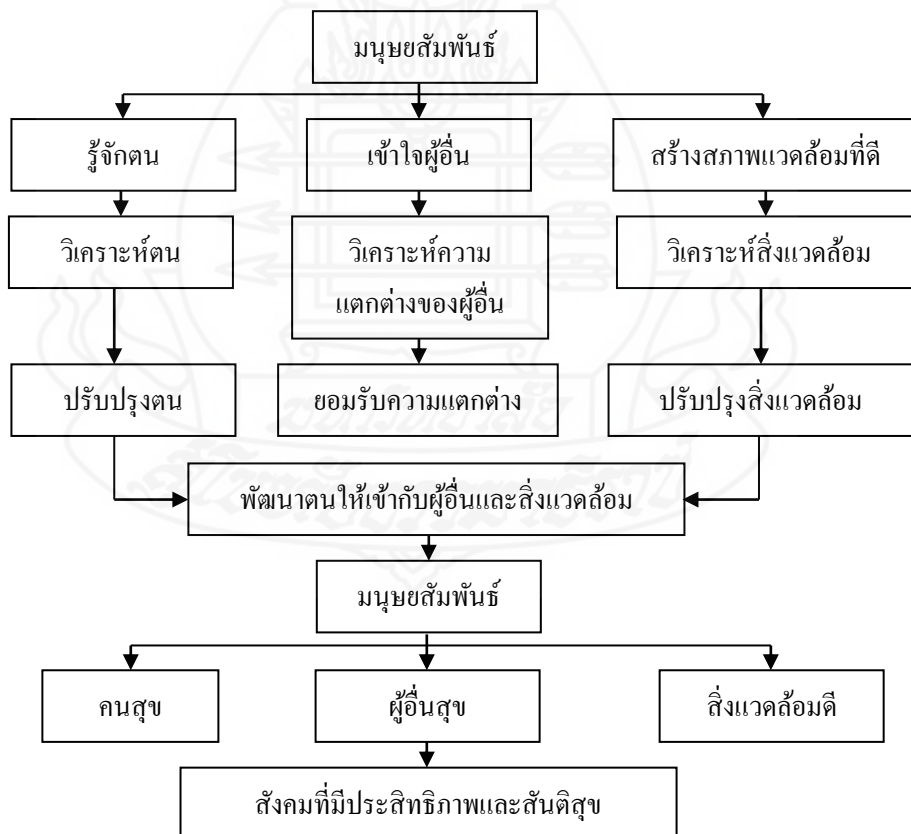
สมพร สุทัศน์ีย์ (2548, น. 3) ให้ความหมายทั่วไปว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อเกี่ยวข้องกับกันระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดความรักใคร่ชอบพอ ความร่วมมือร่วมใจ ในการทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย และการดำเนินชีวิตที่มีความราบรื่น

Dubrin (1981, น. 4) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ คือ ศิลปะและการปฏิบัติในการใช้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อบรรลุจุดประสงค์ขององค์การ และ/หรือ จุดประสงค์ส่วนตัว

Ellenson (1982, น. 11) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อมนุษย์ด้วยกัน เป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างบุคคล

Filton (1982, อ้างใน ชูชัย สมितिไกร และสมชาย เตียวกุล, 2529, น. 6) ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ในลักษณะที่กว้างขึ้น กล่าวคือ มนุษยสัมพันธ์ในความหมายของเขา คือ “ความสามารถที่จะเข้ากับผู้อื่นได้ดี และก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มีความหมายขึ้น”

นอกจากนี้ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2527, น. 109) ยังได้สร้างแผนภูมิแสดงองค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แผนภูมิองค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์

จากแผนภูมิแสดงองค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์ อธิบายความหมายไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์ คือการที่เรารู้จักตัวคนที่แท้จริงของตนเองตามความเป็นจริง ทำให้สามารถวิเคราะห์ ตนได้อย่างถูกต้องนำไปสู่การปรับปรุงตนเอง และมองบุคคลอื่นอย่างเข้าใจ ยอมรับในความแตกต่างของตนเองกับบุคคลอื่น ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล และความพยายามที่จะปรับตัวและพัฒนาคนให้เข้ากับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ก่อเกิดสภาวะที่เป็นสุขทั้งตนเองและผู้อื่น อันจะนำมาซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ดีและสังคมที่มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ สอดคล้องกับความหมายของมนุษย์ในการวิจัยครั้งนี้ที่ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายความว่า ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้วยการเข้าใจและรู้จักตนเองตามที่เป็นจริง เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลและตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและบุคคลอื่น รวมไปถึงการมีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและการรู้จักเคารพในความคิดของตนเองและบุคคลอื่น เพื่อให้ตนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กล่าวโดยสรุป ความหมายของมนุษยสัมพันธ์คือวิธีการที่จะครองใจคน โดยมีความประสงค์ให้บุคคลเหล่านั้นให้มีความสัมพันธ์ในหน่วยงานที่ราบรื่น ก่อให้เกิดขวัญ กำลังใจ ในอันที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนมีสังคมที่เป็นสุข

จากความหมายของมนุษยสัมพันธ์ดังกล่าวมา พอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิต ซึ่งเกิดจากความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ อันจะนำไปสู่ความสุขของตนเองและผู้อื่น

1.2 พัฒนาการมนุษยสัมพันธ์

นิพนธ์ คันธเสวี (2525, น. 3) ได้กล่าวถึงลักษณะของวิชามนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า วิชามนุษยสัมพันธ์ มีลักษณะสำคัญ คือ วิชามนุษยสัมพันธ์ได้รวบรวมเอาสังเคราะห์หรือแนวความคิด ที่ได้รับการพิสูจน์และยอมรับแล้วว่าเป็นความจริงจากสาขาวิชาการต่างๆ กล่าวคือได้นำเอาสังเคราะห์จากวิชาการทั้งทาง วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มาประยุกต์เป็นอุดมการณ์ ของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเจริญก้าวหน้า วิชามนุษยสัมพันธ์เป็นวิชากว้างขวาง และลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ทั้งสิ้นทั้งมวลที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ผู้ที่มีประสบการณ์ในชีวิต และมีความรู้พื้นฐานในศาสนาต่างๆ มาบ้างแล้ว จะเข้าใจหลักวิชานี้ได้ดี วิชามนุษยสัมพันธ์ เป็นวิชาที่ผสมผสานระหว่างวิชาหลักอย่างน้อย 4 วิชา คือ จิตวิทยา สังคมวิทยาปรัชญาและศาสนา จึงเป็นวิชาที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาด้วยความตั้งใจ ไคร่ครวญ ไตร่ตรอง พินิจพิจารณาด้วยความอดทน

ต้องใช้เวลาและสมาธิพอสมควรด้วยและควรมีการเสวนา อภิปรายและทดลองนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำด้วยตนเอง จึงจะเกิดความเข้าใจและทักษะอย่างแท้จริง

คมเพชร นัตรศุกกุล (2530, น. 108) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะทางสังคมที่ จำเป็นและเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ดังนั้นพัฒนาการมนุษยสัมพันธ์ควรเกิดขึ้นดังนี้ คือ มนุษยสัมพันธ์ใน ครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันแรกในชีวิตของมนุษย์ สถาบันครอบครัวจึงเป็นแหล่งแรกที่ มนุษย์จะพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของบุคคล ความใกล้ชิด ความผูกพันระหว่างบุคคลในครอบครัว พัฒนามาจากพฤติกรรมทางสังคมระหว่างบุคคล มนุษยสัมพันธ์ใน โรงเรียน เมื่อเด็กเจริญเติบโต ขึ้นถึงวัยหนึ่งก็ต้องไปโรงเรียน โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็กมากที่สุด เพราะนอกจากจะเป็นที่ซึ่งเด็กๆ ได้เรียนหนังสือ ยังจะเป็นที่เรียนรู้และมีพัฒนาทางด้านสังคม ซึ่ง นอกเหนือไปจากการพัฒนาตนเองภายในบ้าน การที่เด็กได้พบเพื่อนๆ วัยเดียวกันก็จะทำให้เรียนรู้ พฤติกรรมของคนวัยเดียวกัน เรียนรู้ถึงความเหมาะสมของพฤติกรรมของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับบุคคลอื่นๆ เช่น เด็กจะได้เรียนรู้ว่าทำอะไรจึงจะอยู่กับ เพื่อนๆ ได้ มนุษยสัมพันธ์ในองค์การ เมื่อบุคคลเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ สำเร็จการศึกษา แล้วก็จะ เข้าสู่การทำงานหรือประกอบอาชีพ ในหน่วยงานต่างๆ นั้น มีความจำเป็นที่จะต้องคัดเลือกบุคคลที่ สามารถทำงานได้ดีและเข้ากับผู้อื่นได้ เพราะจะทำให้สามารถทำงานได้ดี ในการทำงานไม่ว่า หน่วยงานใดก็ตาม จะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของ ผู้นำ สมาชิก และงาน

กฤษณา ศักดิ์ศิริ (2534, น. 27) ได้อธิบายถึงลักษณะทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์ มีดังนี้ คือ มนุษยสัมพันธ์มุ่งที่ตัวบุคคล เป็นความสัมพันธ์ที่จัดเป็นระเบียบ กิจกรรมหลักของมนุษย์ สัมพันธ์ คือ การจูงใจคน คนจะมีความคิดสร้างสรรค์ถ้าได้รับการจูงใจ แสดงความสัมพันธ์อย่าง บริสุทธิ์ จริงใจ ด้วยอุปนิสัยอันแท้จริง เป็นเสน่ห์เชิญชวนให้มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน

กล่าวโดยสรุปแล้ว ลักษณะทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์ คือ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น อย่างมีระเบียบแบบแผนและมีศิลปะของการสร้างสรรค์เพื่อจูงใจให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันของ บุคคลด้วยเหตุผลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ามนุษยสัมพันธ์ได้เข้ามามีบทบาทและความสำคัญต่อ การดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างมากหลายระดับ

1.3 องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์จะเกิดขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กัน องค์ประกอบที่สำคัญ ของมนุษยสัมพันธ์มี 3 ประการ ดังนี้คือ

1. การเข้าใจตนเองหมายถึงการบุคคลรู้ว่าตัวเองเป็นใครมีความสามารถมากน้อย เพียงใดมีจุดดีเด่น และจุดอ่อนอยู่ที่ไหน การรู้จักตนเองทำให้เกิดความเข้าใจตนเองได้ เช่น สิทธิ หน้าที่คุณค่าต่างๆ ของตนเองอันจะนำไปสู่การยอมรับนับถือตนเองและผู้อื่น

2. การเข้าใจผู้อื่น หมายถึงรู้ค่าคนที่เราจะติดต่อสัมพันธ์ด้วยเป็นใครมีภูมิหลังอย่างไร มีความคิด ความเชื่อ และคุณค่าที่ยึดถือเป็นอย่างไรมีความต้องการ หรือความปรารถนาอย่างไร เรายอมรับเขาได้มากน้อยเพียงใด รวมทั้งการยอมรับในคุณค่าและความเป็นมนุษย์

3. การจูงใจคนอื่นๆ หมายถึง ความสามารถในการเอาชนะจิตใจของบุคคลอื่นด้วยสันติวิธี ด้วยความพึงพอใจของเขา และด้วยความเต็มใจของเขา ทำให้เขาเกิดความรู้สึกคล้อยตาม โดยไม่เคลือบแคลงใจใดๆ ซึ่งการเอาชนะใจคนจึงอยู่กับเทคนิคในการจูงใจคนเป็นสำคัญ

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (2541, น. 112) ให้ความเห็นว่า มนุษย์สัมพันธ์ จะเกิดขึ้นได้จากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) รู้จักตนเอง 2) เข้าใจผู้อื่น 3) สภาพแวดล้อมที่ดี

บริพัทธ์ อภิวัดณ์การุญ (2543, น. บทคัดย่อ) กล่าวว่า การพัฒนาความรู้ด้านวิชาการต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจ โดยเริ่มจากการพัฒนาตัวคนเพื่อสร้างปรุงแต่งบุคคลให้มีบุคลิกภาพที่ดี ในการสร้างเสริมพัฒนาบุคลิกภาพของคนก็คือสร้างความภูมิใจในตนเอง เนื่องจากความภูมิใจในตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพบุคคล ที่มีความภูมิใจในตัวเองสูง มักได้รับความสำเร็จทั้งด้านวิชาการและด้านสังคม

วิภาพร มาพบสุข (2543, น. 18) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของมนุษย์สัมพันธ์ประกอบด้วยหลักสำคัญ ดังนี้คือ การเข้าใจตนเอง คือ การรู้จักวิเคราะห์และปรับปรุงตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้เข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมได้ดี การเข้าใจผู้อื่น คือ การรู้ถึงความต้องการหรือสามารถวิเคราะห์บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวและธรรมชาติของคนได้ การยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น คือ บุคคลแต่ละคนมีความคิด จิตใจ อารมณ์ เชาวปัญญา ความสามารถ เจตคติ และประสบการณ์แตกต่างกัน การสร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี คือ การรู้ถึงองค์ประกอบต่างๆ ของสังคมที่ประกอบด้วยมนุษย์ สภาพแวดล้อม

1.4 จุดมุ่งหมายของมนุษย์สัมพันธ์

สมพร สุทัศน์ีย์ (2542, น. 24) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของมนุษย์สัมพันธ์ คือ เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ให้รู้จักและเข้าใจผู้อื่น เกิดความรักใคร่ เชื่อถือ ศรัทธา และไว้วางใจจากผู้อื่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ไปสู่เป้าหมาย ลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้ตนเองมีความสุข ผู้อื่นมีความสุข และสังคมมีประสิทธิภาพ

วิภาพร มาพบสุข (2543, น. 18) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของมนุษย์สัมพันธ์ คือ เพื่อให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักและเข้าใจผู้อื่น รู้จักรักเพื่อนมนุษย์ ได้รับความเชื่อถือ ความศรัทธา และความชื่นชอบจากผู้อื่น ให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างเพื่อนมนุษย์ เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ เพื่อให้ตนเองมีความสุข ผู้อื่นมีความสุข และสังคมมีสันติสุข

สรุปโดยรวมแล้ว มนุษยสัมพันธ์มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการที่จะส่งเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน อันจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ราบรื่น การยอมรับนับถือ รักใคร่ ไว้วางใจ เลื่อมใส ศรัทธาซึ่งกันและกัน เพื่อรักษาและคงไว้ซึ่งความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยความพึงพอใจของทุกฝ่าย อีกทั้งยังเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลและองค์กร ส่งเสริมให้อยู่ร่วมกันด้วยความเมตตา ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของมนุษยชาติ

1.5 ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2542, น. 148) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เรา ทั้งนี้เพราะมนุษยสัมพันธ์ทำให้มนุษย์รู้จักที่จะให้ความรัก ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจและยอมรับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่ความสงบสุขของสังคม นอกจากนี้มนุษยสัมพันธ์ยังมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและการพัฒนาประเทศชาติ

สมพร สุทัศนีย์ (2542, น. 14) กล่าวว่า ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

1. ความสำคัญที่มีต่อการดำเนินชีวิตในสังคม

1.1 มนุษยสัมพันธ์ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตคือ

1.1.1 มนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้มนุษย์ไม่ว่าเพศ

1.1.2 มนุษยสัมพันธ์ทำให้มนุษย์ได้รับความช่วยเหลือและได้รับความสำเร็จ

1.1.3 มนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้มนุษย์มีความมั่นคงปลอดภัย

1.1.4 มนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้มนุษย์ได้รับความรักและการยอมรับ

1.2 มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิต

2. ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อการบริหารงานคือ

2.1 ความแตกต่างของพนักงานในองค์กรทั้งด้านความต้องการสติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึกรู้สึก

2.2 ความเจริญทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม ผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้และศิลปะในการสนองความต้องการเหล่านั้น

2.3 พนักงาน หรือข้าราชการที่มีวุฒิสูงขึ้นย่อมจะเรียกร้องสิ่งต่างๆ เพิ่มขึ้น พนักงานหรือข้าราชการเหล่านั้นต้องการผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่เยี่ยมยอด

3. ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ

4. ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ในการเมือง

เสถียร เหลืองอร่าม (2527, น. 20) กล่าวว่า ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ก็คือ การสร้างความสามัคคีธรรมเพื่อให้เกิดขึ้นในหน่วยงานนั้นๆ รวมทั้งเป็นการสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปฏิบัติงานก็ตาม และจะต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน การจงใจให้พนักงานหรือผู้ปฏิบัติงานมีความทะเยอทะยาน ความสนใจ ความหวัง หรือมีอุดมคติของแต่ละคนต้องการอยากจะทำางานร่วมกัน การช่วยสร้างบรรยากาศในที่ทำงานให้พนักงานมีชีวิตจิตใจ สนับสนุน และบำรุงขวัญพนักงานในองค์กรให้มีขวัญและกำลังใจดีในการปฏิบัติงาน รวมทั้งพนักงานทุกคนตั้งใจปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างเต็มใจและร่วมใจกันปฏิบัติงาน การช่วยปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรให้มีระบบในการบริหารงานให้ดีขึ้น การช่วยแก้ไขปัญหาที่ขัดแย้งกันให้หมดไป

จากความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญ คือ ทำให้มนุษย์มีความมั่นคงปลอดภัยในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

1.6 หลักทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์

สิ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดความสัมพันธ์กันหรือดึงดูดจิตใจให้เริ่มสนใจ เรียกร้องความสนใจทำให้คนอยากรู้จัก อยากใกล้ชิดสัมผัส มีความชอบ ความพึงพอใจ อยากคบหาสมาคม นั้น วิจิตร อวาทกุล (2528, น. 60) แบ่งไว้เป็นองค์ประกอบใหญ่ๆ ได้ดังนี้ คือ

1. รูปร่าง หน้าตา ร่างกาย ผิวพรรณ เป็นสิ่งที่สร้างความสัมพันธ์ ผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาดีย่อมได้เปรียบ คนเรามีความชอบ ควรพึงพอใจในรูปร่างหน้าตาผิวพรรณแตกต่างกัน บางคนชอบใบหน้าหวาน ชอบรอยยิ้ม ชอบผิวขาว ชอบนัยน์ตาคม ชอบहनวด ชอบผมสั้น ชอบผมยาว ชอบความสะอาดของร่างกาย ผมตัดหัวเรียบร้อย ไม่มีกลิ่นชวนให้รังเกียจ เป็นต้น

2. เครื่องแต่งกาย อารมณ์ สามารถเปลี่ยนบุคลิกของคนได้ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายเป็นอารมณ์ที่ช่วยตกแต่งให้มนุษย์ดูสวยงามได้ เสื้อผ้าจึงควรมีการออกแบบตัดเย็บตามสมัยนิยมให้เป็นที่น่าพอใจ สะดุดใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็น เป็นการเสริมบุคลิกให้ดูดี ทำนอง คนงานเพราะแต่งบางคนแต่งเกินไปกลับดูน่าเกลียดกลับกลายเป็นผลลบทางความสัมพันธ์ ความสำคัญของเครื่องแต่งกายอยู่ที่ ความสะอาดปราศจากกลิ่นผู้ที่แต่งกายไม่ดีจึงมักจะถูกตำหนิว่า “ขาดคุณสมบัติมนุษยสัมพันธ์”

3. กิริยา ท่าทาง มารยาท ความประพฤติ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ ในบรรดาสิ่งที่สร้างความสัมพันธ์ ถ้ารูปร่างหน้าตาดี แต่งกายดี แต่มีท่าทางกิริยามารยาท การพูดจาไม่ได้แล้ว รูปร่างเสื้อผ้อารมณ์เครื่องประดับ ตกแต่งก็จะหมดค่าไปทันที ทำนอง “คำพูดส่อภาษา กิริยาส่อสกุล”

ตรงกันข้าม แม้รูปร่างหน้าตา ไม่ดีแต่งกายพอใช้ได้ หากมีความประพฤติ การพูดจา กิริยามารยาทที่ดีแล้ว ก็จะช่วยเชิดชูสร้างความสัมพันธ์ได้มาก

4. คุณธรรม จิตใจ ความรู้สึกลึกซึ้งคิด คีลธรรม ความเฉลียวฉลาด ฯลฯ จัดเป็นบุคลิกภายในที่สามารถ สร้างความสัมพันธ์ได้ยืนนานถาวร กว่าความสัมพันธ์ใดๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเพราะคุณธรรมสามารถสร้างความสัมพันธ์ด้านความเลื่อมใส ศรัทธา เคารพนับถือ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกว่ารูปร่าง หน้าตา เครื่องกาย ท่าทาง กิริยามารยาท

5. เกียรติยศ ชื่อเสียง ตระกูล ฐานะ การงาน นับเป็นคุณค่าที่ดึงดูดคนให้เกิดความสัมพันธ์กันได้ เพราะคนทั่วไปมักจะให้ความยกย่อง เลื่อมใส ศรัทธา แก่วงศ์ตระกูลที่มีชื่อเสียง ยกย่องเกียรติยศและฐานะการงาน ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จะสร้างความเชื่อถือและดึงดูดให้เกิดความสัมพันธ์กันได้ การรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลจึงเป็นคำกล่าว ที่ยังขลังอยู่ในปัจจุบัน

วนิดา เสนิเศรษฐ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล (2530, น. 91) กล่าวว่า หลักทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์ คือ รู้จักทักทายปราศรัยกับบุคคลทั่วไป รู้จักยิ้มกับบุคคลทั่วไป ให้เรียกชื่อตัวบุคคล เพราะแสดงว่าเราให้ความสนใจ แสดงความเป็นกันเอง เพราะให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลทั่วไป พูดและทำด้วยความจริงใจ มั่นใจ มิใช่แสร้งทำ เทียงตรง เปิดเผย ตรงไปตรงมา และให้การช่วยเหลือเมื่อมีโอกาส พยายามชอบและให้ความสนใจแก่บุคคลทั่วไป รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งจะให้บริการผู้อื่นอยู่เสมอ ให้การยอมรับนับถือผู้อื่น มีความอดทน มั่นคงในอารมณ์ ฐิตน ฐีประมาณ มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน มีความแนบเนียนในการติดต่อและถ่อมตน

อภิญดา สวารช (2530, น. 6) ได้ให้หลักการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลให้ประสบความสำเร็จด้วยดี ไว้ดังนี้ คือ บุคลิกภาพ (Personality) พยายามแสดงรูปร่างหน้าตา การแต่งตัว การเคลื่อนไหว กิริยาท่าทาง การพูดทั้งต่อหน้า และทางโทรศัพท์ ทำให้รู้สึกว่าเป็นคนมีเสน่ห์ ใครเห็นอยากทักทาย อยากคบหาสมาคมด้วย การแต่งตัวไม่จำเป็นต้องใช้ของแพง นำแฟชั่น แต่ขอให้สุภาพเรียบร้อยและสะอาด การเคลื่อนไหวท่าทาง สง่าผ่าเผย กิริยาวาจาต้องสุภาพอ่อนโยน มีสาระ ไม่ใช่พูดจาโผงผาง หยาบคาย กิริยาเหยียดหยามคน การมีท่าทางที่ดี (Handsome) มีกิริยามารยาทเรียบร้อย การพูดคุยสนุกสนานอารมณ์ขัน คบหาด้วยแล้วมีความสบายใจมีลักษณะโอภาปราศรัย ไม่ใช่หน้าตาบึ้งตึง บอกรบญไม่รับ พูดจาขัดคอคนตลอดเวลา ผู้ใดพบเห็นแล้วเกรงกลัวไม่เข้าใกล้ ความเป็นเพื่อน (Friendliness) ควรทำตัวให้สนิทสนม เป็นเพื่อนได้ง่ายและรู้สึกเป็นกันเอง ไม่ควรถือตัวหรือเหยียดหยิ่งจองหอง วางตัวธรรมดา ไม่วางท่ามาก หรือปั้นปึ่งจนคนไม่กล้าเข้าคบหาสมาคมด้วย ทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย เมื่อมีโอกาสเป็นหัวหน้างานหรือตำแหน่งใหญ่โตขึ้น มีความอ่อนน้อม (Modesty) รวมทั้งกิริยามารยาทสุภาพ พูดจาอ่อนน้อมถ่อม

คนสงบเสงี่ยมเจียมตน อย่าถือว่าการที่ตนต่อผู้อื่นแล้วจะทำให้เสียศรี คิดเสียว่าการวางตัวสุภาพ
 อ่อนน้อมถ่อมตนยอมมาซึ่งความรักใคร่ ไม่มีใครชอบคนที่วางตัวขอตัวเอง เมื่อเราอ่อนน้อมให้เขา
 เขาก็เกรงใจเรา การมีน้ำใจช่วยเหลือ (Helpful) เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังความคิด
 และกำลังเงิน ในลักษณะเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ใครได้รับความเดือดร้อนจากทุกข์ภัยต่างๆ เช่น อุทกภัย
 วาตภัย และอัคคีภัย ก็แสดงออกซึ่งด้วยน้ำใจ โดยการช่วยเหลือไม่นิ่งดูเฉยชู่ระไม่ไหว การให้ความ
 ร่วมมือดี (Cooperation) การให้ความร่วมมือ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ไม่
 เห็นแก่ตัวหรือเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญและให้การช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่ขอความ
 ร่วมมือในการทำกิจกรรม หรือปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ด้วยความยินดี การมีความกรุณา (Kindness)
 เอื้อเฟื้อมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี แก่ผู้ได้รับความทุกข์ยากและมีความกรุณา ปราณีแก่คนทั่วไป เป็นคนมี
 ประโยชน์ ช่วยเหลือกิจการงานแก่คนทั่วไป โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ อำนวยประโยชน์ต่อ
 สังคม ตามควรด้วยกำลังกาย กำลังความคิดและกำลังทรัพย์ มีการสร้างสรรค์ (Constructive)
 หมายถึง มีความคิด และการกระทำที่สร้างสรรค์ ไม่ใช่ความคิดที่คอยทำลายหรือกดดันแก่สิ่ง
 ถ่วงหน่วงเหนี่ยวความก้าวหน้าของผู้อื่น การมีอารมณ์ดี (Good Emotion) การควบคุม และการใช้
 อารมณ์ ได้เหมาะสม อย่าอารมณ์เสื่อง่ายๆ กับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เพราะอารมณ์เสื่องุดหงิด ทำให้
 ใบหน้าบูดบึ้งตึง ทำลายความสัมพันธ์ได้ง่าย มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) คือความมีชีวิต
 จิตใจ หรือมีชีวิตชีวาไม่เชื่องซึมหรือมีนชา เป็นคนเบิกบาน แจ่มใส สนุกกับการทำงาน รักงาน
 ถือว่าชีวิตคือการทำงาน มีความภาคภูมิใจในหน้าที่ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้น
 ว่องไว กระฉับกระเฉง เมื่อได้รับมอบหมายงานมาก็รีบเร่งทำงานเต็มความสามารถ มีความ
 รับผิดชอบ (Responsibility) คือมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานคำพูดคำมั่นสัญญา รักษาเวลา
 ทำให้เป็นผู้มีเกียรติเชื่อถือได้ มีความซื่อตรงและซื่อสัตย์สุจริตเมื่อได้มอบหมายงานมา ก็ทำงานเต็ม
 ความสามารถ มีความอดทน (Patient) อดทนต่อความเหน็ดเหนื่อย ความยากลำบาก อดทนต่อกิริยา
 ท่าทาง การกระทำ คำพูดที่ไม่สบอารมณ์ หรือทำให้โกรธ ความอดทนอดกลั้นเป็นคุณสมบัติของผู้
 ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ถ้าขาดความอดทนจะทำให้ขาดคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์
 ด้วย ความขยันขันแข็ง (Diligent) ขยันต่อการทำงานตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ไม่เป็น
 คนเกียจคร้าน ซึ่งทำให้ภาพพจน์และความนิยมเสื่อมใสลดน้อยลงได้ มีความพยายาม (Attempt) คือ
 ความพยายามพากเพียร ที่จะฝึกฝน ฝึกหัดตนให้มีคุณสมบัติทางมนุษยสัมพันธ์ อย่างไม่ทอด
 พยายามปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ ให้เป็นผู้มีคุณสมบัติทางด้านมนุษยสัมพันธ์ให้ได้ มีปฏิภาณ
 (Intelligence) ฝึกตนเองให้เป็นคน มีปฏิภาณ ไหวพริบแพรวพราวในการสร้างบรรยากาศ
 ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ตลอดจนการพูดคุย การแสดงความคิดเห็น ปฏิภาณสามารถสร้างและ
 ฝึกฝนได้

จูไร ชั้นประเสริฐ (2540, น. 10) กล่าวว่า หลักทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์คือ รู้จัก ทักทายปราศรัยกับบุคคลทั่วไป และควรใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน รู้จักยิ้มกับบุคคลทั่วไป เพราะว่าการยิ้มยอมทำได้ง่ายกว่าการทำหน้าบูดบึ้ง ให้เรียกชื่อตัวบุคคล เพราะแสดงว่าเราให้ความสนใจ แสดงความเป็นกันเอง และให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลทั่วไป พูดและทำด้วยความจริงใจ มั่นใจ มีใจแสวงหา เพียงตรง เปิดเผย ตรงไปตรงมา และให้การช่วยเหลือเมื่อมีโอกาส ให้ความสนใจแก่บุคคลทั่วไป รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งจะให้บริการผู้อื่นอยู่เสมอ ให้การยอมรับนับถือผู้อื่น ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม มีความอดทน มั่นคงในอารมณ์ รู้ตน รู้ประมาณ มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขันเยือกเย็น มีความแนบเนียนในการติดต่อและถ่อมตน

จากหลักการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลดังกล่าว สรุปได้ว่า การความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สามารถปฏิบัติได้โดยอาศัย หลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) หลักการแนะนำตนเองด้วยบุคลิกภาพ กิริยาท่าทาง ความกระตือรือร้น และความมีอารมณ์ขัน 2) หลักการเยี่ยมเยียน พบปะ พูดคุย ช่วยเหลือ 3) หลักการแสดงความเคารพต่อบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ เป็นความอ่อนน้อม ความเป็นเพื่อน ความจิตใจดี

1.7 ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์

ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว (2542, น. 12) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์จะเกี่ยวข้องกับทุกคน ตลอดชีวิตของมนุษย์จะมีการติดต่อสัมพันธ์กันตลอดเวลา ซึ่งประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์สรุปได้ ดังนี้ คือ เพื่อให้เข้าใจถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความแตกต่างของบุคคล เพื่อให้เกิดความราบรื่น ในการคบหาสมาคม การรวมพลังสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารที่ใช้มนุษยสัมพันธ์สร้างความสำเร็จของงาน สร้างความรัก ความเชื่อถือ นำมาซึ่งความสามัคคี ใช้ในการประสานผลประโยชน์ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ เป็นสื่อสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นยอมรับ และรับฟังความคิดเห็น สร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อยู่ร่วมกัน ช่วยกันทำงาน สร้างบรรยากาศให้เกิดความเป็นกันเอง รู้จักพิจารณาเอาใจเขามาใส่ใจเรา ยกย่องชมเชยผู้กระทำคุณงามความดี และก่อให้เกิดความร่วมมือทำงานกันเป็นทีม

สมพร สุทัศนีย์ (2542, น. 24) กล่าวว่า ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ คือ ทำให้เข้าใจธรรมชาติด้านต่างๆ ของมนุษย์ ทำให้เข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และสามารถสนองความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกันและต่างกันได้ ทำให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น ทำให้ได้รับความรักใคร่ เชื่อถือ ศรัทธา จากบุคคลในครอบครัว องค์กร และสังคมได้ เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานและในการอยู่ร่วมกัน ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความสามัคคีกลมเกลียว รักองค์กรและ

ทำให้องค์กรมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น เป็นปัจจัยสำคัญในการประสานประโยชน์ของสังคม ป้องกันและแก้ปัญหาสังคมเศรษฐกิจการเมืองได้ มนุษยสัมพันธ์ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน พร้อมทั้งจะต่อสู้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ตนเองมีความสุข ผู้อื่นมีความสุข และสังคมมีประสิทธิภาพ

จากประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ทำให้มนุษย์เข้าใจธรรมชาติ และความต้องการพื้นฐานของบุคคล และเกิดแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน เกิดความรักความสามัคคีในกลุ่มบุคคล

1.8 เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์

มนุษย์เรามีความจำเป็นต้องติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ดำเนินไปด้วยความราบรื่น เราจำเป็นต้องเรียนรู้หลักและวิธีการประพฤติตนที่จะทำให้บุคคลที่เราติดต่อดำเนินไปด้วยเกิดความรู้สึกพึงพอใจ รักใคร่ ศรัทธา เชื่อถือ อยากคบหาสมาคมกับเราต่อไป เราเรียกว่า “เทคนิคมนุษยสัมพันธ์” เพราะถ้าเราได้เรียนรู้และเข้าใจถึงเทคนิคมนุษยสัมพันธ์และสามารถนำไปใช้ได้อย่างเชี่ยวชาญและด้วยความมั่นใจแล้ว เท่ากับว่าเราได้พัฒนาตนการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้น ได้มีผู้รู้เสนอไว้หลายทัศนะดังต่อไปนี้

อัมพิกา ไกรฤทธิ (2522, น. 13) ได้กล่าวถึง วิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีว่า จงยิ้มแย้มแจ่มใส ใ้หัวใจไพเราะ ยกย่องชมเชยอย่างสุจริตใจ เป็นนักฟังที่ดี และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงใจ

คาร์เนกี (อรุณ รักธรรม, 2522, น. 45; อ้างอิงมาจาก Carnegie, 1957, p. 11) กล่าวว่า การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดกับผู้อื่นที่ดีนั้น เกิดจากการให้ซึ่งการให้นั้นอาจเป็นอะไรก็ได้ เช่น การยิ้ม การยกมือไหว้ หรืออาจจะเป็นวัตถุ หรือสิ่งของจงเป็นนักฟังที่ดี และให้ความสนใจผู้อื่น

วิรุทธ วิเชียรโชติ (2524, น. 37) กล่าวว่า ผู้หวังสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นให้ได้ผลดีจะต้องกระทำตามในลักษณะดังนี้ คือสุภาพอ่อนโยน รู้จักทักทาย ยิ้มแย้มเป็นกันเอง ให้ความสนใจและเข้าใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

วิจิตร อวระกุล (2526, น. 51) ได้กล่าวถึงหลักในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นว่า จงยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยที่เขาไม่ต้องร้องขอ ให้ความร่วมมือในการทำงาน อ่อนน้อมถ่อมตนและมีความจริงใจ

พรรณราย ทพยประภา (2527, น. 29) ได้กล่าวถึงบัญญัติ 10 ประการที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ การพูดทักทายผู้อื่น ยิ้มให้ผู้อื่น เรียกชื่อเขา ให้ความเป็นมิตรช่วยเหลือ พูดและทำสิ่งต่างๆ ด้วยความจริงใจ มีความสนใจอย่างแท้จริงกับผู้อื่น

อัมพิกา ไกรฤทธิ (2532, น. 22) ได้เสนอเทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้ดังนี้ คือ จงยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ การยิ้มเป็นการปฏิบัติที่ง่ายไม่ต้องลงทุนลงแรงอะไรเลยแต่ได้กำไรอย่างมหาศาล ทุกคนย่อมพึงพอใจที่จะติดต่อสัมพันธ์กับผู้ที่ไปหน้ายิ้มแย้มมากกว่าผู้ที่มีใบหน้าบูดบึ้ง แม้คนนั้นจะเป็นผู้มีเกียรติยศชื่อเสียง หรือมีความมั่งคั่งมั่งมี ล่อหลอเพียงใดก็ตามดังนั้น หลักขั้นแรกของการสร้างสัมพันธ์ ก็คือ การยิ้มแย้มแจ่มใสกับผู้อื่นอยู่เสมอ จงใช้วาจาที่ไพเราะรื่นหู การสร้างมิตรกับผู้อื่นประการต่อมาก็คือ “การใช้วาจาที่ไพเราะรื่นหู” น้ำเสียงนุ่มนวล สุภาพจิตที่ว่า “อันอ้อยตาล หวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลมปากหวานหูไม่รู้หาย” มีคำพูดกันว่า “บุรุษที่ชนะใจสตรีทั้งหลาย ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นคนปากหวาน” นอกจากนั้นการใช้คำพูดให้เหมาะสมกับกาลเทศะและเหมาะสมกับบุคคลที่ติดต่อด้วย จงยกย่องชมเชยผู้อื่นอย่างสุจริตใจ หลักธรรมของมนุษย์ ต้องการให้คนอื่นยกย่องตนมากกว่าคำนิ การยกย่องชมเชยผู้อื่น ถือว่าเป็นการให้ “ทางใจ” ที่สำคัญยิ่งแก่ผู้รับ ในแง่ของผู้ให้ นั้น การไม่มีความริษยา มองผู้อื่นในแง่ดี ถือหลักของ “มูทิตา” ย่อมทำให้จิตใจผ่องใส ทั้งนี้การชมเชยควรกระทำด้วยความจริงใจและตามความเหมาะสม มิใช่กระทำด้วยการเสแสร้ง หรือพรับเพ้อเกินไปพึงระลึกว่าการมีใจยินดีและสรรเสริญความดีของผู้อื่นนั้น เป็นการสร้างเกียรติคุณให้กับตัวเอง จงเป็นนักฟังที่ดี การเป็นนักฟังที่ดีนั้นยากกว่าการเป็นนักพูดที่ดี เพราะการพูดเราจะสรรหาคำพูดหรือวาจาที่ไพเราะถูกใจคนฟังสักเพียงใด ก็ย่อมทำได้แต่การฟังนั้นผู้ฟังจำเป็นต้องอดทนฟัง ในสิ่งที่ตนไม่ประสงค์ จะได้ยิน ได้ฟัง การเป็นนักฟังที่ดีเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่ง ในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น เพราะถ้าเราได้แต่พูดฝ่ายเดียวย่อมทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเบื่อหน่าย ฉะนั้นในการสนทนาติดต่อกับผู้ใด เราต้องแสดงความสนใจในขณะที่เขาพูด ต้องให้โอกาสเขาได้พูดหรือแสดงความคิดเห็น การแย้งเขาพูดหรือคอยขัดคอในขณะที่เขาพูด หรือพูดจ้อแต่เพียงฝ่ายเดียวย่อมไม่เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี จงให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นคุณธรรมที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีตามหลักสังคหวัตถุคือ “อิตถจริยา” การทำตนให้เป็นประโยชน์ ทั้งในครอบครัว ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนในสังคมทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าที่ ที่ต้องให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือบริการผู้อื่นนั้น การให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มอกเต็มใจและกระตือรือร้นในการแสดงออกซึ่งน้ำใจอันดีงาม นับเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งที่สุดประการหนึ่งในการเอาชนะใจผู้อื่น

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2534, น. 28) กล่าวว่า หลักมนุษยสัมพันธ์โดยทั่วไป คือ “การตอบสนองความต้องการของมนุษย์” โดยใช้หลักปฏิบัติที่ว่า เมื่อเราต้องการสิ่งใดผู้อื่นก็มีความต้องการสิ่งนั้นเช่นกัน ส่วนในด้านความต้องการด้านจิตใจนั้น ยึดหลักที่ว่า “จงเอาใจเขามาใส่ใจเรา” สรุปหลักทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์ มีดังนี้ คือ พยายามชอบและใช้ความสนใจแก่บุคคลโดยทั่วไป มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา แสดงความเป็นกันเอง และให้

ความช่วยเหลือแก่บุคคลทั่วไป ทักทายปราศรัยบุคคลทั่วไป ยิ้มแย้มแจ่มใสกับบุคคลทั่วไป มีความจริงใจ ไม่เสแสร้งตรงไปตรงมา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ใจกว้าง ให้การยอมรับนับถือผู้อื่น ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม มีความอดทนอดกลั้น มีอารมณ์มั่นคง รู้จักกาลเทศะ และมีความแนบเนียนในการติดต่อกับคน รู้จักยกย่องและถ่อมตนในโอกาสสมควร

คณัฏฐ งามมานะ (2535, น. 64) ได้รวบรวมเทคนิคมนุษยสัมพันธ์ไว้ดังนี้ คือ ไม่ถือตัว พุดได้กับทุกคน เข้าได้กับชนทุกชั้น แสดงความเป็นมิตรกับทุกคน มีความสุภาพเรียบร้อย วางท่าทางให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ สนใจต่อทุกคนด้วยความจริงใจ ให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ทุกคนเท่ากันที่สามารถ พยายามยกย่องมากกว่าตำหนิ ระมัดระวังเรื่องการวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นให้มาก เห็นอกเห็นใจผู้อื่น นำความคิดของผู้อื่นมาประกอบการพิจารณาดำเนินงาน หลีกเลี่ยงการแสดงตัวหรือความรู้สึกเหนือกว่าบุคคลอื่นๆ ต้อนรับแก่ทุกคนอย่างอ่อนโยน ให้ความอบอุ่นแก่ผู้มาติดต่อ จำชื่อได้ และเรียกได้ถูกต้อง

สมพร สุทัศนีย์ (2539, น. 130) กล่าวว่า เทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง กลวิธีในการติดต่อสัมพันธ์เพื่อสร้างความประทับใจให้เกิดแก่คนทั่วไปในสังคม ได้ดังนี้ คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส พยายามศึกษาบุคคลอื่นให้ลึกซึ้ง รู้จักฟังให้มากกว่าการพูด ศึกษาสภาพแวดล้อมในสังคมหรือในที่ทำงาน ให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น ไม่ควรทำเด่นเกินไปหรือทำตัวเป็นผู้รอบรู้ ไม่ควรมีความมั่นใจจนเกินไป ควรวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล สร้างความประทับใจในการพูด รู้จักต้อนรับผู้อื่นเสมอ รู้จักบริการและการสงเคราะห์ช่วยเหลือ แสดงความสนใจในความทุกข์ของผู้อื่น รู้จักการให้ ความรัก ความเห็นใจ ให้อภัย ให้ความช่วยเหลือ และให้สิ่งของตามสมควร สนใจผู้อื่นและผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความจริงใจต่อผู้อื่น ยกย่องให้เกียรติแก่ผู้อื่น ตามโอกาสอันควร ไม่แสดงอำนาจเหนือผู้อื่น มีความเกรงใจ มีสามัญสำนึก คือ รู้ว่าอะไรควรหรือไม่ควร เมื่อเป็นฝ่ายผิดต้องยอมรับผิด ไม่จับผิดผู้อื่น แสดงน้ำใจต่อผู้อื่น มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีความเป็นกันเอง เปิดเผยในระดับที่เหมาะสม มีมารยาทในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น สังเกตความต้องการของผู้อื่นและให้ในสิ่งที่เขาต้องการ อดทนและควบคุมอารมณ์ได้ รู้จักยกย่องเมื่อทำอะไรพลาดพลั้ง ระวังแจ่มใส และมองโลกในแง่ดี ไม่พูดเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น

ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว (2542, น. 132) กล่าวว่า การกระทำที่จะเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นได้นั้นมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลว่าจะเลือกปฏิบัติในแนวทางใดโดยคำนึงถึงบุคลิกลักษณะส่วนตัวที่จะสามารถปรับใช้ให้เหมาะสม โดยไม่เกิดปัญหาและอุปสรรคซึ่งแนวทางในการสร้างมนุษยสัมพันธ์โดยทั่วไป คือ ไม่ถือตัวและพุดกับทุกคน มีความสุภาพวางตัวเหมาะสมกับกาลเทศะ สร้างความสัมพันธ์และเป็นมิตรกับทุกคน มีความสนใจต่อบุคคลอื่น

ด้วยความจริงใจ เรียกชื่อบุคคลอื่นได้ถูกต้อง พุดจาขย่งคนอื่นมากกว่าการตำหนิติเตียน หลีกเลี้ยงการยกตนข่มท่าน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

กรมสุขภาพจิต (2544, น. 33) กล่าวว่า เทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประกอบด้วยฝึกรการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ฝึกรสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ฝึกรแสดงน้ำใจ ฝึกรให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงใจ ฝึกรแสดงความชื่นชม

จากเทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า เทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่สำคัญนั้นประกอบด้วย การรู้จักให้เกียรติบุคคลอื่น การสื่อสารที่ดี การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง การฟังพวาอาศัยซึ่งกันและกัน

1.9 หลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์

การปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันในสังคมให้ราบรื่น เรียบร้อยมีความสุข เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พระพุทธเจ้าได้ให้หลักธรรมที่เป็นหลักสัมพันธ์ในสังคม เป็นหลักธรรมที่ใช้ปฏิบัติต่อกันเพื่อให้มีมนุษยสัมพันธ์ ให้มีความสุข ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 แปลว่า วัตถุเครื่องสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน (วิจิตร อาวะกุล, 2526, น. 109)

พระราชวรมุณี (2520, น. 108) กล่าวไว้ว่า สังคหวัตถุ 4 แปลว่า เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว เพื่อยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ด้วยหลักการดังนี้ คือ ทาน (การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดจนการให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน ปิยวาจา หรือเปยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก วาจาคุศิมน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ่งใจ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคีให้เกิดไมตรีจิต และความรักใคร่นับถือ ตลอดจนคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผล เป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมให้ทางจริยธรรม) สมานัตตตา (ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลายที่ดีปฏิบัติสม่ำเสมอ) ในชนทั้งหลายที่ดี เสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ ร่วมแก้ไขที่ดี ตลอดจนการวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมในทุกกรณี

หลวงภคิน อตถโยธิน (2529, น. 189) กล่าวไว้ว่า สังคหวัตถุ 4 แปลว่า วัตถุ และเครื่องสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ได้แก่ ทาน ให้ปันสิ่งของๆ คนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน ปิยวาจา เจรจาวาจาที่อ่อนหวาน อตถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ สมานตตตา ความเป็นคนมีตนเสมอไม่ถือตัว

สุนันทา เลहनันท์ (2544, น. 138) กล่าวถึง ทักษะการปฏิสัมพันธ์ไว้ว่า ทักษะในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งในที่งานและระหว่างที่งาน เรียกว่า ทักษะในการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) หรือ ทักษะด้าน มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Skill) นับเป็น เรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมากในการสร้างทีมงาน สิ่งหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป คือความสามารถในการ

ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีนั้น มีผลกระทบโดยตรงต่อกระบวนการทำงานเป็นทีมและศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.10 ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์

รูปแบบในการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลจะพัฒนาในทางที่ดีหรือไม่นั้น นอกจากจะขึ้นกับความคาดหวังแล้ว ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญอีก 2 ประการ คือ ความพร้อมที่จะเปิดเผยตนเอง (Self-Disclosure) ให้อีกฝ่ายหนึ่งได้เข้าใจถึงความคาดหวังและความสามารถของตน และความพร้อมที่จะรับฟังข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จากผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองอันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาตน ให้สอดคล้องกับความคาดหวังอีกฝ่ายหนึ่ง หรือปรับปรุงความคาดหวังของตนที่มีต่ออีกฝ่ายให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงให้มากขึ้น (เจมส์ ฮันท์ ทงวิวัฒน์ และ ปันรศ มาลากุล ณ อยุธยา, 2531, น. 49) การพิจารณาระดับของการเปิดเผยตนเองและระดับของความพร้อมในการรับฟังข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งแต่ละแบบจะมีผลต่อคุณภาพของความสัมพันธในทางที่แตกต่างกัน ในที่นี้ขอเสนอแนวคิดของ 2 ทฤษฎีดังนี้

1.10.1 ทฤษฎีหน้าต่างโจฮารี (The Johari Window Theory) ผู้พัฒนาทฤษฎีนี้คือ

Luft and Ingham นักจิตวิทยาทั้ง 2 นี้ได้เสนอทฤษฎีนี้ในปี พ.ศ.1955 โดยใช้ชื่อว่า หน้าต่างโจฮารี: รูปแบบการตระหนักรู้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อใช้รูปแบบแสดงพฤติกรรมของบุคคลเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมและเพื่อให้ตระหนักรู้ถึงสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นรูปแบบของความสัมพันธ์ของบุคคลแสดงได้ดังแผนภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 พฤติกรรมตามแนวความคิดทฤษฎีหน้าต่างโจฮารี

จากภาพที่ 2.2 ซึ่งเปรียบเทียบเสมือนหน้าต่าง 4 บาน บางที่เรียกว่า หน้าต่างหัวใจจะสะท้อนให้เห็นพฤติกรรม 4 แบบ ดังนี้

1) ส่วนที่เปิดเผย หมายถึง บริเวณพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกอย่างเปิดเผย เป็นพฤติกรรมเจตนาที่บุคคลแสดงออกแล้วรู้ว่าตนเองแสดงพฤติกรรมอะไรมีจุดมุ่งหมายอย่างไร ทำให้ผู้อื่นรับรู้พฤติกรรมและเจตนาของเรา ในขณะที่เดียวกันก็รับรู้พฤติกรรมและเจตนาของผู้อื่น

2) ส่วนที่เป็นจุดบอด หมายถึง บริเวณพฤติกรรมที่ตนเองแสดงออกโดยไม่รู้ตัวไม่มีจุดหมายและไม่มีเจตนาที่แสดงออกไปแต่บุคคลอื่นสามารถรับรู้ได้ และสังเกตเห็นได้ เช่น การพูด

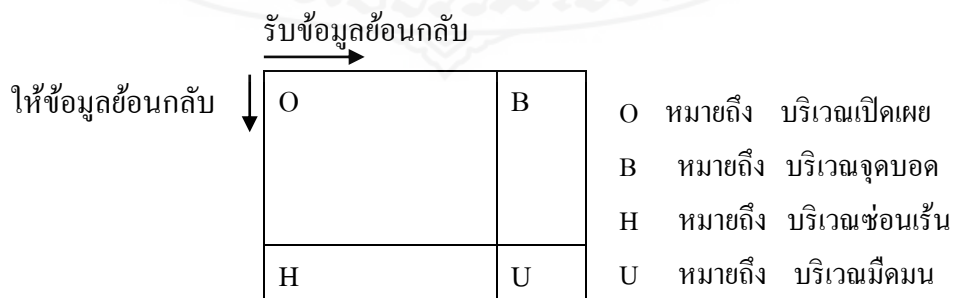
3) ส่วนซ่อนเร้น หมายถึง บริเวณที่พฤติกรรมปกปิด เป็นพฤติกรรมหรือความรู้สึกความคิดบางอย่าง ที่บุคคลเก็บไว้เป็นความลับส่วนตัว ซ่อนไว้ในใจ ไม่แสดงให้อีกฝ่ายทราบ หรือเข้าใจแต่ตนเองเท่านั้นที่จะรู้ เช่น จุดอ่อน ปมด้อย หรือความผิดพลาด

4) ส่วนลึกลับ หมายถึง บริเวณที่พฤติกรรม หรือความรู้สึกบางอย่างที่บุคคลแสดงออกมาโดยไม่รู้ตัว ตนเองไม่เคยรู้ ไม่เข้าใจมาก่อน เช่นกัน

ทฤษฎีหน้าต่างโจฮารี มีประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกรู้จักตนเองและผู้อื่นให้ดียิ่งขึ้น โดยการสังเกตพฤติกรรมส่วนที่เปิดเผยของผู้อื่นและขยายส่วนที่เปิดเผยของตนเองให้กว้างขึ้นเพื่อจะทำให้ผู้อื่นเปิดเผยตนเองด้วย การศึกษาตนเองและผู้อื่นโดยใช้ทฤษฎีหน้าต่างโจฮารี ทำให้ได้ข้อคิดว่า ไม่มีใครรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ คนเราสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ บริเวณเปิดเผยและบริเวณซ่อนเร้น เป็นส่วนที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์โดยตรง ส่วนบริเวณจุดบอดและจุดมืดมนนั้นมีผลต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ทางอ้อม

1) กลวิธีการขยายบริเวณเปิดเผย

เวช มงคล (2533, น. 1) ได้เสนอกลวิธีการขยายบริเวณที่เปิดเผยให้กว้างขึ้น ดังภาพที่ 2.3

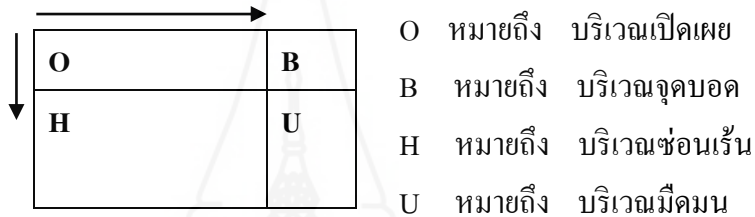

ภาพที่ 2.3 การขยายบริเวณเปิดเผย

จากภาพที่ 2.3 การขยายบริเวณเปิดเผยตามแนวนอน (→) คือการพยายามลดพฤติกรรมบริเวณจุดบอดให้น้อยลงโดยการรับข้อมูลย้อนคืนจากผู้อื่น ให้คนอื่นบอกข้อบกพร่องแล้วนำมาแก้ไข การขยายบริเวณเปิดเผยตามแนวตั้ง (↓) คือการพยายามลดบริเวณซ่อนเร้นให้เล็กลงด้วยวิธีการ 2 วิธี คือ 1) ให้ความช่วยเหลือไว้ว่างใจโดยการเปิดเผยข้อบกพร่องของตนเองให้ผู้อื่นทราบเพื่อจะได้ช่วยกันแก้ไข 2) มีความหวังดีต่อกัน โดยการให้ข้อวิจารณ์ข้อบกพร่องของผู้อื่น

2) การวิเคราะห์พฤติกรรมคน 4 ประเภท มีดังนี้

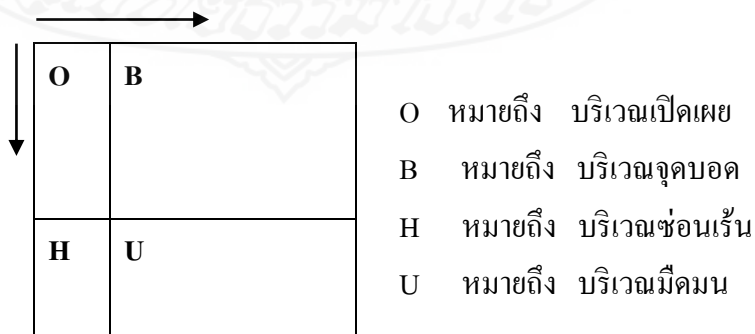
ประเภทที่ 1 รับข้อติชมให้มากให้ข้อติชมน้อย มีบริเวณหน้าต่างพฤติกรรมดังนี้

ภาพที่ 2.4 การแสดงลักษณะหน้าต่างหัวใจของผู้ที่รับข้อติชมมาก

จากภาพที่ 2.4 แสดงให้เห็นถึงบุคคลที่รับฟังมากกว่า (สังเกตความยาวของลูกศร) แต่จะให้ข้อมูลน้อย คือจะพูดน้อย ไม่ค่อยเปิดเผย บุคคลประเภทนี้จะรับฟังคำวิจารณ์ของคนอื่นมาแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตัวเองทำให้จุดบอดน้อยลง แต่เป็นคนปิดบังซ่อนเร้นมาก จึงควรขยายบริเวณเปิดเผยให้กว้าง ลดบริเวณซ่อนเร้นให้น้อยลงโดยการพูดบอกให้ผู้อื่นรู้ถึงข้อบกพร่องของตนเอง ผู้อื่นจะได้ช่วยแก้ไข

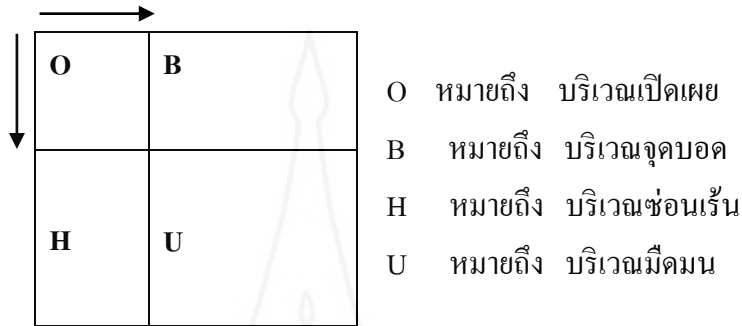
ประเภทที่ 2 ให้ข้อติชมมารับข้อติชมมาก มีบริเวณหน้าต่างพฤติกรรมดังนี้

ภาพที่ 2.5 แสดงลักษณะหน้าต่างหัวใจของคนที่ได้รับข้อติชมน้อย

จากภาพที่ 2.5 แสดงให้เห็นบุคคลที่ชอบให้ข้อมูลมากกว่ารับข้อมูล หรือข้อดีชม จะมีบริเวณจุดบอดมาก คนประเภทนี้มักไม่ค่อยยอมรับฟังคำวิจารณ์ของผู้อื่น แต่ชอบพูดวิจารณ์ผู้อื่นมาก

ประเภทที่ 3 ประเภทโง่เขลา คนประเภทนี้มักมีพฤติกรรมดังนี้

ภาพที่ 2.6 แสดงลักษณะหน้าต่างหัวใจของคนโง่เขลา

จากภาพที่ 2.6 แสดงให้เห็นคนประเภทที่รับฟังข้อวิจารณ์น้อยและไม่รู้จักวิจารณ์ผู้อื่น มีบริเวณมืดมนหรืออวิชชามาก

ประเภทที่ 4 ประเภทคนเปิดเผย มีบริเวณหน้าต่างพฤติกรรมดังนี้

ภาพที่ 2.7 แสดงลักษณะหน้าต่างหัวใจของคนเปิดเผย

บุคคลประเภทนี้จะเป็นคนที่เปิดเผยมาก มีความจริงใจ พูดถึงส่วนดี และส่วนข้อบกพร่องของตนเองและรับฟังคำวิจารณ์ของผู้อื่นพร้อมก็นำมาแก้ไขปรับปรุงตัวเอง มีความเจริญงอกงามเป็นที่ปรารถนาของสังคม

การนำทฤษฎีหน้าต่างของโจฮารีไปใช้ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์นั้น จะต้องเป็นคนเปิดเผยจริงใจมากที่สุด จะต้องเป็นผู้ที่ยอมรับคำวิจารณ์ของผู้อื่น เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงตนเอง และให้คำวิจารณ์แก่ผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ในการรับคำวิจารณ์นั้นมีข้อควรคำนึง คือ เข้าใจความหวังดีของผู้อื่น ใจกว้างยอมรับคำวิจารณ์ด้วยความเป็นธรรมนำคำวิจารณ์พิจารณาตรวจสอบกับตนเอง หาแนวทางแก้ไขปรับปรุงตนเอง ในการให้คำวิจารณ์แก่ผู้อื่นมีข้อควรคำนึง ต่อไปนี้ คือ หวังดีต่อผู้อื่นอย่างจริงใจ ไม่ควรให้คำวิจารณ์บุคคลใดบุคคลหนึ่งต่อหน้าผู้อื่น วิจารณ์ในลักษณะของการอธิบายพฤติกรรม แต่มิใช่ว่าการประเมินว่าดีหรือเลว เมื่อวิจารณ์ข้อเสียแล้วต้องเสนอแนวทางแก้ไขให้

ข้อควรคำนึงในการใช้ทฤษฎีหน้าต่างโจฮารีสร้างมนุษยสัมพันธ์

สาคร เข้มทอง (2531, น. 62) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงในการใช้ทฤษฎีหน้าต่างโจฮารีสร้างมนุษยสัมพันธ์ดังนี้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริเวณหน้าต่างบริเวณใด บริเวณหนึ่ง ย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในบริเวณอื่นด้วย การไม่สนใจหรือไม่ยอมรับพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อกันนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั้นจะทำให้พฤติกรรมบริเวณเปิดเผยของทั้งสองฝ่ายเพิ่มขึ้น แต่พฤติกรรมบริเวณอื่นลดลง การเป็นคนเปิดเผยต่อผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ย่อมมีประโยชน์ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้พฤติกรรมเปิดเผยมากขึ้น ส่วนการข่มขู่จะทำให้พฤติกรรมบริเวณเปิดเผยลดลง ถ้าบุคคลใดยอมรับพฤติกรรมในส่วนที่แอบแฝงและจุดบอดของผู้อื่นก็จะทำให้บริเวณแอบแฝงและจุดบอดยังกว้างเหมือนเดิม

1) การใส่ใจหรือการยอมรับ (Stroking)

Berne (อ้างใน วิกาพร มาพบสุข, 2543, น. 159) ศึกษาค้นพบว่า มนุษย์มีความต้องการสัมผัสทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถ้าไม่มีการสัมผัสดังกล่าว มนุษย์ไม่อาจจะมีชีวิตอยู่รอดและไม่อาจเจริญเติบโตในลักษณะปกติได้ เช่นเดียวกับที่ กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ (2539, น. 57) ได้กล่าวไว้ว่า คนเราทุกคนล้วนต้องการความสนใจ ความเอาใจใส่ ความรัก และการยอมรับจากคนอื่น ๆ นับตั้งแต่เกิดจนตาย การใส่ใจมีความจำเป็นต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ มนุษย์นับตั้งแต่วัยทารกคนเราต้องการการสัมผัสและต้องการกอดรัดเด็กทารกที่ถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการเอาใจใส่ หรือการสัมผัสแต่ต้องอย่างเพียงพอ แล้วย่อมจะมีความอับเฉาทางจิตใจและร่างกายทีละน้อยตามลำดับ คนที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้นั้น ควรจะรู้จักให้การเอาใจใส่แก่บุคคลอื่น ๆ อย่างเหมาะสม

ดังนั้น Stroking คือ การกระทำที่แสดงต่อบุคคลอื่น ในการติดต่อสื่อสาร อาจเป็นคำพูดน้ำเสียง สีหน้า แววตา สัมผัส ท่าทางซึ่งมีผลต่อความรู้สึกของผู้ได้รับ เช่น ดีใจ เสียใจ

อ้างว้าง ฯลฯ Stroke เป็นความต้องการที่จำเป็นของคน Spite (ระวีวรรณ เสวนามร, 2532, น. 31) ทำการวิจัยโดยแยกเด็กจากครอบครัวไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน เด็กที่ไม่ได้รับ Stroke จะตายในที่สุด คนที่ได้รับ Stroke บ่อย หรือไม่ได้รับอาจมีปฏิกริยาในทางลบ คนเราต้องการ Stroke อยู่ตลอดเวลา ตอนเด็กๆ ต้องการความอบอุ่นเอาใจใส่จากพ่อแม่ เมื่อโตขึ้นก็ต้องการให้มีการยอมรับให้มีการทักทายปราศรัยในลักษณะมิตร ฯลฯ Stroke ที่แสดงออกมาจะแตกต่างกันแล้วแต่บุคคลและวัฒนธรรม

Stroke แบ่งเป็น 5 ชนิด

(1) Positive Stroke คือ Stroke ที่ให้ผลในทางบวก ได้แก่ การกระทำที่ทำให้ผู้อื่นอบอุ่นใจ สบายใจ เช่น การกล่าวยกย่องชมเชย การยอมรับ สัมผัสที่นุ่มนวล ละมุนละไม ฯลฯ

(2) Negative Stroke คือ Stroke ที่ให้ผลในทางลบ เช่นการกล่าวถ้อยคำเจ็บแสบ กระด้าง หยาบคาย การแสดงความรู้สึกที่ขื่นขื่น ฯลฯ

(3) Conditional Stroke คือ Stroke ที่ให้อย่างมีเงื่อนไข ไม่มีลักษณะทางบวกหรือลบ เช่น ฉันจะยินดีมากถ้าเธอเลิกสูบบุหรี่ได้

(4) Plastic Stroke คือ Stroke ที่ให้อย่างใหม่จริงใจในตอนแรกอาจจะได้ผลดี แต่เมื่อผู้ได้รับทราบความจริงจะเกิดผลในแง่ลบทันที เช่นการกระทำที่เสแสร้ง การกล่าวเยินยอต่างๆ เป็นต้น

(5) Ritual Stroke เป็น Stroke ที่เป็นพิธี ประเพณีของสังคม เช่น การทักทาย การไหว้ การโค้งคำนับ การทำตัวในพิธีแต่งงาน งานศพ เป็นต้น Stroke ที่เราคาดหวังจะได้รับ Stroke ที่ดีกลับคืนมา แต่ถึงแม้การกระทำจะได้ Stroke อะไรคืนมาก็ไม่ค่อยได้ผลคุ้มค่ามากนัก

สรุปก็คือ เมื่อเราต้องติดต่อกับคน เราต้องพยายามศึกษาว่าเข้าต้องการอะไร แล้วให้ Stroke ให้สอดคล้องกับความต้องการของเขา จะทำให้การติดต่อเป็นไปอย่างราบรื่น คนทุกคนต้องการ Stroke ถึงแม้เป็นการรับ Stroke ทางลบก็ยังดีกว่าไม่ได้รับ Stroke เลย

2) จุดยืนแห่งชีวิต (Life Position)

การที่แต่ละบุคคลได้พัฒนาชีวิตของตนจากประสบการณ์สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ได้รับ ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลในสภาพแวดล้อม การได้พบเห็น ได้ยิน ได้ฟังสิ่งต่างๆ ในชีวิตแล้วสะสมไว้ตั้งแต่เมื่อวัยเด็ก ถือเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ตลอดจนเจตคติที่มีต่อการกระทำของตนเองและคนอื่น เหล่านี้เรียกว่า “จุดยืนของชีวิต” ซึ่ง วิภาพร มาพบสุข (2543, น. 161) ได้ให้ความหมาย จุดยืนของชีวิต ว่าหมายถึงความรู้สึกที่คนเรามีต่อการกระทำของตนเองและคนอื่นๆ โดยปกติคนทุกคนจะมีจุดยืนแห่งชีวิต

เป็นของตนเองในหลายรูปแบบ ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม แต่บางขณะก็มี จุดยืนแบบใดแบบหนึ่งอยู่ตลอดเวลา

จุดยืนของชีวิต มี 4 แบบ ดังต่อไปนี้ (ระวีวรรณ, 2532, น. 32)

(1) I'm O.K.-You're O.K. เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถ แก้ปัญหาได้ และมองคนอื่นในแง่ดี ยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้อื่น คนที่ทำงานด้วย จะได้รับการสนับสนุนมักจะให้ Positive Stroke กับผู้ที่มาติดต่อ รู้จักฟังคนอื่น ปฏิบัติต่อผู้อื่น กล้า ตัดสินใจ บุคคลประเภทนี้จะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต

(2) I'm O.K.-You're not O.K. เป็นผู้ที่มองผู้อื่นในแง่ไม่ดี ไม่ค่อย ยอมรับผู้อื่น ตนเองเก่ง ดีกว่าคนอื่น จะให้ทำอะไรก็ไม่บอกให้ชัดเจน ดำเนินผู้อื่นอยู่เสมอ มักจะ บ้าอำนาจ ไม่ค่อยเชื่อใจใครง่ายๆ มักจะทำงานเอาทั้งหมด เป็นคนที่ไม่ค่อยมีความสุข

(3) I'm not O.K.-You're O.K. มักจะมองตนเองว่าไม่มีคุณค่า ลังเล ไม่ค่อยกล้าตัดสินใจ คิดว่าตนมีปมด้อย ผู้อื่นดีกว่าตน เก่งกว่าตน ชอบให้คนอื่นช่วยเหลือ มักจะ โยนกลองให้คนอื่นทำงานแทบทั้งหมด ชอบอิจฉาคนอื่น บางคนจะพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งคม

(4) I'm not O.K.-You're not O.K. เป็นคนที่สิ้นหวังในชีวิต มีสภาวะ พิกการทางจิต เป็นคนที่ไม่มีความหมายปลายทาง มองตัวเองว่าไม่ดีและคนอื่นก็ไม่ดี โลกนี้มีดมน สำหรับเขา อาจฆ่าตัวเองเพื่อหลีกเลี่ยงสภาพผิดหวังของตนได้ ทำอะไรบางอย่างก็โทษตัวเอง บางทีก็ โทษคนอื่น ชอบให้และรับ Negative Stroke อยู่เสมอ

การรู้จักจุดยืนแห่งชีวิตของคนและทำให้หาแนวทางแก้ไขปัญหาใน ชีวิตตนได้ เพราะจะเข้าใจในการกระทำของตนว่าขณะที่ทำนั้นตนกำลังอยู่ที่จุดยืนของชีวิตจุดใด พยายามแก้ไขสภาพการณ์ให้กลับมาอยู่ที่ I'm O.K.-You're O.K. ให้ได้ในที่สุด

1.10.2 ทฤษฎีการเรียนรู้

สกินเนอร์ (Skinner, 1938-1953) และแบนดูรา (Bandura, 1977) สองนัก ทฤษฎีการเรียนรู้เชื่อว่า พฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมคือสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. แนวคิดของสกินเนอร์ ที่เชื่อว่า สิ่งที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ เพิ่มขึ้น คือ

การให้แรงเสริม (Reinforcement) คือ การให้สิ่งใดๆ ก็ตามที่ทำให้ พฤติกรรมเพิ่มซึ่งเราอาจจะนับว่าเป็นสิ่งที่บุคคลพอใจ กล่าวคือ เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับสิ่ง ที่บุคคลพอใจ พฤติกรรมนั้นก็เกิดขึ้นอีก แรงเสริมจึงเป็นตัวควบคุมพฤติกรรม “ตัวเสริม” ในที่นี้อาจหมายถึงรางวัลก็ได้ ทศชนะนี้เชื่อว่าบุคคลเกิดมาไม่ดีไม่เลวแต่จะดีหรือเลวก็เพราะอิทธิพล

ของสิ่งแวดล้อม การที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลจึงทำได้โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

2. แนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1977, p. vi) ผู้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการสังเกตตัวแบบ การเลียนแบบซึ่งถือได้ว่าเป็นประสบการณ์อ้อม และเกิดจากแรงเสริมหรือแรงจูงใจ ซึ่งนับได้ว่าเป็นประสบการณ์ตรง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 พฤติกรรมที่เกิดจากประสบการณ์อ้อม คือเกิดจากการสังเกตตัวแบบ และเลียนแบบ เมื่อบุคคลสังเกตเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมก็จดจำไว้และจะแสดงพฤติกรรมนั้นในเวลาต่อมา สำหรับตัวแบบนั้นอาจจะเป็นพ่อแม่ เพื่อน นักแสดง ตัวแบบมีอิทธิพลในการกระตุ้นให้บุคคลเลียนแบบ ได้แก่ ตัวแบบที่เด่น น่าสนใจ เร้าใจ

2.2 พฤติกรรมที่เกิดจากประสบการณ์ตรง คือการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับแรงเสริมหรือรางวัล (Bandura, 1977, p. 67) กล่าวว่างเสริมจะทำหน้าที่ให้พฤติกรรมง่ายขึ้น แรงเสริมทำหน้าที่ 3 ประการ คือ 1) ให้ข้อมูลว่าควรแสดงพฤติกรรมนั้นหรือไม่ 2) เป็นแรงจูงใจให้แสดงพฤติกรรมนั้นอีก 3) ทำให้พฤติกรรมคงทน

หลักในการให้แรงเสริม

1. ให้แรงเสริมหลังจากผู้ได้บังคับบัญชากระทำที่ดี
2. ไม่สนใจการกระทำที่ไม่ดี แต่พยายามหาโอกาสให้แรงเสริมแก่

การกระทำดี

3. ควรเลือกให้แรงเสริมที่ผู้ได้บังคับบัญชาพึงพอใจ หรือให้ตามที่ผู้รับ

ต้องการ

4. แรงเสริมที่ให้ต้องเหมาะสมกับวัยและบุคลิกภาพ
5. ไม่ควรให้คำชมเชยที่เป็นลักษณะที่เป็นการยกยอจนเกินไป

กิจกรรมฝึกสร้างการให้แรงเสริมเพื่อเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์

ตัวอย่าง เช่น วชิราเห็นสาลินีหอบข้าวของพระรุงพระรังเดินมาก็เดินเข้าไป

ช่วยถือให้

<p>วชิรา : คุณสาลินีครับ ผมช่วยถือของให้คุณดีกว่า สาลินี : ขอบคุณค่ะ(เธอส่งของให้วชิรา พร้อมกับยิ้มให้)</p>
--

1.10.3 ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic theory)

นักทฤษฎีมนุษยนิยมกล่าวว่า มนุษย์เกิดมาดี มีคุณค่าและศักดิ์ศรี มนุษย์มีพลังที่จะพัฒนาตนไปสู่ความดีงาม เรียกว่าแรงจูงใจในการพัฒนาตนให้มีศักยภาพสูงสุด นักมนุษยนิยมที่มีแนวคิดเช่นนี้คือ โรเจอร์ส (Rogers) และมาสโลว์ (Maslow) ทั้งโรเจอร์สและมาสโลว์ เชื่อว่าแรงจูงใจของมนุษย์ คือ ความพยายามที่จะพัฒนาให้ตนเองเจริญงอกงามตามสภาพความจริง

มาสโลว์กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ 5 ประการที่เป็นแรงผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อให้สนองความต้องการ เพื่อลดความเครียดและพัฒนาตนไปสู่ศักยภาพสูงสุด ความต้องการดังกล่าว ได้แก่ ความต้องการทางสรีระ ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ และความต้องการกระหนกในตน

ประโยชน์ของการนำทฤษฎีมนุษยนิยมไปใช้ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ คือ การตระหนักว่ามนุษย์มีความต้องการ การสร้างมนุษยสัมพันธ์จึงต้องศึกษาความต้องการเพื่อให้เข้าใจ ยอมรับและเห็นใจผู้อื่น ตลอดจนตระหนักถึงการรับรู้ของบุคคลแต่ละบุคคลด้วยว่ามีผลต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่ง

1.10.4 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ผู้พัฒนาทฤษฎีนี้ คือ ฟรอยด์ (Freud: 1954) จิตแพทย์ชาวออสเตรเลียน ได้สรุปจากการรักษาคนไข้โรคจิตว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากแรงกระตุ้นที่เกิดจากภายใน ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัญชาตญาณ สัญชาตญาณดังกล่าวมี 2 ชนิด คือ สัญชาตญาณทางเพศ ซึ่งผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาเพื่อให้มีชีวิตรอด และสัญชาตญาณความก้าวร้าว เป็นแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะก้าวร้าว ทำลาย ซึ่งแสดงออกได้ 3 ลักษณะ คือ ก้าวร้าวตนเอง และก้าวร้าวผู้อื่น

นอกจากพฤติกรรมที่เกิดจากสัญชาตญาณดังกล่าว ซึ่งแอบแฝงอยู่ในจิตที่เรียกว่า จิตไร้สำนึกแล้ว พฤติกรรมจะเกิดจากระบบของจิตที่มี 3 ระบบ คือ อิด (id) อีโก้ (ego) และซูเปอร์อีโก้ (supergo) พฤติกรรมส่วนใหญ่เกิดจากการประสานการทำงานระหว่าง อิด อีโก้ และซูเปอร์อีโก้ มีพฤติกรรมบางพฤติกรรมเท่านั้นที่เกิดจากระบบใดระบบหนึ่งในสามระบบ

1. พฤติกรรมที่เกิดจากอิด คือพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสนองความพอใจของตนเองฝ่ายเดียวโดยมิได้คำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่น เมื่อบุคคลต้องการกระทำสิ่งใดก็จะลงมือกระทำทันทีโดยไม่ไตร่ตรอง การกระทำจึงไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม แต่หากทำไม่ได้ก็จะเกิดความเครียด ทางออกที่ดีที่สุดคือ การแสดงพฤติกรรมที่ตีแทนพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ

2. พฤติกรรมที่เกิดจากอีโก้ คือพฤติกรรมที่เป็นไปตามหลักเหตุผลและความเป็นจริง อีโก้เป็นระบบที่ควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามหลักแห่งความเป็นจริง

3. พฤติกรรมที่เกิดจากซูปเปอร์อีโก้ เป็นส่วนของคุณธรรมคนที่มีซูปเปอร์อีโก้สูงจึงเป็นคนที่มีความดีและรับผิชอบสูง

บุคคลที่มีพฤติกรรมเหมาะสมคือ ผู้ที่มี อิด อีโก้ และซูปเปอร์อีโก้ ทำงานประสานสอดคล้องกัน โดยมีอีโก้เป็นตัวควบคุมให้เป็นไปตามหลักแห่งความเป็นจริง ถ้าอีโก้อ่อนแอก็จะทำให้บุคคลแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดความวิตกกังวล และหันไปใช้กลวิธีป้องกันตนเองเพื่อคลายความวิตกกังวล

ในปัจจุบันมีคนจำนวนมากที่ใช้กลวิธีป้องกันตนเองเมื่ออีโก้หย่อนสมรรถภาพ กลวิธีป้องกันตนเองที่ใช้กันมาก ได้แก่ การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง การกล่าวโทษผู้อื่น การชดเชย การแสดงปฏิกิริยาคลบเคลื่อน การแสดงความก้าวร้าว การเก็บกด การปฏิเสธความจริง การถอยกลับไปเป็นเด็ก

1.11 งานวิจัยเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์

1.11.1 งานวิจัยในประเทศ

ลาวัณย์ มหาทุมรัตน์ (2529, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักเรียน โรงเรียนศรีศักดิ์สุวรรณวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2528 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศรีกัลยา รักษาสัตย์ (2529, น. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของนิสิตปริญญาโท พ.ศ.2522-2524 ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่มีเพื่อนร่วมงานที่มีปัญหา จะมีปัญหามนุษยสัมพันธ์มากกว่าหน่วยงานที่มีลักษณะเพื่อนร่วมงานที่ไม่มีปัญหา และยังพบว่าหน่วยงานที่มีการบริหารของผู้นำแบบอัตตาธิปไตยและเสรีนิยม มีปัญหามนุษยสัมพันธ์มากกว่าหน่วยงานที่มีการบริหารของผู้นำแบบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กัณณิกา นิลวงศ์ (2530, น. 55) ได้ศึกษา การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบ และกิจกรรมตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน พบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบ มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้กิจกรรมตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบมีมนุษยสัมพันธ์ดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้กิจกรรมตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญ สถิติที่ระดับ .01

ชูชัย สมितिไกร และสมชาย เดียวกุล (2530, น. 42) ได้ศึกษาผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคล ตามการรับรู้ของผู้ฝึก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2528 ซึ่งอาสาสมัครเข้าร่วมกลุ่มจำนวน 72 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง

มนูญ ดวงหาค้าง (2531, น. 91) ได้ศึกษา การศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ตามแนวพุทธธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 1,509 คน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ตามแนวพุทธธรรมในหมวดธรรมรวมทั้ง 1 หมวดอยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง

พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532, น. 53) ได้ศึกษาถึงผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกลึกซึ้งที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ ของนิสิตวิชาเอกการแนะแนว ชั้นปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า หลังจากที่นิสิตเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกลึกซึ้งแล้วนิสิตมีมนุษยสัมพันธ์สูงขึ้น

โสมสันต์ บุญยั้ง (2532, น. 48) ได้ศึกษาเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การสอนแบบการเล่นของไทยและการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า สามารถพัฒนามนุษยสัมพันธ์ได้ คือ สามารถพัฒนาให้บุคคลมีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่ การยิ้มแย้มแจ่มใส การทักทายก่อน การให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การเป็นผู้ฟังที่ดี การยกย่องชมเชย และการให้อภัยในความผิดพลาดได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์เป็นเวลา 20 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนจากการทำแบบสำรวจทัศนคติส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ในด้านการนับถือตนเองและด้านการมีทัศนคติต่อมนุษย์ในแง่ดี

พวงทิพย์ ศิริเจริญ (2532, น. 56) ได้ศึกษาผลของการแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรีพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 20 คน พบว่า นักเรียนที่แสดงบทบาทสมมุติ มีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่

ได้รับข้อเสนออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่ามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนภายหลังการได้รับข้อเสนอ สูงกว่าก่อนได้รับข้อเสนอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เกษรา สุทธะพินทุ (2541, น. 124) ได้ศึกษามนุษยสัมพันธ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่ามนุษย์สัมพันธ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยโดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

เมธี ทิพย์รักษ์ (2543, น. 83) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการใช้กลุ่มสัมพันธ์และการใช้ข้อเสนอเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 166 คนพบว่า หลังจากการทดลองนักเรียนที่ใช้กลุ่มสัมพันธ์มีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ที่สูงกว่านักเรียนที่ใช้ข้อเสนอ โดยการรวมทั้ง 7 ด้าน คือ การยิ้มแย้มแจ่มใสด้วยความจริงใจ ด้านการพูดจาที่เหมาะสมกับเรื่อง บุคคล เวลา และสถานที่ ด้านการให้การรับ ด้านการยกย่องชมเชยผู้อื่น ด้านการเป็นผู้ฟังที่ดีและด้านอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .01 ส่วนด้านการรู้จักทักทายผู้อื่นก่อน หลังการทดลองของนักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีการพัฒนาสูงกว่านักเรียนที่ใช้ข้อเสนอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุภาวดี เรืองคณะ (2543) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผลการฝึกกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านอรุโณทัย อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2542 ที่มีคะแนนจากแบบสอบถามความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 27 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังจากการฝึกกิจกรรมกลุ่มนักเรียนมีคะแนนการฝึกกิจกรรมกลุ่มเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชีวิน บุญถม (2546) ได้ศึกษาการสร้างชุดฝึกอบรมเรื่อง ทักษะมนุษยสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทีมงาน สำหรับข้าราชการครูประถมศึกษา พบว่า ชุดฝึกอบรมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดคือ 70/70 และคะแนนทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการศึกษาชุดฝึกอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนทดสอบวัดความรู้ หลังการศึกษาชุดฝึกอบรมมากกว่า คะแนนทดสอบก่อนการศึกษาชุดฝึกอบรม

ชวลีพร เหมเจ้าพรหมมินทร์ (2546) ได้ศึกษาและพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 110 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ด้านการสนใจความรู้สึกของกันและกัน และด้านการพูดให้กำลังใจกัน อยู่ในระดับดีมาก ส่วนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนด้านการใช้เวลาที่สุภาพในการกล่าวทักทาย ด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเพื่อน และด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ทำลายมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชายแดน ลำภา (2548) ได้ศึกษาทัศนคติของข้าราชการครูที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างครูปฏิบัติหน้าที่ในการสอน จำนวน 354 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูมีทัศนคติต่อมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 อยู่ในระดับดีมาก และข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

พระเป็ลียน จนทูป โหม ลิมตะมะ (2552) ได้ศึกษามนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา และเพื่อเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษาของเจ้าอาวาส ประสพการณ์ในการดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส และขนาดของวัด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดและพระลูกวัดในจังหวัดนครราชสีมา สังกัดมหานิกาย ปีพุทธศักราช 2550 จำนวน 700 รูป แยกเป็นเจ้าอาวาส จำนวน 335 รูป และพระลูกวัด จำนวน 365 รูป ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า มนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมาที่มีพรรษาต่างกัน มีมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมาที่มีประสพการณ์ในการดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส มีมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมาที่อยู่ในวัดขนาดต่างกัน มีมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

น้ำทิพย์ พรพัฒนานิกม (2554) ได้ศึกษาหลักการสารณียธรรมเพื่อ การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน โรงเรียนราชวินิต มัชฌม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาหลักสารณียธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องมนุษยสัมพันธ์ 3) เพื่อศึกษาการใช้หลักสารณียธรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์นักเรียน โรงเรียนราชวินิต มัชฌม การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและสัมภาษณ์เชิง ลึกกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยครู จำนวน 7 ท่าน นักเรียน จำนวน 28 คน นักวิชาการ จำนวน 2 ท่าน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 37 คน ผลการวิจัยพบว่า หลักสารณียธรรมในพระพุทธศาสนา เถรวาท หมายถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นธรรมที่มีอุปการะมาก ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน โดยมีองค์ธรรม 6 ประการ ได้แก่ 1) เมตตาภาวกรรม 2) เมตตาวิกรรม 3) เมตตา โนกรรม 4) สาธารณ โภคิตา 5) สีสสามัญญาตา 6) ทิฏฐิสามัญญาตา สารณียธรรมมีความสอดคล้อง กับการมี มนุษยสัมพันธ์ ซึ่งหมายถึง การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทั้งในระดับเดียวกัน และต่างระดับกัน ทั้งในด้านส่วนตัว และในการทำงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ อันดีต่อกัน อันจะนำมาซึ่งความรัก ความชอบพอ ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจการงานให้บรรลุ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ผลจากการสัมภาษณ์ เชิงลึกการใช้หลักสารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียน โรงเรียนราชวินิต มัชฌม พบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจความหมายและความสำคัญของหลักสารณียธรรมดีพอสมควร ในด้านที่เกี่ยวกับตนเองนักเรียนมีเมตตาวิกรรม เมตตา โนกรรม สาธารณ โภคิตา และ ทิฏฐิสามัญญาตาดี แต่ควรปรับปรุงเมตตาภาวกรรม และสีลสามัญญาตา ในด้านความสัมพันธ์ ต่อเพื่อนนักเรียนมีเมตตาภาวกรรม เมตตาวิกรรม สาธารณ โภคิตา ทิฏฐิสามัญญาตาดี แต่ควร ปรับปรุงเมตตา โนกรรม และสีลสามัญญาตา ในด้านความสัมพันธ์ต่อบิดา มารดานักเรียนมีเมตตา ภาวกรรม เมตตา โนกรรม เมตตาวิกรรม สาธารณ โภคิตา สีลสามัญญาตา และทิฏฐิสามัญญาตาดี ในด้านความสัมพันธ์ต่อคุณครูนักเรียนมีเมตตาภาวกรรม เมตตา โนกรรม สาธารณ โภคิตาดี แต่ ควรปรับปรุงเมตตาวิกรรม สีลสามัญญาตา และทิฏฐิสามัญญาตา ในด้านความสัมพันธ์ต่อสังคม นักเรียนมีเมตตาวิกรรม เมตตา โนกรรม สาธารณ โภคิตา สีลสามัญญาตา ทิฏฐิสามัญญาตาดี แต่ควร ปรับปรุงเมตตาภาวกรรม ปัญหาในเรื่องมนุษยสัมพันธ์พบว่า นักเรียนควรปรับปรุงเมตตาภาวกรรม และสีล-สามัญญาตาต่อตนเอง เมตตา โนกรรม และสีลสามัญญาตาต่อเพื่อน เมตตาวิกรรม สีล สามัญญาตา และทิฏฐิสามัญญาตาต่อคุณครู สาเหตุหลักของปัญหามนุษยสัมพันธ์เกิดมาจาก 2 ลักษณะ คือ ก) เกิดจากปัจจัยภายในตัวนักเรียนเอง และ ข) เกิดจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม กระบวนการใช้หลักสารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน โรงเรียนราชวินิต

มัธยม มีอยู่ 2 รูปแบบประกอบด้วย 1) กระบวนการใช้หลักสูตรนิยธรรมแบบไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และ 2) กระบวนการใช้หลักสูตรนิยธรรมแบบย้อนไตรสิกขา (ปัญญา สมาธิ ศีล) ผลลัพธ์ของการใช้หลักสูตรนิยธรรมเพื่อเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน โรงเรียนราชวินิต มัธยม มี 6 ประการ ได้แก่ 1) ทำให้เป็นที่รัก 2) ทำให้เป็นที่เคารพ 3) ทำให้เกิดความสงเคราะห์กัน 4) ทำให้ไม่วิวาทกัน 5) ทำให้เกิดความสามัคคีกัน 6) ทำให้เกิดความเป็นอันเดียวกัน

เจษฎา เจีวนิต (2554) ได้ศึกษาอำนาจและมนุษยสัมพันธ์ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ไทยบริดจส โตน จำกัด การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของพนักงานระดับปฏิบัติการ และศึกษาระดับมนุษยสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชา บริษัท ไทยบริดจส โตน จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมพนักงานระดับปฏิบัติการมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดีมาก มนุษยสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชาด้านลักษณะส่วนตัวมีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมของพนักงานระดับปฏิบัติการ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ชนกนันท์ ตริวงษ์ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา การพัฒนาบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์สำหรับครูปฐมวัย โดยกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งผลการทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนทดลอง ผลการทดลองก่อนเรียนมีค่าคะแนน ร้อยละ 50.14 และหลังการทดลองมีค่าคะแนน ร้อยละ 84.00 ซึ่งมีความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลองเท่ากับ 33.85

1.11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เกลล์ (Glaess, 1966, p. 113) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหอพักหญิงของวิทยาลัย กลุ่มทดลองจำนวน 9 คน เลือกโดยการลงมติจากเพื่อน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมซึ่งสร้างขึ้น เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีการเพิ่มในด้านความเป็นมิตร ทศนคติในด้านบวกต่อเพื่อนมีความพอใจในการใช้ชีวิตปีสุดท้ายในวิทยาลัย การมีส่วนร่วมในกลุ่มใหญ่ และการแสดงถึงบุคลิกภาพที่ไม่คุ้นเคยกับบุคคลอื่นลดลง

คอนเนอร์ (Conner, 1968, p. 477) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความเจริญในการเข้าใจตนเองและคนอื่นกับกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน ซึ่งได้รับคำแนะนำแนะแนว กิจกรรมในห้องเรียน แบบฝึกหัด และการสอนตามปกติ ส่วนกลุ่มควบคุม จำนวน 43 คน ได้รับการสอน

ตามปกติ พบว่ากลุ่มทดลองมีทัศนคติในด้านบวกต่อผู้อื่น และมีความเข้าใจในตนเองและเข้าใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น

ชูคท์ (Shoudt, 1976, p. 2754) ได้ใช้บทบาทสมมติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนอนุบาล จำนวน 75 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าก่อนฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พาร์เกอร์ (Parker, 1983, p. 2894) ได้ศึกษาผลของการฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) และทักษะการติดต่อสื่อสารของนักเรียนเกรด 4 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 120 คน แบ่งกลุ่มๆ ละ 30 คน จำแนกเป็นกลุ่มทดลอง

แคพแลน (Kaplan, 1956, p. 56) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของเด็กในโรงเรียนมัธยม จำนวน 180 คน โดยศูนย์สุขภาพจิตพริન્ซ์จอร์จ ในแมรี่แลนด์ (Prince George County Mental Health Clinic) พบว่า พวกที่ปรับตัวได้ดี คือ พวกที่มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเหตุผลดีเหมาะสมกับอายุ ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 69.6 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ติดต่อกัน กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกมี 16 กิจกรรม ส่วนกลุ่มทดลองไม่ได้รับการฝึก ผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแต่พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนด้านความภูมิใจในตนเองและทักษะการติดต่อสื่อสารเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัลเลน (Allen, 1986, p. 2936) ได้ศึกษาผลของกลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ระยะสั้นที่มีต่อทักษะการตอบสนองแบบเอื้ออำนวย (Facilitative Responding) ของนักศึกษาครู กลุ่มตัวอย่างมี 77 คน อายุโดยเฉลี่ย 21.2 ปี ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกด้านการตอบสนองแบบเอื้ออำนวยเป็นเวลา 5 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการฟังบรรยายเกี่ยวกับการตอบสนองแบบเอื้ออำนวย ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะการตอบสนองแบบเอื้ออำนวยมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เบิร์นส์ (Burns, 1998, p. 1) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการปรับปรุงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานวิชาการ โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ได้นำไปปฏิบัติเพื่อปรับปรุงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการเพิ่มระดับการปฏิบัติงานวิชาการของนักเรียน ประชากรกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย นักเรียนในโรงเรียนอนุบาล นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (Grade 7) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (High school) ผลการวิเคราะห์และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและปัญหา

พบว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในทุกระดับชั้น มีผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของนักเรียน ผลการสำรวจนักเรียนและครู ได้รับคำแนะนำว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ควรเป็นในส่วนของหลักสูตรที่บูรณาการข้ามระดับชั้นและเกรด ถ้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้รับการปรับปรุงกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาประกอบด้วย โปรแกรมในการพัฒนา เพื่อเพิ่มและเน้นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ กรอบแนวคิดสำหรับเครื่องมือและอุปกรณ์ในการแก้ปัญหานี้ ได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการควบคุมของ Glasser (Glasser's Control Theory) และบทเรียนกับกิจกรรมทักษะทางสังคมสำเร็จรูปของ R.W. Gegun เพื่อผสมผสานโอกาสด้านการเรียนรู้พฤติกรรมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รีบอร์ (Rebore, 2003, p. 1) ได้ทำการศึกษาเรื่องมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานของผู้นำทางการศึกษา โดยเน้นถึงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และองค์ความรู้ ซึ่งผู้นำทางการศึกษาจำเป็นต้องนำพาโรงเรียนของรัฐบาลไปสู่จุดหมายให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนจุดประสงค์ของการเขียนหนังสือก็เพื่อช่วยผู้บริหาร และให้ผู้บริหารเรียนรู้ที่จะเป็นผู้บริหารเกิดทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เนื้อหาและวิธีดำเนินการของหนังสือ เน้นถึงมาตรฐาน 4 ประการแรกของสมาคมผู้นำทางการศึกษาระหว่างรัฐ 6 แห่ง ซึ่งมาตรฐานเหล่านี้ได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษสำหรับผู้นำสถานศึกษา ในแต่ละมาตรฐานถูกดำเนินการถึง 3 มิติ ได้แก่ ความรู้ อุปนิสัยใจคอ และการปฏิบัติงาน โดยหนังสือเล่มนี้ถูกจัดเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) พื้นฐานทางจิตวิทยาของมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งกล่าวถึงการพิสูจน์หลักการทางจิตวิทยาพื้นฐาน อันจำเป็นต่อการพัฒนาและปรับปรุงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (2) พื้นฐานทางจริยธรรมและปรัชญาของมนุษยสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์หลักทฤษฎีพื้นฐานสู่ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล และ (3) การติดต่อสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งอภิปรายถึงรูปแบบต่างๆ ของการติดต่อสื่อสาร

ดูแรนต์ (Durante, 2005, p. 1) ทำการศึกษาเรื่องทักษะด้านการบริหารจัดการ ทักษะมนุษยสัมพันธ์และการมอบหน้าที่ให้โดยไม่ได้สมัครใจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการศึกษาถึงการขาดความรู้ในการปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นเหตุให้ถูกไล่ออก การถูกบังคับให้ลาออก การไล่ออกหรือบางครั้งต้องถูกแยกออกจากการเป็นลูกจ้างของสถานศึกษา เป็นการศึกษาถึงการรับหน้าที่ตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาในรัฐนิวยอร์ก โดยจำลองแบบการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนียและรัฐนิวยอร์กเป็นการเน้นย้ำว่า มีการขาดทักษะมนุษยสัมพันธ์ส่วนบุคคล และเป็นปัญหาด้านการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นเหตุผลสำหรับการรับหน้าที่ตำแหน่ง โดยไม่คาดคิด การจำลองสถานการณ์เช่นนี้ควรทำอย่างมีหลักเกณฑ์เพื่อให้มีการสืบสวนในปรากฏการณ์โดยมีการวิจัยเป็นพื้นฐาน

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

2.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2.1.1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544) กล่าวว่า วิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนา องค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพ ของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่การศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์กิจกรรมตามความถนัดความสนใจ และกิจกรรมรักษาดินแดน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน โดยมีผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายฉบับแรกที่มีหลักการจัดการศึกษาด้านการเรียนการสอน ได้กล่าวไว้ว่า

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4. ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ทั้ง 3 มาตรการ มีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับระบบการจัดการศึกษา ที่ยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ จึงมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับทักษะด้านต่างๆ ให้เหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษา

จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งมีหลักการและกระบวนการช่วยให้บุคคลรู้จักตัวเอง รู้จักโลกรอบตัว ด้วยกลวิธีและเครื่องมือต่างๆ เพื่อให้สามารถตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเหมาะสมและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2.2 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

การจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา ที่ต้องจัดควบคู่กับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรที่เปิดกว้างให้สังคมมีส่วนร่วมและให้อิสระในการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน ซึ่งมีนัยการศึกษาให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

ลัดดาวรรณ ฌ ระนอง (2544, น. 136) กล่าวถึงกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นการกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ให้แก่ผู้รับบริการด้วยการใช้เทคนิควิธีต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัย และหลักสูตรแนะแนวที่วางไว้สำหรับแต่ละวัย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, น. 6) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์

การเรียนรู้เชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนว ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

สราญทิพย์ อนุมัติ (2545, น. 16) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า กิจกรรมแนะแนว คือ การจัดกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการมีลำดับและขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อให้

บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว สามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองได้อย่างเต็มที่

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545, น. 81) ได้กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ผู้ให้บริการแนะแนวจัดให้แก่ผู้รับบริการในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานบริการแนะแนวด้านต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กวัยรุ่น หรือผู้ใหญ่ รู้จักและเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม ได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การปรับตัวทั้งด้านการเรียน ส่วนตัวและสังคม ตลอดจนการวางแผนอนาคตด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

สมร ทองดี และปราณี रामสูตร (2545, น. 11) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแนะแนวแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ได้ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาส่งเสริมป้องกัน และแก้ไขปัญหาทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 24) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า กิจกรรมแนะแนว คือ กิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ รักและเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น พึ่งตนเอง มีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษา การงานอาชีพและสังคม มีสุขภาพจิตที่ดี มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ประภัสสรรา โลहनันทชัย (2548, น. 61) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมกับ ความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบ พัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี รู้จักและเข้าใจตนเองรู้ถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด อันจะนำไปสู่การพัฒนาระบบการคิด การวางแผน และการแก้ปัญหา ตลอดจนจนการสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนว คือกิจกรรมที่ผู้ให้บริการแนะแนวจัดให้แก่ผู้รับบริการ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานบริการแนะแนวด้านต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ซึ่งจะช่วยบุคคลในการพัฒนาส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ให้ค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ได้เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ การปรับตัวในทุกๆ ด้าน

2.3 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว

การจัดกิจกรรมและแนวเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 24) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากข้อมูล ข่าวสาร แหล่งความรู้ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนแนวทางการศึกษา อาชีพ ได้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างวินัย คุณธรรม และจริยธรรมแก่ผู้เรียน
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

พิมลรัตน์ ขุนแก้ว (2548, น. 29) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพความสามารถของตนเอง รู้จักการแสวงหาความรู้ข้อมูล พัฒนาบุคลิกภาพ ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีอาชีพสุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม และจิตสำนึกต่อการรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัดและความสามารถของตนเอง และได้แสวงหาความรู้ข้อมูลต่างๆ ทั้ง ทางด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ซึ่งนำไปสู่การปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีค่านิยมที่ดี มีวินัย และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต

2.4 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว

กิจกรรมแนะแนวจะให้ประสิทธิภาพดีเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับขั้นตอนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545, น. 48) กล่าวว่า ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนวที่จัดในชั้นเรียนควรประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุปและขั้นประเมินผลกิจกรรม เพื่อมุ่งให้ผู้รับบริการนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์

โดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process Learning) ซึ่งนักการศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จะเสริมสร้างผู้รับบริการ ทั้งกระบวนการคิดและการปฏิบัตินำไปสู่การปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งผู้ให้ต้องกระตุ้นให้ผู้รับบริการได้เป็น “ผู้ร่วมทำกิจกรรม” ไม่ใช่ “ผู้สังเกตการณ์” ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้รับบริการมีอารมณ์ร่วมสนุกสนานมีชีวิตชีวา โดยอาจใช้เกม เพลง นิทาน ข่าว กรณีศึกษา ฯลฯ เป็นสื่อ นำทางในการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ผู้รับบริการอาจเล่นเกม บทบาทสมมติ ทำงาน ทำกิจกรรม สถานการณ์จำลอง ฟังหรืออ่านกรณีศึกษา ค้นคว้า เล่าคิด เล่าเรื่อง แบ่งปันประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ หรือจุดมุ่งหมายของกิจกรรม

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) ผู้รับบริการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก วิเคราะห์ พิจารณาหาเหตุผลจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ขั้นที่ 1 เพื่อหาคำตอบว่า เกิดอะไรขึ้นจากขั้นที่ 1 นั้น หรือเขาตีความสิ่งนั้นว่าอย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) ผู้รับบริการสร้างองค์ความรู้ หรือสรุปสาระการเรียนรู้จากการอภิปรายสะท้อนกลับ การรับรู้จากศึกษาจากทฤษฎีและแนวคิดเพิ่มเติมต่อไปอีก เพื่อความสมบูรณ์ของสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิต

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) ผู้รับบริการทดลองประยุกต์ใช้สาระการเรียนรู้สู่ชีวิต โดยอาจทดลองแก้ปัญหาสถานการณ์จำลอง สร้างคำขวัญ วางแผนพัฒนาตน จูงใจตนเองในการปฏิบัติตามแผน ซึ่งขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม จากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 อาจมีความต่อเนื่องคาบเกี่ยวกับจนแยกไม่ออก หรือบางครั้งมีการสลับขั้นตอน เช่น อาจจัดกิจกรรมนำเสนอ สาระการเรียนรู้หรือองค์ความรู้ก่อน จากนั้นเป็นขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แล้วเป็นกิจกรรมสะท้อนกลับการเรียนรู้ สุดท้ายเป็นกิจกรรมได้ทดลองประสบการณ์และประยุกต์ใช้ ซึ่งขั้นตอนนี้จะอยู่เป็นขั้นสุดท้ายของกิจกรรมเสมอ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน เป็นวงจรการเรียนรู้ (Four Phases of Learning Cycle) คือ “แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนกลับการเรียนรู้ สรุปสาระสู่ชีวิต คิดและนำไปปฏิบัติ”

ภาพที่ 2.8 แสดงขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

ที่มา: สมร ทองดี และปราณี งามสุต (2545, น. 50)

2.5 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว

ในเรื่องของชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายไว้หลายท่านด้วยกัน ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกัน ดังต่อไปนี้

บุญเกื้อ ควรวาเวช (2530, น. 66) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นชุดของสื่อประสมที่มีสื่อการสอนตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปรวมกัน โดยจัดขึ้นสำหรับหน่วย การเรียนตามหัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ตามที่ต้องการจัดไว้เป็นชุดๆ บรรจุในซอง กล่อง หรือกระเป๋า

นิตรสุดา หาญประกอบสุข (2541, น. 5) กล่าวว่า ชุดการแนะแนวเป็นเครื่องมือ ที่สร้างขึ้นโดยการใช้สื่อประสมที่สอดคล้องกับวิชา หน่วยการสอนและหัวข้อ เพื่อช่วยให้เกิด พฤติกรรมตามเป้าหมายและการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545, น. 80) กล่าวถึงชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยใช้สื่อประสม เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ แถบบันทึกเสียง เอกสารที่บันทึก รายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ทั้งเกม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ แบบฝึกหัดก่อนเรียนและ หลังเรียน โดยจัดไว้เป็นชุด หรือกล่อง หรือซอง และภายในกล่องหรือซองจะบรรจุคู่มือครู คู่มือ ผู้เรียน และสื่อประกอบการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่อง

ฮุสตัน และคนอื่นๆ (Houston and Others, 1972, pp. 10-15) กล่าวถึงชุดการสอน ว่า เป็นชุดของประสบการณ์ที่จัดเตรียมไว้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2521, น. 56) กล่าวว่า ชุดการสอนคือระบบการนำสื่อแบบประสมที่ สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย มาช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้ของเด็กให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

วัฒนกิจ สิทธิสถิตอังกูร (2546, น. 27) กล่าวว่า จากการสัมมนาหาคำจำกัด ความของคำว่าชุดกิจกรรมแนะแนว คณาจารย์และนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต แขนงวิชา การแนะแนว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2545 ได้กำหนดให้ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรม ที่นำมา รวมกัน อย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย

1. คู่มือผู้ให้บริการ ซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการ และแผนการจัด กิจกรรมต่างๆ
2. คู่มือผู้รับบริการ ซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง
3. สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

ควาน (Duane, 1973, p. 169) ได้กล่าวถึงชุดการสอนว่า เป็นชุดการเรียนการสอน รายบุคคล (Individualized Instruction) อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียน ได้สัมฤทธิ์ผลทาง การเรียนตามเป้าหมาย ผู้เรียนจะเรียนไปตามอัตราความสามารถและความต้องการของตน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวมีลักษณะคล้ายกับชุดการสอน ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรม ที่นำมารวมกัน อย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว และเป็นสื่อที่ช่วยในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

2.6 ประเภทของชุดกิจกรรมแนะแนว

ชุดกิจกรรมแนะแนวมีคุณค่าในทางการเรียนการสอนอย่างยิ่ง ซึ่งนักการศึกษาได้ กล่าวถึงประเภทของชุดกิจกรรมแนะแนวไว้ ดังต่อไปนี้

บุญเกื้อ ควรรหาเวช (2530, น. 69) ได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรมแนะแนวไว้ 3 ประเภท คือ

1. ชุดกิจกรรมแนะแนวสำหรับครู สำหรับผู้สอนจะใช้สอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งขยายเนื้อหาสาระ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ชุดกิจกรรมแบบนี้จะช่วยให้ผู้สอนลดการพูดให้น้อยลง และใช้สื่อการสอนที่มี พร้อมอยู่ในชุดการสอนในการนำเสนอเนื้อหา สื่อที่ใช้อาจได้แก่รูปภาพ แผนภูมิ สไลด์ ฟิล์ม ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง หรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ เป็นต้น ข้อสำคัญก็คือสื่อที่จะนำมาใช้นี้ จะต้องให้ผู้เรียนได้เห็นอย่างชัดเจนทุกคน หรือเรียกว่าชุดกิจกรรมประกอบคำบรรยาย

2. ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบกลุ่มกิจกรรม สำหรับให้ผู้เรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม ประมาณ 5-7 คน โดยใช้สื่อการสอนที่บรรจุไว้ในชุดกิจกรรม แต่ละชุดมุ่งที่จะฝึกทักษะใน เนื้อหาวิชาที่เรียนและให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน ชุดกิจกรรมชนิดนี้มักใช้ในการสอนแบบ กิจกรรมกลุ่ม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

3. ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบรายบุคคล สำหรับเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือ ผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ความสามารถและความสนใจของตนเอง อาจเรียนที่โรงเรียนหรือที่ บ้านก็ได้ ส่วนมากมักจะมุ่งให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติม และสามารถ ประเมินผลการเรียนด้วยตนเองได้ด้วย ชุดกิจกรรมชนิดนี้อาจจัดในลักษณะของหน่วยการสอนย่อย หรือ โมดูลได้

ระพินทร์ โพธิ์ศรี (2545, น. 59) ได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรม ดังนี้

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self study package) คือ ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นโดยมี จุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนนำไปศึกษาด้วยตนเองโดยไม่มีครูเป็นผู้สอน เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการ เรียนแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือชุดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายเว็ลด์ไวด์เว็บ

2. ชุดการเรียนรู้การสอน คือ ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เช่น ชุดฝึกอบรม หรือชุดการสอนต่างๆ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวมีทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวสำหรับครู ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบกลุ่มกิจกรรม และชุดกิจกรรมแนะแนวแบบรายบุคคล สำหรับการทวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับสื่อรูปภาพขึ้นจัดเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวสำหรับครูเพื่อใช้สอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และใช้สื่อใบงานประเภทรูปภาพ เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนยิ่งขึ้น

2.7 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพและให้ประสิทธิภาพที่ดี ควรมีหลักการและกระบวนการสร้างอย่างถูกต้องและเป็นระบบ ซึ่งมีนักการศึกษากล่าวไว้ดังต่อไปนี้

บัทส์ (Butts, 1974, p. 85) เสนอหลักการสร้างไว้ ดังนี้

1. ก่อนที่จะทำการสร้างต้องกำหนดโครงร่างคร่าวๆ ก่อนว่าจะเขียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร มีวัตถุประสงค์อะไร
2. ศึกษางานด้วยวิทยาศาสตร์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำ
3. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาที่สอดคล้องกัน
4. แจงวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมออกเป็นกิจกรรมย่อยๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน
5. กำหนดอุปกรณ์ที่จะใช้ในแต่ละตอนให้เหมาะสม
6. กำหนดเวลาที่ใช้ในแบบฝึกแต่ละตอนให้เหมาะสม
7. กำหนดการประเมินผลว่าจะประเมินก่อนหรือหลังเรียน

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2531, น. 4) กล่าวว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น ต้องคำนึงถึงหลักการและขอบข่ายของงานทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ให้กับวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่

ธีระ ชัยยุทธชรรยง (2533: 65) ได้กล่าวถึงการสร้างชุดการแนะแนวไว้ ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับชุดการแนะแนวจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. สร้างโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

4. นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อให้สอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ เนื้อหา อุปกรณ์ และการประเมินผล

5. นำโปรแกรมที่สร้างไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของโปรแกรมการสอน

6. ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดแนะแนว เพื่อนำไปใช้วิจัยต่อไป จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวนั้นต้องคำนึงถึงหลักการและขอบข่ายของงานทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ให้เหมาะสมกับวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ โดยจะต้องมีการศึกษารายละเอียดและกำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่ชัด แล้วดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้ในการวิจัย

2.8 ประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนว

ชุดกิจกรรมแนะแนวมีประโยชน์ในแนวเดียวกับชุดการสอน ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนวไว้ ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2521, น. 191) กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอน ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อนและมีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดีเท่าชุดการสอน

2. ช่วยเร้าความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา ชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเองและสังคม

3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกหัดการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

4. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอน และชุดการสอนผลิตได้เป็นหมวดหมู่ สามารถหยิบไปใช้ได้ทันที

5. ทำให้การสอนเป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้สอน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าผู้สอนจะมีความบกพร่องทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด

6. ช่วยให้การสอนเป็นอิสระจากผู้สอน เนื่องจากชุดการสอนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แทนครู ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพจากชุดการสอนที่ได้จากการทดสอบประสิทธิภาพมาแล้ว

สุมาลี โชติชุ่ม (2544, น. 29) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถตามความต้องการของตน ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น ตามอัตราการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น
 2. ฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
 3. จะเรียนเมื่อไรก็ได้ไม่ต้องคอยครูผู้สอน ไม่จำกัดเวลาและสถานที่
 4. ช่วยให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่ซับซ้อน และมีลักษณะเป็นนามธรรมสูงซึ่งไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี
 5. ทำให้การเรียนรู้เป็นอิสระจากอารมณ์และบุคลิกของครูผู้สอน
 6. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้กับผู้สอน
 7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน
- จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนวช่วยให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ได้ดียิ่งขึ้น ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้สอน เนื่องจากชุดการสอนผลิตเป็นหมวดหมู่สามารถหยิบใช้ได้ทันที

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

2.9.1 งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัย พบว่า มีผู้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาและส่งเสริม องค์กรร่วมของความเป็นมนุษย์ในหลากหลายด้าน เช่น ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม จึงขอนำงานวิจัยมากล่าวรวมกัน ดังนี้

น้องนุช เพ็ชรดี (2542, น. 70) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสวน อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวมีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามโปรแกรมการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิทยาภรณ์ พิทยาธกุล (2546, น. 74) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อปรับพฤติกรรมก่อนในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ต้องปรับลดพฤติกรรมก่อนในชั้นเรียนจำนวน 12 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับการลดพฤติกรรมก่อนในชั้นเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวสูงกว่าก่อนในข้ออย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีพฤติกรรมก่อนกวนในชั้นเรียนหลังการใช้ ชุดกิจกรรม
แนะแนวลดลง

อัมพร ชนะทอง (2546, น. 68) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรม
แนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมี
ความก้าวหน้าในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01

อัมพร แสงวิเชียร (2546, น. 69) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรม
แนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนกุศบาการาชบุรีบำรุง จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุด
กิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วย
ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการ และนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบ
บูรณาการที่มีสติปัญญาต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01

ปาริษา แก้วธรรม (2550, น. 57) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะ
แนวแบบบูรณาการที่มีต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนบ้านบักคอง จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่าหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบ
บูรณาการ นักเรียนกลุ่มทดลองมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
แบบบูรณาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบ
บูรณาการนักเรียนกลุ่มทดลองมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้โปรแกรม
การให้ข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วรรณรา พงษ์สิน (2550, น. 46) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรม
แนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบักคอง จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่าหลังการใช้ชุด
กิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม นักเรียนกลุ่มทดลองมีวินัยในตนเองเพิ่ม
มากกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการ
ของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีวินัยในตนเองเพิ่มมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้โปรแกรมการให้
ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ราตรี ประชุมพันธ์ (2551, น. 58) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรม
แนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2
โรงเรียนบ้านหนองไร่ จังหวัดยโสธร พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความขยันหมั่นเพียรและ
ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีคะแนนความขยันหมั่นเพียรและทัศนคติที่ดีต่อ
การเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริลักษณ์ ละเอียดอ่อน (2552, น. 55) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะ
แนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนอนุบาลสี่อานาจ จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการ ฝ่า
ฟันปัญหาและอุปสรรคสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ
นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศุภรัตน์ เสรามัญ (2553, น. 78) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ดารา
ทีบีเอ็ม ในกิจกรรมแนะแนว เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนดาราวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
แนะแนวโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ดารา ทีบีเอ็ม นักเรียนมีระดับความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยภายในประเทศที่กล่าวมาข้างต้น ได้มีการนำชุดกิจกรรม
แนะแนวไปบูรณาการกับการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนานักเรียนในด้านการปรับ
พฤติกรรม อารมณ์ คุณธรรมจริยธรรม ความสนใจในด้านอาชีพ ฯลฯ ทั้งนี้พบว่าชุดกิจกรรม
แนะแนวมีส่วนช่วยในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น และเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน
มากขึ้น รวมทั้งการมีพฤติกรรมด้านต่างๆ ในทางที่ดีขึ้น

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะ

3.1 ความหมายเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ

มีผู้ให้ความหมายของข้อเสนอแนะ ไว้ดังนี้

สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ (2521, น. 25) อธิบายว่า สารนิเทศ หมายถึงการผลิต
ข่าวสาร ความรู้และข้อเสนอแนะต่างๆ มีทั้งในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ วัสดุย่อส่วน โสตทัศนวัสดุ และผู้ที่
เกี่ยวข้องโดยตรงกับสารนิเทศ ได้แก่ ผู้ผลิต หรือผู้จัดพิมพ์ออกเผยแพร่ผู้เก็บรวบรวมและจัดให้ใช้

ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ศูนย์เอกสารห้องสมุด และผู้ใช้ซึ่งได้แก่บุคคลในทุกอาชีพ และนักศึกษา

สอ เสถบุตร (2522, น. 271) กล่าวว่า “ข้อสนเทศ” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Information หมายถึง สิ่งที่แจ้งให้ทราบข่าว รหัส ความรู้ ข้อมูลและความฉลาด

รัตนา รัตนประสพโชค (2524, น. 5) กล่าวว่าไว้ว่าข้อสนเทศ หมายถึง ข้อสนเทศที่รวบรวมมาจากหนังสือและบทความต่างๆ

เมตตา จินดาลักษณ์ (2525, น. 5) ได้ให้ความหมายของข้อสนเทศ ว่าหมายถึง เอกสารที่รวบรวมมาจากหนังสือและบทความต่างๆ

นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ (2526, น. 23) กล่าวว่า ข้อสนเทศ หมายถึง ข่าว (News) ข้อเท็จจริง (Facts) ข้อมูล (Data) ตลอดจนความรู้ที่ได้จากการสำรวจ การศึกษาหรือการสอน ซึ่งได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในรูปของวัตถุตีพิมพ์ และวัสดุไม่ตีพิมพ์

แมนมาส ชวลิต (2527, น. 17) กล่าวว่า สารนิเทศ หมายถึง ความรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งมีผู้ทำให้เกิดขึ้นรวบรวม เก็บในรูปแบบต่างๆ เช่น ใช้คำพูด ภาพเขียน ทั้งที่มองเห็นด้วยตาเปล่า และที่ต้องใช้เครื่องแสดง เพื่อส่งต่อไปหรือกระจายออกไปสู่ผู้ที่ต้องการใช้

พรพิมล เพ็ญญา (2527, น. 4) กล่าวว่าไว้ว่าข้อสนเทศ หมายถึง ข้อมูลซึ่งรวบรวมมาจากหนังสือและบทความต่างๆ

ประภาวดี สืบสนธิ์ (2528, น. 3) ให้ความหมายว่า ข้อสนเทศคือ ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ที่ผ่านกระบวนการประมวลผลแล้ว และมีผู้ถ่ายทอดบันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงาน โสตทัศนวัสดุ เทป คอมพิวเตอร์ และกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลในรูปแบบอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับข้อสนเทศได้ทราบ

ราชบัณฑิตยสถาน (2530, น. 768) ภาษาไทยแปลคำว่า Information หมายถึง ข้อมูลข่าวสาร ข้อสนเทศ สารนิเทศ ความรู้ ข้อความ หรือแม้กระทั่งความรู้ข้อมูล ข่าวสาร และหมายถึง คำสั่ง ข่าวสาร และใบบอก

รัตนวดี เกกิงสุขวัฒนา (2532, น. 6) ได้ให้ความหมายของข้อสนเทศ หมายถึง ข้อเท็จจริง ข้อมูล ความรู้ หรือความคิดที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด หรือข้อเขียนในรูปแบบต่างๆ เช่น สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ และในรูปที่ใช้กับคอมพิวเตอร์

ซาสเซ (Sasse. 1975, น. 136) ได้กล่าวถึงลักษณะข้อสนเทศว่าเป็นการสื่อสารในรูปแบบของการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความคิดความรู้มากยิ่งขึ้นและยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ข้อเสนอเทศ หมายถึง ข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริง คำแนะนำ คำบอกเล่า ความรู้หรือความคิดที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือข้อเขียนซึ่งบันทึกหรือเสนอไว้ในรูปแบบต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับข้อเสนอเทศได้ใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้การให้ข้อเสนอเทศ หมายถึง การให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์ โดยจัดให้กับนักเรียนในรูปของการสอนในห้องเรียน การบรรยาย การตอบข้อซักถาม ใบงาน เอกสารที่รวบรวมจากหนังสือและบทความต่างๆ

3.2 ประเภทของข้อเสนอเทศ

จำเนียร ช่วงโชติ (2525, น. 80) ได้แบ่งข้อเสนอเทศออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ข้อเสนอเทศทางการศึกษา เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องการศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ซึ่งบุคลากรแนะแนวควรรวบรวมนำเสนอให้แก่นักเรียนเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา และโอกาสต่างๆ ที่ควรรู้

2. ข้อเสนอเทศทางอาชีพ เป็นข้อเสนอเทศเพื่อให้นักเรียนได้ทราบเกี่ยวกับโดลกของงานอาชีพ การวางแผนในการประกอบอาชีพ การมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพและต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. ข้อเสนอเทศด้านส่วนตัวและสังคม เป็นการให้ข้อเสนอเทศเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเองดียิ่งขึ้น และปรับปรุงความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

แหล่งข้อเสนอเทศ (information sources) หมายถึง แหล่งที่มา แหล่งผลิต แหล่งเผยแพร่และให้บริการข้อเสนอเทศ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สื่อมวลชน และสถาบันบริการข้อเสนอเทศ แหล่งข้อเสนอเทศจำแนกแยกประเภทตามที่มาและลำดับการผลิต แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. ข้อเสนอเทศปฐมภูมิ (primary sources) หมายถึง ข้อเสนอเทศที่เรียบเรียงขึ้นจากประสบการณ์ของผู้เขียน หรือเป็นผลการค้นคว้าวิจัย การนำเสนอความรู้ที่ใหม่ๆ ได้แก่ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสารคู่มือการปฏิบัติงาน รายงานการประชุมทางวิชาการ บทความวารสารวิชาการ วารสารงานวิจัย เอกสารสิทธิบัตร เอกสารมาตรฐาน เอกสารจดหมายเหตุ

2. ข้อเสนอเทศทุติยภูมิ (secondary sources) หมายถึง ข้อเสนอเทศที่ได้จากการนำข้อเสนอเทศปฐมภูมิมาสังเคราะห์และเรียบเรียงขึ้นใหม่ เพื่อเสนอข้อคิดหรือแนวโน้มบางประการ ได้แก่ หนังสือทั่วไป หนังสือตำรา หนังสือคู่มือการทำงาน รายงานความก้าวหน้าทางวิชาการ บทความของงานวิจัย บทความวิจารณ์ในหนังสือ วารสารของสาระสังเขป เป็นต้น

3. ข้อเสนอเทศตติยภูมิ (tertiary sources) หมายถึง ข้อเสนอเทศที่ชี้แนะแหล่งที่อยู่ของข้อเสนอเทศปฐมภูมิและข้อเสนอเทศทุติยภูมิ จะให้ข้อมูลทางบรรณานุกรมของข้อเสนอเทศ

แหล่งข้อสนเทศมีความสำคัญต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล ในการอ้างอิงทางวิชาการถือว่าข้อสนเทศจากแหล่งปฐมภูมิเป็นข้อสนเทศที่ดี มีความน่าเชื่อถือในเรื่องความถูกต้องตามข้อเท็จจริงมากกว่าข้อสนเทศทุติยภูมิและข้อสนเทศตติยภูมิ

ความสำคัญของข้อสนเทศ

นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการในสาขาวิชาต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นผลจากการประดิษฐ์คิดค้น การค้นคว้าวิจัยการค้นพบหลักการทฤษฎี และความรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ขยายเพิ่มมากขึ้น ความรู้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อสนเทศเผยแพร่ออกมาอย่างรวดเร็วและมีที่ท่าว่า อัตราความเจริญจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเป็นที่ยอมรับว่าปัจจุบันโดยกำลังเข้าสู่ยุคใหม่ คือ สังคมยุคข่าวสาร ซึ่งมีผลเปลี่ยนแปลงต่อมนุษยชาติ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์จะได้รับข้อสนเทศต่างๆ เป็นจำนวนมาก จนบางครั้งเกิดความรู้สึกว่ามากเกินไปที่มนุษย์จะรับไว้ได้ (ประภาวดี สืบสนธิ์, 2528, น. 68) สมควรที่เราทุกคนจะต้องตระหนักในความสำคัญของข้อสนเทศที่มีต่อการพัฒนามนุษย์และสังคมในทุกระดับ ความสำคัญของข้อสนเทศอธิบายโดยสังเขปดังต่อไปนี้

1. ข้อสนเทศเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคนเป็นกิจกรรมทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการทำงาน การเรียน การพักผ่อน และการแก้ไขปัญหาประจำวัน (King and Palmer. 1980, p. 68) ข้อสนเทศมีบทบาทต่อวงการทั้งรัฐบาล วงการธุรกิจ วงการศึกษา การวิจัยและต่อบุคคลทั่วไป ดังนี้คือ รัฐบาลต้องการข้อสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการวินิจฉัยสั่งการและการวางแผนงานเพื่อพัฒนาประเทศ ในวงการธุรกิจ ช่วยในการตัดสินใจด้านการบริหารและการตลาด การปฏิบัติงานประจำวัน การวางแผน และการคาดการณ์สำหรับอนาคต ในวงการศึกษาและการวิจัย ข้อสนเทศ เป็นปัจจัยพื้นฐานประกอบการเรียนการสอนในการค้นคว้า และการวิจัยของนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์และนักวิจัย ส่วนบุคคลทั่วไปนั้นต้องการข้อสนเทศเพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพ การศึกษาในเรื่องต่างๆ ที่สนใจตนเอง และเพื่อความบันเทิง เป็นต้น (นงลักษณ์ไม่หน่ายกิจ, 2526, น. 17)

2. ข้อสนเทศเป็นทรัพยากรสำคัญประการหนึ่งสำหรับการพัฒนาไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ (แมนมาส ชวลิต, 2527, น. 31) คุณค่าความสำคัญของข้อสนเทศมีมากจนเราเปรียบข้อสนเทศว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศชาติ บทบาทของทรัพยากรข้อสนเทศนั้นสัมพันธ์กับคุณภาพของบุคคล ความสำเร็จในการศึกษา ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ ข้อสนเทศเป็นหัวใจในการพัฒนาตัวบุคคลในอันที่จะขัดเกลา เพิ่มพูนความรู้ สร้างกระบวนการรับรู้อย่างมีเหตุผลอันจะเป็นผลถึงการพัฒนาประเทศโดยรวม (ประภาวดี สืบสนธิ์, 2528, น. 4)

3. ข้อเสนอแนะคือ อำนาจ พลังอำนาจของมนุษย์เกิดจากความสามารถในการใช้ประโยชน์จากข้อเสนอแนะ ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ส่วนใหญ่ เช่น ในสาขาแพทยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการศึกษา ล้วนมาส่วนมาจากการใช้ข้อเสนอแนะ (King and Palmour, 1980, p. 68) แม้ในการดำรงชีวิตประจำวันมีหลายเรื่องที่เราไม่รู้ หรือ ไม่ได้รับข้อเสนอแนะ ทำให้เราทำอะไรไม่ถูกและไม่สามารถตัดสินใจได้ เช่น ชาวนาไม่มีความรู้ข้อมูลข่าวสารว่าราคาข้างกำลังตก จึงปลูกข้าวมากขึ้นและขายข้าวไม่ได้ราคา ส่วนพ่อค้ามีความรู้ข้อมูลข่าวสารมากกว่าชาวนา จึงมีอำนาจเหนือชาวนาเป็นต้น จะเห็นได้ว่าข้อเสนอแนะทำให้เราตัดสินใจเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้อง สังคมในปัจจุบันและอนาคตมีความสลับซับซ้อน ยากแก่การเข้าใจในเรื่องต่างๆ ดังนั้นข้อเสนอแนะจึงมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะถือเสมือนหนึ่งเป็นมรดกของสังคมที่มีการบันทึกไว้และถ่ายทอดไปยังอนุชนรุ่นหลัง ข้อเสนอแนะที่สะสมไว้จะช่วยเป็นแนวทางแก้ปัญหาต่างๆ ในอนาคตได้ (ประภาวดี สืบสนธิ์, 2528, น. 4) และเป็นรากฐานที่จำเป็นสำหรับความก้าวหน้าของอารยธรรมและสังคม (แมนมาส ขวลิขิต, 2527, น. 3)

นอกจากนี้ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2521, น. 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของข้อเสนอแนะต่อนักเรียนโดยตรง ดังนี้ คือ นักเรียนได้รับข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ข้อเสนอแนะเหล่านี้จะมีส่วนช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจอย่างถูกต้องว่าจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างไรดีจึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จตามสมควร ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียน การคบเพื่อน การทำงานหรือชีวิตครอบครัว นักเรียนได้รับข้อเสนอแนะที่มีค่าที่จะช่วยให้ทุกคนได้เข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้องอย่างยิ่ง นักเรียนเกิดความสามารถในการตัดสินใจดีขึ้น เมื่อการตัดสินใจมีรากฐานมาจากข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมในเรื่องต่างๆ การตัดสินใจนั้นย่อมจะมีโอกาสผิดพลาดได้น้อย

ดังนั้นสรุปได้ว่า ในวิธีการดำรงชีวิตหรือในการเล่าเรียน ข้อเสนอแนะเป็นสิ่งจำเป็นที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความผิดพลาดในการตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ การวางแผน การวิจัย และการพัฒนา และในสังคมปัจจุบัน ผลกระทบของข้อเสนอแนะในฐานะเป็นทรัพยากรนั้นได้แผ่กระจายไปทั่วทุกวงการ ทุกระดับ และอาชีพ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดแนวคิด และแนวทางการเริ่มต้นงานใหม่ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ประเทศที่เจริญแล้วต่างตระหนักถึงความสำคัญของข้อเสนอแนะและส่งเสริมให้มีการนำข้อเสนอแนะไปใช้เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง

3.3 วิธีการให้ข้อเสนอแนะ

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2521, น. 168) ได้กล่าวถึงวิธีการให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน คือ อาจจัดอยู่ในรูปของนิทรรศการ การใช้เครื่องมือ โสตทัศนศึกษา ภาพยนตร์ สไลด์

เทปบันทึกเสียง นอกจากนี้ อาจจะใช้สิ่งตีพิมพ์เป็นสื่อในการให้ข้อเสนอแนะได้ด้วย เช่น การอ่านหนังสือประเภทที่มีคุณค่า การทำแผ่นปลิว และการเขียนบทความที่น่าสนใจ

แต่ในการวิจัยครั้งนี้ การให้ข้อเสนอแนะจัดอยู่ในรูปของข้อมูลซึ่งรวบรวมมาจากหนังสือและบทความที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นมา วิธีการให้ข้อเสนอแนะ อยู่ในรูปของการสอน การบรรยาย การตอบข้อซักถาม แจกเอกสารเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ให้กับนักเรียนอ่าน ภายหลังจากอ่านจบให้นักเรียนแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้นอย่างไร และมีข้อดีของมนุษยสัมพันธ์ในแต่ละด้านอย่างไร และบันทึกลงในใบงานที่กำหนดไว้

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะ

3.4.1 งานวิจัยในประเทศ

รัชณี โพธิ์อ่อน (2532, น. 74) ได้ศึกษา ความต้องการข้อเสนอแนะของครูประถมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบทจังหวัดอุดรธานีกลุ่มตัวอย่าง เป็นครูประถมศึกษาในเขตจังหวัดอุดรธานี จำนวน 383 คน พบว่า ครูประถมศึกษาในเขตเมืองมีความต้องการข้อเสนอแนะทั้งเนื้อหาและรูปแบบมากกว่าครูในเขตชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูทั้ง 2 กลุ่มมีความต้องการข้อเสนอแนะทั้งเนื้อหาและรูปแบบอยู่ในระดับมาก แต่การได้รับเนื้อหาข้อเสนอแนะอยู่ในระดับปานกลาง และได้รับรูปแบบข้อเสนอแนะอยู่ในระดับน้อย

สายทอง วงษ์ใหญ่ (2534, น. 58) ได้ศึกษา เปรียบเทียบความวิตกกังวลในการพูดหน้าชั้นเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกกับนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการลดความวิตกกังวลในการพูด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านละเอาะ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 71 คน พบว่า นักเรียน กลุ่มที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีความวิตกกังวลในการพูดหน้าชั้นเรียน น้อยกว่านักเรียนที่ได้ดูไลด์เป็นข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

สมบูรณ์ วิมูลอาจ (2538, น. 76) ได้ศึกษา การสร้างเสริมเจตคติต่อการประกอบอาชีพอิสระ โดยการให้ข้อเสนอแนะแบบสื่อประสมกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 คณะวิชาเกษตรศาสตร์ คณะวิชาศิลปหัตถกรรม คณะวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาวิทยาลัย อาชีวศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา 2538 จำนวน 260 คน พบว่า นักศึกษาทั้ง 3 คณะ กลุ่มที่ได้รับข้อเสนอแนะ แบบสื่อประสมมีเจตคติต่อการประกอบอาชีพอิสระสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับข้อเสนอแนะ แบบสื่อประสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัชรินทร์ พรหมสา (2541, น. 78) ได้ศึกษา ความต้องการสารสนเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร เมืองร้อยเอ็ดจำกัด กลุ่มตัวอย่าง เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองร้อยเอ็ด จำกัด พ.ศ.2541 จำนวน 4,856 คน พบว่า สมาชิกมีความต้องการ

สารสนเทศรวมทุกด้านในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีความต้องการสารสนเทศในระดับมากทุกด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านแหล่ง และด้านรูปแบบ

อุทัย ลือสกุล (2542, น. 105) ได้ศึกษา ศึกษาการปฏิบัติงานข้อมูลสารสนเทศของบุคลากรงานศูนย์ข้อมูล การศึกษาเพื่ออาชีพ และตลาดแรงงาน ในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาในภาคใต้ กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารฝ่ายวางแผนและพัฒนา และหัวหน้างานข้อมูลสารสนเทศของบุคลากรงานศูนย์ข้อมูลการศึกษาในเขตภาคใต้ จำนวน 112 คน พบว่าการปฏิบัติงานข้อมูลสารสนเทศ ของบุคลากรงานศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพและตลาดแรงงาน ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาในภาคใต้ โคนภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

เมธี ทิพย์รักษ์ (2543, น. 83) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการใช้กลุ่มสัมพันธ์และการใช้สารสนเทศเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 166 คน พบว่า หลังจากการทดลองนักเรียนที่ใช้กลุ่มสัมพันธ์มีการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ที่สูงกว่านักเรียนที่ใช้สารสนเทศ โดยการรวมทั้ง 7 ด้าน คือ การยิ้มแย้มแจ่มใสด้วยความจริงใจ ด้านการพูดจาที่เหมาะสมกับเรื่อง บุคคล เวลา และสถานที่ ด้านการให้การรับ ด้านการยกย่องชมเชยผู้อื่น ด้านการเป็นผู้ฟังที่ดีและด้านอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ .01 ส่วนด้านการรู้จักทักทายผู้อื่นก่อน หลังการทดลองของนักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีการพัฒนาสูงกว่านักเรียนที่ใช้สารสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บรรจง พลไชย (2554) ได้ศึกษา มนุษย์สัมพันธ์ในงานบริการสารสนเทศ โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ในงานบริการสารสนเทศ ควรมีการพูดจาด้วยความสุภาพอ่อนโยน แสดงความเต็มใจในการบริการให้ความช่วยเหลือ เพราะผู้ใช้สารสนเทศเป็นองค์ประกอบหนึ่งของบริการสารสนเทศ ผู้ใช้สารสนเทศแต่ละคนและแต่ละกลุ่มมีการค้นหาและการใช้สารสนเทศแตกต่างกันไป ผู้ให้บริการสารสนเทศควรรู้ลักษณะความต้องการและลักษณะการใช้บริการสารสนเทศของกลุ่มผู้ใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประเภทและแบบของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ประเภทและแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง รูปแบบมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
วัดก่อนและหลังการทดลอง (The Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนคณะราษฎร
บำรุงปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีนักเรียน 9 ห้องเรียน จำนวน 369 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียน
คณะราษฎรบำรุงปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน
1 ห้องเรียน และมีคะแนนการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน จากแบบวัดการมีมนุษย์สัมพันธ์
กับเพื่อนในชั้นเรียน ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 40 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็นกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน

3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ

3.1 ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1.1 *ตัวแปรอิสระ* ได้แก่ วิธีการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว วิธีการให้ข้อเสนอแนะ

3.1.2 *ตัวแปรตาม* ได้แก่ มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

3.2 นิยามปฏิบัติการ

3.2.1 *นักเรียน* หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียน คณะราษฎร์บำรุงปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2557 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 40 คน

3.2.2 *มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน* หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักใช้วิธีการ เพื่อการเสริมสร้างสัมพันธอันดีระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีความประพฤติที่แสดงออกกับเพื่อนในชั้นเรียน การแสดงกิริยาท่าทางสุภาพต่อผู้อื่น การพุดจาสุภาพ การช่วยเหลือผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ และการกล่าวขอบคุณหรือขอโทษได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์

3.2.3 *ชุดกิจกรรมแนะแนวมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน* หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวมนุษยสัมพันธ์ในหลายๆ ด้าน ประกอบด้วย กิจกรรมการเข้าใจตนเอง กิจกรรมการเข้าใจผู้อื่นและยอมรับผู้อื่น และกิจกรรมการจูงใจผู้อื่น เป็นการนำกิจกรรมมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบ ตามขอบข่ายของการแนะแนว ด้านส่วนตัวและสังคม ประกอบด้วยคำชี้แจง การเตรียมการของผู้ให้บริการ แผนการจัดกิจกรรม มีใบงาน ใบความรู้ แบบทดสอบกิจกรรมก่อนและหลังร่วมกิจกรรม และสื่อหรืออุปกรณ์

3.2.4 *ข้อเสนอแนะ* หมายถึง การให้ความรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริง คำแนะนำ และคำบอกเล่าที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดและข้อเขียน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้รับข้อเสนอแนะ ได้รับความรู้และประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

4.1.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

4.1.2 ข้อเสนอแนะ

4.1.3 แบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

4.2 วิธีการสร้างเครื่องมือและกิจกรรม

4.2.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวมุขยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน มีขั้นตอนการสร้าง

ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามุขยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

2) กำหนดนิยามปฏิบัติการ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมซึ่งในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามุขยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ผู้วิจัยได้พิจารณาสร้างตามทฤษฎีมุขยสัมพันธ์ ประกอบด้วยด้านการแสดงกิริยาท่าทางสุภาพต่อผู้อื่น การพูดจาสุภาพ การช่วยเหลือผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ และการกล่าวขอบคุณหรือขอโทษ ได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบ ตามขอบข่ายของการแนะแนว ด้านส่วนตัวและสังคม ประกอบด้วย คำชี้แจง การเตรียมการของผู้ให้บริการ แผนการจัดกิจกรรมต่างๆ มีใบงานใบความรู้ แบบทดสอบกิจกรรมก่อนและหลังร่วมกิจกรรม และสื่อต่างๆ

3) จัดทำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามุขยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ตาม โดยมีจำนวนทั้งหมด 9 กิจกรรม แบ่งออกเป็น

- (1) กิจกรรมที่ 1 ปฐมนิเทศ: รวมดวงใจ
- (2) กิจกรรมที่ 2 การเข้าใจตนเอง: นี้แหละฉัน
- (3) กิจกรรมที่ 3 การเข้าใจตนเอง: บทบาทหน้าที่
- (4) กิจกรรมที่ 4 การเข้าใจตนเอง: การปรับปรุงตนเอง
- (5) กิจกรรมที่ 5 การเข้าใจผู้อื่นและยอมรับผู้อื่น: รับรู้คุณค่าและความ

ต้องการ

- (6) กิจกรรมที่ 6 การเข้าใจผู้อื่นและยอมรับผู้อื่น: การยอมรับผู้อื่น
- (7) กิจกรรมที่ 7 การจูงใจผู้อื่น การสื่อสารมุขยสัมพันธ์: ชื่อกิจกรรม

พึงให้เป็น

- (8) กิจกรรมที่ 8 การจูงใจผู้อื่น ทักษะมุขยสัมพันธ์: ชื่อกิจกรรม

การใส่ใจ

- (9) กิจกรรมที่ 9 ปัจฉิมนิเทศ 9

4) ตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามุขยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำชุดกิจกรรมแนะ

แนว จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา ภาษา และความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence = IOC) อยู่ระหว่าง 0.8-1.0

5) นำชุดกิจกรรมแนะแนวมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ศึกษปีที่ 5 ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในขั้นตอน ความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษา และข้อความถาม

6) นำชุดกิจกรรมแนะแนวมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน มาปรับปรุง ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4.2.2 ข้อเสนอแนะ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบ แนวคิดในการสร้างข้อเสนอแนะ

2) กำหนดนิยามปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมในการ สร้างข้อเสนอแนะ

3) จัดทำข้อเสนอแนะ ตามที่ได้กำหนดไว้โดยแผนการจัดการกิจกรรมแต่ละแผน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เครื่องมือ/อุปกรณ์/สื่อกิจกรรม วิธีดำเนินการ และการประเมินผล

4) นำข้อเสนอแนะที่สร้างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบแก้ไข ดูความสมบูรณ์ของเนื้อหา ภาษา ข้อคำถาม และรูปแบบของการให้ข้อเสนอแนะ

5) นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีความเหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มควบคุมต่อไป

4.2.3 แบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน แบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ในชั้นเรียน มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาและค้นคว้าเนื้อหาของมนุษยสัมพันธ์ ในด้านการเข้าใจตนเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านแรงจูงใจผู้อื่นรวมทั้งทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวิธีการ สร้างและพัฒนาเครื่องมือ จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2) ในการสร้างแบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษา การสร้างแบบวัดตามองค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์ที่มีความสำคัญต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับ เพื่อนในชั้นเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าใจตนเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านแรงจูงใจ ผู้อื่น

3) ดำเนินการสร้างและจัดพิมพ์แบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ซึ่งเครื่องมือมีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้นักเรียนตอบ 6 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ประกอบด้วยมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน 3 ด้าน คือ ด้านการเข้าใจตนเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านแรงจูงใจผู้อื่น มีรายละเอียดดังนี้

(1) ด้านการเข้าใจตนเอง ได้แก่ข้อที่ 1-20

(2) ด้านการเข้าใจผู้อื่น ได้แก่ข้อที่ 21-35

(3) ด้านการจูงใจผู้อื่น ได้แก่ข้อที่ 36-50

4) นำแบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.8-1.0 จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นจึงนำมาหาค่าความเที่ยง ด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 และหาค่าอำนาจจำแนก โดยวิธีการหาสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนข้อคำถามทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.24-0.85

6) นำแบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย โดยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

5.2 ในวันที่เริ่มดำเนินการ มีการสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตลอดจนอธิบายวัตถุประสงค์ของการดำเนินการทดลองครั้งนี้

5.3 ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมุขสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน จากนั้นนำผลที่ได้วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทั้งสองกลุ่ม

5.4 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน และทดลองกับกลุ่มควบคุมโดยใช้การให้ข้อเสนอแนะ โดยทดลองสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันพุธ และวันศุกร์ รวมทั้งสิ้น 9 กิจกรรม ทั้งสองกลุ่ม

5.5 หลังจากดำเนินการทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนและการให้ข้อเสนอแนะ ครบ 9 กิจกรรมแล้ว นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไปวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะและเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

6.1 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

นำคะแนนจากแบบวัดมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนมาหาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

6.2.1 การหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (ล้วน สายยศ, 2544)

6.2.2 หาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง (Index of Congruence = IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2541, น. 112)

6.2.3 หาค่าอำนาจจำแนก ของแบบวัดเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน โดยวิธีการหาสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนข้อคำถามทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation)

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

6.3.1 การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (*t-dependent*) (ล้วน สายยศ, 2536, น. 84) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง

การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และเปรียบเทียบคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ

6.3.2 การทดสอบค่าทีแบบอิสระ (*t-independent*) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536, น. 84) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อเสนอแนะภายหลังการทดลอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

1.2 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ในชั้นเรียน และกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อสนเทศ

2. การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

2.1 อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ของกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.1

2.2 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้
ชุดกิจกรรมแนะแนวของกลุ่มทดลอง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.2

2.3 เปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ในชั้นเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่ม
ควบคุม ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน และการใช้ข้อสนเทศ
รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.3

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

df แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาค่า t - distribution

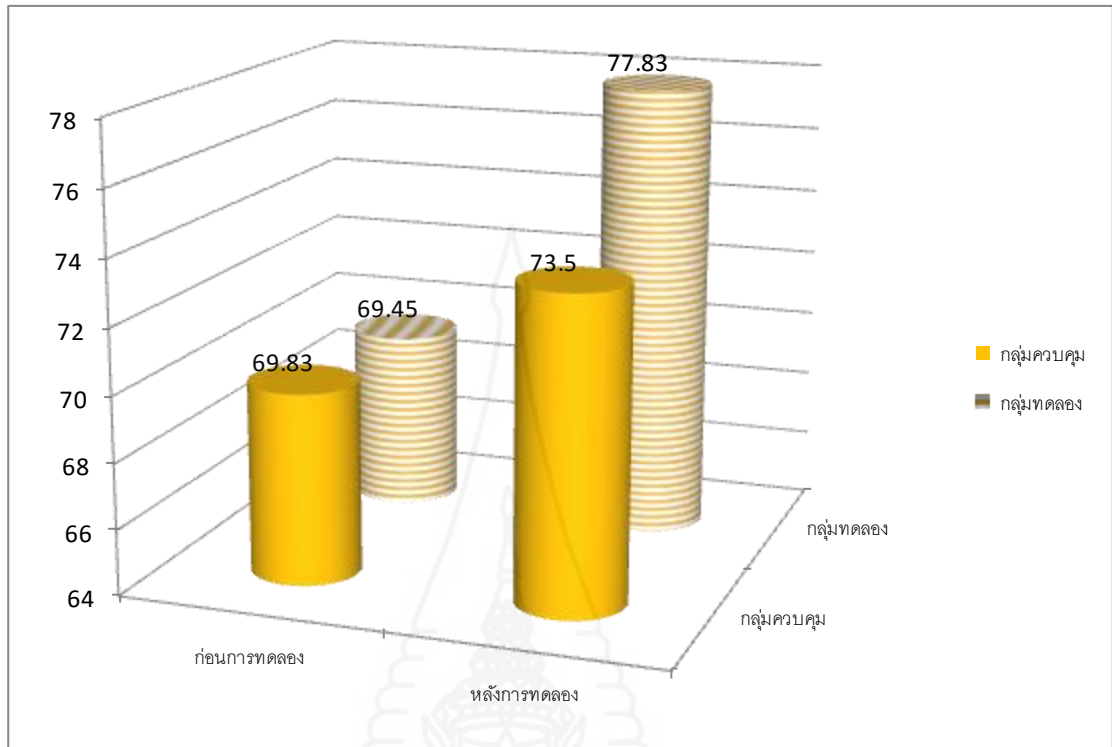
* แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.1 อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง (n=20 คน)

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	\bar{X}	S.D.
กลุ่มทดลอง	ก่อนการทดลอง	69.45	4.39
	หลังการทดลอง	77.83	6.83
กลุ่มควบคุม	ก่อนการทดลอง	69.83	3.76
	หลังการทดลอง	73.50	3.29

จากตาราง 4.1 นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนก่อนการทดลองเท่ากับ 69.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.39 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนหลังการทดลองเท่ากับ 77.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.83 สำหรับกลุ่มควบคุมพบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้ข้อเสนอแนะเท่ากับ 69.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.76 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้ข้อเสนอแนะหลังการทดลองเท่ากับ 73.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.29 คะแนนเฉลี่ยแสดงเป็นกราฟได้ดังภาพที่ 4.1

ค่าเฉลี่ย

ภาพที่ 4.1 คะแนนเฉลี่ยมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-dependent) ของคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง (n=20)

มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน	\bar{X}	S.D.	df	t
ก่อนการทดลอง	69.45	4.39	19	11.387*
หลังการทดลอง	77.83	6.83		

*p<.05

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ภายหลังกการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยมนุษยสัมพันธ์ก่อนการทดลอง เท่ากับ 69.45 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.39 และมีค่าเฉลี่ยมนุษยสัมพันธ์หลังการทดลอง เท่ากับ 77.83 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เท่ากับ 6.83 นักเรียนกลุ่มทดลองมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

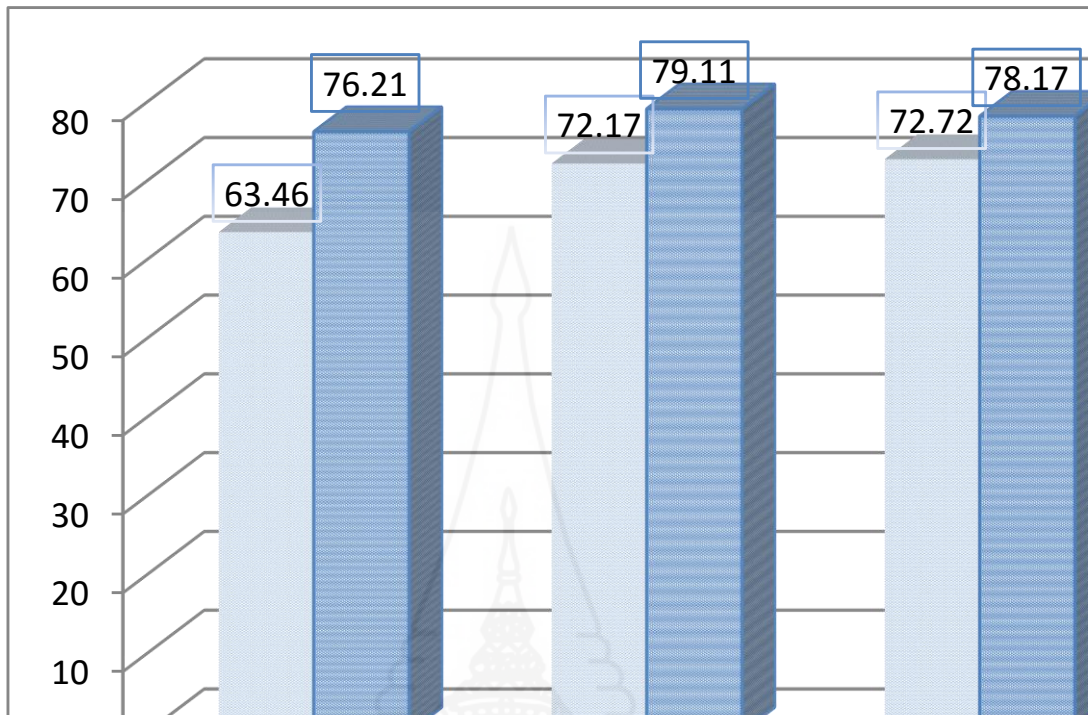
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (t-independent) ของคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (n=20)

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย มนุษยสัมพันธ์หลังการทดลอง	\bar{X}	S.D.	df	t
กลุ่มทดลอง	77.83	6.83	19	3.76*
กลุ่มควบคุม	73.50	3.29		

*p<.05

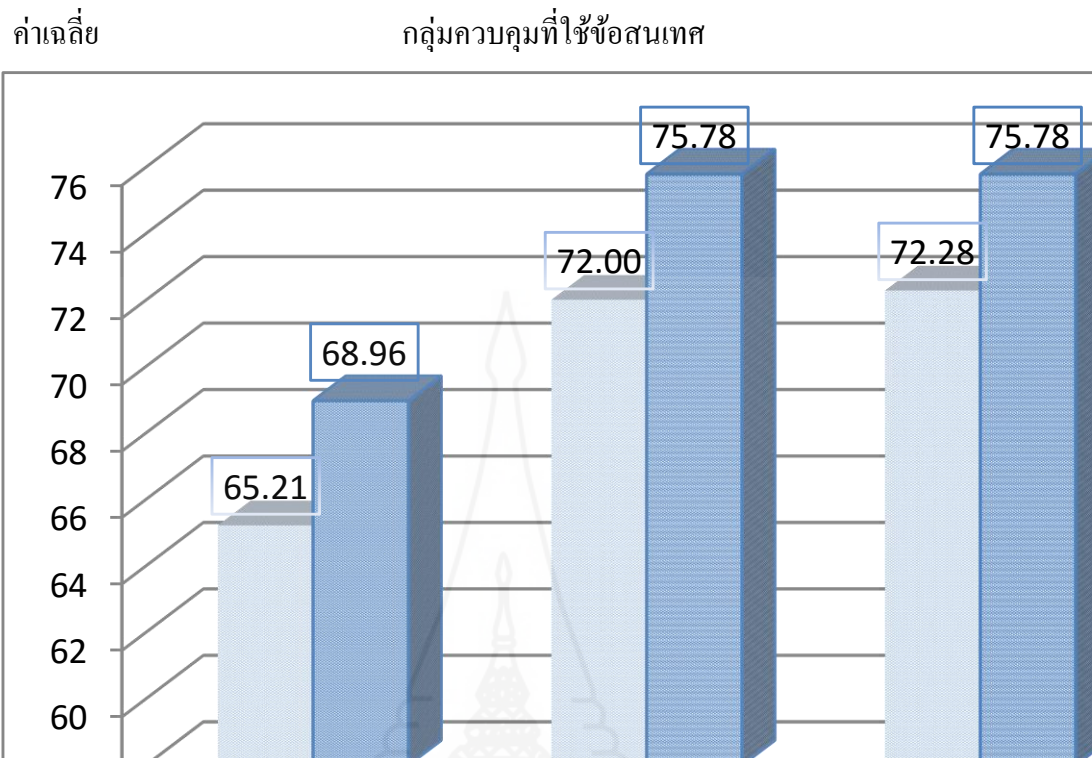
จากตารางที่ 4.3 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน โปรแกรมการให้ชุดกิจกรรมแนะแนวมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน หลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 77.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.83 กลุ่มควบคุมที่ใช้การให้ข้อสนเทศ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 73.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.29 กลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้การให้ข้อสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ค่าเฉลี่ย กลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์

ภาพที่ 4.2 คะแนนเฉลี่ยมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ด้านการเข้าใจตนเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น และด้านการจูงใจคนอื่นของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

จากภาพ 4.2 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน โปรแกรมการให้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน หลังการทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยในด้านการเข้าใจตนเอง 76.21 มีค่าเฉลี่ยด้านการเข้าใจผู้อื่น 79.11 และมีค่าเฉลี่ยด้านการจูงใจคนอื่น 78.17 ซึ่งพบว่า ภายหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยในด้านการเข้าใจผู้อื่นมากที่สุด รองลงมาคือในด้านการจูงใจผู้อื่น และในด้านการเข้าใจตนเองน้อยที่สุด

ภาพที่ 4.3 คะแนนเฉลี่ยมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ด้านการเข้าใจตนเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น และด้านการจูงใจคนอื่นของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

จากภาพที่ 4.3 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการให้ข้อสนเทศ ของนักเรียนกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ให้การข้อสนเทศมีค่าเฉลี่ยในด้านการเข้าใจตนเอง 68.96 มีค่าเฉลี่ยด้านการเข้าใจผู้อื่น 75.78 และมีค่าเฉลี่ยด้านการจูงใจคนอื่น 75.78 ซึ่งพบว่า ภายหลังจากทดลอง นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อสนเทศมีค่าเฉลี่ยในด้านการเข้าใจผู้อื่นและด้านการจูงใจผู้อื่นมากที่สุด และในด้านการเข้าใจตนเองน้อยที่สุด

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานุชนสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย มีดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อสนเทศ

1.2 วิธีการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีนักเรียน 9 ห้องเรียน จำนวน 369 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน และมีคะแนนการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน จากแบบวัดการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 40 คน แล้วสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานุชนสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อพัฒนานุชนสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนของกลุ่มทดลอง ประกอบด้วยกิจกรรม

แนะแนวรวมทั้งหมด 9 กิจกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว

2) ข้อสนทนา เป็นการให้ข้อสนทนาในรูปแบบของการให้ข้อสนทนาส่วนตัวและสังคม เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ใช้สำหรับกลุ่มควบคุม จำนวน 9 ครั้ง

3) แบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน ในชั้นเรียน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 50 ข้อ มีจำนวนตัวเลือก 6 ตัวเลือก ข้อคำถามประกอบด้วยมนุษยสัมพันธ์ด้านการเข้าใจตนเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านการจงใจผู้อื่น

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย โดยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

2) ในวันที่เริ่มดำเนินการ มีการสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตลอดจนอธิบายวัตถุประสงค์ของการดำเนินการทดลองครั้งนี้

3) ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ก่อนการดำเนินใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน จำนวน 9 กิจกรรม จากนั้นนำคะแนนที่ได้ วิเคราะห์ความแตกต่างของทั้งสองกลุ่มก่อนการทดลอง

4) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน และกลุ่มควบคุมใช้ข้อสนทนา ทำการทดลองสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันพุธ และวันศุกร์ รวมทั้งสิ้น 9 กิจกรรม ทั้งสองกลุ่ม

5) หลังการทดลอง ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน โดยใช้แบบวัดฉบับเดียวกับก่อนเรียน เพื่อวัดคะแนนการมีมนุษยสัมพันธ์ของกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อสนทนา

6) นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไปวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการให้ข้อสนทนา

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

- 1) นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- 2) นำคะแนนของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง มาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-dependent)
- 3) นำคะแนนของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง มาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-dependent)
- 4) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบอิสระ (t-independent)

1.3 ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1.3.1 ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน นักเรียนกลุ่มทดลองมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.2 ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน นักเรียนกลุ่มทดลองมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้การให้ข้อสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์ นักเรียนมีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสูงขึ้น ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนก่อนการทดลองเท่ากับ 69.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.39 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนน

มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนหลังการทดลองเท่ากับ 77.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.83 ซึ่งภายหลังจากการทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ซึ่งชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนนี้ มุ่งพัฒนาทักษะการมีมนุษย์สัมพันธ์ในด้านต่างๆ ทั้งหมด 9 กิจกรรม โดยครั้งที่ 1 การปฐมนิเทศ ครั้งที่ 2 การเข้าใจตนเอง: ตัวตนของฉัน ครั้งที่ 3 การเข้าใจตนเอง: บทบาทหน้าที่ ครั้งที่ 4 การเข้าใจตนเอง: ปรับปรุงตนเอง ครั้งที่ 5 การเข้าใจผู้อื่น: รับรู้คุณค่าและความต้องการ ครั้งที่ 6 การเข้าใจผู้อื่น: ยอมรับผู้อื่น ครั้งที่ 7 การจูงใจผู้อื่น: การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ครั้งที่ 8 การจูงใจผู้อื่น: ทักษะมนุษย์สัมพันธ์ และครั้งที่ 9 ปัจฉิมนิเทศ โดยเน้นให้นักเรียนมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนในด้านต่างๆ ทั้ง 9 กิจกรรม

นอกจากนี้นักเรียนได้ให้ความสนใจและตั้งใจเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเป็นอย่างดี และมีความรู้สึกว่าการมีมนุษย์สัมพันธ์มีประโยชน์กับชีวิตของตนเอง สอดคล้องกับคำตอบจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ที่พบว่านักเรียนทุกคนต่างเห็นประโยชน์และเห็นความสำคัญของการมีมนุษย์สัมพันธ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิภากร มาพบสุข (2543, น. 13) ที่กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน อันจะนำมาซึ่งความรัก ความชอบพอ ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจการงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ประกอบกับผลการศึกษาของ พูลสุข สังข์รุ่ง (2543, น. 1) ที่พบว่า มนุษย์สัมพันธ์ทำให้คนสามารถเข้ากันได้ดี สามารถร่วมกันทำงานได้อย่างมีความสุข ราบรื่น ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ร่วมมือกันทำงานอย่างดี บรรลุเป้าหมายทั้งของตนเองและองค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สมพร สุทัศนีย์ (2548, น. 3) ที่กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ ทำให้บุคคลเกิดความรักใคร่ชอบพอกัน มีความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย และมีการดำเนินชีวิตที่ราบรื่น ดังนั้นจึงกล่าวสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนได้

2.2 ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน มีคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามข้อสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว มีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนสูงกว่านักเรียนที่ใช้ข้อสนเทศ ที่เป็น

เช่นนี้เนื่องจาก ในกลุ่มควบคุมนั้น จะเป็นการให้ข้อสนเทศเกี่ยวกับ เนื้อหาของมนุษย์สัมพันธ์และการปฏิบัติตนเพื่อมีมนุษย์สัมพันธ์ ไม่มีกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจ ส่วนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว มีการเรียนรู้จากการกิจกรรมแนะแนวร่วมกับเพื่อน มีการกระตุ้น สร้างแรงจูงใจจากผู้วิจัย ทำให้เกิดการยอมรับและเกิดความตระหนักมองเห็นคุณค่า ความสำคัญและประโยชน์ของมนุษย์สัมพันธ์มากกว่ากลุ่มควบคุม เกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการสร้างมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ในชั้นเรียนมากขึ้น และจากการสังเกตนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน ในชั้นเรียน ในระหว่างการตอบแบบสอบถามความคิดเห็น พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี และมีการยกมือถามคำถามกับผู้วิจัย มีความตื่นตัวและมีความกระตือรือร้นเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแบบวัดการมีมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนในด้านต่างๆ ที่พบว่า นักเรียนทุกคนมีความสนใจและตั้งใจที่จะเรียนรู้และมีความสุขเมื่อครูให้ความสนใจและรับฟังความคิดเห็นระหว่างดำเนินกิจกรรม ทำให้เข้าใจเนื้อหาของกิจกรรมแนะแนวยิ่งขึ้น และที่สำคัญนักเรียนทุกคนได้ตระหนักว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนนั้น มีประโยชน์และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันและทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกประทับใจและพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กฤษณา สักดิ์ศรี (2534, น. 23) ที่กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ คือ กระบวนการของศาสตร์ที่ใช้ศิลปะสร้างความพอใจ รักใคร่ ศรัทธา เคารพ นับถือ โดยแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ เพื่อโน้มนำให้มีความรู้สึกใกล้ชิด เป็นกันเอง จูงใจร่วมมือร่วมใจในอันที่จะบรรลุสิ่งซึ่งพึงประสงค์อย่างราบรื่น และอยู่สังคมได้อย่างสันติสุข นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ โสมนันท์ บุญยั้ง (2532, น. 48) ที่ศึกษาเปรียบเทียบมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การสอนแบบการเล่นของไทยและการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า สามารถพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ได้ โดยสามารถพัฒนาให้บุคคลมีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่ การยิ้มแย้มแจ่มใส การทักทายก่อน การให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การเป็นผู้ฟังที่ดี การยกย่องชมเชย และการให้อภัยในความผิดพลาดได้รับการฝึกมนุษย์สัมพันธ์เป็นเวลา 20 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนจากการทำแบบสำรวจทัศนคติส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ในด้านการนับถือตนเองและด้านการมีทัศนคติต่อมนุษย์ในแง่ดี และยังสอดคล้องกับ พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532, น. 53) ที่ได้ศึกษาถึงผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกละไ้วที่มีต่อมนุษย์สัมพันธ์ ของนิสิตวิชาเอกการแนะแนว ชั้นปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า หลังจากที้นิสิตเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกละไ้วแล้วนิสิตมีมนุษย์สัมพันธ์สูงขึ้น

ดังนั้นจึงกล่าวสรุปได้ว่า การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อน
ในชั้นเรียน ทำให้นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนมากกว่าการใช้ข้อสนทนา

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

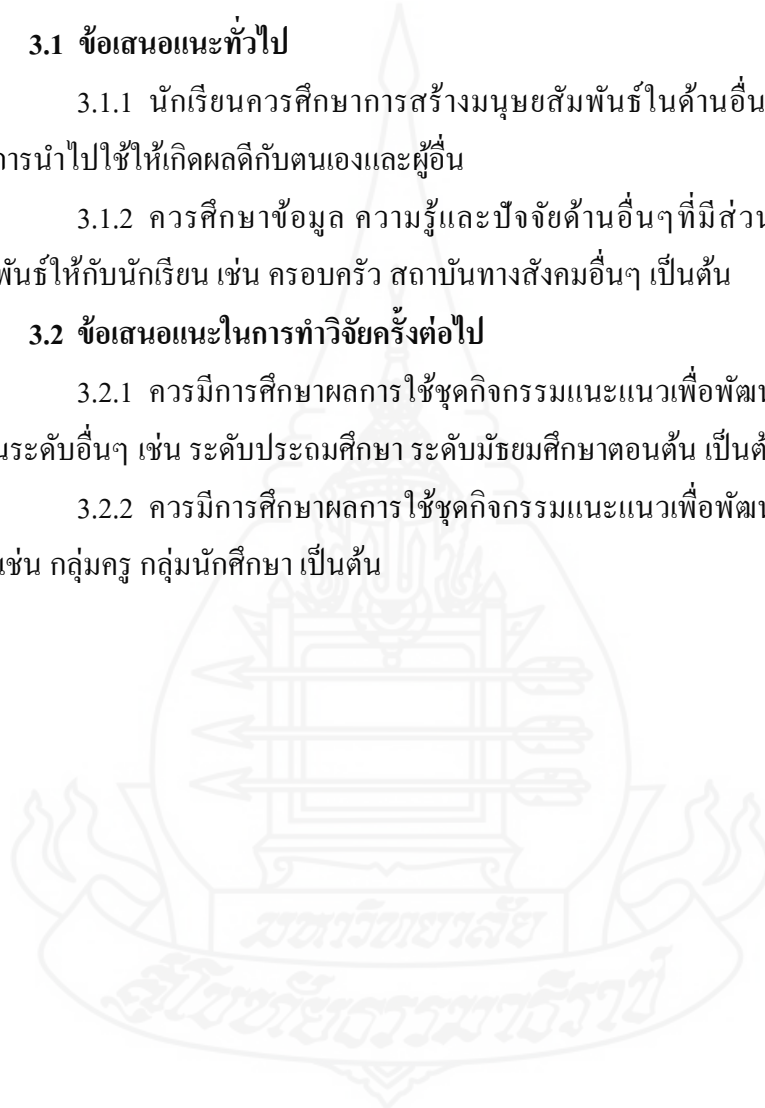
3.1.1 นักเรียนควรศึกษาการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในด้านอื่นๆ ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น
พร้อมกับการนำไปใช้ให้เกิดผลดีกับตนเองและผู้อื่น

3.1.2 ควรศึกษาข้อมูล ความรู้และปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนา
มนุษยสัมพันธ์ให้กับนักเรียน เช่น ครอบครัว สถาบันทางสังคมอื่นๆ เป็นต้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับ
นักเรียนในระดับอื่นๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นต้น

3.2.2 ควรมีการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับ
กลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มครู กลุ่มนักศึกษา เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช สํารายราษฎร.
- _____. (2545). *สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- กรมสุขภาพจิต. (2544). *แผนพัฒนาสุขภาพจิต ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)*. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ การแปลงแผนพัฒนาสุขภาพจิตในช่วงแผนฯ ที่ 9 ผู้การปฏิบัติ ณ โรงแรมปรีณซ์พาเลซ. กรุงเทพมหานคร.
- กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์. (2539). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2534). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: อักษรวิทยา.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กัณณิกา นิลวงศ์. (2530). *การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน โดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบและกิจกรรมตามคู่มือครู*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- เกษรา สุทธะพินธุ. (2541). *มนุษย์สัมพันธ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- คมเพชร ฉัตรศุกกุล. (2530). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- จรรยา ทองถาวร. (2533). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: ธารอักษรการพิมพ์.
- จูไร ชันประเสริฐ. (2540). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- เจษฎา เขียวนิล. (2554). *อำนาจและมนุษย์สัมพันธ์ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ไทยบริดจสโตน จำกัด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพมหานคร.
- เจิมจันทร์ ทองวิวัฒน์. (2531). *การสร้างทีมงาน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.

- จำเนียร ช่วงโชติ. (2525). *ข้อเสนอแนะทางอาชีพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉัตรสุดา หาญประกอบสุข. (2541). *การใช้ชุดการแนะแนวเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบ้านม้า อำเภอเมืองลำพูน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชนกนันท์ ตรีวงษ์. (2556). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา การพัฒนาบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์สำหรับครูปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.
- ชายแดน ลำเภา. (2548). *ทัศนคติของข้าราชการครูที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ชูชัย สมितिไกร (2530). *ผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับบริการฝึก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). *เอกสารประกอบการสอนชุดเทคโนโลยีการศึกษา*. (หน่วยที่ 1-5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คนัย งามมานะ. (2535). *จิตวิทยาทั่วไป*. สกลนคร: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์
- ธีระ ชัยยุทธขรรยง. (2533). *กระบวนการให้คำปรึกษาแบบเกสตัลท์*. *วารสารแนะแนว*, 25,131: 58-65
- นงลักษณ์ ไม่น่าขจิก. (2526). *บริการสนเทศระบบออนไลน์ บรรณารักษ์นักเขียน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ คันทเสวี. (2528). *มนุษยสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- น้องนุช เพียรดี. (2542). *ผลของการใช้ชุดการแนะแนวในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดคลองสวนฯ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

- น้ำทิพย์ พรพัฒนานิคม. (2554). การศึกษาหลักสูตรวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียน โรงเรียนราชวินิต มัชฌิม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- บริพันธ์ อภิวัฒน์การุญ. (2543). การเปรียบเทียบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงเชิงรวมของแบบวัดบุคลิกภาพด้านความภาคภูมิใจในตนเองที่มีรูปแบบต่างกัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- บุญทัน ดอกไทรสง. (2520). จิตวิทยาผู้นำและมนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: เทพนิมิตรการพิมพ์.
- บุญเกื้อ คอระหาเวช. (2530). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประภาวดี สืบสนธิ์. (2528). สารสังเขปวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์ ปีการศึกษา 2523-2527. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภัสสร โลหะนันท์ชัย. (2548). การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- ปราณี รามสุตร. (2545). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตนเอง. กรุงเทพฯ: ธนะการพิมพ์.
- ปาริยา แก้วธรรม. (2550). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการ ที่มีต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบักคอง จังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ปิ่นรส มาลากุล ณ อยุธยา. (2531). การสร้างทีมงาน. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). การพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษา ใน ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว (หน่วยที่ 10 หน้า 81). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2530). (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2527). มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- พรรณราย ทรัพย์ประภา. (2527). จิตวิทยาการสื่อสารแนว TA. กรุงเทพฯ: ต้นหมาก.
- พระราชวรมณี (2520). พจนานุกรมพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

- พระเปลี่ยน จันทูปโม สิมตะมะ (2552). *การศึกษามนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ. ๕). (2552). *ศีลธรรม ชลธรรมะวันหยุด*. กรุงเทพฯ: หนังสือพิมพ์ข่าวสด.
- พรเทพ ช้อยหิรัญ. (2532). ผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกละไที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนิสิตวิชาเอกการแนะแนวชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- พวงทิพย์ ศิริเจริญ. (2532). *ผลของการแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรีพิษณุโลก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, พิษณุโลก.
- พลสุข สังข์รุ่ง. (2543). *ปัจจัยในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรในองค์กร*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
- พิทยาภรณ์ พิทยาธรกุล. (2546). *การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อปรับพฤติกรรมก่อนในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- พิมลรัตน์ ชุนแผ้ว. (2548). *การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาสุขภาพกายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2*. (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- พัชรินทร์ พรหมสา. (2541). *ความต้องการสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองร้อยเอ็ด จำกัด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- มนูญ ดวงหาดลิ่ง. (2531). *การศึกษาพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ตามแนวพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- แมนมาศ ชาวลิต. (2527). *แนวทางส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- ยุทธนา พรหมณี. (ม.ป.ป.). *ทักษะพื้นฐานของผู้ผู้นำ: มนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ระพินทร์ โพธิ์ศรี. (2545). *การวิจัยในชั้นเรียนสำหรับการจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน* *อุตรดิตถ์*. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

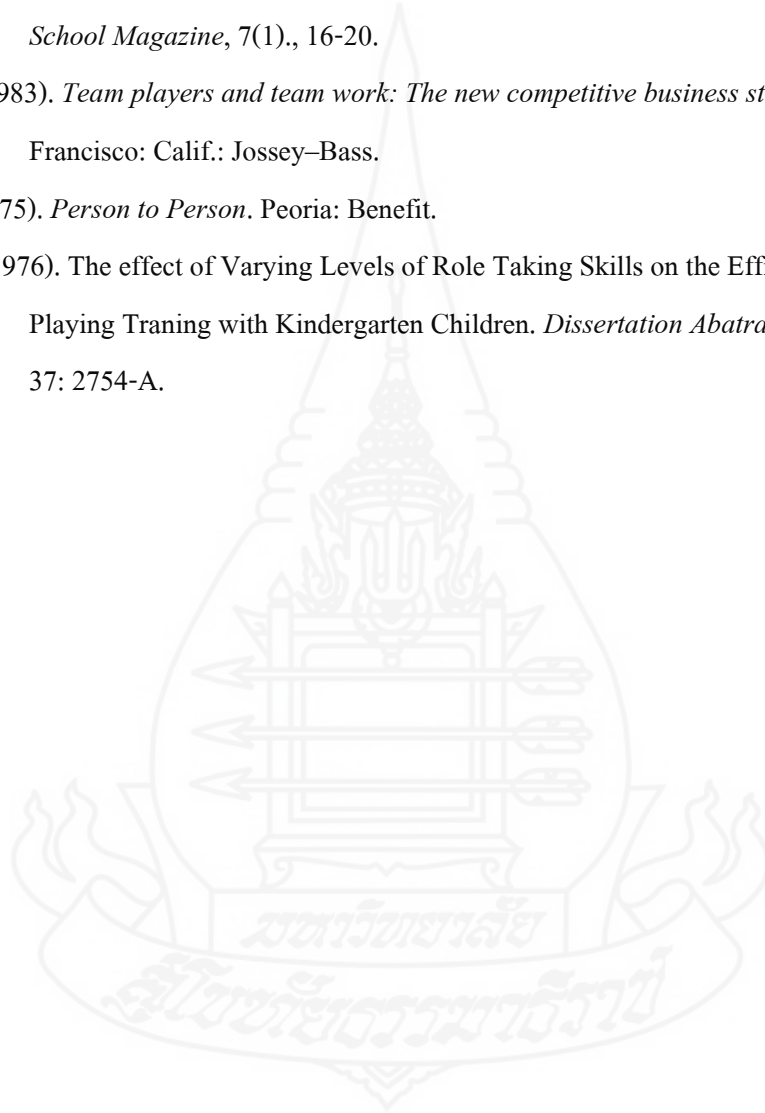
- ระวีวรรณ เสวนามร. (2532). *การประชุมที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สายใจ.
- ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว. (2542). *มนุษยสัมพันธ์ในองค์กร*. กรุงเทพฯ: พิทักษ์อักษร.
- ราตรี ประชุมพันธ์. (2551). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรและทัศนคติที่ดี ต่อการเรียนของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองไร่จังหวัดยโสธร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ราตรี พัฒนรังสรรค์. (2544). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- รังสรรค์ มณีเล็ก และคณะ. (2546). *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัชณี โพธิ์อ่อน. (2532). *ความต้องการข้อเสนอแนะของครูประถมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบท จังหวัดอุดรธานี*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนวดี เถกิงสุขวัฒนา. (2532). *ความต้องการและการใช้ข้อเสนอแนะของคณาจารย์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนา รัตนประสพโชค. (2524). *การพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วยกิจกรรมกลุ่ม*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ลัดดาวรรณ ณ ระนอง. (2544). *หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการแนะแนว*. (หน่วยที่ 14 หน้า 136). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณรา พงษ์สิน. (2550). *ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ที่มีต่อความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบักดอง จังหวัดศรีสะเกษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วิจิตร อาวะกุล. (2542). *เทคนิคมนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ริงเฮาส์.
- วิภาพร มาพบสุข. (2543). *เทคนิคมนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2524). *ทฤษฎีสังคมไม่ตรีสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ข้อมูลการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- วัชรวิ ทรัพย์มณี. (2531). *การแนะแนวในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโรวานิช.
- วัฒนกิจ สิทธิสถิตอังกูร. (2546). *การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่ม เพื่อพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เวช มงคล. (2533). *การศึกษาตนเองและผู้อื่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างมนุษยสัมพันธ์. ในเอกสารประกอบการเรียนอาจารย์ไต้ง*. กรุงเทพฯ: เอสเบค
- ศิริลักษณ์ ละเอียดอ่อน. (2552). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสีอำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ศุภรัตน์ เสร้ามัญ. (2553). *กระบวนการเรียนรู้ดารา ทีบีเอ็ม ในกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดาราวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).* มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สมชาย เดียวสกุล. (2530). *ผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).* มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สมนึก ภัททิยชนี. (2541). *การวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม: ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- สมบูรณ์ วิมูลอาจ. (2538). *การสร้างเสริมเจตคติต่อการประกอบอาชีพอิสระ โดยการให้ข้อเสนอแนะแบบสื่อประสม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).* มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สมพร สุทัศนีย์. (2548). *มนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมร ทองดี. (2545). *แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว. (หน่วยที่ 9 หน้า 11).* นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สราญทิพย์ อนุมัติ. (2545). ผลของกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวกับยาเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหอพระ อำเภอเมืองเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สอ เสถบุตร. (2522). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับแปลอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สาคร เข้มทอง. (2531). การศึกษาตนเองและผู้อื่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างมนุษยสัมพันธ์. เอกสารประกอบการเรียนอาจารย์ไต้ง. กรุงเทพฯ: เอสแบค.
- สายทอง วงษ์ใหญ่. (2534). การเปรียบเทียบความวิตกกังวลในการพูดหน้าชั้นเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกกับนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการลดความวิตกกังวลในการพูด. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์. (2521). การใช้บริการห้องสมุดและการเขียนรายงานการค้นคว้า. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนันทา เลานันท์. (2544). การสร้างทีมงาน. กรุงเทพฯ: ดี.ดี นู๊คสโตร์.
- สุมาลี โชติชุ่ม. (2544). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และเชาว์อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการสอนตามคู่มือครู. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- สุริรัตน์ สรรคพงษ์. (2544). หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสร้างมนุษยสัมพันธ์. วิทยากรย. 100,8: 17-20.
- เสถียร เหลืองอร่าม. (2527). หลักมนุษยสัมพันธ์ต่อการบริหารในองค์กร. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2520). มนุษยสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- โสมลัคน์ บุญยิ่ง. (2532). การเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเต็มแสงไขปากช่องวิทยา จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การสอนแบบการเล่นของไทยและการสอนแบบปกติ. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.
- หลวงกลิน อัดโยธิน. (2544). ศิลปะการใช้คำพูด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- อภิญา สวารช. (2530). *มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: กองฝึกอบรม การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- อาภา จันทรสกุล. (2531). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางสติปัญญา ชั้นนามธรรม การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อารี เพชรผุด. (2530). *มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- อรุณ รักรธรรม. (2522). *มนุษย์สัมพันธ์กับการบริหาร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุทัย ลือสกุล. (2542). *ศึกษาการปฏิบัติงานข้อมูลสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษา งานศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพและตลาดแรงงานในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาในภาคใต้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา
- อัมพร แสงวิเชียร. (2546). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกุศบาทรามบุรีบำรุง จังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- อัมพร ชนะทอง. (2546). *การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดปลับปลา จังหวัดจันทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- อัมพิกา ไกรฤทธิ์. (2532). *มนุษย์สัมพันธ์ในโรงงาน*. กรุงเทพฯ: เอส ดี เพลส.
- อำนวยการ แสงสว่าง. (2544). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์
- อำนวยการ แสงสว่าง. (2544). *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์
- Allen. (1986). *Model Language Classroom Teaching*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Butts. (1974). *The Teaching of Science A Self-Directed Playing Guide*. New York: Harpar Row.
- Duane. (1973). *Individualized Instruction Program and Materials*. NJ: Educational Technology.
- Dubrin. (1982). *Leadership research finding Practice and skills*. Boston: Houghton Mifflin.
- Ellenson. (1982). *Human relations*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall
- Eric Berne. (n.d.). *Transactional analysis (T.A.)*. ของ Eric Berne. Retrieved January6, 2013, จาก <http://www.reocities.com/Area51/jupiter/6217/33 Eric.htm>
- Glaess. (1966). *Statistical Methods in Education and Psychology*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

- Houston. (1972). *Developing Instructional Modules. A Modular System for Writing Modules*
College of Education. Houston: University of Houston.
- Kaplan. (1956). *The Balanced Scorecard: translating strategy in action*. Boston: Harvard
Business School Publishing Corporation.
- King and Palmer. (1980). Effective instructional leadership through the teachers' eyes. *High
School Magazine*, 7(1), 16-20.
- Parker. (1983). *Team players and team work: The new competitive business strategy*. San
Francisco: Calif.: Jossey-Bass.
- Sasse. (1975). *Person to Person*. Peoria: Benefit.
- Shoudt. (1976). The effect of Varying Levels of Role Taking Skills on the Efficacy of Role
Playing Training with Kindergarten Children. *Dissertation Abstracts International*.
37: 2754-A.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบช่วยธรรมมาภิบาล

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

1. ชื่อ นางสาว สายหยุด เหมือนสร้อย
 สถานที่ทำงาน หัวหน้างานแนะแนว โรงเรียนคณะราษฎร์บำรุงปทุมธานี
 จังหวัดปทุมธานี
 ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ
2. ชื่อ นาย ทองดี เข้มสรวล
 สถานที่ทำงาน ครูหมวดวิทยาศาสตร์ โรงเรียนคณะราษฎร์บำรุงปทุมธานี
 จังหวัดปทุมธานี
 ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ
3. ชื่อ นาย เอกสิทธิ์ ปิยะแสงทอง
 สถานที่ทำงาน ครูหมวดวิทยาศาสตร์ โรงเรียนคณะราษฎร์บำรุงปทุมธานี
 จังหวัดปทุมธานี
 ตำแหน่ง ครู
4. ชื่อ นางสาวชลธิชา จันมณีชัย
 สถานที่ทำงาน ศูนย์วิทยพัฒนา มหาสุโขทัยธรรมมาธิราช
 จังหวัดยะลา
 ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษวิทยาลัยชุมชนสงขลา
5. ชื่อ นางวาสนา บุญอรุ่ง
 สถานที่ทำงาน ครูงานแนะแนว โรงเรียนชลประทานวิทยา
 จังหวัดนนทบุรี
 ตำแหน่ง ครูแนะแนว

ภาคผนวก ข

เครื่องมือวิจัย (แบบวัด)

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

แบบวัดเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วให้นักเรียนตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงทุกข้อ โดยทำเครื่องหมายถูกลงในช่องของตัวเลขที่กำหนด ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมากที่สุด โดยระดับประมาณค่าของความเป็นจริง มีดังนี้

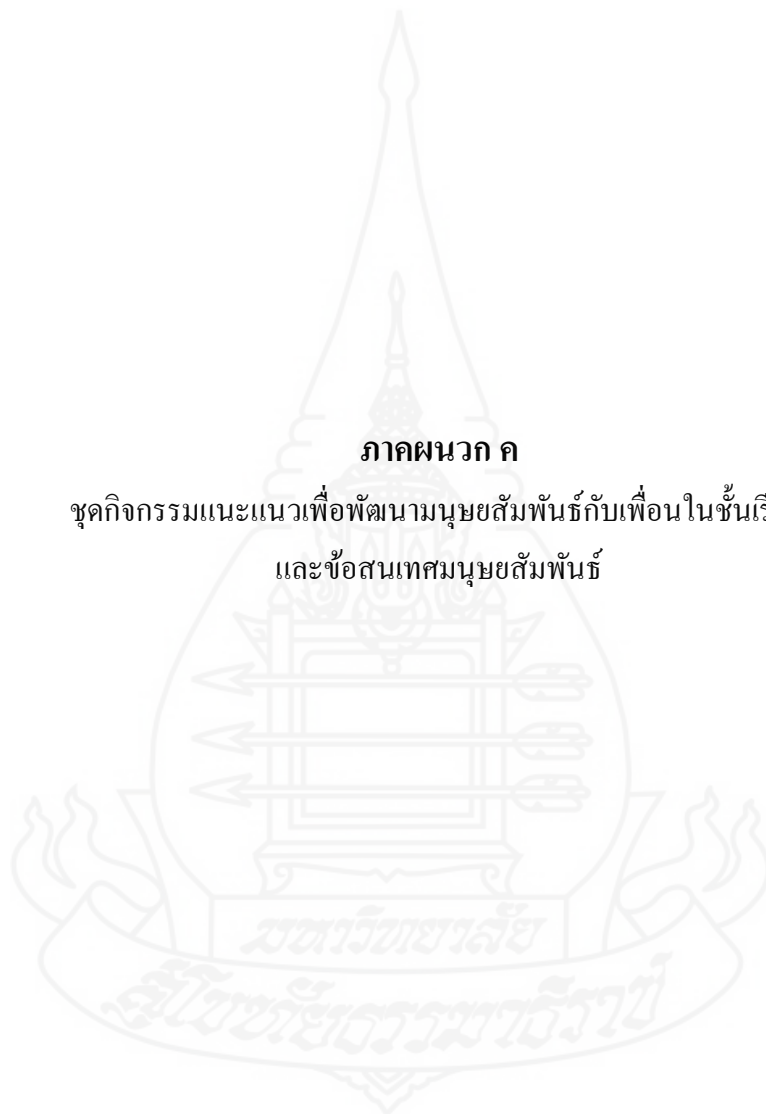
เป็นจริงมากที่สุด	หมายถึง	นักเรียนมีความรู้สึกที่ว่า ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึกและการกระทำของนักเรียนมากที่สุด
เป็นจริงมาก	หมายถึง	นักเรียนมีความรู้สึกที่ว่า ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึกและการกระทำของนักเรียนมาก
ค่อนข้างเป็นจริง	หมายถึง	นักเรียนมีความรู้สึกที่ว่า ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึกและการกระทำของนักเรียนในระดับปานกลาง
ค่อนข้างไม่เป็นจริง	หมายถึง	นักเรียนมีความรู้สึกที่ว่า ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึกและการกระทำของนักเรียนในระดับน้อย
เป็นจริงน้อย	หมายถึง	นักเรียนมีความรู้สึกที่ว่า ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึกและการกระทำของนักเรียนในระดับน้อยมาก
เป็นจริงน้อยที่สุด	หมายถึง	นักเรียนมีความรู้สึกที่ว่า ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึกและการกระทำของนักเรียนเลย

ข้อที่	ข้อความ	เป็นจริงมากที่สุด	เป็นจริงมาก	ค่อนข้างเป็นจริง	ค่อนข้างไม่เป็นจริง	เป็นจริงน้อย	เป็นจริงน้อยที่สุด
1	ฉันรู้สึกมีความสุขเมื่ออยู่ร่วมกับเพื่อน						
2	ฉันมีกิจกรรมรยาทสุภาพเรียบร้อย						
3	ฉันเป็นผู้อ่อนน้อมต่อมตน						
4	ฉันรู้จักระงับอารมณ์ โลก โกรธ หลง						

ข้อที่	ข้อความ	เป็นจริง มาก ที่สุด	เป็นจริง มาก	ค่อนข้าง เป็นจริง	ค่อนข้าง ไม่เป็น จริง	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อย ที่สุด
5	ฉันมีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส อยู่เสมอ						
6	ฉันให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อน เดือดร้อน						
7	ฉันดีใจที่เห็นเพื่อนมีความสุข						
8	ฉันไม่อิจฉาริษยาผู้อื่น						
9	ฉันรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา						
10	ฉันมีความรับผิดชอบในการทำ รายงานกลุ่ม						
11	ฉันตรงต่อเวลาเมื่อนัดกับเพื่อน						
12	ฉันจำชื่อเพื่อน ได้อย่างแม่นยำ						
13	ฉันไม่ชอบเอาเปรียบเพื่อนและเป็น คนยุติธรรมเสมอ						
14	ฉันไม่คิดว่าตน มีความสำคัญกว่า เพื่อน						
15	ฉันเข้าใจในความต้องการของตนเอง						
16	ฉันมีความจริงใจกับเพื่อน						
17	ฉันปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน						
18	ฉันปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเอง						
19	ฉันมีความรู้สึกที่ดีกับเพื่อน						
20	ฉันแสดงความเห็นใจเมื่อเพื่อนมี ความทุกข์						
21	เพื่อนของฉันเป็นคนเปิดเผยและ จริงใจ						
22	เพื่อนของฉัน มีความรับผิดชอบใน หน้าที่ของตนเอง						

ข้อที่	ข้อความ	เป็นจริง มาก ที่สุด	เป็นจริง มาก	ค่อนข้าง เป็นจริง	ค่อนข้าง ไม่เป็น จริง	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อย ที่สุด
23	เพื่อนของฉันเป็นคนที่พูดจาสุภาพ และไพเราะ						
24	เพื่อนของฉันให้ความร่วมมือในการ ทำงานกลุ่ม						
25	เพื่อนของฉันให้กำลังใจกับแก่ผู้อื่น ในการเรียน						
26	เพื่อนของฉันมีน้ำใจ						
27	เพื่อนของฉันมีความปรารถนาดีต่อ ผู้อื่นอย่างจริงใจ						
28	เพื่อนของฉันเป็นคนดีที่ให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่น						
29	เพื่อนของฉันมีความร่าเริงและเป็น กันเองกับเพื่อนในห้อง						
30	เพื่อนของฉันมีอารมณ์ที่มั่นคง						
31	เพื่อนของฉันไม่ใช่คำพูดที่ทำให้ฉัน รู้สึกเสียใจ						
32	เพื่อนของฉันเป็นคนที่มึอารมณ์ขัน อยู่เสมอ						
33	เพื่อนของฉันมีความสามารถและ ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน						
34	เพื่อนของฉันเป็นคนที่ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น						
35	เพื่อนของฉันมีความคิดความเชื่อที่ แตกต่างกัน						
36	ฉันจะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย จากผู้อื่นอย่างเต็มความสามารถ						

ข้อที่	ข้อความ	เป็นจริง มาก ที่สุด	เป็นจริง มาก	ค่อนข้าง เป็นจริง	ค่อนข้าง ไม่เป็น จริง	เป็นจริง น้อย	เป็นจริง น้อย ที่สุด
37	เมื่อนั้นทำงานสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้แก่ ผู้อื่น ฉันพยายามทำงานสุด ความสามารถ						
38	ฉันมักอาสาช่วยเหลือเพื่อนในการ ทำงาน						
39	เมื่อนั้นทำผิด ฉันจะเป็นฝ่ายขอโทษ เพื่อนก่อน						
40	เมื่อเพื่อนทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้กับฉัน ฉันจะชอบใจเพื่อน						
41	เมื่อเพื่อนรู้สึกท้อแท้ในชีวิต ฉัน พยายามที่จะให้กำลังใจเพื่อน						
42	ฉันแสดงกิริยาท่าทางสุภาพต่อผู้อื่น						
43	ฉันพยายามเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหา ให้กับเพื่อนในชั้นเรียน						
44	ฉันชอบสร้างผลงานร่วมกับเพื่อนใน ชั้นเรียน						
45	ฉันพูดจาสุภาพเรียบร้อยกับเพื่อนใน ชั้นเรียน						
46	ฉันเป็นนักฟังที่ดีและยอมรับฟัง ความคิดเห็นของเพื่อน						
47	ฉันมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมายจากเพื่อนในห้อง						
48	ฉันกล่าวชื่นชมและแสดงความยินดี เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ						
49	เมื่อเห็นเพื่อนทำเวรในห้องคนเดียว ฉันจะเข้าไปช่วยเหลือเพื่อน						
50	ฉันให้อภัยแก่เพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด						

ภาคผนวก ค

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน
และข้อเสน�택สมนุษย์สัมพันธ์

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน มีจำนวน 9 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ : รวมดวงใจ
- ครั้งที่ 2 การเข้าใจตนเอง : ตัวตนของฉัน
- ครั้งที่ 3 การเข้าใจตนเอง : บทบาทหน้าที่
- ครั้งที่ 4 การเข้าใจตนเอง : ปรับปรุงตนเอง
- ครั้งที่ 5 การเข้าใจผู้อื่น : รับรู้คุณค่าและความต้องการ
- ครั้งที่ 6 การเข้าใจผู้อื่น : ขอมรับผู้อื่น
- ครั้งที่ 7 การจูงใจผู้อื่น : การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
- ครั้งที่ 8 การจูงใจผู้อื่น : ทักษะมนุษยสัมพันธ์
- ครั้งที่ 9 ปัจฉิมนิเทศ

โปรแกรมการให้กิจกรรมมนุษยสัมพันธ์ ครั้งที่ 1

หัวข้อ ปฐมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม รวมดวงใจ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม และสมาชิก ด้วยกันในกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบวัตถุประสงค์ กฎระเบียบทั่วไป บทบาทและหน้าที่ในการร่วมกิจกรรม

สาระสำคัญ

หากทุกคนมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามกฎกติกาต่างๆ ของกลุ่ม งานทุกอย่างย่อมสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

อุปกรณ์

1. กระดาษรูปหัวใจ
2. กระดาษสี่เหลี่ยม 5 X 8 นิ้ว และปากกา
3. ตารางการเข้าร่วมกิจกรรม

เทคนิคที่ใช้

ใช้เทคนิคกลุ่มสัมพันธ์

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับสมาชิกทุกคน
- 1.2 ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง
- 1.3 ผู้วิจัยให้สมาชิกรับบัตรนามบัตร
- 1.4 ผู้วิจัยอธิบายการดำเนินกิจกรรมให้นักเรียนทราบ คือนักเรียนจะได้รับแจกกระดาษรูปหัวใจที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยแจกให้คนละ 1 ส่วน จากนั้นให้สมาชิกหาชิ้นส่วนที่เป็นชิ้นเดียวกัน ซึ่งมีรอยตัดเข้าด้วยกันได้ เมื่อพบคู่แล้วให้ถามชื่อ นามสกุล วิชาที่ชอบ เรียน ฯลฯ ถามคำถามให้ได้มากที่สุดภายในเวลา 2 นาที เมื่อหมดเวลาให้ทุกคนนั่งติดกับคู่ของตัวเอง เป็นรูปวงกลมเหมือนเดิม แล้วพลัดกันแนะนำคู่ของตนให้สมาชิกในกลุ่มทราบ

1.5 แจกกระดาษรูปหัวใจให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม และช่วยเหลือให้สมาชิกที่ยังหาคู่ของตนไม่พบได้พบคู่ของตนเอง

ขั้นที่ 2 ขั้นอภิปรายและแสดงความคิดเห็น สุ่มถามนักเรียน ประมาณ 6-7 คน โดยมีแนวคำถามดังนี้

- ในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนมีปัญหาอะไรหรือไม่ และแก้ไขอย่างไร
- เล่นกิจกรรมนี้แล้วรู้สึกอย่างไรบ้าง
- ได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

3.1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการกิจกรรมโดยให้คุยกับคู่ของตนเองก่อน แล้วจึงสุ่มถาม โดยใช้แนวคำถามดังนี้

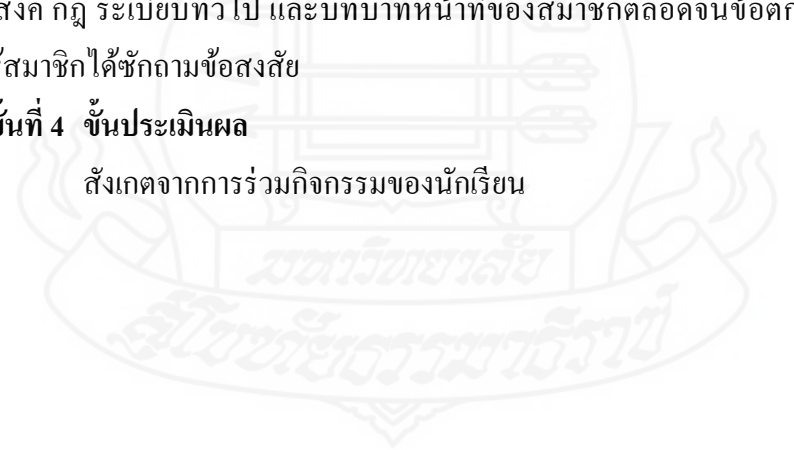
- จะนำข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ไปใช้อย่างไรบ้าง
- ได้ประโยชน์อะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง
- จะปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้อย่างไร

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและชี้แจงวัตถุประสงค์ว่ากิจกรรมนี้ต้องการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความคุ้นเคยกัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3.3 ผู้วิจัยแจกตารางเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป และชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบทั่วไป และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกตลอดจนข้อตกลงต่างๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 2

ประเภทของกิจกรรม ปรับปรุง/ละลายพฤติกรรม

ชื่อกิจกรรม เข้าใจตนเอง : นี้แหละฉัน

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถสำรวจตนเองในด้านต่างๆ ได้
2. บอกลักษณะของตนเองได้
3. อธิบายถึงความสำคัญของการรู้จักตนเอง

สื่อกิจกรรม

1. ใบงาน “เกมล่าลายเซ็น” จำนวน 20 ชุด
2. แบบสำรวจตนเอง “นี้แหละฉัน” จำนวน 20 ชุด
3. ดินสอ จำนวน 20 แท่ง

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ให้นักเรียนทุกคนยืนเป็นวงกลม
2. ครูแจกใบงาน “เกมล่าลายเซ็น” และดินสอให้นักเรียนทุกคน
3. ครูอธิบายวิธีเล่นเกม โดยให้นักเรียนไปสอบถามเพื่อนคนไหนก็ได้ โดยถามคำถามที่เกี่ยวกับตัวเอง เรื่องอะไรก็ได้ แล้วบันทึกคำตอบ และชื่อของเพื่อนลงในช่อง ใครสอบถามได้เต็มทุกช่องเร็วที่สุดเป็นผู้ชนะ

4. ให้นักเรียนที่สอบถามเพื่อนได้ครบทุกช่อง นำเสนอผลงานให้ทุกคนทราบ
5. ครูชี้ให้เห็นว่า การถูกตั้งคำถามจากเพื่อนหลายๆ ข้อ ทำให้เราได้สำรวจตนเองในแง่มุม

ต่างๆ มากยิ่งขึ้น

6. ครูแจกแบบสำรวจตนเอง “นี้แหละฉัน” ให้นักเรียนทุกคน
7. ให้นักเรียนเติมข้อความลงในแบบสำรวจ โดยแต่ละช่องเติมข้อความดังนี้
 - ช่องที่ 1 ความสำเร็จสูงสุดที่ตนเคยได้รับ
 - ช่องที่ 2 การกระทำของคนที่ทำให้ผู้อื่นมีความสุข
 - ช่องที่ 3 ความล้มเหลวหรือผิดหวังของตนเอง

ช่องที่ 4 คติประทับใจที่ยึดถือในการดำเนินชีวิต

ช่องที่ 5 สิ่งที่คุณต้องการปรับปรุงแก้ไข

ช่องที่ 6 คำ 3 คำ ที่ต้องการให้ผู้อื่นพูดถึงตนเอง

ช่องที่ 7 เป้าหมายสูงสุดในชีวิตที่ต้องการ

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรับรู้

1. ให้นักเรียนจับคู่กัน และผลัดกันอธิบายข้อความทั้ง 7 ช่อง ให้เพื่อนทราบและเปิดโอกาสให้เพื่อนซักถามได้ตามต้องการ

1. ครูถามนักเรียนว่ามีประเด็นอื่นๆ ที่อยากพูดถึงตนเองอีกหรือไม่
2. ที่ผ่านมานักเรียนเคยสำรวจตนเองในประเด็นเหล่านี้หรือไม่
3. กิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนรู้จักตนเองมากขึ้นหรือไม่

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

ครูนำเสนอประเด็นคำถามเพื่ออภิปรายร่วมกัน ดังนี้

1. ขณะที่นักเรียนแลกเปลี่ยนกับเพื่อนนั้น ช่วยให้เกิดการรู้จักซึ่งกันและกันมากขึ้นหรือไม่
2. การพูดคุยแลกเปลี่ยนกันก่อให้เกิดการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ดีขึ้นได้หรือไม่
3. นักเรียนค้นพบหรือไม่ว่าชีวิตของคนทุกคนย่อมมีทั้งทางบวกและทางลบ และนักเรียนเลือกที่จะเดินทางใด
4. การที่นักเรียนรู้จักตนเองในแง่มุมต่างๆ อย่างดี ทำให้นักเรียนก้าวไปสู่การรู้จักผู้อื่นได้ดีด้วยหรือไม่

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

ครูนำเสนอประเด็นคำถามเพื่ออภิปรายร่วมกัน ดังนี้

1. ที่ผ่านมานักเรียนได้หมั่นทบทวนตนเอง ในประเด็นต่างๆ หรือไม่ ถ้าทบทวน ผลเป็นเช่นไรและต่อไปน่าจะเป็นเช่นไร
2. เมื่อพบว่าตนเองยังบกพร่องในจุดใด นักเรียนพร้อมที่จะปรับปรุงตนเองหรือไม่และจะเริ่มได้อย่างไร
3. นักเรียนวางแผนอย่างไร เพื่อนำไปสู่การรู้จักตนเองในทุกแง่มุมมากกว่าที่เป็นอยู่
4. การรู้จักตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีอย่างไรบ้าง

สรุปแนวคิดหลัก

การรู้จักตนเองในแง่มุมต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญ นำมาซึ่งการเข้าใจตนเองได้มากขึ้น การสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีประสิทธิภาพและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต้องมีความเข้าใจในตนเองก่อน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเข้าใจผู้อื่นต่อไป

การประเมินผล

1. การทำแบบสำรวจตนเอง
2. สืบเนื่องจากการทำงาน

ใบงาน “เกมล่าลายเซ็น”

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนหาเพื่อน 1 คน สอบถามชื่อ-นามสกุล และตั้งคำถาม 1 คำถาม แล้วเขียนชื่อ-นามสกุล คำถามและคำตอบลงในช่องสี่เหลี่ยม โดยแต่ละช่องจะต้องไม่ซ้ำกัน

แบบสำรวจตนเอง “ฉันคือใคร”

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจตนเองตามหัวข้อต่างๆ ทั้ง 7 หัวข้อ แล้วกรอกรายละเอียดลงในช่อง

<p>1. ความสำเร็จสูงสุดที่เคยได้รับ</p> 	<p>2. การกระทำของตนเองที่ทำให้ผู้อื่นมี ความสุข</p>
<p>3. ความล้มเหลวหรือความผิดหวังในชีวิต</p> 	<p>4. คติประจำใจที่ยึดถือในการดำเนินชีวิต</p>
<p>5. สิ่งที่ทำแล้วมีความสุข</p> 	<p>6. คำ 3 คำ ที่ต้องการให้ผู้อื่นพูดถึงเรา</p>
<p>7. เป้าหมายสูงสุดในชีวิตที่ต้องการ</p> 	

กิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 3

ประเภทของกิจกรรม ปรับปรุง/ละลายพฤติกรรม

ชื่อกิจกรรม การเข้าใจตนเอง : บทบาทหน้าที่

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเห็นความสำคัญของตนเองและเพื่อน
2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิบทบาทและหน้าที่ในการทำงาน

กลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิด ในการทำงานต่างๆ ร่วมกัน สมาชิกทุกคนในกลุ่มย่อมมีความสำคัญเท่าเทียมกันต้องปฏิบัติตามสิทธิบทบาทและหน้าที่ของตน เพราะงานจะสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือและเห็นความสำคัญของกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่ม

เครื่องมือ/สื่อกิจกรรม

1. เกม “พลนาวิ”
2. ใบงาน 20 แผ่น

การเตรียมสมาชิกในกลุ่ม

ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มนั่งเป็นวงกลม แล้วจึงให้สมาชิกแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม โดยให้สมาชิก กลุ่มนับ 1, 2, 3, 4 และให้ผู้ที่นับ 1 อยู่กลุ่ม 1 ผู้ที่นับ 2 อยู่กลุ่ม 2 ผู้ที่นับ 3 อยู่กลุ่ม 3 และผู้ที่นับ 4 อยู่กลุ่ม 4

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

ผู้วิจัยชี้แจงกติกาของเกม “พลนาวิ” ดังนี้

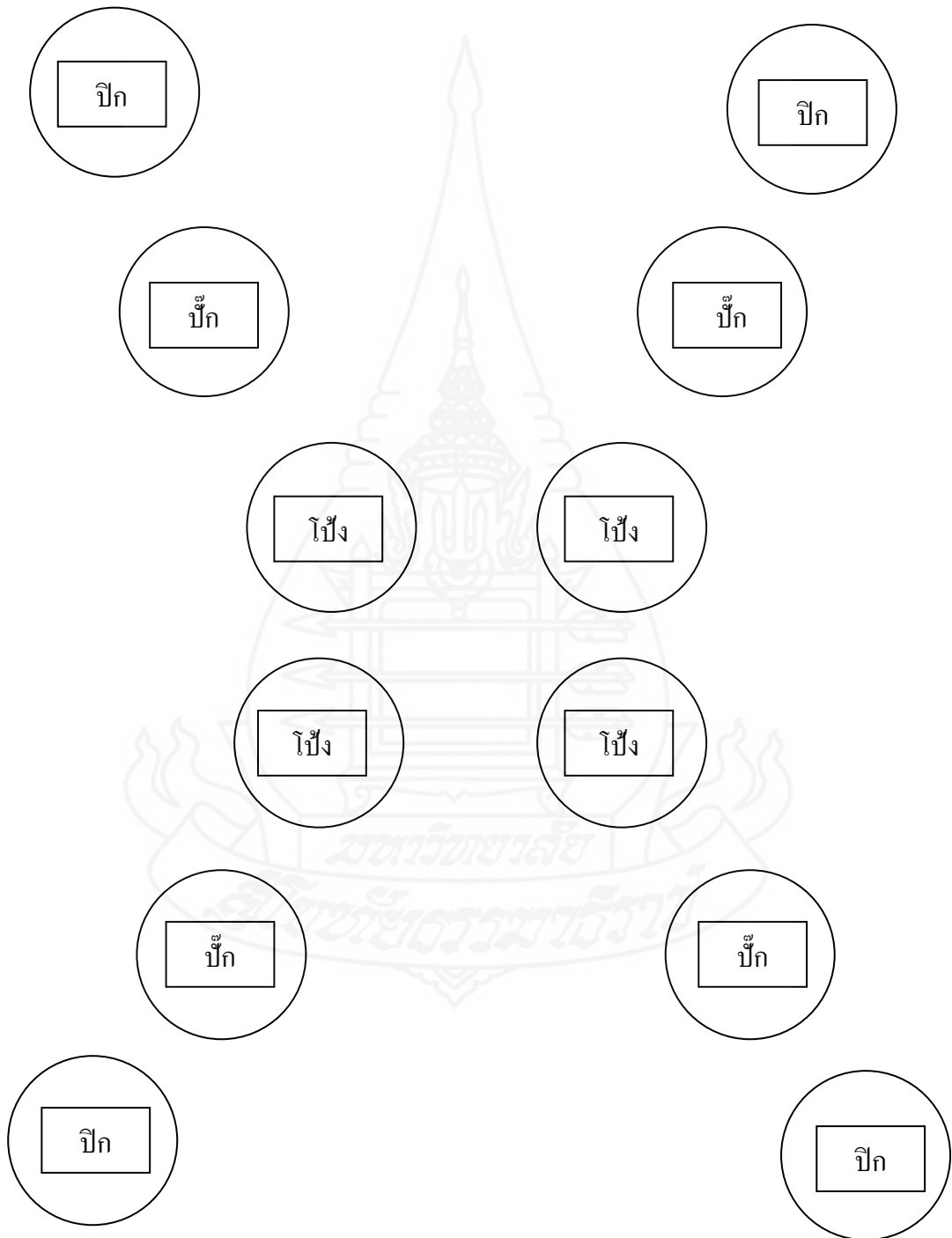
1. กำหนดให้แต่ละกลุ่มเป็นเรือแต่ละลำ ซึ่งเรือแต่ละลำประกอบด้วยพลนาวิ 5 คน โดยให้ปรึกษากันว่าจะเลือกใครเป็นกัปตันเรือ ซึ่งจะทำหน้าที่ยิงเรือลำอื่นๆ ส่วนอีก 2 คน จะเป็นลูกเรือ และให้ตั้งชื่อเรือของตนเองว่าชื่ออะไร
2. ให้เรือแต่ละลำที่ประกอบด้วยกัปตัน และลูกเรือ 2 คนนั่งเป็นแถวตอนเรียงกัน โดยจัดที่นั่งของเรือแต่ละลำให้นั่งเผชิญหน้ากัน และให้กัปตันเรื่อนั่งอยู่ที่เก้าอี้ตัวหน้าสุด

3. กำหนดให้ลูกเรือคนที่ 1 พูดคำว่า ปิก ลูกเรือคนที่ 2 พูดคำว่า ปู้ก และกัปตันเรือพูดคำว่า โป้ง เรือ.....โดยให้พูดชื่อเรือที่ต้องการยิง และยื่นแขนออกไปพร้อมๆ กับกางนิ้วมือออกไป 3 นิ้ว (นิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง) ไปในทิศทางของตำแหน่งเรือที่ต้องการยิงทันที
4. ทันทีที่เรือถูกยิง ลูกเรือคนที่ 1 ของลำที่ถูกยิงต้องรีบพูดคำว่า ปิก ลูกเรือคนที่ 2 พูดคำว่า ปู้ก และกัปตันเรือพูดคำว่า โป้ง เรือ.....โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ 3 ซึ่งจะได้ยิงได้ตอบเรือลำที่ยิงมา หรือยิงเรือลำอื่นก็ได้
5. ถ้าเรือลำใดไม่ปฏิบัติตามกติกาในข้อ 3 และ ข้อ 4 ให้ถือว่าเรือลำนั้นจมไป หรือการพูดชื่อเรือผิดหรือพูดชื่อเรือตนเอง ก็ถือว่าเรือลำนั้นจมลงไป เรือที่เหลือก็แข่งกันต่อไปจนเหลือเรือที่ชนะเพียงลำเดียว
6. ครูอธิบายสาธิตวิธีการเล่น และให้ทดลองเล่น 1 รอบ หลังจากนั้น ให้ดำเนินการแข่งขันจริง 1 รอบ

ผังการนั่งเก้าอี้ในขณะที่ทำการแข่งขันเกมพลนาวิ

คำชี้แจง ให้นักเรียนนั่งตามรูปที่กำหนดให้

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรับรู้

ครูแจกใบงานให้สมาชิกกลุ่มเรือแต่ละลำร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

1. สมาชิกกลุ่มคิดว่า เรือลำที่ชนะ ชนะเพราะอะไร
2. สมาชิกกลุ่มคิดว่า เรือลำที่แพ้ แพ้เพราะอะไร
3. สมาชิกกลุ่มคิดว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ ปีก-ปัก-โป้ง ใครสำคัญกว่ากัน
4. การทำงานกลุ่ม ใครเป็นคนสำคัญที่สุด เพราะเหตุใด

ขั้นที่ 3 สรุปสาระชีวิต

ครูและสมาชิกกลุ่มช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม “พลนาวิ” ในสาระสำคัญดังนี้

1. การเห็นความสำคัญของทุกคน เป็นสิ่งจำเป็นในการอยู่ร่วมกันอย่างไร
2. องค์ประกอบทั้ง 3 ประการของการทำงานกลุ่ม ได้แก่ ผู้นำ สมาชิกกลุ่ม และกระบวนการทำงานกลุ่ม มีความสำคัญมาก-น้อยเพียงใด และองค์ประกอบใดสำคัญที่สุด

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

ครูถามสมาชิกกลุ่มแต่ละกลุ่มว่า ถ้าสมาชิกกลุ่มได้รับมอบหมายให้ทำงานกลุ่มร่วมกัน สมาชิกจะนำประสบการณ์ที่ได้จากกิจกรรม “พลนาวิ” ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างไร

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

ใบงาน กิจกรรม “พลนาวิ”

1. สมาชิกกลุ่มคิดว่า เรือดำที่ชนะ ชนะเพราะอะไร

.....
.....

2. สมาชิกกลุ่มคิดว่า เรือดำที่แพ้ แพ้เพราะอะไร

.....
.....

3. สมาชิกกลุ่มคิดว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ ปีก-ปัก-โป่ง ใครสำคัญกว่ากัน

.....
.....

4. การทำงานกลุ่ม ใครเป็นคนสำคัญที่สุด เพราะเหตุใด

.....
.....

กิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 4

ประเภทของกิจกรรม ปรับปรุง/ละลายพฤติกรรม

ชื่อกิจกรรม การเข้าใจตนเอง : ปรับปรุงตนเอง

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนอธิบายความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนระบุถึงจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง
3. บอกประโยชน์ของการยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ จากผู้อื่น ได้

สื่อกิจกรรม

1. แบบสำรวจตนเอง “ฉันเป็นอย่างไร” จำนวน 20 ชุด
2. ดินสอ จำนวน 20 แท่ง

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ให้นักเรียนทุกคนยืนเป็นรูปตัว U
2. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าทุกคนย่อมมีจุดเด่น จุดด้อย ของตนเองไม่มากก็น้อย
3. ให้นักเรียนแต่ละคนคิดถึงจุดเด่นของตนเอง 1 ข้อ แล้วเก็บไว้ในใจ
4. ให้นักเรียนแต่ละคน เอ่ยชื่อ-นามสกุล ของตนเอง แล้วต่อด้วยประโยคที่ว่าจุดเด่นของ
ฉันคือ.....ทำให้ฉันมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ทั้งนี้ให้พูดเสียงดังมากกว่าปกติทำเช่นนี้จนครบทุกคน
5. ครูสรุปให้เห็นว่าคนเราทุกคนย่อมมีจุดเด่นในตนเอง ไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่ง เช่นเดียวกัน
ย่อมมีจุดด้อยด้วยเช่นกัน
6. ครูแจกแบบสำรวจ “ฉันเป็นอย่างไร” ให้นักเรียนทุกคน
7. ให้ความคนละประมาณ 10 นาที กรอกแบบสำรวจตนเอง โดยแบ่งเป็น จุดเด่น และจุด
ด้อยของตนเอง

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรับรู้

1. ให้นักเรียนจับคู่กัน และพูดคุยถึงจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง และเปิดโอกาสให้มีการ
วิพากษ์วิจารณ์ จากคู่สนทนาได้
2. ครูถามนักเรียนว่าขณะที่นักเรียนพูดถึงจุดเด่นรู้สึกอย่างไร จุดด้อยรู้สึกอย่างไร

3. นักเรียนเคยสำรวจตนเองในประเด็นเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร
4. นักเรียนรู้สึกยากหรือไม่ที่ต้องคิดถึงจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง
5. ในชีวิตประจำวันเคยคิดถึงประเด็นเหล่านี้บ้างไหม
6. การแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน ทำให้นักเรียนรู้จักผู้อื่นและตนเองดีขึ้นหรือไม่
7. เมื่อต้องพูดถึง จุดด้อยของตนเอง นักเรียนรู้สึกลำบากใจหรือไม่ เพราะเหตุใด

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

ครูนำเสนอประเด็นคำถามเพื่ออภิปรายร่วมกัน

1. นักเรียนจะนำจุดเด่นที่ค้นพบ ไปใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างไร
2. นักเรียนคิดว่ามีใครที่สามารถทำให้นักเรียนค้นพบจุดเด่น จุดด้อยได้
3. จุดเด่น จุดด้อย มีผลอย่างไร ต่อชีวิตของนักเรียนบ้าง
4. ถ้ามองจุดด้อยของตนเองอยู่เสมอ จะส่งผลต่อตนเองอย่างไรบ้าง
5. การสร้างจุดเด่น ด้วยการเลียนแบบคนอื่นจะส่งผลอย่างไรต่อนักเรียนและควรทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

ครูนำเสนอประเด็นคำถามเพื่ออภิปรายร่วมกันดังนี้

1. นักเรียนคิดว่าจะสร้างจุดเด่น ให้เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างไร
2. มีแนวทางใดที่จะแก้ไขจุดด้อยของตนเองได้บ้าง
3. นักเรียนกล้าพอที่จะยอมรับจุดด้อยของตนเองและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขหรือไม่
4. หากมีผู้วิพากษ์วิจารณ์จุดด้อยของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร
5. การบอกจุดด้อยของผู้อื่น นักเรียนควรปฏิบัติอย่างไร
6. การได้รู้จักจุดเด่น จุดด้อยของตนเองส่งผลต่อสัมพันธภาพกับผู้อื่นหรือไม่ เพราะเหตุใด
7. นักเรียนมีแนวทางอย่างไร ที่จะทำให้ตนเองมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
8. การมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการสร้างมนุษยสัมพันธ์

สรุปแนวคิดหลัก

การระบุงจุดเด่น จุดด้อย ของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น นำมาซึ่งความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานของการยอมรับซึ่งกันและกัน นำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

การประเมินผล

1. การทำแบบสำรวจตนเอง
2. สังเกตจากการจับคู่พูดคุย

แบบสำรวจตนเอง

“ฉันเป็นอย่างไร”

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจตนเองว่ามีจุดเด่นจุดด้อยอะไรบ้าง แล้วกรอกรายละเอียดลงในแต่ละข้อ

จุดเด่น

1.ทำให้ฉันรู้สึก.....
2.ทำให้ฉันรู้สึก.....
3.ทำให้ฉันรู้สึก.....
4.ทำให้ฉันรู้สึก.....
5.ทำให้ฉันรู้สึก.....
6.ทำให้ฉันรู้สึก.....

จุดด้อย

1.ทำให้ฉันรู้สึก.....
2.ทำให้ฉันรู้สึก.....
3.ทำให้ฉันรู้สึก.....
4.ทำให้ฉันรู้สึก.....
5.ทำให้ฉันรู้สึก.....
6.ทำให้ฉันรู้สึก.....

กิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 5

ประเภทของกิจกรรม พัฒนา/ละลายพฤติกรรม

ชื่อกิจกรรม การเข้าใจผู้อื่น: รับรู้คุณค่าและความต้องการ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และคำพูดอย่างจริงใจ

2. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจ เข้าใจ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น

แนวคิด การแสดงพฤติกรรมในการทักทายและพูดคุยกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสมทั้งสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และคำพูดยอมทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

เครื่องมือ/สื่อกิจกรรม

1. กระดาษสีที่มีข้อความเกี่ยวกับการทักทาย-พูดคุยกับเพื่อน
2. เนื้อเพลง “เพื่อนไม่ทิ้งกัน”
3. คลิปเพลง “เพื่อนไม่ทิ้งกัน”
4. โนตบุ๊ก
5. ใบงาน 20 แผ่น
6. คลิป VTR เรื่อง มนุษย์สัมพันธ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อน

การเตรียมสมาชิกในกลุ่ม

1. ครูสร้างความสนใจโดยให้นักเรียนยืนล้อมเป็นวงกลม
2. ครูนำนักเรียนร้องเพลง “เพื่อนไม่ทิ้งกัน”
3. ครูนำนักเรียนทำท่าทางประกอบเพลง “เพื่อนไม่ทิ้งกัน”
4. ครูให้นักเรียนร้องเพลง “เพื่อนไม่ทิ้งกัน” พร้อมทำท่าประกอบอีก 2 รอบ โดยแต่ละรอบให้นักเรียนสลับเปลี่ยนที่กัน เพื่อจะได้แสดงท่าทางประกอบอย่างทั่วถึง

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. นักเรียนยืนเป็นวงกลม ครูแจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 1 แผ่นให้อ่านและเก็บไว้เป็นความลับ ซึ่งในกระดาษเหล่านั้น จะประกอบด้วยข้อความในการทักทายและพุดคุยกัน ตัวอย่างเช่น

- สวัสดีค่ะ/ครับ ปกติชอบตั้งนานคิดถึงเธอจัง
- สบายดีหรือเปล่า
- เธอชอบกีฬาประเภทอะไร
- กลับไปบ้านครั้งนี้เธอทำอะไรบ้าง ฯลฯ

2. ครูเปิดเพลง ให้นักเรียนทุกคนทำท่าทางประกอบตามเพลง เมื่อเสียงเพลงหยุด ให้ปฏิบัติตามข้อความที่ตนได้รับแจกกับเพื่อนที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด หลังจากนั้นให้สลับเปลี่ยนกระดาษซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งเปลี่ยนที่ยืนกับเพื่อน เมื่อครูเปิดคลิปเพลงอีกให้นักเรียนทำท่าทางต่อไป เมื่อเสียงเพลงหยุดก็ปฏิบัติตามข้อความนั้นกับเพื่อนคนต่อไป ทำไปเช่นนี้จนครบหมดทุกคน

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรับรู้

1. ครูให้นักเรียนทั้งหมดนั่งรวมกันเป็นวงกลม และแจกใบงานให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

- 1.1 ความรู้สึกที่ต้องแสดงตามข้อความที่เขียนไว้ในกระดาษ
- 1.2 รู้สึกอย่างไรเมื่อได้รับการปฏิบัติเกี่ยวกับการทักทายและพุดคุยจากเพื่อน
- 1.3 นักเรียนคิดว่าตนเองได้แสดงการทักทาย และพุดคุยกับเพื่อน ได้อย่างเหมาะสมทั้งสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และคำพุด หรือไม่
- 1.4 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากการทำกิจกรรมนี้
- 1.5 นักเรียนคิดว่าการทักทายพุดคุยกับเพื่อน มีความสำคัญต่อการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างไร

2. ครูให้นักเรียนดูคลิป VTR เรื่องมนุษย์สัมพันธ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ีระหว่างเพื่อน

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปว่า การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนนั้นเราควรจะได้แสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมทั้งสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และคำพุดในการทักทายและพุดคุยด้วยความจริงใจ ซึ่งจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันได้

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

ครูให้นักเรียนจับคู่กันเป็นคู่ๆ ตามความสมัครใจ แล้วให้ทุกคู่ออกมาแสดงพฤติกรรมในการทักทายและพูดคุยกับเพื่อนให้เหมาะสมทั้งสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และคำพูดโดยให้นักเรียนคิดคำทักทายและเรื่องที่จะพูดคุย พร้อมทั้งแสดงสีหน้า ท่าทางประกอบด้วยตนเอง

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการร่วมกันอภิปราย

เนื้อเพลง “เพื่อนไม่ทิ้งกัน”

เราเคยเกลียดกัน เมื่อตอนเราเป็นนักเรียน และยังคงมีเรื่องกันได้
 เราเคยโกรธกัน เมื่อเจอกันในชั้นเรียน ไม่เคยยอมฟังผู้ใด
 ไม่เคยยอมให้กัน อยากทะเลาะมีเรื่องกันทุกที จะเป็นไงก็ช่างมัน แต่จะให้ยอมแพ้เป็น ไม่มีพอเรา
 เติบโต กลับเปลี่ยนแปลงความคิดเดิม และเรารู้ที่ทำกันได้
 ทำความเข้าใจ ไม่ให้ใครมาซ้ำเติม จูงมือพากันก้าวไป หน้อกใจเราช่วยกัน
 หากปัญหาที่อยู่เราไม่กลัว หากว่าเราจะช่วยกัน ไม่มีวันความหวังจะมีดมัว
 เพื่อนไม่เคยไม่เคยทิ้งกัน ไม่ว่าความฝันนั้นจะไกลสักเท่าไร
 จะหกล้มชมนานเมื่อใด เพื่อนจะปลอบใจ ไม่มีคนที่จจะรู้ใจ
 ไม่มีใครรักและตามใจเหมือนเพื่อนเก่า จะทำใจตามใจแต่เรา เพื่อนเรารักจริง
 จะมีกี่คน ที่จะเคยมีเพื่อนดี และให้เราทำตามความฝัน
 จะมีกี่คน ที่เต็มใจจะร่วมทาง และเข้าใจในความสำเร็จ
 ยิ่งดียิ่งผูกพัน เพื่อนเท่านั้นจะอยู่กันเรื่อยไป
 เพื่อนเป็นไงก็เป็นกัน กอดคอกันเอาไว้จนวันตาย
 เพื่อนไม่เคยไม่เคยทิ้งกัน ไม่ว่าความฝันนั้นจะไกลสักเท่าไร
 จะหกล้มชมนานเมื่อใด เพื่อนจะปลอบใจ ไม่มีคนที่จจะรู้ใจ
 ไม่มีใครรักและตามใจเหมือนเพื่อนเก่า จะทำใจตามใจแต่เรา เพื่อนเราเข้าใจ
 เพื่อนไม่เคยไม่เคยทิ้งกัน ไม่ว่าความฝันนั้นจะไกลสักเท่าไร
 จะหกล้มชมนานเมื่อใด เพื่อนจะปลอบใจ ไม่มีคนที่จจะรู้ใจ
 ไม่มีใครรักและตามใจเหมือนเพื่อนเก่า จะทำใจตามใจแต่เรา เพื่อนเรารักจริง

ที่มา : นรินทร ณ บางช้าง ผู้ขับร้อง บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด เจ้าของเพลงลิขสิทธิ์

ใบงาน กิจกรรม “หักท่ายจากใจ”

1. ความรู้สึกที่ต้องแสดงตามข้อความที่เขียนไว้ในกระดาษ

.....

.....

2. รู้สึกอย่างไรเมื่อได้รับการปฏิบัติเกี่ยวกับการหักท่ายและพุดคุยจากเพื่อน

.....

.....

3. นักเรียนคิดว่า ตนเองได้แสดงการหักท่ายและพุดคุยกับเพื่อนได้อย่างไร

เหมาะสมทั้งสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และคำพุด หรือไม่

.....

.....

4. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากการทำกิจกรรมนี้

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าการหักท่ายพุดคุยกับเพื่อนมีความสำคัญต่อการสร้าง

สัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างไร

.....

.....

กิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 6

ประเภทของกิจกรรม พัฒนา/ละลายพฤติกรรม

ชื่อกิจกรรม การเข้าใจผู้อื่น : ขอมรับผู้อื่น

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการได้รับการยอมรับจากเพื่อน และให้การยอมรับเพื่อน

แนวคิด คนเราทุกคนล้วนต้องการการยอมรับจากผู้อื่น และการที่จะได้รับการยอมรับจากผู้อื่นนั้น เราต้องเรียนรู้ที่จะยอมรับผู้อื่นก่อน ซึ่งการยอมรับกันและกัน จะทำให้เกิดบรรยากาศ ความรู้สึก และเจตคติที่ดีต่อกัน อันจะนำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

เครื่องมือ/สื่อกิจกรรม

1. นิทาน 2 เรื่อง
2. ดินสอและกระดาษเปล่า 20 ชุด
3. ใบงาน 20 แผ่น

วิธีดำเนินกิจกรรม

1. ครูสร้างความสนใจโดยให้นักเรียนนั่งรวมกันเป็นกลุ่ม
2. ครูให้นักเรียนตบมือพร้อมกันเป็นจังหวะ 1-2-3 เริ่มจากนักเรียนคนแรกพูดชื่อของตัวเองพร้อมกับแนะนำชื่อเพื่อนที่นั่งถัดไป ตัวอย่างเช่น ฉันชื่อตึก เพื่อนฉันชื่อส้ม ตบมือพร้อมกันเป็นจังหวะ 4-5-6 ฉันชื่อส้ม เพื่อนฉันชื่อปุย ตบมือพร้อมกันเป็นจังหวะ 7-8-9 ฉันชื่อปุย เพื่อนฉันชื่อนก ทำเช่นนี้เรื่อยๆ จนครบทุกคน
3. การเริ่มจะเริ่มจากนักเรียนคนใดก่อนก็ได้ โดยเวียนไปทางขวามือก่อน ถ้ามีใครผิดหรือติดขัดจะต้องเริ่มต้นใหม่
4. เมื่อเวียนทางขวาไปครบ 1 รอบแล้ว ให้เวียนทางซ้ายอีก 1 รอบ

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ครูขออาสาสมัครนักเรียน 2 คน เมื่อได้แล้วให้อาสาสมัครทั้งสองออกไปรออยู่นอกห้อง โดยให้อาสาสมัครเตรียมนิทานเข้าไปเล่าให้กลุ่มฟัง โดยใช้เวลาเล่าคนละประมาณ 5 นาที

2. เมื่ออาสาสมัครออกไปนอกห้องแล้ว ครูอธิบายให้นักเรียนในห้องฟังว่าจะเชิญอาสาสมัครเข้ามาพูดให้กลุ่มฟังทีละคน ขอให้นักเรียนช่วยกันแสดงบทบาทเพื่อจะดูปฏิริยาของเพื่อนใน 2 สถานการณ์ ดังนี้

2.1 สถานการณ์ที่ 1 เมื่ออาสาสมัครหรือเพื่อนคนแรกมาพูด ให้สมาชิกให้ความสนใจแสดงกริยากระตือรือร้น ชักถาม แสดงความเป็นมิตร และให้การยอมรับเพื่อนคนนั้นเป็นอย่างดี

2.2 สถานการณ์ที่ 2 เมื่ออาสาสมัครหรือเพื่อนคนที่สองเข้ามาพูดให้แสดงความไม่สนใจ เช่น อาจจะฟังไปคุยกันไป เฉยเมย นำงานอื่นขึ้นมาทำ แสดงกริยาไม่ยอมรับบุคคลนั้น แล้วให้สังเกตดูปฏิริยาของเพื่อนทั้งสองคนว่าเป็นอย่างไร

3. เมื่อตกลงกับนักเรียนจนเข้าใจดีแล้ว ครูให้นักเรียนทดลองซ้อมบทบาทดู เพื่อให้ดูเหมือนจริงมากที่สุด

4. ครูให้นักเรียนอาสาสมัครคนที่หนึ่งเข้ามาพูด เมื่อคนที่หนึ่งพูดเสร็จก็เชิญคนที่หนึ่งนั่งแล้วออกไปเชิญคนที่สองเข้ามาพูดต่อไป

5. เมื่อคนที่สองเข้ามาพูด ครูสังเกตพฤติกรรมของผู้พูด แล้วปล่อยให้สถานการณ์ดำเนินไปสักระยะหนึ่ง ถ้าเห็นพฤติกรรมของผู้พูดเครียดมากก็เชิญอาสาสมัครนั่งลงได้

6. ครูซักถามความรู้สึกของนักเรียนอาสาสมัครทั้งสองคนตามลำดับ และสอบถามสมาชิกในห้องถึงปฏิริยาท่าทางต่างๆ ของอาสาสมัครแต่ละคนในขณะที่กำลังพูดว่านักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง

7. ให้นักเรียนในห้องช่วยกันบอกว่ามีอะไรเกิดขึ้น ขณะที่นักเรียนอาสาสมัครทั้งสองคนออกไปนอกห้อง ครูชี้แจงว่าเหตุการณ์เมื่อสักครู่นี้เป็นการสมมติสถานการณ์ขึ้นเท่านั้น

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรับรู้

ครูแจกใบงานให้นักเรียนในกลุ่มร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

1. เพราะเหตุใดเพื่อนทั้งสองคนจึงมีปฏิริยาที่แตกต่างกัน
2. ถ้านักเรียนเป็นอาสาสมัคร นักเรียนอยากเป็นอาสาสมัครคนใด เพราะเหตุใด
3. ถ้านักเรียนเป็นอาสาสมัครคนที่สอง นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
4. นักเรียนจะนำข้อคิดจากกิจกรรมนี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตร่วมกับเพื่อนได้อย่างไร
5. ให้นักเรียนช่วยบอกถึงการแสดงการยอมรับผู้อื่นว่า จะทำได้อย่างไรบ้าง

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

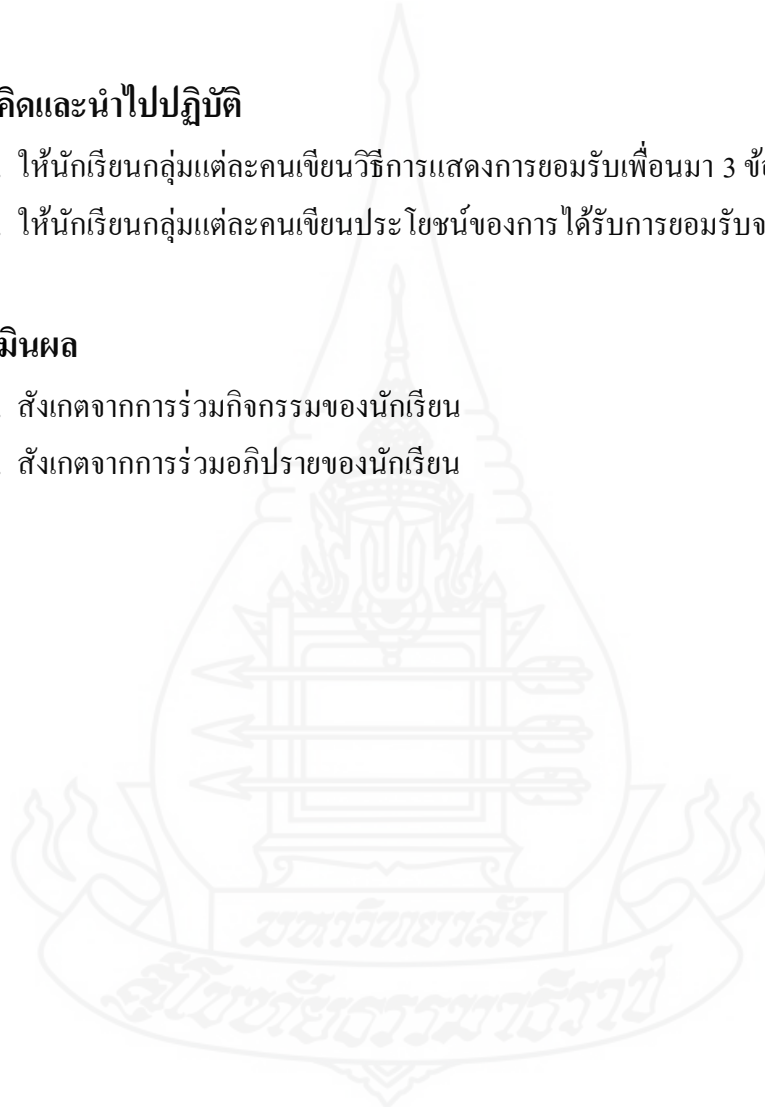
1. ครูถามนักเรียนถึงประโยชน์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมนี้
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญ คือ คนเราทุกคนต้องการยอมรับด้วยกันทั้งสิ้น การได้รับการยอมรับจากเพื่อนทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ซึ่งจะนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดี ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

1. ให้นักเรียนกลุ่มแต่ละคนเขียนวิธีการแสดงการยอมรับเพื่อนมา 3 ข้อ
2. ให้นักเรียนกลุ่มแต่ละคนเขียนประโยชน์ของการได้รับการยอมรับจากเพื่อนมา 3 ข้อ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายของนักเรียน

กิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 7

ประเภทของกิจกรรม พัฒนา

ชื่อกิจกรรม การจูงใจผู้อื่น : การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกให้รู้จักฟังอย่างชัดเจนและถูกต้อง
2. เพื่อฝึกเอาใจใส่ผู้ฟังอย่างแท้จริง
3. เพื่อพัฒนาทักษะในการฟังที่ดี

สื่อกิจกรรม

1. แบบฝึกหัดเรื่องการฟัง
2. กระดาษเปล่า จำนวน 20 แผ่น
3. ดินสอ จำนวน 20 แท่ง

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ให้นักเรียนนั่งเป็นรูปตัว U
2. ให้นักเรียนนั่งหลับตา ปล่อยตัวตามสบาย และห้ามพูดคุย
3. ครูใช้เวลา 3 นาที ให้ทุกคนพยายามฟังเสียงต่างๆ รอบตัว เมื่อได้ยินเสียงอะไรให้จำไว้ในใจ

ในใจ

4. เมื่อหมดเวลา ให้ทุกคนลืมตาขึ้น แล้วแจกกระดาษเปล่าให้ทุกคน
5. ให้ทุกคนจดเสียงต่างๆ ที่ได้ยินขณะหลับตาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
6. ครูสำรวจจำนวนเสียงที่แต่ละคนได้ยิน ว่ามีจำนวนเสียงแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด
7. ให้นักเรียนแต่ละคนรายงานว่าได้ยินเสียงอะไรบ้าง
8. ครูสรุปให้เห็นว่าความสามารถของแต่ละบุคคลนั้นมีความแตกต่างกัน
9. ให้นักเรียนจับคู่กัน
10. ครูแจกแบบฝึกการฟัง ให้นักเรียนทุกคน

11. ครูอธิบายแบบฝึกการฟังว่าจะให้นักเรียนแต่ละคนผลัดกันเล่าเรื่องอะไรก็ได้ คนละ 2 เรื่อง เช่น การเรียน การท่องเที่ยว ครอบครัว ฯลฯ ระหว่างที่ฟังเพื่อนเล่า นักเรียนที่ฟังจะต้องพยายาม จับเนื้อหาของข้อความที่เพื่อนเล่า ตลอดจนเกิดความรู้สึกของผู้เล่า เมื่อผลัดกันเล่าเรื่องแล้วให้ทำแบบฝึกหัดการฟังให้ครบถ้วนทั้ง 2 ชุด

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรู้

1. ให้แต่ละคนรายงานแบบฝึกการฟังที่ทุกคนทำที่ละคนจนครบทุกคน
2. ขณะที่หลับตาและฟังเสียงนั้นนักเรียนรู้สึกอย่างไร
3. จำนวนของเสียงที่ได้ยินแตกต่างกันทำให้นักเรียนได้แนวคิดอะไร
4. เมื่อฟังเพื่อนเล่า โดยปกตินักเรียนตั้งใจฟังเช่นนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
5. นักเรียนพบหรือไม่ว่า เมื่อตั้งใจฟัง จะช่วยให้นักเรียนได้เนื้อหาและเข้าใจผู้พูดมากยิ่งขึ้น
6. ในความรู้สึกของนักเรียน การฟังอย่างตั้งใจ เป็นสิ่งที่ทำได้ยากหรือไม่ เพราะเหตุใด

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

ครูนำเสนอประเด็นคำถามเพื่ออภิปรายร่วมกัน ดังนี้

1. นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้จากการฟังนี้ ไปปรับใช้กับชีวิตได้บ้างหรือไม่ อย่างไร
2. สิ่งใดบ้างที่จะช่วยให้นักเรียนมีการฟังที่ดีขึ้น เพราะเหตุใด
3. การฟังที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้นักเรียนมีสัมพันธภาพในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร
4. นักเรียนคิดว่าบุคคลรอบตัว ที่เป็นผู้ฟังที่ดี มีบ้างหรือไม่ และเขามีอิทธิพลต่อนักเรียนอย่างไร เพราะเหตุใด
5. การมีทักษะการฟังที่ดี จะมีประโยชน์ต่อชีวิตของนักเรียนอย่างไร เพราะเหตุใด
6. เคยมีใครพูดถึงนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการฟังบ้างหรือไม่ ถ้ามีนักเรียนคิดอย่างไรกับคำพูดนั้น

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

ครูนำเสนอประเด็นคำถามเพื่ออภิปรายร่วมกัน ดังนี้

1. นักเรียนตั้งใจหรือไม่ว่าจะพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการฟังที่ดี และโดยวิธีใด
2. เพื่อนรอบตัวของนักเรียน มีส่วนช่วยให้ นักเรียนพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการฟังที่ดีหรือไม่ อย่างไร
3. การเป็นผู้ฟังที่ฟังอย่างชัดเจน และถูกต้อง สามารถฝึกฝนได้หรือไม่ อย่างไร
4. นักเรียนมีแนวทางในการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้ฟังที่ดีได้อย่างไร
5. ในการสนทนาในครั้งต่อไป นักเรียนจะบอกตนเอง หรือไม่ว่า เราจะฟังอย่างตั้งใจ และเก็บเนื้อหา ความรู้สึก ความคิด ของผู้พูดให้ได้ครบถ้วน
6. การฟังที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือไม่ เพราะเหตุใด
7. ถ้านักเรียนฟังผู้อื่นพูดและเกิดข้อสงสัย นักเรียนควรทำอย่างไร

สรุปแนวคิดหลัก

การฟังที่ดีต้องพยายามฟังให้ได้เนื้อหา ความคิด และความรู้สึกของผู้พูด ซึ่งจะส่งผลให้เราสามารถแปลความได้ถูกต้อง และทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้พูด นำมาซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีประสิทธิภาพ

การพูดที่ดี ต้องมีความมุ่งหมายในการพูดที่ดี มีความเหมาะสมกาลสมัย ใช้ถ้อยคำที่ดี พูดด้วยถ้อยคำที่เป็นจริง มีประโยชน์ และเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ฟัง มีบุคลิกลักษณะดี คือ ต้องใช้น้ำเสียง ภาษากาย ท่าทาง และกิริยาอาการต่างๆ ให้เป็นไปตามธรรมชาติ สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่องที่พูด

การประเมินผล

1. การเข้าร่วมกิจกรรม
2. การอภิปราย

แบบฝึกหัดเรื่องการฟัง

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนฟังเรื่องเล่าจากเพื่อน แล้วจับประเด็นต่างๆ ให้ได้ แล้วกรอกรายละเอียดทั้ง 2 ชุด

ชุดที่ 1

ข้อความที่ได้ยินคือ.....

ความคิดของผู้เล่าเรื่องตามการรับรู้ของนักเรียนคือ.....

ความรู้สึกของผู้เล่าเรื่องตามการรับรู้ของนักเรียนคือ.....

นักเรียนรับรู้ความคิดและความรู้สึกของผู้เล่าได้ชัดเจนหรือไม่.....

ชุดที่ 2

ข้อความที่ได้ยินคือ.....

ความคิดของผู้เล่าเรื่องตามการรับรู้ของนักเรียนคือ.....

ความรู้สึกของผู้เล่าเรื่องตามการรับรู้ของนักเรียนคือ.....

นักเรียนรับรู้ความคิดและความรู้สึกของผู้เล่าได้ชัดเจนหรือไม่.....

กิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 8

ประเภทของกิจกรรม ปรับปรุง/ละลายพฤติกรรม

ชื่อกิจกรรม การจูงใจผู้อื่น/การใส่ใจ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกกลุ่ม ตระหนักรู้และให้ความสำคัญในเรื่องความใส่ใจ
2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจความหมายและรูปแบบการใส่ใจ
3. เพื่อฝึกการใส่ใจในรูปแบบต่างๆ

สื่อกิจกรรม

1. ใบงานกิจกรรม เรื่อง ความใส่ใจ 20 ชุด
2. แผ่นใส
3. ดินสอ จำนวน 20 แท่ง

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 10 คน
2. ครูแจกใบงานกิจกรรมการจูงใจผู้อื่นกลุ่มละ 1 แผ่น
3. ให้เวลาแต่ละกลุ่ม 10 นาที ช่วยกันคิดว่า วิธีการใส่ใจและการแสดงออกที่มีต่อเพื่อนในห้องเรียนมีอะไรบ้าง
4. ครูอธิบายบรรยายเรื่อง การใส่ใจ และให้นักเรียนแต่ละคนแสดงการใส่ใจ โดยการกอดเพื่อนที่อยู่ข้างๆ ถามความรู้สึกแต่ละคน แล้วช่วยกันวิเคราะห์ แล้วให้สมาชิกกลุ่มอภิปรายถึงการแสดงออก การให้และการรับ
5. ครูสรุปให้เห็นว่า การใส่ใจในการแสดงออกต่อเพื่อนในชั้นเรียนมีหลายรูปแบบการใส่ใจ มีทั้งทางบวกและทางลบ

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรับรู้

1. นักเรียนเคยคิดบ้างหรือไม่ว่า การใส่ใจ มีวิธีการและรูปแบบอย่างไรบ้าง
2. นักเรียนรู้สึกอย่างไร ที่เพื่อนในห้องเรียนแสดงความใสใจนักเรียน
3. ขณะที่แสดงบทบาท การใส่ใจกับเพื่อน นักเรียนรู้สึกอย่างไร เพราะเหตุใด
4. การแสดง การใส่ใจกับเพื่อนในห้อง มีประโยชน์อย่างไรในชีวิตประจำวันของนักเรียน

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

ครูนำเสนอประเด็นคำถามเพื่ออภิปรายร่วมกัน ดังนี้

1. การใส่ใจ รูปแบบและลักษณะใดที่เกิดขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
2. การใส่ใจลักษณะใดที่นักเรียนเห็นว่ามีความสำคัญกับชีวิตประจำวันของนักเรียนมากที่สุด และมีผลอย่างไรกับนักเรียนบ้าง
3. นักเรียนแยกออกหรือไม่ว่า การใส่ใจ รูปแบบและลักษณะใด ที่เป็นการใส่ใจที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม
4. นักเรียนจะแสดงการใส่ใจที่เหมาะสมได้อย่างไร
5. การแสดงการใส่ใจทางบวกและทางลบ มีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนหรือไม่อย่างไร
6. การรู้การใส่ใจต่อผู้อื่น จะช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้หรือไม่อย่างไร
7. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ที่กล่าวว่า การใส่ใจ เป็นการรับรู้ และสามารถแสดงออกได้ทั้งคำพูด วาจา ท่าทาง และสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน เพราะเหตุใด

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

ครูนำเสนอประเด็นคำถามเพื่ออภิปรายร่วมกัน ดังนี้

1. นักเรียนตระหนักหรือไม่ว่า การใส่ใจ มีความสำคัญกับการสื่อสารระหว่างบุคคลและส่งผลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
2. นักเรียนมีหลักในการพัฒนาการใส่ใจกับเพื่อนในห้องของตนเองไปในทางบวกหรือไม่อย่างไร
3. นักเรียนจะช่วยส่งเสริมให้ตนเองมีการใส่ใจทางบวกได้อย่างไร

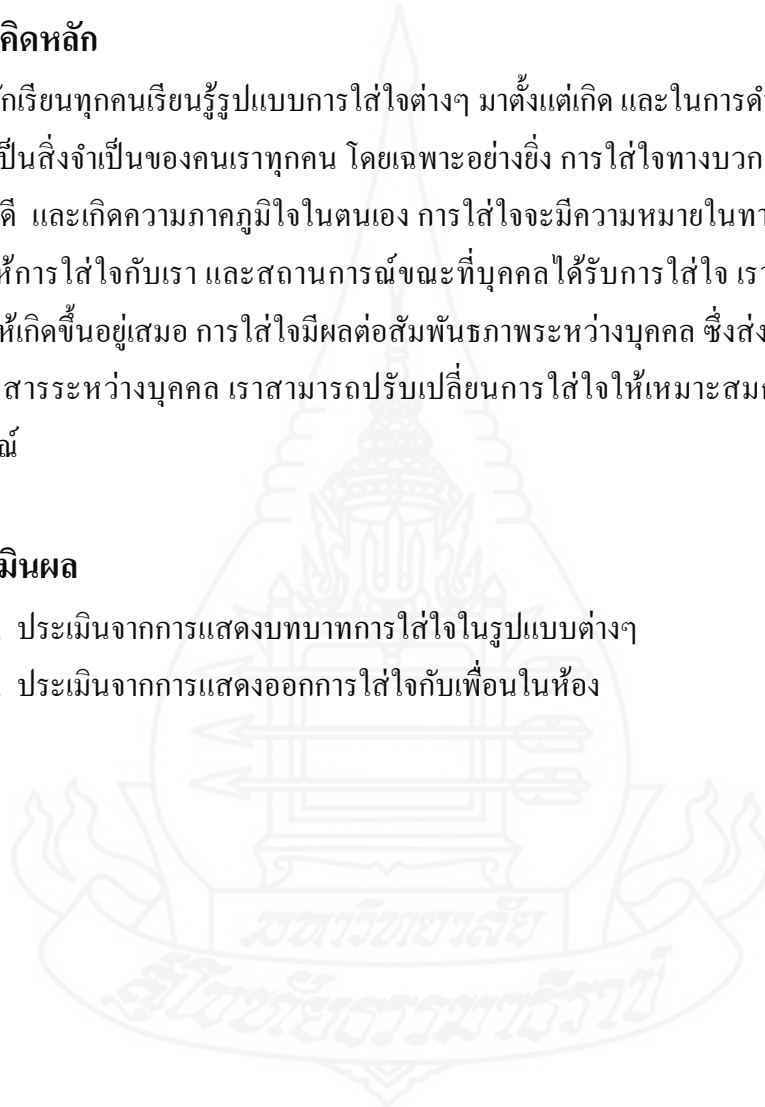
4. ขณะที่นักกแสดงออกการใส่ใจระหว่างเพื่อน นักเรียนสามารถแสดงบทบาทการใส่ใจที่แท้จริงของตนได้หรือไม่ อย่างไร
5. การแสดง การใส่ใจในรูปแบบและลักษณะต่างๆ ขณะมีการติดต่อสื่อสารระหว่างเพื่อน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือไม่ อย่างไร

สรุปแนวคิดหลัก

นักเรียนทุกคนเรียนรู้รูปแบบการใส่ใจต่างๆ มาตั้งแต่เกิด และในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน การใส่ใจเป็นสิ่งจำเป็นของคนเราทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใส่ใจทางบวก ซึ่งจะทำให้ผู้รับเกิดความรู้สึกดี และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การใส่ใจจะมีความหมายในทางดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลที่ให้การใส่ใจกับเรา และสถานการณ์ขณะที่บุคคลได้รับการใส่ใจ เราควรสร้างการใส่ใจทางบวกให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ การใส่ใจมีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างบุคคล เราสามารถปรับเปลี่ยนการใส่ใจให้เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานการณ์

การประเมินผล

1. ประเมินจากการแสดงบทบาทการใส่ใจในรูปแบบต่างๆ
2. ประเมินจากการแสดงออกการใส่ใจกับเพื่อนในห้อง

กิจกรรมแนะแนว**ครั้งที่ 9****ปัจฉิมนิเทศ**

ประเภทของกิจกรรม สรุปเนื้อหา

ชื่อกิจกรรม ปัจฉิมนิเทศ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปเนื้อหากิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม
2. เพื่อให้ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผ่านมา
3. เพื่อทำแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

สื่อกิจกรรม

1. แบบสำรวจความคิดเห็นและความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 ชุด
2. แบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน จำนวน 20 ชุด
3. ดินสอ จำนวน 20 ชุด

การดำเนินกิจกรรม

1. ให้นักเรียนนั่งเป็นรูปตัวยู
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปออกมาพูดหน้าชั้น 5 คน ว่าได้อะไรจากการทำกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม ตามกิจกรรมพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน
3. ครูแจกแบบสำรวจความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนทำประมาณ 10 นาที เสร็จแล้วเก็บคืนทั้งหมด
4. ครูแจกแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนให้นักเรียนทำ เสร็จแล้วเก็บคืนทั้งหมด
5. ครูกล่าวปิดการอบรมและถ่ายภาพเป็นที่ระลึกร่วมกัน

แบบสำรวจความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรม

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ในการเข้าร่วมกิจกรรมตามความเป็นจริง เพื่อ
เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมในโอกาสต่อไป

ความคิดเห็นการเข้าร่วมกิจกรรม

1.
2.
3.
4.

ความคิดเห็นที่มีต่อผู้ดำเนินกิจกรรม

1.
2.
3.
4.

ความคิดเห็นที่มีต่อตนเองในการเข้าร่วมกิจกรรม

1.
2.
3.
4.

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1.
2.

ข้อเสนอแนะมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน มีจำนวน 9 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ : ฉันทาคือใคร
- ครั้งที่ 2 การให้ข้อเสนอแนะ : องค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์
- ครั้งที่ 3 การให้ข้อเสนอแนะ : ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์
- ครั้งที่ 4 การให้ข้อเสนอแนะ : ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์
- ครั้งที่ 5 การให้ข้อเสนอแนะ : เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์
- ครั้งที่ 6 การให้ข้อเสนอแนะ : หลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์
- ครั้งที่ 7 การให้ข้อเสนอแนะ : การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์
- ครั้งที่ 8 การให้ข้อเสนอแนะ : การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อน
- ครั้งที่ 9 ปัจฉิมนิเทศ

การให้ข้อเสนอแนะมนุษยสัมพันธ์ ครั้งที่ 1

หัวข้อ ปฐมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม นั่นคือใคร

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมและสมาชิก ด้วยกันในกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบวัตถุประสงค์ กฎระเบียบทั่วไป บทบาทและหน้าที่ในการร่วมกิจกรรม

สาระสำคัญ

หากทุกคนมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามกฎกติกาต่างๆ ของกลุ่ม งานทุกอย่างย่อมสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

อุปกรณ์

1. ปากกา จำนวน 20 ด้าม
2. กระดาษ จำนวน 20 แผ่น

เทคนิคที่ใช้

ใช้เทคนิคกลุ่มสัมพันธ์

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับสมาชิกทุกคน
- 1.2 ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง
- 1.3 ผู้วิจัยให้สมาชิกรั้งเป็นวงกลม
- 1.4 ผู้วิจัยอธิบายการให้ข้อเสนอแนะให้นักเรียนได้รับทราบ คือนักเรียนจะได้รับแจกกระดาษโดยแจกให้คนละ 1 แผ่น จากนั้นให้สมาชิกเขียนข้อความเกี่ยวกับตนเอง คนละ 3 ประโยค
- 1.5 ให้สมาชิกแต่ละคนเปลี่ยนข้อความที่เขียนซึ่งกันและกัน และเปิดโอกาสให้ซักถามเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองอยากรู้ โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นอภิปรายและแสดงความคิดเห็น สุ่มถามนักเรียน ประมาณ 6-7 คน โดยมีแนวคำถามดังนี้

- ในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนมีปัญหาอะไรหรือไม่ และแก้ไขอย่างไร
- เล่นกิจกรรมนี้แล้วรู้สึกอย่างไรบ้าง
- ได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

3.1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการกิจกรรม โดยให้คุยกับคู่ของตนเองก่อน แล้วจึงสุ่มถาม โดยใช้แนวคำถามดังนี้

- จะนำข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ไปใช้อย่างไรบ้าง
- ได้ประโยชน์อะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง
- จะปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้อย่างไร

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและชี้แจงวัตถุประสงค์ว่ากิจกรรมนี้ต้องการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความคุ้นเคยกัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3.3 ผู้วิจัยแจกตารางเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป และชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบทั่วไป และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกตลอดจนข้อตกลงต่างๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยครูให้คะแนนลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

ข้อเสนอเทศมโนขยสัมพันธ ครั้งที่ 2

ประเภทของกิจกรรม การใหข้อเสนอเทศ

ชื่อกิจกรรม องคประกอบมโนขยสัมพันธ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรูจักองคประกอบมโนขยสัมพันธในด้านตางๆ
2. เพื่อให้นักเรียนรูจักวิธีการสร้งมโนขยสัมพันธ

สื่อกิจกรรม

1. เอกสารเรื่อง “องคประกอบมโนขยสัมพันธ” จำนวน 20 ชุด
2. แผ่นพับ เรื่อง มโนขยสัมพันธ จำนวน 20 ชุด

เทคนิคที่ใช้

ใช้เทคนิคการใหข้อเสนอเทศ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1.1 ผู้วิจัยใหเอกสารใบความรู้ เรื่อง “องคประกอบมโนขยสัมพันธ” จำนวน 20 ชุด และ ใหแผ่นพับ เรื่อง มโนขยสัมพันธ จำนวน 20 ชุด ใหกับสมาชิก

1.2 ผู้วิจัยอธิบายการใหข้อเสนอเทศให้นักเรียนได้รับทราบ คือนักเรียนจะได้รับแจกใบความรู้และแผ่นพับโดยแจกให้คนละ 1 แผ่น จากนั้นให้สมาชิกอ่านใบความรู้และแผ่นพับ โดยให้เวลาอ่านประมาณ 15 นาที

1.3 ให้สมาชิกแต่ละคนสรุปลิงที่ได้จากการอ่านให้เพื่อนสมาชิกได้ฟัง และเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามเพิ่มเติมในลิ่งที่ตนเองอยากรู โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นอภิปรายและแสดงความคิดเห็น สุ่มถามนักเรียน ประมาณ 3 คน โดยมีแนวคำถามดังนี้

- ในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่อง องคประกอบมโนขยสัมพันธ อย่งไรบ้าง

- อ่านใบความรู้เรื่อง องคประกอบมโนขยสัมพันธ แล้ว สมาชิกมีความรู้ลิ่งอย่งไรบ้าง

- สมาชิกได้ข้อคิดอะไรจากการอ่านใบความรู้และแผ่นพับจากกิจกรรมนี้บ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

3.1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่าน จากใบความรู้และแผ่นพับ โดยใช้แนวคำถามดังนี้

- จะนำข้อคิดที่ได้จากการอ่านนี้ไปใช้อย่างไรบ้าง ได้ประโยชน์อะไรจากการอ่าน และกิจกรรมนี้บ้าง

- มีความรู้ในเรื่อง องค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์ อย่างไรบ้าง

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและชี้แจงวัตถุประสงค์ว่ากิจกรรมนี้ต้องการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรู้และมีความเข้าใจในเรื่อง องค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์

3.3 ผู้วิจัยแจกตารางเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป และชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบทั่วไป และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกตลอดจนข้อตกลงต่างๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยครูให้คะแนนลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

สรุปแนวคิดหลัก

องค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญ นำมาซึ่งวิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ได้มากขึ้น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต้องมีความเข้าใจในองค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์ก่อน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ผู้อื่นต่อไป

การประเมินผล

นักเรียนให้ความร่วมมือในสื่อการให้ข้อสนเทศ ดังนี้

1. เอกสารเรื่อง “องค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์”
2. แผ่นพับ เรื่อง มนุษยสัมพันธ์

เอกสารการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง องค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์จะเกิดขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน องค์ประกอบที่สำคัญของมนุษยสัมพันธ์มี การเข้าใจตนเองหมายถึงการบุคคลรู้ว่าตัวเองเป็นใครมีความสามารถมากน้อยเพียงใดมีจุดดีเด่น และจุดอ่อนอยู่ที่ไหน การรู้จักตนเองทำให้เกิดความเข้าใจตนเองได้ เช่น สิทธิหน้าที่คุณค่าต่างๆ ของตนเองอันจะนำไปสู่การยอมรับนับถือตนเองและผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่น หมายถึงรู้ค่าคนที่เราจะติดต่อสัมพันธ์ด้วยเป็นใครมีภูมิหลังอย่างไร มีความคิด ความเชื่อ และคุณค่าที่ยึดถือเป็นอย่างไรมีความต้องการ หรือความปรารถนาอย่างไร เรายอมรับเขาได้มากน้อยเพียงใด รวมทั้งการยอมรับในคุณค่าและความเป็นมนุษย์ของเขาด้วย การจูงใจคนอื่นๆ หมายถึง ความสามารถในการเอาชนะจิตใจของบุคคลอื่นด้วยสันติวิธี ด้วยความพึงพอใจของเขา และด้วยความเต็มใจของเขา ทำให้เขาเกิดความรู้สึกคล้อยตาม โดยไม่เคลือบแคลงใจใดๆ ซึ่งการเอาชนะใจคนจึงอยู่กับเทคนิคในการจูงใจคนเป็นสำคัญ องค์ประกอบหลักของมนุษยสัมพันธ์ประกอบด้วย การเข้าใจตนเอง คือ การรู้จักวิเคราะห์และปรับปรุงตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้เข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมได้ดี การเข้าใจผู้อื่น คือ การรู้ถึงความต้องการหรือสามารถวิเคราะห์บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวและธรรมชาติของคนได้ การยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น คือ บุคคลแต่ละคนมีความคิด จิตใจ อารมณ์ เชาวน์ปัญญา ความสามารถ เจตคติ และประสบการณ์แตกต่างกัน การสร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี คือ การรู้ถึงองค์ประกอบต่างๆ ของสังคมที่ประกอบด้วยมนุษยสภาพแวดล้อม มนุษยสัมพันธ์ จะเกิดขึ้นได้จากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น สภาพแวดล้อมที่ดี และการพัฒนาความรู้ด้านวิชาการต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจ โดยเริ่มจากการพัฒนาตัวคน เพื่อสร้างปรุงแต่งบุคคลให้มีบุคลิกภาพที่ดี ในการสร้างเสริมพัฒนาบุคลิกภาพของคนก็คือ สร้างความภูมิใจในตนเอง เนื่องจากความภูมิใจในตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรม ที่มีประสิทธิภาพบุคคล ที่มีความภูมิใจในตัวเองสูง มักได้รับความสำเร็จทั้งด้านวิชาการและด้านสังคม

ที่มา : อำนวย แสงสว่าง (2544) จิตวิทยาอุตสาหกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร :
อักษรภาพพัฒนา

องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์จะเกิดได้ต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ต้องมีความเข้าใจตนเอง
2. ต้องมีความเข้าใจบุคคลอื่น
3. ต้องยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น

ความเข้าใจตนเอง หมายถึง ความเข้าใจในความต้องการของตนเอง การรู้จักเด่นจุดด้อยของตนเอง การรู้จักจุดที่จะต้องปรับปรุงพัฒนาคน

การเข้าใจตนเอง เป็นลักษณะการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงว่าตนเองเป็นใคร มีความรู้ความสามารถทักษะ ประสบการณ์แค่ไหนระดับใด มีจุดแข็งคือความเก่งและจุดอ่อนคือความไม่เก่งในด้านใดบ้างเรื่องใดบ้าง การเข้าใจตนเองทำให้บุคคลเกิดการรู้สึกยอมรับในคุณค่าแห่งตน นับถือตนเองและรู้จักเข้าใจสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง สิ่งที่สำคัญในการเข้าใจตนเองจะช่วยให้เรารู้จักปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ดีมาก

ความเข้าใจบุคคลอื่น หมายถึง การที่เราไปถึงความต้องการหรือปัญหาของบุคคลอื่น บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้นๆ และธรรมชาติของคน

การเข้าใจสิ่งแวดล้อม เป็นการเรียนรู้ธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราและบุคคลอื่น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และมีส่วนสัมพันธ์กับมนุษยสัมพันธ์ได้แก่ สภาพการณ์เหตุการณ์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต ล้วนแต่มีอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันที่เป็นองค์การ สถาบันการศึกษา หน่วยงาน บริษัท ห้างร้าน โรงงาน รัฐบาล ศาสนา องค์การระหว่างประเทศ ความรู้จากการเข้าใจสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาปรับใช้กับตัวเราในการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดีมากขึ้น อำนวย แสงสว่าง (2544: 101)

การเข้าใจบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ธรรมชาติของคน ความแตกต่างระหว่างบุคคลความต้องการของบุคคล แรงจูงใจของบุคคล สภาพสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดประโยชน์ ในการนำไปใช้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้นานับการ เมื่อเราต้องการไปติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลใดเราต้องทราบก่อนว่าบุคคลนั้นชื่อใดเป็นใคร มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ทางด้านใดอยู่ในระดับใดชอบสิ่งใดไม่ชอบสิ่งใด โปรดปรานในสิ่งใดเป็นพิเศษ มีคุณลักษณะที่เด่นทางด้านใดบ้างเมื่อเรานำเอาบุคคลอื่นที่เราต้องการติดต่อสัมพันธ์มาพิจารณาว่า เรามีความเข้าใจในตัวเขาอย่างไร เรายอมรับในตัวเขาได้แค่ไหน เพื่อจัดระดับคุณค่าและความสำคัญของบุคคลที่เราจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์รวมทั้งการที่เรารู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ในการติดต่อสัมพันธ์กัน

ความแตกต่างของบุคคล หมายถึง ลักษณะที่ทำให้คนแต่ละคนไม่เหมือนกันซึ่งแต่ละคนย่อมมีความคิด จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ เจตคติ ประสบการณ์ต่างๆ กัน สิ่งที่ทำให้มนุษย์เราแตกต่างกันไม่เหมือนกันนั้นมาจากหลายสาเหตุด้วยกันอาจประมวลได้ดังนี้คือ รูปร่างหน้าตา (appearance) อารมณ์ (emotion)นิสัย (habit) เจตคติ (attitude) พฤติกรรม (behavior) ความถนัด (aptitude) ความสามารถ (ability) สุขภาพ (health)รสนิยม (taste)และสังคม (social) ความแตกต่างจากสาเหตุดังกล่าวเป็นสาเหตุให้มนุษย์ขัดแย้งกัน ไม่สามารถเข้ากันหรือสัมพันธ์กันได้หากขาดความรู้ความเข้าใจเกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามไม่เคารพสิทธิไม่ให้เกียรติเคารพนับถือในความแตกต่างกัน ถือว่าเป็นสิ่งธรรมดาสามัญทั่วไป ถ้าเราได้เข้าใจในเรื่องเหล่านี้แล้วความขัดแย้งก็จะลดน้อยลงหรือสามารถขจัดออกไปได้ความสัมพันธ์กับผู้อื่นก็จะดีขึ้น

นอกจากนี้แล้วองค์ประกอบของมนุษย์สัมพันธ์มักจะเกี่ยวข้องกับเรื่อง พฤติกรรม การจูงใจ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม เจตคติ นิสัย ระบบสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยผสมผสานกันอย่างเหมาะสม เกิดเป็นพฤติกรรมที่น่าพึงพอใจแก่บุคคลอื่น ๆ ที่เรียกว่า “มนุษย์สัมพันธ์”

องค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

การที่จะเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมของคน (Human Behavior) ในการอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นเพื่อความสุขในการดำเนินชีวิตหรือเพื่อการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นในหน่วยงานเราทุกคนต้องเข้าใจพฤติกรรมของคน

2. การจูงใจ (Motivation) เป็นแรงกระตุ้น เป็นพลังให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

3. กลุ่มพวกในการปฏิบัติงาน (Team work) ตามรูปแบบของปฏิภริยาสัมพันธ์ระหว่างความเป็นมนุษย์ที่ดำรงตนด้วยการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน

ที่มา : อำนวย แสงสว่าง (2544:101) จิตวิทยาอุตสาหกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร : อักษราพิพัฒน์

ข้อเสนอเทศมโนขยสัมพันธ ครั้งที่ 3

ประเภทของกิจกรรม การใหข้อเสนอเทศ

ชื่อกิจกรรม ความสำคัญของมโนขยสัมพันธ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักความสำคัญของมโนขยสัมพันธ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการสร้างมโนขยสัมพันธ

สื่อกิจกรรม

1. เอกสารเรื่อง “ความสำคัญของมโนขยสัมพันธ” จำนวน 20 ชุด
2. วิดีทัศน์ เรื่อง ความสำคัญของมโนขยสัมพันธ

เทคนิคที่ใช้

ใช้เทคนิคการใหข้อเสนอเทศ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1.1 ผู้วิจัยใหเอกสารใบความรู้ เรื่อง “ความสำคัญของมโนขยสัมพันธ” จำนวน 20 ชุด และใหสมาชิกไดคูวีดิทัศน์ เรื่องความสำคัญของมโนขยสัมพันธ ประมาณ 15 นาที

1.2 ผู้วิจัยอธิบายการใหข้อเสนอเทศให้นักเรียนได้รับทราบ คือนักเรียนจะได้รับแจกใบความรู้และไดคูวีดิทัศน์ โดยใหสมาชิกไดมีเวลาอ่านประมาณ 5 นาที และคูวีดิทัศน์ เรื่องความสำคัญของมโนขยสัมพันธ ประมาณ 15 นาที

1.3 ใหสมาชิกแต่ละคนสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านและคูวีดิทัศน์ให้เพื่อนสมาชิกได้ฟัง และเปิดโอกาสใหสมาชิกซักถามเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองอยากรู้ โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นอภิปรายและแสดงความคิดเห็น สุ่มถามนักเรียน ประมาณ 5 คน โดยมีแนวคำถามดังนี้

- ในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่องความสำคัญของมโนขยสัมพันธอย่างไรบ้าง

- อ่านใบความรู้ และสมาชิกไดคูวีดิทัศน์ เรื่อง ความสำคัญของมโนขยสัมพันธ แล้วสมาชิกมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

- สมาชิกได้ข้อคิดอะไรจากการอ่านใบความรู้และการดูวิดีโอ เรื่อง ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ จากกิจกรรมนี้บ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

3.1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านและการดูวิดีโอ เรื่องความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ โดยใช้แนวคำถามดังนี้

- จะนำข้อคิดที่ได้จากการอ่านและดูวิดีโอนี้ไปใช้อย่างไรบ้าง ได้ประโยชน์อะไรจากการอ่านและการดูวิดีโอ จากกิจกรรมนี้บ้าง

- มีความรู้ในเรื่อง ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ อย่างไรบ้าง

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและชี้แจงวัตถุประสงค์ว่ากิจกรรมนี้ต้องการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรู้และมีความเข้าใจในเรื่อง ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์

3.3 ผู้วิจัยแจกตารางเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป และชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบทั่วไป และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกตลอดจนข้อตกลงต่างๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยครูให้คะแนนลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

สรุปแนวคิดหลัก

ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ก็คือ เป็นการสร้างความสามัคคีธรรมเพื่อให้เกิดขึ้นในห้องเรียนนั้นๆ รวมทั้งเป็นการสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นตัวนักเรียนหรือเพื่อนนักเรียนก็ตาม และจะต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน เป็นความจงใจให้สมาชิกมีความทะเยอทะยาน ความสนใจ ความหวัง หรือมีอุดมคติของแต่ละคนต้องการอยากจะทำงานร่วมกัน เป็นการช่วยสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้นักเรียนมีชีวิต มีความสดชื่นแจ่มใส ร่าเริง สนับสนุนและสร้างมิตรภาพในห้องเรียนให้มีความสดชื่นและมนุษยสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในห้องเรียน รวมทั้งเพื่อนนักเรียนทุกคนตั้งใจในหน้าที่ของตนอย่างเต็มใจและร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง เป็นการช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ในชั้นเรียนให้มีบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีขึ้น เป็นการช่วยแก้ไขปัญหาที่ขัดแย้งกันให้หมดไป จากความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญ คือ ทำให้มนุษย์มีความมั่นคงปลอดภัยในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ประสบความสำเร็จ

การประเมินผล

นักเรียนให้ความร่วมมือในสื่อการให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ใบความรู้ เรื่อง “ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์”
2. วิดีทัศน์ เรื่อง ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์

เอกสารการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เรา ทั้งนี้เพราะมนุษยสัมพันธ์ทำให้มนุษย์รู้จักที่จะให้ความรัก ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจและยอมรับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขของสังคม นอกจากนั้นมนุษยสัมพันธ์ยังมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและการพัฒนาประเทศชาติ ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ 1. ความสำคัญที่มีต่อการดำเนินชีวิตในสังคม มนุษยสัมพันธ์ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตคือ มนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้มนุษย์ไม่ว่าหัว มนุษยสัมพันธ์ทำให้มนุษย์ได้รับความช่วยเหลือและได้รับความสำเร็จ มนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้ มนุษย์มีความมั่นคงปลอดภัย มนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้มนุษย์ได้รับความรักและการยอมรับ มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิต 2. ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อการบริหารงานคือ ความแตกต่างของพนักงานในองค์กรทั้งด้านความต้องการสติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึก ความเจริญทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม ผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้และศิลปะในการ สนิงความต้องการเหล่านั้น พนักงาน หรือข้าราชการที่มีวุฒิสูงขึ้นย่อมจะเรียกร้องสิ่งต่างๆ เพิ่มขึ้น พนักงานหรือข้าราชการเหล่านั้นต้องการผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่เยี่ยมยอด 3. ความสำคัญของ มนุษยสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ 4. ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ในการเมือง ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ คือ เป็นการสร้างความสามัคคีธรรมเพื่อให้เกิดขึ้นในหน่วยงานนั้นๆ รวมทั้งเป็นการสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปฏิบัติงาน ก็ตาม และจะต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน เป็นความจงใจให้พนักงานหรือผู้ปฏิบัติงานมีความทะเยอทะยาน ความสนใจ ความหวัง หรือมีอุดมคติของแต่ละคนต้องการอยากจะทำงาน ร่วมกัน เป็นการช่วยสร้างบรรยากาศในที่ทำงานให้พนักงานมีชีวิตจิตใจ สนับสนุน และบำรุงขวัญ พนักงานในองค์กรให้มีขวัญและกำลังใจดีในการปฏิบัติงาน รวมทั้งพนักงานทุกคนตั้งใจ ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างเต็มใจและร่วมใจกันปฏิบัติงาน เป็นการช่วยปรับปรุงโครงสร้าง ขององค์กรให้มีระบบในการบริหารงานให้ดีขึ้น เป็นการช่วยแก้ไขปัญหาคัดแย้งกันให้หมดไป จากความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญ คือ ทำให้ มนุษย์มีความมั่นคงปลอดภัยในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จ

ที่มา: อำนวย แสงสว่าง (2544) จิตวิทยาอุตสาหกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร:
อักษราพัฒนา

ข้อเสนอเทศมโนขยสัมพันธ ครั้งที่ 4

ประเภทของกิจกรรม การใหข้อเสนอเทศ

ชื่อกิจกรรม ประโยชน์ของมโนขยสัมพันธ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนไดรูถึงประโยชน์ของมโนขยสัมพันธ
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรูมโนขยสัมพันธไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อกิจกรรม

1. เอกสารเรื่อง “ประโยชน์ของมโนขยสัมพันธ” จำนวน 20 ชุด
2. การนำเสนอใหข้อเสนอเทศด้วยโปรแกรม PowerPoint

เทคนิคที่ใช้

ใช้เทคนิคการใหข้อเสนอเทศ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1.1 ผู้วิจัยใหเอกสารใบความรู้ เรื่อง “ประโยชน์ของมโนขยสัมพันธ” จำนวน 20 ชุด และใหสมาชิกไดดูการนำเสนอการใหข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint เรื่องประโยชน์ของมโนขยสัมพันธ ประมาณ 15 นาที

1.2 ผู้วิจัยอธิบายการใหข้อเสนอเทศให้นักเรียนไดทราบ คือนักเรียนจะไดรับแจกใบความรู้และไดดูการนำเสนอการใหข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint เรื่องประโยชน์ของมโนขยสัมพันธ ประมาณ 15 นาที โดยใหสมาชิกไดมีเวลาอ่านประมาณ 5 นาที

1.3 ใหสมาชิกแต่ละคนสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านและดูการนำเสนอการใหข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint ใหเพื่อนสมาชิกไดฟัง และเปิดโอกาสใหสมาชิกซักถามเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองอยากรู โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ต่อมานักเรียน ประมาณ 5 คน โดยมีแนวคำถามดังนี้

- ในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนมีความรูและความเข้าใจ เรื่อง ประโยชน์ของมโนขยสัมพันธอย่างไรบ้าง

- อ่านใบความรู้ และสมาชิกได้ดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint เรื่อง ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ แล้วสมาชิกมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

- สมาชิกได้ข้อคิดอะไรจากการอ่านใบความรู้และการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint เรื่อง ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ จากการให้ข้อเสนอเทศนี้บ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

3.1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านและการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint เรื่อง ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ โดยใช้แนวคำถามดังนี้

- จะนำข้อคิดที่ได้จากการอ่านและดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint เรื่อง ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ นี้ไปใช้อย่างไรบ้าง ได้ประโยชน์อะไรจากการอ่านและการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint เรื่อง ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ จากการให้ข้อเสนอเทศนี้บ้าง

- มีความรู้ในเรื่อง ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ อย่างไรบ้าง

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและชี้แจงวัตถุประสงค์ว่าการให้ข้อเสนอเทศนี้ต้องการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรู้และมีความเข้าใจในเรื่อง ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ อย่างไรบ้าง

3.3 ผู้วิจัยแจกตารางเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป และชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบทั่วไป และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกตลอดจนข้อตกลงต่างๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยครูให้คะแนนลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

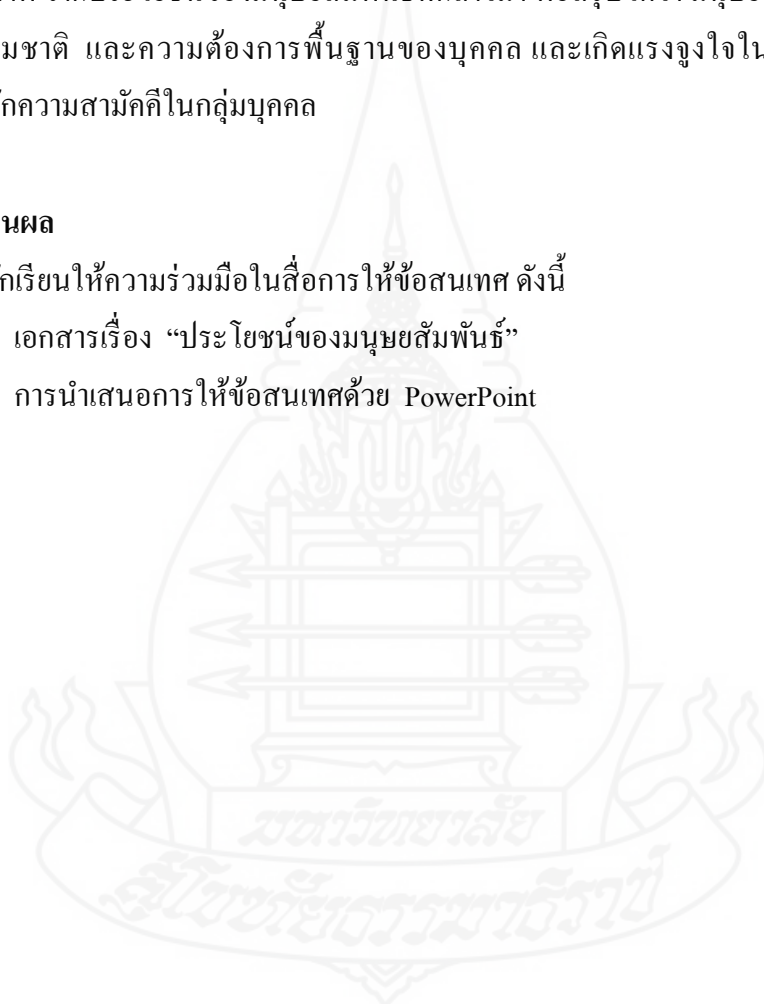
สรุปแนวคิดหลัก

ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ มีหลายด้านดังนี้ เพื่อให้เข้าใจถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความแตกต่างของบุคคล เพื่อให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม การรวมพลังสร้างสรรค์เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารที่ใช้มนุษยสัมพันธ์สร้างความสำเร็จของงาน สร้างความรัก ความเชื่อถือนำมาซึ่งความสามัคคี ใช้ในการประสานผลประโยชน์ แก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ เป็นสื่อสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นยอมรับ และรับฟังความคิดเห็น สร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อยู่ร่วมกัน ช่วยกันทำงาน สร้างบรรยากาศให้เกิดความเป็นกันเอง รู้จักพิจารณาเอาใจเขามาใส่ใจเรา ย่อมองชมเชยผู้กระทำคุณงามความดี จะก่อให้เกิดความร่วมมือทำงานกันเป็นทีม ทำให้เข้าใจธรรมชาติด้านต่างๆ ของมนุษย์ ทำให้เข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และสามารถสนองความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกันและต่างกันได้ ทำให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคมกับผู้อื่นทำให้ได้รับความรัก

ใคร เชื่อถือ ศรัทธา จากบุคคลในครอบครัว องค์กร และสังคมได้ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกัน ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความสามัคคีกลมเกลียว รักองค์กรและทำให้องค์กรมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น เป็นปัจจัยสำคัญในการประสานประโยชน์ของสังคม ป้องกันและแก้ปัญหาสังคมเศรษฐกิจการเมืองได้ มนุษย์สัมพันธ์ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ตนเองมีความสุข ผู้อื่นมีความสุข และสังคมมีประสิทธิภาพ จากประโยชน์ของมนุษย์สัมพันธ์ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า มนุษย์สัมพันธ์ทำให้มนุษย์เข้าใจธรรมชาติ และความต้องการพื้นฐานของบุคคล และเกิดแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน เกิดความรักความสามัคคีในกลุ่มบุคคล

การประเมินผล

- นักเรียนให้ความร่วมมือในสื่อการให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้
1. เอกสารเรื่อง “ประโยชน์ของมนุษย์สัมพันธ์”
 2. การนำเสนอการให้ข้อเสนอแนะด้วย PowerPoint

เอกสารการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์

ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ มีหลายด้านดังนี้ เพื่อให้เข้าใจถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความแตกต่างของบุคคล เพื่อให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม การรวมพลังสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารที่ใช้มนุษยสัมพันธ์สร้างความสำเร็จของงาน สร้างความรัก ความเชื่อถือนำมาซึ่งความสามัคคี ใช้ในการประสานผลประโยชน์ แก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ เป็นสื่อสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นยอมรับ และรับฟังความคิดเห็น สร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อยู่ร่วมกัน ช่วยกันทำงาน สร้างบรรยากาศให้เกิดความเป็นกันเอง รู้จักพิจารณาเอาใจเขามาใส่ใจเรา ยกย่องชมเชย ผู้กระทำคุณงามความดี จะก่อให้เกิดความร่วมมือทำงานกันเป็นทีม ทำให้เข้าใจธรรมชาติด้านต่างๆ ของมนุษย์ ทำให้เข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และสามารถสนองความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกันและต่างกัน ได้ ทำให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น ทำให้ได้รับความรักใคร่ เชื่อถือ ศรัทธา จากบุคคลในครอบครัว องค์กร และสังคมได้ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานและในการอยู่ร่วมกัน ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความสามัคคีกลมเกลียว รักองค์กรและทำให้องค์กรมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น เป็นปัจจัยสำคัญในการประสานประโยชน์ของสังคม ป้องกันและแก้ปัญหาสังคมเศรษฐกิจการเมืองได้ มนุษยสัมพันธ์ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ตนเองมีความสุข ผู้อื่นมีความสุข และสังคมมีประสิทธิภาพ จากประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ทำให้มนุษย์เข้าใจธรรมชาติ และความต้องการพื้นฐานของบุคคล และเกิดแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน เกิดความรักความสามัคคีในกลุ่มบุคคล

ที่มา : นาย ยุทธนา พรหมณี ทักษะพื้นฐานของผู้นำ : มนุษยสัมพันธ์ กรุงเทพฯ

ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์

“มนุษยสัมพันธ์” เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำงาน และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เพราะช่วยให้มนุษย์เรียนรู้ที่จะยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและปรับตัวปรับใจให้ร่วมสังคมและร่วมกิจกรรมกันอย่างสันติสุข มนุษยสัมพันธ์เป็นเสมือนมนต์ขลังช่วยลดความเกลียดชัง แม้ศัตรูผู้มีผลประโยชน์ขัดกับเราก็จะกลับกลายเป็นรูปเห็นอกเห็นใจ เป็นมิตรภาพ เรื่องร้ายกลายเป็นดีได้ ไม่ว่าจะติดต่อสัมพันธ์กันในทางการงานหรือส่วนตัว ก็จะเกิดผลดีมีประโยชน์ต่องานอาชีพ และการดำเนินชีวิต อุปสรรค ความยุ่งยากจะเรียบร้อยราบรื่น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้นจะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมในแง่ประโยชน์ต่อตนเองบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนจะก่อให้เกิดความเข้าใจและความเห็นใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันสามารถสมาคมกับบุคคลในระดับต่างๆ ได้ดี ประสบความสำเร็จในการศึกษาและการประกอบกิจกรรมหรือการอาชีพ ในแง่ส่วนรวม การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยสร้างความสามัคคีกลมเกลียวขึ้นในหมู่คณะร่วมใจกันทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยปราศจากข้อขัดแย้ง สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและในที่สุดจะช่วยพัฒนาให้สังคมและประเทศชาติเจริญก้าวหน้าทางสังคมจะทำให้คนงานมีกำลังใจทำงาน มีความสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่นกับองค์กรที่ตนทำงานอยู่ การมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความเป็นกันเอง การทำงานด้วยความสมัครใจก็จะเกิดขึ้น ทำให้เกิดความสามัคคีเป็นปึกแผ่นขึ้นในองค์กรและมุ่งทำงานโดยมีจุดประสงค์หรือความมุ่งหมายเดียวกันอย่างเหนียวแน่น สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารกับผู้ใช้แรงงาน ถ้าจะเน้นถึงประโยชน์ในแง่ของการบริหารงาน มนุษยสัมพันธ์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้หัวหน้างานประสบความสำเร็จ และเจริญก้าวหน้า หัวหน้างานควรจะต้องใส่ใจกับศิลปะของการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน ทำความเข้าใจกับธรรมชาติของคน โดยเฉพาะในเรื่องความต้องการของมนุษย์และการจงใจ ซึ่งปัจจุบันก็มีแนวคิดใหม่ ๆ ที่ทำทนายให้ผู้บริหารได้นำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับหน่วยงานหัวใจของมนุษยสัมพันธ์ในการบริหารงานด้วย ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์หัวหน้างานจะต้องใช้วิธีการหลายวิธี เพราะผู้ร่วมงานมีความแตกต่างกันมาก การประยุกต์หลักการและวิธีการต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง จะช่วยหัวหน้างานสามารถหาทางเลือกที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้มากขึ้น นอกจากนี้แล้วมนุษยสัมพันธ์ยังสามารถให้ประโยชน์ดังนี้คือ ทำให้เกิดความรู้สึกคุ้นเคย ยอมรับนับถือกันในหมู่สมาชิก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของพลังกลุ่มและช่วยให้การคบหาสมาคมเป็นไปโดยราบรื่น ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีและอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสามัคคี ทำให้บรรยากาศในการทำงานราบรื่นสามารถร่วมงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้การติดต่อสื่อสารถึงกันง่ายและเป็นผลดี ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน และให้ความร่วมมือในการทำงานและทำให้ปัญหาความขัดแย้งลด

น้อยลง บริหารงานได้ง่ายขึ้นความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่อกัน ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันในสังคม มนุษย์สัมพันธ์ในส่วนที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันในสังคมมีดังนี้ คือ การมีความสัมพันธ์กันโดยการรวมกลุ่มในการผลิตและการอำนวยความสะดวกเป็นการรวมพลังของกลุ่มบุคคลเพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ดีขึ้น ซึ่งบุคคลคนเดียว ทำได้ยาก ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคลหลายคนจึงจะกระทำได้ความสัมพันธ์ที่กระทำต่อเนื่องกันมาจนเป็นที่ยอมรับ จะกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและเกิดความรู้สึกที่เรียกว่ามี มนุษย์สัมพันธ์ การทำให้เกิดความสำเร็จมนุษย์สัมพันธ์เป็นส่วนสำคัญที่ให้นักศึกษายู่ร่วมกันช่วยกันประกอบกิจการงานนำเอาความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่มมาใช้ในการดำเนินการร่วมกันเพื่อความสำเร็จของงาน โดยอาศัยมนุษย์สัมพันธ์เป็นเครื่องยึดโยงให้นักศึกษามีความเข้าใจและร่วมมือกันทำงาน อันเป็นผลทำให้มีความสำเร็จของงานเกิดขึ้น การทำให้มีความมั่นคง ความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์ คือ การสร้างให้มีความมั่นคงในครอบครัว ในสังคมและในประเทศชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มสังคมขนาดใหญ่ขึ้นๆ ตามลำดับ จนถึงสังคมโลก ความรู้จักอกุศลและชนะใจผู้อื่น สร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับผลตอบแทนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและจิตใจคนในสังคม เป็นการสร้างความมั่งคั่งและมั่นคงให้แก่สังคม และการทำให้มีความสามัคคี ความสัมพันธ์อันดีในกลุ่มของบุคคล ก่อให้เกิดสามัคคีธรรมและความร่วมมือร่วมใจในการทำงานของหมู่คณะ ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความสามัคคี คือ ความเข้าใจระหว่างกันและกันของบุคคลในกลุ่ม อันได้แก่ มนุษย์สัมพันธ์นั่นเอง ดังนั้น มนุษย์สัมพันธ์จึงมีความสามัคคีในการสร้างให้มีความสามัคคีในหมู่คณะ ในที่นี้อาจสรุปผลดีในการมีมนุษย์สัมพันธ์และผลเสียในการไม่มีมนุษย์สัมพันธ์ได้ดังนี้คือ

การมีมนุษย์สัมพันธ์ก่อให้เกิดผลดี พอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นประโยชน์ในการสื่อความคิดติดต่อกันระหว่างเพื่อน เพื่อเรียกร้องความเห็นชอบกับชี้แจงให้รู้ถึงความคิดระหว่างกันกับเพื่อนในชั้นเรียน
2. ทำให้มีความพอใจในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด และวัตถุสิ่งของซึ่งกันและกัน จะนำไปสู่การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างเพื่อน
3. ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการขอความร่วมมือในกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน มนุษย์สัมพันธ์ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในระหว่างสมาชิกของกลุ่มผู้เรียน ความเข้าใจอันดี มีผลทำให้การขอความร่วมมือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ มนุษย์สัมพันธ์จึงมีผลช่วยให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการสร้างความสามัคคีในหมู่เพื่อน และเกิดความรักใคร่ปรองดอง

5. ทำให้มีความสุขเพิ่มขึ้นการมีมนุษยสัมพันธ์และมิตรภาพที่ดีจะทำให้เกิดความสุขขึ้น และส่งผลมายังการเรียน คือ จะไม่มีอารมณ์เครียดในเรื่องของการเรียนและทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความสุข มีความพอใจที่ได้มีกิจกรรมและเรียนร่วมด้วย
6. ทำให้เกิดการแบ่งหน้าที่รู้จักบทบาทและภารกิจในการเรียน มนุษยสัมพันธ์มีส่วนสำคัญในการแบ่งเบาภาระหน้าที่รับผิดชอบบนพื้นฐานของความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นการแบ่งงานกันทำตามวิธีการสมานฉันท์กันในหมู่คณะ
7. ทำให้เข้าใจถึงธรรมชาติความต้องการความแตกต่าง ตลอดจนลักษณะของคน รู้วิธีที่จะเอาชนะในคนให้เข้ามาร่วมงานด้วยความรักความพอใจ
8. สร้างทักษะให้ผู้เรียนช่วยให้สามารถทำงานร่วมกับเพื่อน เป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียนใช้มนุษยสัมพันธ์เพื่อความสำเร็จในเรื่องของการเรียนและการทำงานช่วยเหลือกัน
9. ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีค่า จากการมีความสัมพันธ์และได้รับการยอมรับจากผู้อื่น เป็นต้นว่า ความคิดเห็นของเราได้รับการยอมรับจากผู้อื่น เราสามารถจะช่วยเหลือผู้อื่นได้ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนมีค่า
10. ทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในห้องจะสามารถทำงานร่วมกันได้ดี จะประสบความสำเร็จก้าวหน้าในการเรียน การทำงานและสามารถปฏิบัติการกิจในหน้าที่ของตนได้อย่างมีความสุข
11. ทำให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม สามารถทำงานร่วมกับบุคคลทุกคนได้อย่างดีทำให้ทุกคนมีความสุขรู้สึกเป็นพวกเดียวกันพร้อมจะร่วมมือกันทำงานและอยู่ร่วมกันด้วยความสุข
12. ทำให้เกิดการเผยแพร่ และการถ่ายทอดความคิดเห็นในด้านการศึกษา ทฤษฎี การทดลองการปฏิบัติ แนวความคิดโดยเสรี
13. ทำให้เกิดความรักใคร่ สร้งทธา เชื่อถือซึ่งกันและกัน อันจะนำมาซึ่งความสามัคคี
14. ทำให้เกิดความต้องการที่จะได้ผู้ร่วมงานในอันที่จะทำให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
15. เป็นสื่อในการติดต่อประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นยอมรับ เข้าใจในการปฏิบัติงานของเรา ตลอดจนรับฟังข้อคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง อันจะทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำขึ้นนั้นสำเร็จได้ด้วยดี
16. ทำให้เกิดความพอใจ ยินดี และความร่วมมือในการเรียนและการทำงาน
17. ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ทำให้เกิดพลังร่วมมากขึ้น และลดความขัดแย้งในกลุ่ม

18. ช่วยให้เกิดการเผยแพร่ถ่ายทอดแนวความคิดปรัชญา สิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์และบริการ มนุษย์สัมพันธ์ช่วยให้สมาชิกของกลุ่มและสังคมมีความเข้าใจดีระหว่างกัน เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน มีความประสงค์ดีต่อกัน สามารถแนะและถ่ายทอดประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจการทำงานแก่กันได้ ซึ่งเป็นการกระจายวัฒนธรรมจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง การเผยแพร่นี้อาจเกิดขึ้นในสังคมเดียวกัน หรือระหว่างสังคมก็ได้ ถ้ามีความสัมพันธ์ต่อกัน การเผยแพร่นี้เป็นการถ่ายทอดแนวความคิด เจตคติ ปรัชญา สิ่งประดิษฐ์ อุดมการณ์ ผลิตภัณฑ์ และบริการ เป็นต้น และยังช่วยสร้างความรู้สึกรักให้ใกล้ชิด มนุษย์สัมพันธ์เป็นรากฐานที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจและยึดโยงบุคคลในหมู่คณะให้มีความจงรักภักดี มีความใกล้ชิดคุ้นเคยและเป็นกันเอง สมดังพุทธภาษิตที่ว่า “วิสสาสปรมา ญาตี” หมายความว่า “ความคุ้นเคยเป็นญาติอย่างยิ่ง” และความคุ้นเคยนี้เองได้ช่วยสร้างให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ในรูปของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันรวมทั้งสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น นำปฏิบัติ นำให้ความร่วมมือ ทำให้บรรยากาศในการทำงานดี มีความราบรื่น

ผลเสียของการที่บุคคลขาดมนุษย์สัมพันธ์

บุคคลที่รวมกันอยู่ในสังคมมีหลายประเภทมีความแตกต่างกันและแตกต่างกันในความต้องการทางด้านจิตใจอารมณ์ ด้านสติปัญญา เพราะฉะนั้นหากสมาชิกของสังคมขาดมนุษย์สัมพันธ์ คือ ไม่พยายามเข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่คิดถึงจิตใจของจิตใจเรา และมุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ สังคมนั้นก็จะไม่มีความเจริญก้าวหน้าและไม่มีความมั่นคง เพราะสมาชิกแต่ละคนของสังคมจะไม่ร่วมมือกันต่างฝ่ายต่างก็จะเอาชนะและชิงดีชิงเด่นกันและกันอันจะนำมาซึ่งการแตกแยกความสามัคคีในหมู่คณะสังคมใดขาดมนุษย์สัมพันธ์ผู้คนจะเครียดหงุดหงิด สุขภาพจิตเสื่อม มีผลกระทบถึงสังคมมาก ฉะนั้นทุกคนควรที่จะสร้างมนุษย์สัมพันธ์ให้บังเกิดขึ้นในหน่วยสังคมทุกหน่วยที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เพราะเป็นวิธีการหนึ่งในการเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมโดยรวม

ที่มา: กรรณิการ์ นลราชสุวัจน (2539) มนุษย์สัมพันธ์ กรุงเทพฯ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

ข้อเสนอเทศมโนขยสัมพันธ ครั้งที่ 5

ประเภทของกิจกรรม การให้ออกเสนอเทศ

ชื่อกิจกรรม เทคนิคการสร้างมโนขยสัมพันธ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ในเทคนิคการสร้างมโนขยสัมพันธ
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสร้างมโนขยสัมพันธ

สื่อกิจกรรม

1. เอกสารเรื่อง “เทคนิคการสร้างมโนขยสัมพันธ” จำนวน 20 ชุด
2. VTR วิดีทัศน์ เรื่อง เทคนิคการสร้างมโนขยสัมพันธ

เทคนิคที่ใช้

ใช้เทคนิคการให้ออกเสนอเทศ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1.1 ผู้วิจัยให้ออกเสนอเทศใบความรู้ เรื่อง “เทคนิคการสร้างมโนขยสัมพันธ” จำนวน 20 ชุดและให้สมาชิกได้ดูการนำเสนอการให้ออกเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่องเทคนิคการสร้างมโนขยสัมพันธ ประมาณ 15 นาที

1.2 ผู้วิจัยอธิบายการดำเนินการให้ออกเสนอเทศให้นักเรียนทราบ คือนักเรียนจะได้รับแจกใบความรู้และได้ดูการนำเสนอการให้ออกเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่องเทคนิคการสร้างมโนขยสัมพันธ ประมาณ 15 นาที โดยให้สมาชิกได้มีเวลาอ่านประมาณ 5 นาที

1.3 ให้สมาชิกแต่ละคนสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านและดูการนำเสนอการให้ออกเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ ให้เพื่อนสมาชิกได้ฟัง และเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองอยากรู้ โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ต่อมถามนักเรียน ประมาณ 5 คน โดยมี แนวคำถามดังนี้

- ในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่องเทคนิคการสร้างมโนขยสัมพันธอย่างไรบ้าง

- อ่านใบความรู้ และสมาชิกได้ดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่องเทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ แล้วสมาชิกมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

- สมาชิกได้ข้อคิดอะไรจากการอ่านใบความรู้และการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่อง เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ จากการให้ข้อเสนอเทศนี้บ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

3.1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านและการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่อง เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ โดยใช้แนวคำถามดังนี้

- จะนำข้อคิดที่ได้จากการอ่านและดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่อง เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ นี้ไปใช้อย่างไรบ้าง ได้ประโยชน์อะไรจากการอ่านและการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่องเทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ จากการให้ข้อเสนอเทศนี้บ้าง

- มีความรู้ในเรื่อง เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ อย่างไรบ้าง

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและชี้แจงวัตถุประสงค์ว่าการให้ข้อเสนอเทศนี้ต้องการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรู้และมีความเข้าใจในเรื่อง เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ อย่างไรบ้าง

3.3 ผู้วิจัยแจกตารางเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป และชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบทั่วไป และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกตลอดจนข้อตกลงต่างๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยครูให้คะแนนลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

สรุปแนวคิดหลัก

เทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่สำคัญนั้นประกอบด้วย การรู้จักให้เกียรติบุคคลอื่น การสื่อสารที่ดี การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งมนุษย์เรามีความจำเป็นต้องติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ดำเนินไปด้วยความราบรื่น จำเป็นต้องเรียนรู้หลักและวิธีการประพฤติดนที่จะทำให้บุคคลที่เราติดต่อด้วยเกิดความรู้สึกพึงพอใจ รักใคร่ ศรัทธา เชื่อถือ อยากคบหาสมาคมกับเราต่อไป เราเรียกว่า “เทคนิคมนุษยสัมพันธ์”

การประเมินผล

นักเรียนให้ความร่วมมือในสื่อการให้ข้อสนเทศ ดังนี้

1. เอกสารเรื่อง “เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์”
2. การนำเสนอการให้ข้อสนเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่อง เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์

เอกสารการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์

มนุษย์เรามีความจำเป็นต้องติดต่อกับบุคคลอื่นๆ อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ดำเนินไปด้วยความราบรื่น เราจำเป็นต้องเรียนรู้หลักและวิธีการประพฤติดนที่จะทำให้บุคคลที่เราติดต่อกับเกิดความรู้สึกพึงพอใจ รักใคร่ ศรัทธา เชื่อถือ อยากรับทราบมาคมกับเราต่อไป เราเรียกว่า “เทคนิคมนุษยสัมพันธ์” เพราะถ้าเราได้เรียนรู้และเข้าใจถึงเทคนิคมนุษยสัมพันธ์และสามารถนำไปใช้ได้อย่างเชี่ยวชาญและด้วยความมั่นใจแล้ว เท่ากับว่าเราได้พัฒนาตนการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้น เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ มีดังนี้ จงยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ การยิ้มเป็นการปฏิบัติที่ง่ายไม่ต้องลงทุนลงแรงอะไรเลยแต่ได้กำไรอย่างมหาศาล ทุกคนย่อมพึงพอใจที่จะติดต่อกับผู้ที่ใบหน้ายิ้มแย้มมากกว่าผู้ที่ใบหน้าบูดบึ้ง แม้นั่นจะเป็นผู้มีเกียรติยศชื่อเสียง หรือมีความมั่งคั่งมั่งมีเหลือเฟือเพียงใดก็ตามดังนั้น หลักขั้นแรกของการสร้างสัมพันธ์ ก็คือ การยิ้มแย้มแจ่มใสกับผู้อื่นอยู่เสมอ จงใช้วาจาที่ไพเราะรื่นหู การสร้างไมตรีกับผู้อื่นประการต่อมาก็คือ “การใช้วาจาที่ไพเราะรื่นหู” น้ำเสียงนุ่มนวล สุภาพคิดว่า “อันอ้อยตาล หวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลมปากหวานหูไม่รู้หาย” มีคำพูดกันว่า “บุรุษที่ชนะใจสตรีทั้งหลาย ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นคนปากหวาน” นอกจากนั้นการใช้คำพูดที่เหมาะสมกับกาลเทศะและเหมาะสมกับบุคคลที่ติดต่อกับ จงยกย่องชมเชยผู้อื่นอย่างสุจริตใจ หลักธรรมของมนุษย์ ต้องการให้คนอื่นยกย่องตนมากกว่าตำหนิ การยกย่องชมเชยผู้อื่น ถือว่าเป็นการให้ “ทางใจ” ที่สำคัญยิ่งแก่ผู้รับ ในแง่ของผู้ให้ นั้น การไม่มีความริษยา มองผู้อื่นในแง่ดี ถือหลักของ “มุทิตา” ย่อมทำให้จิตใจผ่องใส ทั้งนี้การชมเชยควรกระทำด้วยความจริงใจและตามความเหมาะสม มิใช่กระทำด้วยการเสแสร้ง หรือพรั่าเพ้อเกินไปพึงระลึกว่าการมีใจยินดีและสรรเสริญความดีของผู้อื่นนั้น เป็นการสร้างเกียรติคุณให้กับตัวเอง จงเป็นนักฟังที่ดี การเป็นนักฟังที่ดีนั้นยากกว่าการเป็นนักพูดที่ดี เพราะการพูดเราจะสรรหาคำพูดหรือวาจาที่ไพเราะถูกใจคนฟังสักเพียงใด ก็ย่อมทำได้แต่การฟังนั้นผู้ฟังจำเป็นต้องอดทนฟัง ในสิ่งที่ตนไม่ประสงค์ จะได้ยิน ได้ฟัง การเป็นนักฟังที่ดีเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่ง ในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น เพราะถ้าเราได้แต่พูดฝ่ายเดียวย่อมทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเบื่อหน่าย ฉะนั้นในการสนทนาติดต่อกับผู้ใด เราต้องแสดงความสนใจในขณะที่เขาพูด ต้องให้โอกาสเขาได้พูดหรือแสดงความคิดเห็น การแย้งเขาพูดหรือคอยขัดคอในขณะที่เขาพูด หรือพูดจ้อแต่เพียงฝ่ายเดียวย่อมไม่เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดี จงให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นคุณธรรมที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีตามหลักสังคหวัตถุคือ “อตัลจริยา” การทำตนให้เป็นประโยชน์ ทั้งในครอบครัว ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนในสังคมทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าที่ ที่ต้องให้ความช่วยเหลือผู้อื่นหรือบริการผู้อื่นนั้น การให้ความ

ช่วยเหลืออย่างเต็มอกเต็มใจและกระตือรือร้นในการแสดงออกซึ่งน้ำใจอันดีงาม นับเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งที่สุดประการหนึ่งในการเอาใจใส่ผู้อื่น ดังนั้น วิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จึงยิ้มแย้มแจ่มใส ใช้วาจาไพเราะ ยกย่องชมเชยอย่างสุจริตใจ เป็นนักฟังที่ดี และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงจัง การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ดีนั้น เกิดจากการให้ซึ่งการให้นั้นอาจเปรี๊ยะอะไรก็ได้ เช่น การยิ้ม การยกมือไหว้ หรืออาจจะเป็นวัตถุ หรือสิ่งของจงเป็นนักฟังที่ดี และให้ความสนใจผู้อื่น ผู้หวังสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นให้ได้ผลดีจะต้องกระทำตามในลักษณะดังนี้ คือ สุภาพอ่อนโยน รู้จักทักทาย ยิ้มแย้มเป็นกันเอง ให้ความสนใจและเข้าใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ความร่วมมือในการทำงาน อ่อนน้อมถ่อมตนและมีความจริงจัง หลักมนุษยสัมพันธ์โดยทั่วไป คือ “การตอบสนองความต้องการของมนุษย์” โดยใช้หลักปฏิบัติที่ว่า เมื่อเราต้องการสิ่งใดผู้อื่นก็มีความต้องการสิ่งนั้นเช่นกัน ส่วนในด้านความต้องการด้านจิตใจนั้น ยึดหลักที่ว่า “จงเอาใจเขามาใส่ใจเรา” สรุปหลักทั่วไปของมนุษยสัมพันธ์ คือ พยายามชอบและใช้ความสนใจแก่บุคคลโดยทั่วไป มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา แสดงความเป็นกันเอง และให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลทั่วไป ทักทายปราศรัยบุคคลทั่วไป ยิ้มแย้มแจ่มใสกับบุคคลทั่วไปเป็นปกติวิสัย มีความจริงใจ ไม่เสแสร้งตรงไปตรงมา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ใจกว้าง ให้การยอมรับนับถือผู้อื่น ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม มีความอดทนอดกลั้น มีอารมณ์มั่นคง รู้จักกาลเทศะ และมีความแนบเนียนในการติดต่อกับคน รู้จักยกย่องและถ่อมตนในโอกาสสมควร การกระทำที่จะเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นได้นั้นมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลว่าจะเลือกปฏิบัติในแนวทางใดโดยคำนึงถึงบุคลิกลักษณะส่วนตัวที่จะสามารถปรับใช้ให้เหมาะสม โดยไม่เกิดปัญหาและอุปสรรค ซึ่งแนวทางในการสร้างมนุษยสัมพันธ์โดยทั่วไป คือ ไม่ถือตัวและพูดกับทุกคน มีความสุภาพ วางตัวเหมาะสมกับกาลเทศะ สร้างความสัมพันธ์และเป็นมิตรกับทุกคน มีความสนใจต่อบุคคลอื่นด้วยความจริงใจ เรียกชื่อบุคคลอื่นได้ถูกต้อง พูดจายกย่องคนอื่นมากกว่าการตำหนิติเตียน หลีกเลียงการยกตนข่มท่าน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น กรมสุขภาพจิต กล่าวว่า เทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีประกอบด้วย ฝึกการสร้างความรู้สึที่ดีต่อผู้อื่น ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ฝึกการแสดงน้ำใจ ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงจัง ฝึกแสดงความชื่นชม ดังนั้นเทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง กลวิธีในการติดต่อสัมพันธ์เพื่อสร้างความประทับใจให้เกิดแก่คนทั่วไปในสังคม ซึ่งได้แก่ ยิ้มแย้มแจ่มใส พยายามศึกษาศิลปะบุคคลอื่นให้ลึกซึ้ง รู้จักฟังให้มากกว่าการพูด ศึกษาสภาพแวดล้อมในสังคมหรือในที่ทำงาน ให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น ไม่ควรทำเด่นเกินไปหรือทำตัวเป็นผู้รอบรู้ ไม่ควรมีความมั่นใจจนเกินไป ควรวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล สร้างความประทับใจในการพูด รู้จักต้อนรับผู้อื่นเสมอ รู้จักบริการ สงเคราะห์ช่วยเหลือในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ แสดงความเห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่น รู้จักการ

ให้ ความรัก ความเห็นใจ ให้อภัย ให้ความช่วยเหลือ และให้สิ่งของตามสมควร สนใจผู้อื่นและผู้ที่อยู่ใกล้ซัดยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความจริงใจต่อผู้อื่น ยกย่องให้เกียรติแก่ผู้อื่นตามโอกาสอันควร ไม่แสดงอำนาจเหนือผู้อื่น มีความเกรงใจ มีสามัญสำนึก คือ รู้ว่าอะไรควรหรือไม่ควร เมื่อเป็นฝ่ายผิดต้องยอมรับผิด ยอมแพ้เสียบ้าง ไม่จับผิดผู้อื่น แสดงน้ำใจต่อผู้อื่น มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีความเป็นกันเอง เปิดเผยในระดับที่เหมาะสม มีมารยาทในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น สังเกตความต้องการของผู้อื่นและให้ในสิ่งที่เขาต้องการ อดทนและควบคุมอารมณ์ได้

รู้จักขอกอภัย เมื่อทำอะไรพลาดพลั้ง ร่าเริงแจ่มใส และมองโลกในแง่ดี ไม่พูดเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น ไม่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่าเป็นคนเอาเปรียบ คล้อยตามหรือเห็นดีเห็นงามกับความคิด ความรู้สึกหรือความต้องการของผู้อื่น ไม่ถือตัว พูดได้กับทุกคน เข้าได้กับชนทุกชั้น แสดงความเป็นมิตรกับทุกคน มีความสุภาพเรียบร้อย วางท่าทางให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ สนใจต่อทุกคนด้วยความจริงใจ ให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็ประโยชน์แก่ทุกคนเท่ากันที่สามารถพยายามยกย่องมากกว่าตำหนิ ระมัดระวังเรื่องการวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นให้มาก เห็นอกเห็นใจผู้อื่น นำความคิดของผู้อื่นมาประกอบการพิจารณาดำเนินงาน หลีกเลียงการแสดงตัว หรือความรู้สึกเหนือกว่าบุคคลอื่นๆ ดื้อนรับแก่ทุกคนอย่างอ่อน ให้ความอบอุ่นแก่ผู้มาติดต่อ จำชื่อได้ ละเรียกได้ ถูกต้อง

จากเทคนิคการสร้าง มนุษย์สัมพันธ์ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า เทคนิคในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่สำคัญนั้นประกอบด้วย การรู้จักให้เกียรติบุคคลอื่น การสื่อสารที่ดี การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง การฟังพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ที่มา : เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2520) มนุษย์สัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลิกภาพ กรุงเทพฯ

แสงศิลป์การพิมพ์

ข้อเสนอเทศมโนขยสัมพันธ ครั้งที่ 6

ประเภทของกิจกรรม การใหข้อเสนอเทศ

ชื่อกิจกรรม หลักธรรมที่ช่วยสร้งมโนขยสัมพันธ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในหลักธรรมที่ช่วยสร้งมโนขยสัมพันธ
2. เพื่อให้นักเรียนสร้งมโนขยสัมพันธตามหลักคุณธรรมในชีวิตประจำวัน

สื่อกิจกรรม

เอกสารเรื่อง “หลักธรรมที่ช่วยสร้งมโนขยสัมพันธ” จำนวน 20 ชุด

เทคนิคที่ใช้

ใช้เทคนิคการใหข้อเสนอเทศ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1.1 ผู้วิจัยใหเอกสารใบความรู้ เรื่อง “หลักธรรมที่ช่วยสร้งมโนขยสัมพันธ” จำนวน 20 ชุดและใหสมาชิกได้อูการนำเสนอการใหข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint เรื่อง หลักธรรมที่ช่วยสร้งมโนขยสัมพันธ ประมาณ 15 นาที

1.2 ผู้วิจัยอธิบายการดำเนินการใหข้อเสนอเทศให้นักเรียนทราบ คือนักเรียนจะได้อรับแจกใบความรู้และได้อูการนำเสนอการใหข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint เรื่อง หลักธรรมที่ช่วยสร้งมโนขยสัมพันธ ประมาณ 15 นาที โดยใหสมาชิกได้อเวลาอ่านประมาณ 5 นาที

1.3 ใหสมาชิกแต่ละคนสรูปสิ่งที่ได้อจากการอ่านและอูการนำเสนอการใหข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint ใหเพื่อนสมาชิกได้อฟัง และเปิดโอกาสใหสมาชิกซักถามเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองอยากรู้ โดยใชเวลาประมาณ 10 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นอภิปรายและแสดงความคิดเห็น อูถามนักเรียน ประมาณ 5 คน โดยมีแนวคำถามดังนี้

- ในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่องหลักธรรมที่ช่วยสร้งมโนขยสัมพันธอย่างไรบ้าง

- อ่านใบความรู้ และสมาชิกได้ดูการนำเสนอการให้ข้อสังเกตด้วย Power Point เรื่องหลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ แล้วสมาชิกมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

- สมาชิกได้ข้อคิดอะไรจากการอ่านใบความรู้และการดูการนำเสนอการให้ข้อสังเกตด้วย PowerPoint เรื่อง หลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ จากการให้ข้อสังเกตนี้บ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

3.1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านและการดูการนำเสนอการให้ข้อสังเกตด้วย PowerPoint เรื่อง หลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ โดยใช้แนวคำถามดังนี้

- จะนำข้อคิดที่ได้จากการอ่านและดูการนำเสนอการให้ข้อสังเกตด้วย PowerPoint เรื่องหลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ นี้ไปใช้อย่างไรบ้าง ได้ประโยชน์อะไรจากการอ่านและการดูการนำเสนอการให้ข้อสังเกตด้วย PowerPoint เรื่องหลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ จากการให้ข้อสังเกตนี้บ้าง

- มีความรู้ในเรื่อง หลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ อย่างไรบ้าง

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและชี้แจงวัตถุประสงค์ว่าการให้ข้อสังเกตนี้ต้องการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรู้และมีความเข้าใจใน เรื่องหลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ อย่างไรบ้าง

3.3 ผู้วิจัยแจกตารางเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป และชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบทั่วไป และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกตลอดจนข้อตกลงต่างๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยครูให้คะแนนลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

สรุปแนวคิดหลัก

หลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่สำคัญนั้นประกอบด้วย สังคหวัตถุ 4 แปลว่า วัตถุเครื่องสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว เพื่อยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้สามัคคี คือ ทาน (การให้ คือ เอื้อเพื่อแผ่แผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงการให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน ปิยวาจา หรือเพยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดค้ำน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคีให้เกิดไมตรีจิต และความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผล เป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม) อัถกจริยา (การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอด

ถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมให้ทางจริยธรรม) *สมานัตตตา* (ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลายก็ตีปฏิบัติสม่ำเสมอ)

การประเมินผล

นักเรียนให้ความร่วมมือในสื่อการให้ข้อสนเทศ ดังนี้

1. เอกสารเรื่อง “หลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์”
2. การนำเสนอการให้ข้อสนเทศด้วย PowerPoint

เอกสารการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง หลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์

หลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่สำคัญนั้นประกอบด้วย การปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันในสังคมให้ราบรื่น เรียบร้อยมีความสุข เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พระพุทธเจ้าได้ให้หลักธรรมที่เป็นหลักสัมพันธ์ในสังคม เป็นหลักธรรมที่ใช้ปฏิบัติต่อกันเพื่อให้มีมนุษยสัมพันธ์ ให้มีความสุข ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 แปลว่า วัตถุเครื่องสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว เพื่อยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี คือ ทาน (การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงการให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน) *ปิยวาจา* หรือเพียรวิหะ (วาจาเป็นที่รัก วาจาคลุ้มคลั่งน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะ อ่อนหวานสมานสามัคคีให้เกิดไมตรีจิต และความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ ประกอบด้วยเหตุผล เป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม) *อติจริยา* (การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมให้ทางจริยธรรม) *สมานัตตตา* (ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลายก็คือปฏิบัติสม่ำเสมอ) ในชนทั้งหลายก็ดี เสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ ร่วมแก้ไขก็ดี ตลอดถึงการวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมในทุกกรณี ทักษะในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Skill) นับเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมากในการสร้างทีมงาน สิ่งหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป คือความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีนั้น มีผลกระทบโดยตรงต่อกระบวนการทำงานเป็นทีมและศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ที่มา : พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๘). (2552) ศีลธรรม ธรรมะวันหยุด

เจ้าอาวาสวัดเทวราชกุญชรวิหาร กรุงเทพฯ หนังสือพิมพ์ข่าวสด

ข้อสนทน เรื่องหลักธรรมที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์

การสร้างมนุษยสัมพันธ์มีวิธีการสร้างหลายวิธี เราพยายามศึกษาหาวิธีต่างๆ โดยที่มองข้ามสิ่งที่ใกล้ตัวมากที่สุด และสิ่งที่ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด นั่นคือ “ความเป็นคนไทยและนับถือศาสนาพุทธ” เรามีหลักคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

หลักธรรมสำหรับตนเอง คือ สอนให้รู้จักและพัฒนาตนเอง ประกอบไปด้วย

1. สติสัมปชัญญะ สติ คือธรรมชาติหนึ่ง ที่เกิดขึ้นพร้อมกับจิต ดับพร้อมกับจิต อาศัยอารมณ์เดียวกับจิต ที่เรียกว่าเจตสิก นั่นเอง แต่เป็นเจตสิกฝ่ายดีงาม (โสภณเจตสิก) ทำหน้าที่ระลึกรู้ในอารมณ์ มีลักษณะที่เป็นกุศลเพราะช่วยให้ระลึกรู้ได้ในสิ่งที่ดีงาม สัมปชัญญะคือความรู้ที่ถูกต้องที่เรียกอีกนัยหนึ่งว่า ปัญญา (ญาณ) ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของสัมมาเสตินั่นเอง

2. หิริโอตตปปะ หิริ คือ ความละอายบาป เป็นความรู้สึกรังเกียจ ไม่อยากทำบาป เห็นบาปเป็นของสกปรกจะทำให้ใจของเราเศร้าหมอง จึงไม่ยอมทำบาป โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป

3. ขันติโสรัจจะ ขันติ แปลว่า ความอดทน หมายถึง ความสามารถที่จะทนต่อความลำบาก มีจิตใจเข้มแข็งที่จะทำความดี และสามารถควบคุมตนเองได้ โสรัจจะ หมายถึง ความสงบเสงี่ยม ความมีธรรมาศัยขงงาม ความประณีตความเรียบร้อยรวมถึงความไม่หุนหัน ขันติ โสรัจจะ เป็นธรรมสองข้อที่ไปด้วยกันเมื่อแปลจะได้ความหมาย ธรรมอันทำให้งาม

คนงาม ต้องงามดังนี้

๑. มีจิตใจเข้มแข็งน่ายกย่อง

๒. มีวาจาไม่ก้าวร้าว ไม่หยาบคาย

๓. มีการกระทำที่อยู่ในกรอบที่เหมาะสม

คนจะงามตามที่พระธรรมโกศาจารย์อธิบายคือ

๑. ขยันขันแข็ง กล้า ขอมตายถ้าถูกรังแก

๒. สุขภาพ อ่อนโยน เชื่อฟังผู้เฒ่าผู้แก่

๓. กตัญญู รับผิดชอบต่อแม่สิ่งไม่มีชีวิตแม่อุปสรรค ศัตรู

๔. มีศีล มีสัจย์ เปิดเผย บริสุทธิ์ใจ

๕. ประหยัด สันโดษ รู้จักทำสิ่งร้ายให้กลายเป็นดี

๖. มีเมตตา กรุณา มีน้ำใจ ไม่มีเขาไม่มีเรา

๗. อดกลั้น อดทน ด้วยใจแจ่มใส คอยได้รอได้

๘. เป็นฝ่ายยอมได้ให้อภัยได้ เพื่อให้อะไรๆ มันลงกันได้

๕. ไม่ตามใจกิเลส แต่เลือกข้างถูกธรรม

4. ความสันโดษ คือความพอใจ ความยินดีด้วยของของตนซึ่งได้มาด้วยความเพียร ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และโดยชอบธรรม โดยทั่วไปมีความหมาย 3 ประการ คือ

4.1 ขลาดกล้านโดษ ยินดีตามได้ คือตนได้สิ่งใดมาหรือเพียรหาสิ่งใดมาได้ ไม่ว่าจะหายาบหรือประณีตแค่ไหนก็ยินดีพอใจด้วยสิ่งนั้น ไม่คิดใจอยากได้สิ่งอื่น ไม่เดือดร้อนกระวนกระวายเพราะสิ่งที่ตนไม่ได้มา ไม่ปรารถนาสิ่งที่ตนไม่พึงได้ หรือเกินไปกว่าที่ตนจะพึงได้โดยถูกต้องชอบธรรม ไม่เพ่งเล็งปรารถนาสิ่งของที่คนอื่นได้ จนเกิดความริษยา

4.2 ขลาดกล้านโดษ ยินดีตามกำลัง คือ ยินดีแต่พอแก่กำลังร่างกายสุขภาพและนิสัยของตน มีความพอใจในการจัดสรรหน้าที่การงาน จัดสรรการศึกษาศิลปวิทยา และจัดสรรคุณธรรมเพื่อปฏิบัติให้สมกับกำลังสติปัญญาของตนเอง เลือกทำในสิ่งที่ตนเองถนัดแล้วตั้งใจปฏิบัติให้ก้าวหน้าไปตามกำลังแต่ละ อย่างด้วยความขยันหมั่นเพียร

4.3 ขลาดกล้านโดษ ยินดีตามสมควร คือ ยินดีตามที่เหมาะสมกับภาวะ ฐานะ แนวทางชีวิต และจุดหมายแห่งการบำเพ็ญกิจของตน ไม่นึกคิดอยากได้ทรัพย์สินสมบัติที่ล้ำค่าเกินฐานะของตนเอง บางครั้งแม้จะได้สิ่งที่เกินฐานะของตนเองมาก็ไม่ลุ่มหลงว่าเป็นสิทธิ์ที่ควร จะได้ กลับเห็นว่าสิ่งที่ได้มานั้นล้ำค่า ควรให้คนอื่น ได้มีส่วนร่วมดูแลรักษาหรือบริโภคใช้สอยด้วย โดยการทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและแก่สังคมรอบข้าง

5. อิทธิบาทสี่ ธรรมแห่งความสำเร็จในการทำงาน มี 4 ประการ คือ

5.1 ฉันทะ ได้แก่ ความพึงพอใจในสิ่งที่ทำอยู่บุคคลควรรักงานรักเพื่อนร่วมงาน รักหมู่คณะ และสถาบัน เมื่อบุคคลมีความพอใจมีความรักในสิ่งที่ตนทำ สิ่งต่างๆ ที่ตนแสดงพฤติกรรมออกมาก็จะดีด้วย มนุษย์ควรให้ความรักแก่กัน ตั้งแต่รักกันภายในครอบครัว รักกันในกลุ่มงานและสังคม

5.2 วิริยะ ได้แก่ ความเพียรพยายามมีความขยัน อดทนมีมานะ บากบั่นจนประสบผลสำเร็จ ดังสุภาษิตที่ว่า มีความพยายามที่ไหนดั้นนั้นย่อมประสบความสำเร็จ เช่น ต้องการเรียนเก่ง นักศึกษาก็ต้องหมั่นท่องอ่านทำรายงาน ทำแบบฝึกหัด รับผิดชอบต่อการเรียนมีวินัย ความพยายามจะทำให้ให้นักศึกษาสอบได้ดี

5.3 จิตตะ ได้แก่ ความตั้งใจ การฝึกฝายเป็นอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหรือการทำงานเอาใจใส่ต่องานที่ทำ มีความตั้งใจว่าจะทำทุกอย่างให้ดี ทำให้ได้ มีเจตนาแน่วแน่ทุกอย่างย่อมสำเร็จ

5.4 วิมังสา ได้แก่ ความสุขุม รอบคอบพินิจพิจารณาสิ่งที่ทำด้วยปัญญา มีการตรวจตราอยู่สม่ำเสมอ เหมือนที่กล่าวว่ามีความฉลาดอย่างขาดเฉลียว หมายถึงการทำการใดๆ ให้รอบคอบมีความละเอียดลออในงานที่เราได้กระทำ

6. อคติ อคติ หมายความว่า การกระทำอันทำให้เสียความเที่ยงธรรม มี 4 ประการ

- 6.1 ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรักใคร่
- 6.2 โทสาคติ ลำเอียงเพราะโกรธ
- 6.3 โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง
- 6.4 ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว

อคติ 4 นี้ ผู้บริหาร/ผู้ใหญ่ ไม่ควรประพฤติเพราะเป็นทางแห่งความเสื่อม

7. สปัปริสธรรม ธรรม ที่ทำให้คนเป็นสัปบุรุษ หรือ เป็นคนดี มี 7 ประการ คือ

7.1 ทัมมัญญตา (การรู้จักเหตุ) คือ การรู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์และความเป็นไปของชีวิตหรือรู้จักหลักความจริง จะคิด จะทำอะไรก็มีหลัก รู้ว่าเมื่อกระทำสิ่งนี้ได้ ผลตอบแทนเป็นความสุข แต่ถ้ากระทำอีกอย่างหนึ่งจะได้ผลเป็นความทุกข์ เช่น ถ้าหมั่นขยันศึกษาเล่าเรียนก็จะได้รับความความรู้ความเข้าใจวิชาการต่างๆ เมื่อถึงเวลาสอบก็จะสามารถสอบได้คะแนนดี เป็นต้น

7.2 อัถตัญญตา (การรู้จักผล) หมายถึง เมื่อมีเหตุก็ย่อมมีผล เมื่อมีปัญหาอันใดเกิดขึ้นเราจะต้องใช้หลักเหตุผลมาพิจารณาปัญหาเหล่านั้น เพราะผลเกิดจากเหตุเสมอ การรู้จักเปรียบเทียบเหตุและผล จะทำให้เราเป็นคนใจกว้างยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น

7.3 อัถตัญญตา (การรู้จักตน) ความเป็นผู้รู้จักตน คือรู้จักตนเองโดยฐานะ ภาวะ เพศ วัย ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมอื่นๆ มีศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา เป็นต้น แล้วประพฤติดตนให้เหมาะสมแก่ภาวะของตน และเมื่อรู้ว่า บทพร่องในเรื่องใด ก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

7.4 มัตตัญญตา (การรู้จักประมาณ) หมายถึง ความพอดี ความพอเหมาะพอสมควร การรู้จักประมาณ คือการรู้จักทำทุกสิ่งทุกอย่างหรือดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม เป็นต้น การรู้จักประมาณนี้เป็นทางสายกลางที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้บุคคลต่างๆ ได้ประพฤติปฏิบัติกันมา

7.5 กาลัญญตา (การรู้จักกาล) หมายถึง การรู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่างๆ และรู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องกับกาลเทศะ กล่าวคือ รู้ว่าในเวลาเช่นไรควรจะทำอะไร การรู้จักกาลเวลาจะทำให้ไม่ดำรงตนอยู่ในความประมาท ไม่ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์

7.6 ปริสัจญตา (การรู้จักชุมชน) คือ การรู้จักหมู่คณะหรือกลุ่มชนว่าดีหรือไม่ดีควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปอยู่เป็นพวกหรือไม่ เมื่ออยู่ในชุมชนหรือที่ประชุมต่างๆ ควรวางตัวอย่างไร ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร เช่น เมื่อเข้าหาผู้ใหญ่ควรแสดงอาการนอบน้อมมีสัมมาคารวะ เมื่อเข้าวัดควรสำรวม กาย วาจา ใจ ไม่แสดงอาการตลกคึกคะนอง เป็นต้น ความเป็นผู้รู้จักบริษัท คือรู้จักชุมชนและสังคม รู้กิริยาที่จะพึงประพฤติ แล้วประพฤติดตนให้เหมาะสมต่อชุมชนและสังคมนั้นๆ

7.7 บุคคลโลปปรัญญตา (การรู้จักบุคคล) ได้แก่ การรู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาดหรือโง่ เป็นคนพาลหรือเป็นบัณฑิต มีความสามารถหรือไม่ มีคุณธรรมหรือไม่ แล้วเลือกคบหาให้เป็นประโยชน์ เลือกใช้ให้เหมาะสมกับกิจการ หรือเพื่อปฏิบัติกับเขาได้อย่างเหมาะสมและที่สำคัญก็คือ จะสนทนากับเขาอย่างไรเรื่องและราบริน

หลักธรรมที่สอนให้รู้จักบุคคลอื่น

เป็นหลักธรรมที่อธิบายถึงธรรมชาติของมนุษย์ว่า คนเราเกิดมาย่อมต่างจิตต่างใจ จึงสามารถใช้หลักธรรมดังต่อไปนี้ได้

1. สาราณียกรรม หลักแห่งความสามัคคี ประกอบด้วย

1.1 เมตตามโนกรรม หมายถึง การคิดดี การมองกันในแง่ดี มีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกัน คิดแต่ในสิ่งที่สร้างสรรค์ต่อกัน ไม่อิจฉาริษยา ไม่คิดอคติ ไม่พยายาหาไม่โกรธแค้นเคืองกัน รู้จักให้ออกาสและให้อภัยต่อกันและกันกันอยู่เสมอ

1.2 เมตตาวจีกรรม หมายถึง การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูดกันด้วยความรักความปรารถนาดี รู้จักการพูดให้กำลังใจกันและกัน ในยามที่มีใครต้องพบกับความทุกข์ความผิดหวังหรือความเศร้าหมองต่างๆ โดยที่ไม่พูดจาซ้ำเติมกัน ในยามที่มีใครต้องหกล้มลง ไม่นินทาว่าร้ายทั้งต่อหน้าและลับหลัง พูดแนะนำในสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ พูดอย่างใดก็ทำอย่างนั้น ไม่โกหกมดเท็จ

1.3 เมตตาทกกรรม หมายถึง การทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกันทางด้านกำลังกาย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัมาคารวะ ไม่เบียดเบียนหรือรังแกกัน ไม่ทำร้ายกัน ให้ได้รับความทุกข์เวทนา ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องต่อกันอยู่ตลอดเวลา

1.4 สาธารณ โภที หมายถึง การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรมช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารัดเอาเปรียบ และมีความเสมอภาคต่อกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันอยู่เสมอ

1.5 สีสสามัญญตา หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆอย่างเดียวกัน เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่ก้าวก่ายหน้าที่กัน ไม่อ้างอำนาจบาตรใหญ่ ไม่ถืออภิสิทธิ์ใดๆทั้งปวง

1.6 ทิฏฐิสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรารถนามุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนไว้ซึ่งจุดต่าง ของกันและกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ

2. พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ คือ

2.1 เมตตา ความปรารถนาอยากให้ผู้อื่นมีความสุข

2.2 กรุณา ความปรารถนาอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

2.3 มุทิตา ความยินดีที่ผู้อื่นมีความสุขในทางที่เป็นกุศล

2.4 อุเบกขา การวางจิตเป็นกลาง การมีเมตตา กรุณา มุทิตา เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าตนไม่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ จิตตนจะเป็นทุกข์ ดังนั้น ตนจึงควรวางอุเบกขาทำวางใจให้เป็นกลาง และพิจารณาว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมที่ได้เคยกระทำไว้ จะดีหรือชั่วก็ตาม กรรมนั้นย่อมส่งผลอย่างยุติธรรมตามที่เขาผู้นั้นได้เคยกระทำไว้อย่างแน่นอน

3. สังคหัตถุธรรม หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเพื่อเกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่

3.1 ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปันของๆตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินสิ่งของที่เรามาหาได้ มิใช่สิ่งจริงยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

3.2 ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ คือ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพื่อเจ้า

3.3 อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

3.4 สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยมน และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

4. ฆราวาสธรรม คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก ประกอบด้วยธรรมะ 4 ประการ คือ

4.1 สัจจะ หมายถึง ความซื่อตรงจริงใจ พูดจริงทำจริง ผู้ที่มีสัจจะนั้นจะเป็นหลักประกันแห่งเกียรติคุณ มีคนเชื่อถือ และเป็นที่น่าไว้วางใจของคน

4.2 ทมะ หมายถึง การฝึกฝนตนเอง ควบคุมจิตใจด้วยการใช้ปัญญา จะทำให้ชีวิตก้าวหน้าประสบความสำเร็จ ทำอะไรเกิดความผิดพลาดน้อยมาก

4.3 ขันติ หมายถึง ความอดทนอดกลั้น มีหลายประการ เช่น ความอดทนต่อความยากลำบาก ความอดทนต่อความเจ็บปวด ความอดทนต่อความโกรธความผูกพยาบาท ความอดทน

ต่ออำนาจกิเลส เป็นต้น ผู้ที่มีขันตินั้นจะเป็นเครื่องประกันฐานะทางสังคมได้อย่างดี และจะเป็นผู้ที่มีความอดทนไม่เกิดความท้อแท้โดยง่าย

4.4 จาคะ หมายถึง ความเสียสละ ความแบ่งปัน การมีน้ำใจ เสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ผู้ที่มีจาคะนั้นจะเกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคมได้

5. กัลยาณมิตร “กัลยาณ” ว่า หมายถึง งาม, ดี และ “มิตร” หมายถึง เพื่อนรักใคร่ที่สนิทสนมคุ้นเคย ดังนั้น กัลยาณมิตร จึงมีความหมายว่า เพื่อนที่ดี, เพื่อนที่งาม หรือเพื่อนที่รักใคร่คุ้นเคยที่ดี, เพื่อนรักใคร่คุ้นเคยที่งาม กัลยาณมิตร มิได้หมายถึงเพื่อนที่ดีตามความหมายทั่วไปเท่านั้น แต่เป็นผู้เปรียบพร้อมด้วยคุณธรรม มีความตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรม ทำหน้าที่ของชาวพุทธที่ดี เพื่อยังประโยชน์ให้ถึงพร้อมทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ผู้สั่งสอนแนะนำ ชักนำไปในหนทางที่ถูกต้องดีงาม

คุณสมบัติของกัลยาณมิตร 7 ประการ

1. น่ารัก
2. นำเคารพ
3. นำเทิดทูน
4. จลาดพูด แนะนำ ตักเตือน
5. อดทนต่อถ้อยคำ
6. แกล้งเรื่องที่ลืกล้ำได้
7. ไม่ชักนำไปในสิ่งที่เสื่อมเสีย

6. ทศพิธราชธรรม ธรรมะ ที่คนที่เป็นผู้นำต้องถือควรปฏิบัติทุกคน มี 10 ประการ คือ

1. ทาน (ทาน) การให้ หมายถึงการให้ การเสียสละ นอกจากเสียสละทรัพย์สิ่งของแล้ว ยังหมายถึงการให้น้ำใจแก่ผู้อื่นด้วย

2. สีล (ศีล) คือความประพฤติที่ดีงาม ทั้ง กาย วาจา และใจ ให้ปราศจากโทษ ทั้งในการปกครอง อันได้แก่ กฎหมายและนิติราชประเพณี และในทางศาสนา

3. บริจาค (บริจาค) คือ การเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อความสุขส่วนรวม

4. ความซื่อตรง (อาชชว) คือ ความซื่อตรงในฐานะที่เป็นผู้ปกครอง ดำรงอยู่ในสัตย์สุจริต

5. ความอ่อนโยน (มัททว) คือ การมีอัธยาศัยอ่อนโยน เคารพในเหตุผลที่ควร มีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสและอ่อนโยนต่อบุคคลที่ เสมอกันและต่ำกว่า

6. ความเพียร (ตป) หรือความเพียร มีความอดุสาหะในการปฏิบัติงาน โดยปราศจากความเกียจคร้าน

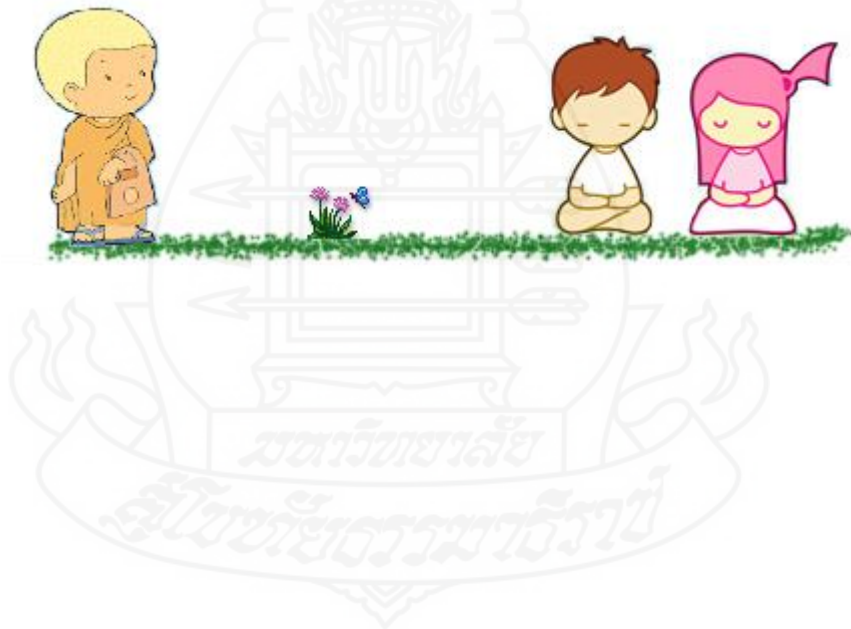
7. **ความไม่โกรธ (อกุโธ)** หรือความไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ไม่มุ่งร้ายผู้อื่นแม้จะลงโทษผู้ทำผิดก็ตามเหตุผล

8. **ความไม่เบียดเบียน (อวิหีสา)** การไม่เบียดเบียน หรือบีบบังคับ ไม่ก่อทุกข์หรือเบียดเบียนผู้อื่น

9. **ความอดทน (ขันติ)** การมีความอดทนต่อสิ่งทั้งปวง รักษา กาย วาจา ใจให้เรียบร้อย

10. **ความยุติธรรม (อวิโรธน)** ความหนักแน่น ถือความถูกต้อง เทียงธรรมเป็นหลัก ไม่เอนเอียงหวั่นไหวด้วยคำพูด อารมณ์ หรือลาภสักการะใดๆ

ที่มา : สุริรัตน์ สรรคพงษ์ (2544) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสร้างมนุษยสัมพันธ์
วิทยากรย์. 100 , 8 (พฤศจิกายน 2544) : 17 – 20. กรุงเทพฯ

ข้อเสนอเทศมโนขยสัมพันธ ครั้งที่ 7

ประเภทของกิจกรรม การใหข้อเสนอเทศ

ชื่อกิจกรรม การวิเคราะห์การติดตอสัมพันธ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการวิเคราะห์การติดตอสัมพันธ
2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสร้างมโนขยสัมพันธ

สื่อกิจกรรม

1. เอกสารเรื่อง “การวิเคราะห์การติดตอสัมพันธ” จำนวน 20 ชุด
2. การนำเสนอขอมูล PowerPoint เรื่อง การวิเคราะห์การติดตอสัมพันธ

เทคนิคที่ใช้

ใช้เทคนิคการใหข้อเสนอเทศ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1.1 ผู้วิจัยใหเอกสารใบความรู้ เรื่อง“การวิเคราะห์การติดตอสัมพันธ” จำนวน 20 ชุดและใหสมาชิกได้อูการนำเสนอการใหข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint เรื่องการวิเคราะห์การติดตอสัมพันธ ประมาณ 15 นาที

1.2 ผู้วิจัยอธิบายการดำเนินการใหข้อเสนอเทศให้นักเรียนทราบ คือนักเรียนจะได้รับแจกใบความรู้และได้อูการนำเสนอการใหข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint เรื่องการวิเคราะห์การติดตอสัมพันธ ประมาณ 15 นาที โดยใหสมาชิกได้อ่านประมาณ 5 นาที

1.3 ใหสมาชิกแต่ละคนสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านและอูการนำเสนอการใหข้อเสนอเทศด้วย PowerPoint ใหเพื่อนสมาชิกได้อ่าน และเปิดโอกาสใหสมาชิกซักถามเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองอยากรู้ โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นอภิปรายและแสดงความคิดเห็น อูถามนักเรียน ประมาณ 5 คน โดยมีแนวคำถามดังนี้

- ในขณะที่รวมกิจกรรมนักเรียนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่องการวิเคราะห์การติดตอสัมพันธอย่างไรบ้าง

- อ่านใบความรู้ และสมาชิกได้ดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอด้าน PowerPoint เรื่องการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ แล้วสมาชิกมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

- สมาชิกได้ข้อคิดอะไรจากการอ่านใบความรู้และการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอด้าน PowerPoint เรื่องการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ จากการให้ข้อเสนอด้านนี้บ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

3.1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านและการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอด้าน PowerPoint เรื่องการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ โดยใช้แนวคำถามดังนี้

- จะนำข้อคิดที่ได้จากการอ่านและดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอด้าน PowerPoint เรื่อง การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ นี้ไปใช้อย่างไรบ้าง ได้ประโยชน์อะไรจากการอ่านและการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอด้าน PowerPoint เรื่องการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ จากการให้ข้อเสนอด้านนี้บ้าง

- มีความรู้ในเรื่อง การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ อย่างไรบ้าง

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและชี้แจงวัตถุประสงค์ว่าการให้ข้อเสนอด้านนี้ต้องการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรู้และมีความเข้าใจในเรื่อง การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ อย่างไรบ้าง

3.3 ผู้วิจัยแจกตารางเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป และชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบทั่วไป และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกตลอดจนข้อตกลงต่างๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยครูให้คะแนนลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

สรุปแนวคิดหลัก

การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์มีความสำคัญในสร้างความสัมพันธ์กับบุคคล ทำให้เกิดความเข้าใจ และสร้างความพึงพอใจและประทับใจให้แก่กันและกัน และแสดงลักษณะเป็นมิตรไม่เกิดการทะเลาะขัดแย้งกัน เกิดการยอมรับและฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

การประเมินผล

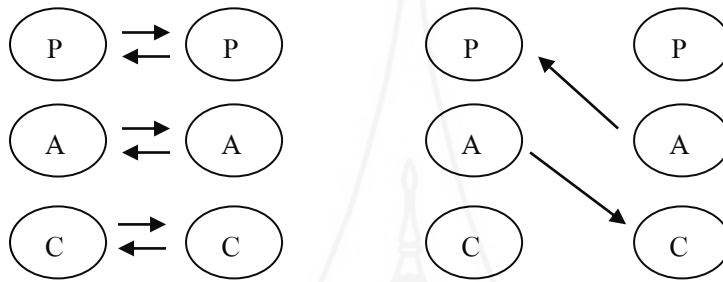
นักเรียนให้ความร่วมมือในสื่อการให้ข้อเสนอด้าน ดังนี้

1. เอกสารเรื่อง “การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์”
2. การนำเสนอการให้ข้อเสนอด้านด้วย PowerPoint

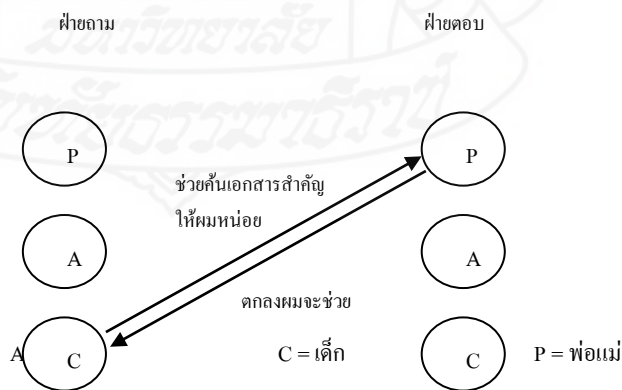
เอกสารการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์

การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารเกิดจากการแลกเปลี่ยนคำพูดและกิริยาท่าทางระหว่างบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรือกลุ่ม ซึ่งแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

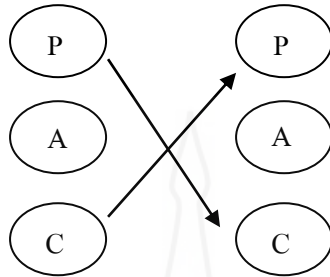
1. การติดต่อสื่อสารแบบคล้ายตามกัน หรือแบบคู่ขนาน หรือแบบสร้างมิตรภาพ (Complementary Transaction)

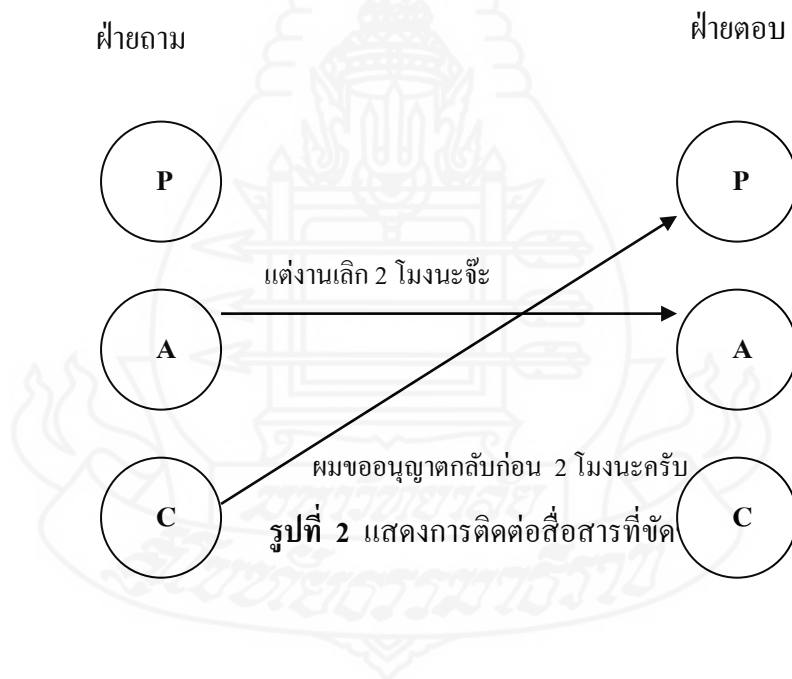
จากแผนภูมิสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ว่าหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีบุคลิกภาพเช่นเดียวกันเช่น P (Parent Ego State) กับ P (Parent Ego State), A (Adult Ego State) กับ A (Adult Ego State) เป็นต้นในขณะเดียวกัน หากฝ่ายหนึ่งมีบุคลิกภาพ P (Parent Ego State) อีกฝ่ายก็มีบุคลิกภาพเป็น A (Adult Ego State) หรือ A (Adult Ego State) กับ C (Child Ego State) ก็จะทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีขึ้นได้โดยง่าย เช่นเดียวกับที่ ระเบียบวาระ เสวนามร (2532, หน้า 30) กล่าวว่าในการติดต่อสื่อสารแบบ Complementary Transaction นี้ จะเป็นไปได้อย่างราบรื่นสร้างความพึงพอใจและประทับใจให้แก่กันและกัน และแสดงลักษณะเป็นมิตร คือ เป็นเส้นคู่ขนานกัน

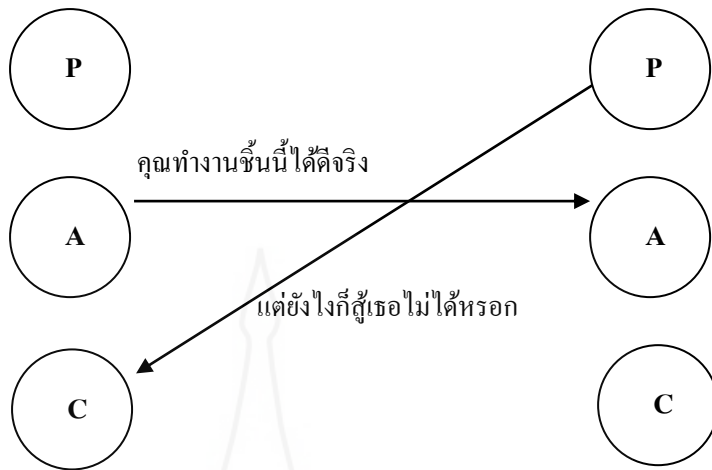

2. การติดต่อสื่อสารแบบไขว้ หรือแบบขัดแย้งกัน หรือแบบไม่สร้างมิตรภาพ (Crossed Transaction)

การติดต่อสื่อสารที่เส้นไม่ขนานกันแบบนี้จะแสดงความไม่เป็นมิตรไม่ร่วมมือกันอย่างไม่เห็นใจกันเป็นชนวนของการทะเลาะวิวาท

รูปที่ 3 แสดงการติดต่อสื่อสารที่ขัดแย้ง

3. การติดต่อสื่อสารแบบซ่อนเร้น (*Ulterior Transaction*) เป็นลักษณะการสื่อสารที่นำไปสู่ความขัดแย้งหรือไม่มีความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน เป็นการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีพฤติกรรมพูดอย่างหนึ่ง แต่มีความต้องการหรือความรู้สึกนึกคิดอีกอย่างหนึ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน ซึ่งผู้พูดรู้ว่าผู้อื่นหรือสังคมไม่ยอมรับ จึงพูดออกมาอีกอย่างหนึ่งให้ผู้ฟังยอมรับและเข้าใจ (อาภา จันทรสกุล, 2531: 154) การติดต่อสื่อสารจึงเป็นไปในลักษณะ “ปากกับใจไม่ตรงกัน” การติดต่อสื่อสารแบบซ่อนเร้นจึงเป็นการติดต่อสื่อสารที่ไม่จริงจัง ซึ่งนำไปสู่สัมพันธภาพที่ไม่ดี ดังคำพูดต่อไปนี้

ฝ่ายถาม : ดีใจจังเลยที่เธอได้เป็นนางงามเกษตร
(1 โห้เฮ้ย! แค่เป็นนางงามบ้านนอก)

ฝ่ายตอบ : ขอบใจมากจ๊ะ
(2 เขาก็พูดไปอย่างนั้นเองเค้าไม่ได้ชมด้วยความจริงใจหรอก)

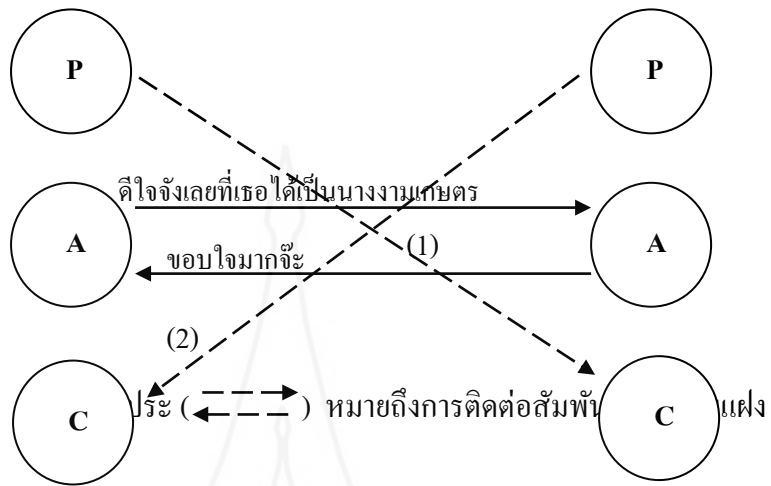
ซึ่งจำแนกการติดต่อสื่อสารลักษณะนี้ได้เป็น 2 ระดับคือ

3.1 การติดต่อสื่อสารแบบซ่อนเร้นไม่จริงจังของผู้ส่งสาร (*Angular Transaction*)

3.2 การติดต่อสื่อสารแบบซ่อนเร้นไม่จริงจังของผู้ส่งสารและผู้รับสาร (*Duplex Transaction*)

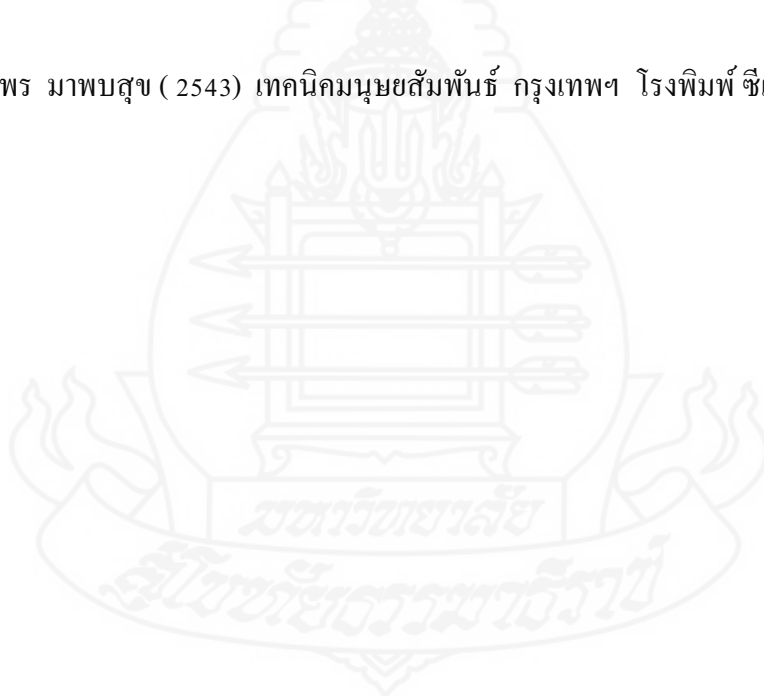
ฝ่ายถาม

ฝ่ายตอบ

รูปที่ 4 แสดงถึงการติดต่อสื่อสารที่เคลือบแฝง

ที่มา : วิภาพร มาพบสุข (2543) เทคนิคมนุษยสัมพันธ์ กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ ซีเอ็ดยูเคชั่น

ข้อเสนอเทศมโนขยสัมพันธ์ ครั้งที่ 8

ประเภทของกิจกรรม การให้ข้อเสนอเทศ

ชื่อกิจกรรม การสร้างมโนขยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้และสร้างมโนขยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน
2. เพื่อให้ นักเรียนเห็นความสำคัญของการสร้างมโนขยสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันกับเพื่อน

สื่อกิจกรรม

1. เอกสารเรื่อง “การสร้างมโนขยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน” จำนวน 20 ชุด
2. VTR วิดีทัศน์ เรื่อง การสร้างมโนขยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน

เทคนิคที่ใช้

ใช้เทคนิคการให้ข้อเสนอเทศ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1.1 ผู้วิจัยให้เอกสารใบความรู้ เรื่อง “การสร้างมโนขยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน” จำนวน 20 ชุด และให้สมาชิกได้ดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วยสมาชิกได้ดู VTR วิดีทัศน์ เรื่องการสร้างมโนขยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน ประมาณ 15 นาที

1.2 ผู้วิจัยอธิบายการดำเนินการให้ข้อเสนอเทศให้นักเรียนทราบ คือนักเรียนจะได้รับแจกใบความรู้และได้ดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วยการดู VTR วิดีทัศน์ เรื่องการสร้างมโนขยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน ประมาณ 15 นาที โดยให้สมาชิกได้มีเวลาอ่านประมาณ 5 นาที

1.3 ให้สมาชิกแต่ละคนสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านและดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วยการดู VTR วิดีทัศน์ เรื่องการสร้างมโนขยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน พุดให้เพื่อนสมาชิกได้ฟัง และเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามเพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองอยากรู้ โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นอภิปรายและแสดงความคิดเห็น สุ่มถามนักเรียน ประมาณ 5 คน โดยมีแนวคำถามดังนี้

- ในขณะที่ร่วมกิจกรรมนักเรียนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่องการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน อย่างไรบ้าง

- อ่านใบความรู้ และสมาชิกได้ดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่องการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน แล้วสมาชิกมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

- สมาชิกได้ข้อคิดอะไรจากการอ่านใบความรู้และการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่องการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน จากการให้ข้อเสนอเทศนี้บ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

3.1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอ่านและการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่องการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน โดยใช้แนวคำถามดังนี้

- จะนำข้อคิดที่ได้จากการอ่านและการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่องการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน นี้ไปใช้อย่างไรบ้าง ได้ประโยชน์อะไรจากการอ่านและการดูการนำเสนอการให้ข้อเสนอเทศด้วย VTR วิดีทัศน์ เรื่องการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน จากการให้ข้อเสนอเทศนี้บ้าง

- มีความรู้ในเรื่องการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน อย่างไรบ้าง

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและชี้แจงวัตถุประสงค์ว่าการให้ข้อเสนอเทศนี้ต้องการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรู้และความเข้าใจในเรื่อง การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน อย่างไรบ้าง

3.3 ผู้วิจัยแจกตารางเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป และชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบทั่วไป และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกตลอดจนข้อตกลงต่างๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยครูให้คะแนนลงในแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

สรุปแนวคิดหลัก

การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งถือว่ามนุษยสัมพันธ์ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี ยอมรับซึ่งกันและกันมีความสนิทสนมคุ้นเคยรักใคร่ มีความนับถือกันและความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและ

สามารถร่วมมือกันดำเนินงานของส่วนรวมให้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทำให้การคบหาสมาคม เป็นไปด้วยความราบรื่น เพื่อให้เกิดความพึงพอใจยินดีให้ความร่วมมือในการทำงาน เพื่อให้เกิด ความสำเร็จในกิจการที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อให้มีความเข้าใจอันดีต่อมนุษย์ด้วยกัน และ เพื่อให้เกิดความเชื่อถือรักใคร่

การประเมินผล

นักเรียนให้ความร่วมมือในสื่อการให้ข้อสนเทศ ดังนี้

1. เอกสารเรื่อง “การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน”
2. การนำเสนอการให้ข้อสนเทศด้วย VTR เรื่อง การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนใน การอยู่ร่วมกัน

เอกสารการให้ข้อเสนอแนะ เรื่องการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน

การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน หมายถึงการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนที่เราต้องอยู่ร่วมกันนานๆ ใกล้ชิดสนิทสนม เช่น อยู่ในห้องเรียน นอกห้องเรียน เป็นต้น พอจะสรุปได้ดังนี้ คือ สร้างความเป็นกันเอง ถ้าหากเราเป็นกันเองกับบุคคลอื่น เขาก็จะมีความรู้สึกเป็นกันเองกับเราด้วย และจะอยู่ร่วมกัน ทำงานด้วยกันด้วยความสบายใจเพราะเขาจะมีทัศนคติที่ดีต่อเราและมีความมั่นใจที่จะคุย ขอร้อง หรือขอความช่วยเหลือจากเรา พุดจาด้วยความสุภาพอ่อนโยน การพุดจาสุภาพอ่อนโยนจะทำให้ผู้อื่นสบายใจ คำพุดที่ใช้ควรได้แก่ คำว่า “กรุณา...ได้โปรด...ขอบคุณ...เสียใจ” เป็นต้น แสดงความร่าเริงแจ่มใส มีชีวิตชีวา การที่เราแสดงความร่าเริงแจ่มใสทำให้คนที่อยู่ใกล้หรือคนที่พบเห็นเกิดความ สบายใจ เราจึงเป็นคนที่มีเสน่ห์ ไม่เอาเปรียบผู้ที่อยู่ด้วยกันจนเกินไป การอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน แสดงการมีน้ำใจด้วยการให้ความช่วยเหลือกันโดยไม่ต้องขอร้อง ดูแลเอาใจใส่ยามเพื่อนเจ็บไข้ได้ป่วย เป็นที่ปรึกษาของเพื่อนได้ คือจะต้องเป็นที่ไว้วางใจ เก็บความลับ แสดงความเห็นใจ ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามหรือเยาะเย้ยความผิดพลาดของเพื่อน เมื่อทำผิดต้องยอมรับผิดและพร้อมที่จะแก้ไข มีความอดทนต่อความบกพร่องของเพื่อนบางอย่าง เช่น อยู่กับเพื่อนที่ขี้บ่น หรือเป็นเรื่องส่วนตัวก็ต้องเปิดเผยและไว้วางใจที่จะเล่าให้ฟังและเมื่ออีกฝ่ายรับฟังจะต้องเห็นใจอย่างจริงใจ และเก็บความลับของเพื่อนเอาไว้ แสดงความจริงใจต่อกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกัน เมื่อมีเรื่องเดือดร้อน

ที่มา ม.ร.ว.สมพร สุทัศนีย์ (มนุษยสัมพันธ์) 2554 สารสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ หน้า 128-130

คิดจัง

การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน

การศึกษาเรื่องการสร้างมนุษยสัมพันธ์สร้างเพื่อนสร้างงานมีความสำคัญมาก ในสังคมปัจจุบันเราต้องยอมรับว่าเราทำงานกับคนเราจึงต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างดีกับคนทำอย่างไรให้เราพูดจากับเขาแล้ว สื่อความกันรู้เรื่อง ทำอย่างไรให้ตัวเราเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมงานหรือแม้แต่สังคมอื่นๆ ดูว่าจะไม่ยากแต่ก็ไม่ใช่ของง่ายถ้าไม่ฝึกไม่ศึกษา หลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ 10 ข้อพอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. บุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน (Individual difference)

บุคคลโดยทั่วไปนั้นถ้าพิจารณาอย่างผิวเผินแล้วจะเห็นว่าเหมือนๆ กัน แต่แท้จริงแล้วบุคคลแต่ละคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว (Uniqueness) แต่ละคนย่อมแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสิ่งแวดล้อม พันธุกรรม สติปัญญา อารมณ์ เจตคติ วัฒนธรรม ความคิดความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี นิสัยใจคอ วินัย จรรยา การศึกษาที่มีมาตลอดชีวิต หรือกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization Process) สถานภาพทางสังคมหรือเศรษฐกิจก็ตาม เป็นเหตุผลทำให้บุคคลแตกต่างกันทั้งสิ้น จะหาบุคคลที่เหมือนกันทุกกระเปาะนี้สักคู่หนึ่งก็ไม่มี แม้แต่ลูกแฝดก็ตามที่ มนุษย์มีความแตกต่างกัน (Man is different) ยากที่จะเข้าถึงจิตใจของคนทุกคนได้ เพราะนานาจิตตัง “จิตมนุษย์นี้ไซ้ไร ยากแท้หยั่งถึง” เมื่อแต่ละคนต่างมีความแตกต่างกันมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว เราก็ไม่จำเป็นต้องคิดหรือทำเหมือนคนอื่น ไปเสียทุกอย่างด้วย ความแตกต่างของบุคคลนี้มีความสำคัญมากสำหรับมากสำหรับการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ เพื่อที่จะได้เข้าใจพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นได้บ้าง โดยเฉพาะผู้บริหารจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องความแตกต่างของบุคคลเพื่อการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาได้เหมาะสมและตระหนักว่าแต่ละบุคคลเขาเป็นคนมีชีวิต มีความต้องการ มีความรู้สึก มีอารมณ์ซึ่งไม่เหมาะสมและตระหนักว่าแต่ละบุคคลเขาเป็นคนมีชีวิต มีความต้องการ มีความรู้สึก มีอารมณ์ซึ่งไม่เหมือนใคร และไม่มีใครเหมือนเขาเป็นบุคคลที่จะแสดงความพึงพอใจ (Satisfaction) หรือความไม่พึงพอใจใดๆ (Dissatisfaction) ได้บุคคลจะเป็นผู้ทำงานหรือรับผิดชอบในงาน ตลอดจนทำการวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจ (Decision making) ดังนั้น แม้เราจะให้ความสนใจแก่พฤติกรรมกลุ่มแล้วเพียงใดก็ตาม ก็ไม่ควรละเลยต่อพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน ทั้งนี้ก็เพราะบุคคลแต่ละคนก็เป็นหน่วยหนึ่งอันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของกลุ่มนั่นเอง

2. การพิจารณาศึกษาบุคคลต้องดูทั้งหมดในฐานะที่บุคคลนั้นเป็นบุคคล คนหนึ่ง (A whole person)

ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลหนึ่งบุคคลใดนั้น เราต้องพึงระลึกเสมอว่า เราได้เข้ามามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นทั้งคน เรามีได้เลือกติดต่อกับสัมพันธ์กับเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือลักษณะหนึ่งลักษณะใดของเขานั้นก็คือบุคคลไม่สามารถจะแบ่งแยกเรื่องความรู้ของเขาออกจากความสามารถของเขาได้หรือแยกความรู้ออกจากทักษะของเขาได้ หรือจากประสบการณ์ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือบุคคลจะมีลักษณะหลาย ๆ ประการประกอบขึ้นเป็นตัวของเขาไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางกายภาพ เรื่องทางจิตใจ เรื่องของการทำงาน เรื่องชีวิตส่วนตัว ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ฯลฯ แต่ละเรื่องมิได้แยกจากกัน แต่มีผลกระทบถึงกัน รวมผสมผสานเป็นตัวเขาเองทั้งหมด

3. พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนต้องมีสาเหตุ (Caused behavior)

บุคคลอาจได้รับการจูงใจ (Motivated) เหตุนี้เราจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงสาเหตุของพฤติกรรม อันได้แก่เรื่องความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจของบุคคล การที่บุคคลจะได้รับการจูงใจให้ทำงาน เขาจะต้องสร้างพฤติกรรมขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของเขาด้วยความคิดของเขาเอง มิใช่สร้างพฤติกรรมตามความคิดของผู้อื่น ดังนั้น ฝ่ายบริหารจึงควรจูงใจบุคคลด้วยการทำให้เขาเห็นว่าการทำงานแบบนั้นหรือพฤติกรรมนั้น ๆ จะเป็นหนทางทำให้ความต้องการของเขาได้รับการตอบสนองมากขึ้นหรือจะเป็นหนทางที่หลีกเลี่ยงการที่จะทำให้การตอบสนองความต้องการนั้นลดน้อยลง พลังของผู้บังคับบัญชาที่จะจูงใจจะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติงานเห็นว่า ฝ่ายผู้บังคับบัญชาสามารถควบคุมวิธีการที่จะได้รับการสนองความต้องการได้จริง เรื่องของการจูงใจนี้เป็นเรื่องที่ยากและยากในเวลาเดียวกัน ยากในแง่ของแนวความคิด แต่ว่ายากในแง่ของการปฏิบัติ

4. บุคคลทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Human dignity) เสมอกัน

เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางปรัชญามากกว่าเรื่องทางวิทยาศาสตร์ มนุษย์นับเป็นสัตว์ประเสริฐที่มีความคิด มีสมอง มีความรู้ผิดชอบชั่วดี มีวัฒนธรรม มีสามัญสำนึก เป็นสิ่งที่อยู่เหนือสรรพสัตว์ทั้งหลาย ดังนั้น การติดต่อกับมนุษย์ด้วยกัน จึงต้องปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ และตระหนักในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของเขา ไม่ว่าจะเขาจะเป็นใคร มีสถานภาพหรือฐานะอย่างไร เขาก็เป็นมนุษย์เหมือนกับเรา ซึ่งต่างก็มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของแต่ละคน เรื่อง ศักดิ์ศรีของมนุษย์ (Human dignity) เป็นรากฐานปรัชญา จริยศาสตร์และศีลธรรมที่จะบังเกิดผลดีในแง่มนุษยสัมพันธ์ การวิจัยหลายกรณีแสดงว่ามนุษย์ต้องการการยอมรับการให้เกียรติกันหรือการกระทำด้วยการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

5. มนุษย์ทุกคนมีแรงจูงใจ (Motivation) ต้องจูงใจผู้อื่นให้มีเจตคติตรงกัน มีจุดหมายร่วมกัน เพื่อจุดประสงค์ในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการจูงใจตนเองให้มีระเบียบและความรับผิดชอบเรื่องต่าง ๆ ที่วิฆามนุษย์สัมพันธ์ครอบคลุมเป็นการตอบสนองทั้งหมด

ของเอกัตบุคคลต่อพลังการจูงใจต่าง ๆ นั่นก็คือ การที่บุคคลในองค์การมีความสัมพันธ์กันตามที่เป็นอยู่เป็นเพราะเขาถูกกระตุ้น โดยพลังทางจิตวิทยา ทางสังคม และทางเศรษฐกิจซึ่งมีอำนาจที่จะกระตุ้นให้เขาทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ในลักษณะนั้น ๆ โดยเฉพาะ เมื่อเกิดมีการขัดแย้งในแรงจูงใจในคนงาน องค์การจะเกิดการแตกร้าง เป็นที่ประจักษ์ว่า ถ้าหัวหน้าและคนงานต่างก็มีแรงจูงใจที่เหมาะสมในการทำงานแล้วผลผลิตจะเพิ่มขึ้น

6. บุคคลต้องการที่จะติดต่อสื่อสาร (Communications) ได้แก่ การศึกษาวิธีการติดต่อสื่อสารเพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในกลุ่ม ให้กลุ่มได้มีความเห็นสอดคล้องกัน และมีความเข้าใจในตรงกัน การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญที่สุดขององค์การ เป็นกระบวนการถ่ายทอดข่าวสารและความคิด การเข้าใจในทำให้พฤติกรรมของกลุ่มรวมกันเข้าไปเป็นหนึ่งเดียว และยังเป็นพื้นฐานสำหรับการร่วมมือกันของกลุ่ม ถ้าไม่มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพธุรกิจก็ไม่อาจดำเนินไปได้ ผู้จัดการไม่สามารถจูงใจคนงาน ถ้าคนงานไม่สามารถสื่อสารกับฝ่ายโรงงานได้ เขาจะไม่สามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง ไม่มีทางที่มนุษยสัมพันธ์ในองค์การนั้นบังเกิดความพอใจได้

7. บุคคลมีความรับผิดชอบ (Responsibility) พื้นฐานความรับผิดชอบในงานองค์การก็คือ การทำให้งานสำเร็จโดยความพยายามร่วมกันของผู้ร่วมงาน

8. บุคคลต้องการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) คือ ความสามารถที่จะทำตัวของเขาให้รู้สึกเหมือนอยู่ในสภาพของผู้อื่น และรู้สึกเห็นใจต่อทัศนคติการจูงใจของคน การขาดการเอาใจเขามาใส่ใจเราเป็นสาเหตุแรกของการขัดแย้งในองค์การ การเอาใจเขามาใส่ใจเราเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้ไกล่เกลี่ยความแตกร้างของการขัดแย้งกันทางแรงงาน การเห็นใจหรือเข้าใจความต้องการของผู้อื่น (Empathization) การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ต้องศึกษาความแตกต่างของแต่ละบุคคลและตระหนักถึงปัญหาของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน

9. บุคคลต้องการผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน (Mutual interest) หมายถึง ผลประโยชน์ของคนทำงานในองค์การ กับผลประโยชน์ขององค์การนั้นๆ ซึ่งการที่คนจะเข้าไปทำงานในองค์การใดหรือการที่องค์การใดจะรับคนเข้าไปทำงานนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความรู้สึกหรือความเชื่อว่าคุณจะได้ประโยชน์จากอีกฝ่ายหนึ่ง

10. บุคคลต้องการการพัฒนาศักยภาพของตนให้ถึงขีดสุด (Self Development) ได้แก่ การศึกษาพัฒนาตนเองตามศักยภาพให้ดีที่สุดทั้งทางร่างกาย จิตใจ และบุคลิกภาพ เพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคมและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคมโดยส่วนร่วม รวมทั้งการดำรงชีวิตอย่างสันติสุขของตนเอง

11. บุคคลต้องการที่จะเรียนรู้และมีความรับผิดชอบ (Responsibility) ได้แก่ การเรียนรู้ ความรับผิดชอบตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติงานในการทำงานร่วมกันเพื่อให้งานนั้น บรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุด

โดยทั่วไปการศึกษาเรื่องมนุษยสัมพันธ์จะเกี่ยวข้องกับวิชา 3 วิชาคือ วิชาจิตวิทยา วิชา สังคมวิทยาและวิชาทางด้านมนุษยวิทยา

เกี่ยวกับทางด้านจิตวิทยา ต้องมีความเข้าใจมนุษย์ พฤติกรรม และแรงจูงใจที่เป็น ตัวกำหนดขวัญของบุคคลแต่ละกลุ่มคน นอกจากนั้นยังต้องมีความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้และ ปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดความเฉยเฉื่อยและแรงต้านทานการเปลี่ยนแปลงด้วย

เกี่ยวกับทางด้านสังคมวิทยา ต้องเข้าใจสภาพธรรมชาติ และหน้าที่ของกลุ่ม ความ หนาแน่นที่เป็นปีกแผ่นของกลุ่ม การแสดงเอกลักษณ์ของตนว่าอยู่ในกลุ่มใด แบบอย่างการกระทำ และความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน ลักษณะและรูปแบบต่างๆ ขององค์การหรือหน่วยงานใน ระบบสังคมที่ผู้ันั้นเกิดและเติบโตมา ทักษะของคนมีความเกี่ยวข้องกับภูมิหลังของครอบครัว

เกี่ยวกับทางด้านมานุษยวิทยา ต้องเข้าใจเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี วิถี ชาวบ้าน วัฒนธรรม กฎหมาย วินัยแห่งจรรยา ค่านิยมทางสังคมของคน เช่น ทำไมกรรมกรจึงมีทัศนคติต่าง จากข้าราชการ ทำไมคนในชนบทจึงมีพฤติกรรมแตกต่างจากคนในเมือง เกี่ยวกับแนวความคิดของ ลักษณะธรรมชาติองค์การนั้นเราอาจพิจารณาได้ว่าองค์การก็เป็นระบบทางสังคมอย่างหนึ่ง ที่ เกิดขึ้นได้โดยประสานผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเราจะเข้าใจได้ชัดเจน โดยอาศัยความรู้ทางด้าน สังคมวิทยา พฤติกรรมของบุคคลนั้นจะเป็นไปตามกฎทางจิตวิทยาและกฎทางสังคมด้วยพฤติกรรม ของบุคคลจะได้รับอิทธิพลจากแรงขับภายในตัวเองเท่าๆ กับได้รับอิทธิพลจากกลุ่ม ตามความเป็น จริงแล้ว ระบบทางสังคมสองแบบจะมีอยู่ในองค์การอย่างแยกกันไม่ออกนั่นก็คือ ระบบสังคมที่เป็น ทางการระบบหนึ่ง และระบบสังคมที่ ไม่เป็นทางการ อีกระบบหนึ่งแนวความคิดสำคัญประการ หนึ่งที่ต้องระลึกถึงเสมอก็คือระบบทางสังคม หรือองค์การนั้นมีได้อยู่นิ่งตายตัวเหมือนที่ปรากฏใน แผนภูมิองค์การ แต่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเสมอ และเป็นระบบเปิดด้วย ดังนั้นมนุษย์ สัมพันธ์จึงเป็นการผสมผสานของหลายๆ อย่างเข้าด้วยกัน เหมือนกับกาแฟ น้ำตาล ครีมเมื่อมีน้ำ ร้อนมาผสมเราจะ ได้กาแฟถ้วยหอม 1 ถ้วย

ในเรื่องหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องความชอบพอระหว่างบุคคลซึ่ง ความชอบพอระหว่างบุคคลเป็นผลการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและมีผลกำหนดพฤติกรรมทาง สังคมระหว่างกันในเวลาต่อมามนุษย์มีความปรารถนาที่จะให้คนชอบที่จะให้คนเสนหานี้ นอกจาก จะตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์แล้วยังบังเกิดผลกรรมทางบวกอย่างอื่นๆ ตามมาอีกมากมายบุคคลทั่วไปทราบเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงใฝ่พยายามหาสิ่งเหล่านี้ การใฝ่หาแสดงออก

ในรูปพฤติกรรมต่างๆ ตั้งแต่พฤติกรรมแต่งตัวสวยงาม การเอาอกเอาใจ การประจบประแจง การเสาะหาพระเครื่องที่เชื่อว่าสามารถบันดาลให้ได้รับความเมตตาและความชอบพอดลอดจนการทำเสน่ห์ต่างๆ ซัยพร วิชาวูธ (2525: 406-408 การวัดความชอบพอระหว่างบุคคลสามารถถามได้หลายวิธีเช่น

1. ถามความรู้สึก การถามที่ง่ายที่สุดและถามตรงไปตรงมาที่สุดให้ผู้ตอบเลือกตัวเลือกใดตัวเลือกหนึ่งซึ่งตรงกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่ออีกคนหนึ่ง ดังนี้

-ฉันรู้สึกจะชอบเขามาก
-ฉันรู้สึกจะชอบเขา
-ฉันรู้สึกค่อนข้างจะชอบเขา
-ฉันรู้สึกเฉยๆ
-ฉันรู้สึกค่อนข้างไม่ชอบเขา
-ฉันรู้สึกไม่ชอบเขา
-ฉันรู้สึกไม่ชอบเขามาก

การถามลักษณะเช่นนี้อย่าให้ตรงเกินไปนักเพราะผู้ตอบอาจตอบไม่ตรง แต่ถ้าผู้ตอบสามารถตอบได้ตรงๆ คงไม่มีปัญหาอะไร

2. ความห่างทางสังคม แทนที่จะถามความรู้สึกเราอาจถามพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งจะเลือกกระทำกับอีกบุคคลหนึ่งเช่นจะร่วมกิจกรรมกับเขาหรือไม่ จะไปเที่ยวกับเขาหรือไม่ จะชวนเขาไปบ้านหรือไม่ พฤติกรรมเหล่านี้แสดงความห่างทางสังคมไม่เท่ากันเราอาจนำพฤติกรรมทางสังคมเหล่านี้มาจัดเรียงเป็นมาตราความห่างทางสังคม

3. สังคมมิติ เทคนิควัดความชอบพอและการยอมรับระหว่างกันที่ใช้กันแพร่หลายมากคือ สังคมมิติ (Sociometry) วิธีการทดสอบง่ายและตรงไปตรงมาผู้ทดสอบได้รับการทดสอบจัดอันดับเพื่อนที่ชอบมากที่สุด หรือผู้ร่วมงานที่อยากทำงานร่วมกันมากที่สุดหรือผู้ร่วมงานที่ไม่อยากทำงานร่วมกันมากที่สุด 2-3 อันดับต่อจากนั้นก็นำข้อมูลการเลือกนี้ไปวิเคราะห์ว่าใครถูกเลือกมากที่สุด ใครถูกเลือกน้อยที่สุด คู่ใดมีการเลือกระหว่างกันและบุคคลต่างๆ ในกลุ่มเกาะกลุ่มกันอย่างไร ข้อมูลการเลือกนี้อาจนำมาแสดงในแผนภูมิสังคม (Sociogram)

องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์จะเกิดได้ต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ต้องมีความเข้าใจตนเอง
2. ต้องมีความเข้าใจบุคคลอื่น
3. ต้องยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น

ความเข้าใจตนเอง หมายถึง ความเข้าใจในความต้องการของตนเอง การรู้จักเด่นจุดด้อยของตนเอง การรู้จักจุดที่จะต้องปรับปรุงพัฒนาคน

การเข้าใจตนเอง เป็นลักษณะการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงว่าตนเองเป็นใคร มีความรู้ความสามารถทักษะ ประสบการณ์แค่ไหนระดับใด มีจุดแข็งคือความเก่งและจุดอ่อนคือความไม่เก่งในด้านใดบ้างเรื่องใดบ้าง การเข้าใจตนเองทำให้บุคคลเกิดการรู้สึกยอมรับในคุณค่าแห่งตน นับถือตนเองและรู้จักเข้าใจสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง สิ่งที่สำคัญในการเข้าใจตนเองจะช่วยให้เรารู้จักปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ดีมาก

ความเข้าใจบุคคลอื่น หมายถึง การที่เรารู้ถึงความต้องการหรือปัญหาของบุคคลอื่น บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้นๆ และธรรมชาติของคน

การเข้าใจสิ่งแวดล้อม เป็นการเรียนรู้ธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราและบุคคลอื่น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และมีส่วนสัมพันธ์กับมนุษย์สัมพันธ์ ได้แก่ สภาพการณ์เหตุการณ์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต ล้วนแต่มีอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันที่เป็นองค์กร สถาบันการศึกษา หน่วยงาน บริษัท ห้างร้าน โรงงาน รัฐบาล ศาสนา องค์กรระหว่างประเทศ ความรู้จากการเข้าใจสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาปรับใช้กับตัวเราในการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดีขึ้น

การเข้าใจบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ธรรมชาติของคน ความแตกต่างระหว่างบุคคลความต้องการของบุคคล แรงจูงใจของบุคคล สภาพสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดประโยชน์ ในการนำไปใช้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้นานัปการ เมื่อเราต้องการไปติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลใดเราต้องทราบก่อนว่าบุคคลนั้นชื่อใดเป็นใคร มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ทางด้านใดอยู่ในระดับใดชอบสิ่งใดไม่ชอบสิ่งใด โปรดปรานในสิ่งใดเป็นพิเศษ มีคุณลักษณะที่เด่นทางด้านใดบ้างเมื่อเรานำเอาบุคคลอื่นที่เราต้องการติดต่อสัมพันธ์มาพิจารณาว่า เรามีความเข้าใจในตัวเขาอย่างไร เรายอมรับในตัวเขาได้แค่ไหน เพื่อจัดระดับคุณค่าและความสำคัญของบุคคลที่เราจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์รวมทั้งการที่เรารู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ในการติดต่อสัมพันธ์กัน

ความแตกต่างของบุคคล หมายถึง ลักษณะที่ทำให้คนแต่ละคนไม่เหมือนกันซึ่งแต่ละคนย่อมมีความคิด จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ เจตคติ ประสบการณ์ต่างๆ กัน สิ่งที่ทำให้มนุษย์เราแตกต่างกันไม่เหมือนกันนั้นมาจากหลายสาเหตุด้วยกันอาจประมวลได้ดังนี้คือ รูปร่างหน้าตา (appearance) อารมณ์ (emotion)นิสัย (habit) เจตคติ (attitude) พฤติกรรม (behavior) ความถนัด (aptitude) ความสามารถ (ability) สุขภาพ (health)รสนิยม (taste)และสังคม (social) ความแตกต่างจากสาเหตุดังกล่าวเป็นสาเหตุให้มนุษย์ขัดแย้งกัน ไม่สามารถเข้ากันหรือสัมพันธ์กันได้หากขาดความรู้ความเข้าใจเกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามไม่เคารพสิทธิไม่ให้เกียรติเคารพนับถือในความ

แตกต่างกัน ถือว่าเป็นสิ่งธรรมดาสามัญทั่วไป ถ้าเราได้เข้าใจในเรื่องเหล่านี้แล้วความขัดแย้งก็จะลดน้อยลงหรือสามารถขจัดออกไปได้ความสัมพันธ์กับผู้อื่นก็จะดีขึ้น

นอกจากนี้แล้วองค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์มักจะเกี่ยวข้องกับเรื่อง พฤติกรรม การจูงใจ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม เจตคติ นิสัย ระบบสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยผสมผสานกันอย่างเหมาะสม เกิดเป็นพฤติกรรมที่น่าพึงพอใจแก่บุคคลอื่น ๆ ที่เรียกว่า “มนุษยสัมพันธ์”

องค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การที่จะเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีดังต่อไปนี้

1. **พฤติกรรมของคน (Human Behavior)** ในการอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นเพื่อความสุขในการดำเนินชีวิตหรือเพื่อการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นในหน่วยงานเราทุกคนต้องเข้าใจพฤติกรรมของคน

2. **การจูงใจ (Motivation)** เป็นแรงกระตุ้น เป็นพลังให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

3. **กลุ่มพวกในการปฏิบัติงาน (Team work)** ตามรูปแบบของปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างความเป็นมนุษย์ที่ดำรงตนด้วยการเคารพนับถือซึ่งกันและกันหรือเคารพนับถือในความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. **การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction)** ระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อหน่วยงานหรือองค์การ มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มๆ แบ่งแยกกลุ่มไปตามลักษณะของความต้องการ มีการต่อสู้แย่งชิงผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ที่มา: อำนวย แสงสว่าง (2544) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ กรุงเทพฯ อักษราพัฒนา

ข้อเสนอแนะมนุษยสัมพันธ์**ครั้งที่ 9****ปัจฉิมนิเทศ**

ประเภทของกิจกรรม สรุปเนื้อหา

ชื่อกิจกรรม ปัจฉิมนิเทศ

ระยะเวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปเนื้อหากิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม
2. เพื่อให้ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผ่านมา
3. เพื่อทำแบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

สื่อกิจกรรม

1. แบบสำรวจความคิดเห็นและความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 ชุด
2. แบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน จำนวน 20 ชุด
3. ปากกา จำนวน 20 ด้าม

การดำเนินกิจกรรม

1. ให้นักเรียนนั่งเป็นรูปตัวยู
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปออกมาพูดหน้าชั้น 5 คน ว่าได้อะไรจากการทำข้อเสนอแนะทั้ง 8 กิจกรรม ตามข้อเสนอแนะพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ครูแจกแบบสำรวจความคิดเห็นในการเข้าร่วมข้อเสนอแนะ ให้นักเรียนทำประมาณ 10 นาที เสร็จแล้วเก็บคืนทั้งหมด
3. ครูแจกแบบสอบถามมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนให้นักเรียนทำ เสร็จแล้วเก็บคืนทั้งหมด
4. ครูกล่าวปิดการอบรมและถ่ายภาพเป็นที่ระลึกร่วมกัน

แบบสำรวจความคิดเห็นในการเข้าร่วมข้อเสนอ

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ในการเข้าร่วมข้อเสนอตามความเป็นจริง เพื่อเป็น
ประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมในโอกาสต่อไป

ความคิดเห็นการเข้าร่วมกิจกรรม

1.
2.
3.
4.

ความคิดเห็นที่มีต่อผู้ดำเนินกิจกรรม

1.
2.
3.
4.

ความคิดเห็นที่มีต่อตนเองในการเข้าร่วมกิจกรรม

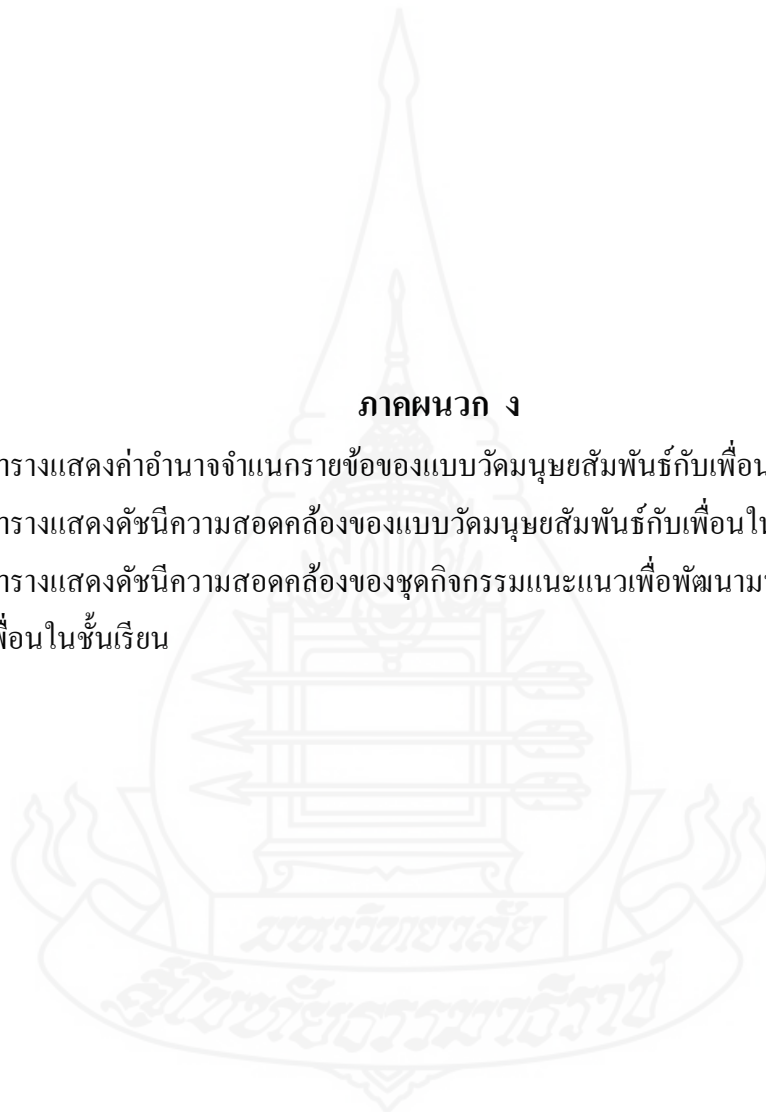
1.
2.
3.
4.

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1.
2.

ภาคผนวก ง

- ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน
- ตารางแสดงดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนรายชื่อ
- ตารางแสดงดัชนีความสอดคล้องของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

ตารางที่ 1 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน

ชื่อ	ค่าอำนาจจำแนก	ชื่อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	0.387	26	0.750
2	0.279	27	0.414
3	0.285	28	0.484
4	0.334	29	0.708
5	0.648	30	0.414
6	0.760	31	0.681
7	0.592	32	0.597
8	0.392	33	0.360
9	0.402	34	0.314
10	0.410	35	0.606
11	0.319	36	0.852
12	0.852	37	0.631
13	0.718	38	0.852
14	0.529	39	0.479
15	0.324	40	0.528
16	0.441	41	0.622
17	0.748	42	0.307
18	0.844	43	0.382
19	0.578	44	0.409
20	0.657	45	0.852
21	0.329	46	0.275
22	0.602	47	0.317
23	0.559	48	0.852
24	0.532	49	0.455
25	0.611	50	0.248

ค่า Cronbach's Alpha ของแบบวัดเท่ากับ 0.953

ตาราง 2 แสดงความสอดคล้องของแบบวัดเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนรายข้อ

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	1	1	1
4	1	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	1	1
6	1	1	1	1	1	1
7	1	1	1	1	1	1
8	1	1	1	1	1	1
9	1	1	1	1	1	1
10	1	1	1	1	1	1
11	1	1	1	1	1	1
12	1	1	1	1	1	1
13	1	1	1	1	1	1
14	1	1	1	0	1	0.8
15	1	1	1	1	1	1
16	1	1	1	1	1	1
17	1	1	1	1	1	1
18	1	1	1	1	1	1
19	1	1	1	1	1	1
20	1	1	1	1	1	1
21	1	1	1	1	1	1
22	1	1	1	1	1	1
23	1	1	1	1	1	1
24	1	1	1	1	1	1
25	1	1	1	1	1	1

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
26	1	1	1	1	1	1
27	1	1	1	1	1	1
28	1	1	1	1	1	1
29	1	1	1	1	1	1
30	1	1	1	1	1	1
31	1	1	1	1	1	1
32	1	1	1	1	1	1
33	1	1	1	1	1	1
34	1	1	1	1	1	1
35	1	1	1	1	1	1
36	1	1	1	1	1	1
37	1	1	1	1	1	1
38	1	1	1	1	1	1
39	1	1	1	1	1	1
40	1	1	1	1	1	1
41	1	1	1	1	1	1
42	1	1	1	1	1	1
43	0	1	1	1	1	0.8
44	1	1	1	1	1	1
45	1	1	1	1	1	1
46	1	1	1	1	1	1
47	1	1	1	1	1	1
48	1	1	1	1	1	1
49	1	1	1	1	1	1
50	1	1	1	1	1	1

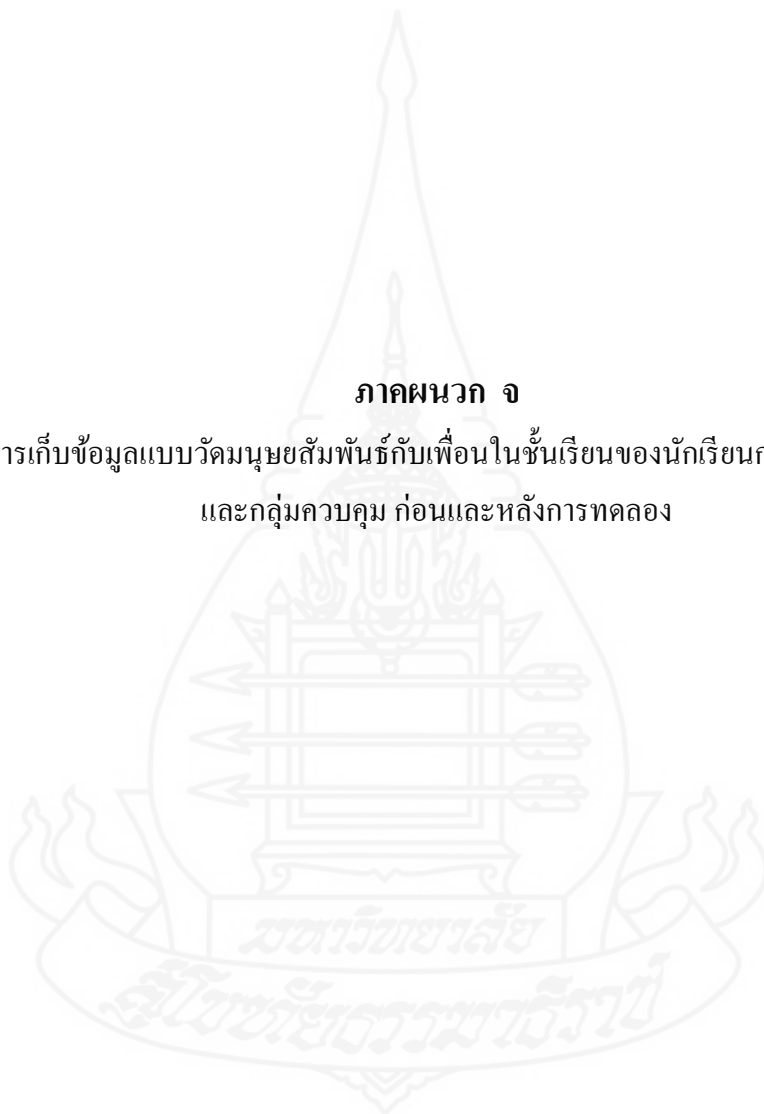
ตาราง 3 แสดงความสอดคล้องของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานุชนสัมพันธ์กับเพื่อน
ในชั้นเรียน

กิจกรรมที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	0	1	0.8
4	0	1	1	1	1	0.8
5	1	1	1	1	1	1
6	1	1	1	1	1	1
7	1	1	1	1	1	1
8	1	1	1	1	1	1
9	1	1	1	1	1	1

ภาคผนวก จ

การเก็บข้อมูลแบบวัดมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง (ก่อนการทดลอง)

นักเรียน คนที่	ค่าคะแนนมนุษยสัมพันธ์			ค่าร้อยละ			ค่าเฉลี่ย
	ด้านที่ 1 การเข้าใจ ตนเอง (120 คะแนน)	ด้านที่ 2 การเข้าใจ ผู้อื่น (90 คะแนน)	ด้านที่ 3 การจูงใจ ผู้อื่น (90 คะแนน)	ด้านที่ 1 การเข้าใจ ตนเอง	ด้านที่ 2 การเข้าใจ ผู้อื่น	ด้านที่ 3 การจูงใจ ผู้อื่น	
1	70	60	62	58.33	66.67	68.89	64.63
2	72	65	60	60.00	72.22	66.67	66.30
3	79	52	55	65.83	57.78	61.11	61.57
4	75	62	65	62.50	68.89	72.22	67.87
5	69	68	68	57.50	75.56	75.56	69.54
6	75	60	65	62.50	66.67	72.22	67.13
7	73	68	52	60.83	75.56	57.78	64.72
8	77	70	56	64.17	77.78	62.22	68.06
9	81	75	76	67.50	62.50	84.44	78.43
10	79	60	62	65.83	66.67	68.89	67.13
11	81	70	70	67.50	77.78	77.78	74.35
12	78	60	58	65.00	66.67	64.44	65.37
13	87	72	75	72.50	80.00	83.33	78.61
14	77	68	70	64.17	75.56	77.78	72.50
15	86	62	62	71.67	68.89	68.89	69.81
16	76	62	75	63.33	68.89	83.33	71.85
17	74	68	68	61.67	75.56	75.56	70.93
18	76	65	70	63.33	72.22	77.78	71.11
19	70	62	68	58.33	68.89	75.56	67.59
20	68	70	72	56.67	77.78	80.00	71.48
ค่าเฉลี่ย	76.15	64.95	65.45	63.46	72.17	72.72	69.45

กลุ่มทดลอง (หลังการทดลอง)

นักเรียน คนที่	ค่าคะแนนมนุษยสัมพันธ์			ค่าร้อยละ			ค่าเฉลี่ย
	ด้านที่ 1 การเข้าใจ ตนเอง (120 คะแนน)	ด้านที่ 2 การเข้าใจ ผู้อื่น (90 คะแนน)	ด้านที่ 3 การจูงใจ ผู้อื่น (90 คะแนน)	ด้านที่ 1 การเข้าใจ ตนเอง	ด้านที่ 2 การเข้าใจ ผู้อื่น	ด้านที่ 3 การจูงใจ ผู้อื่น	
1	85	65	66	70.83	72.22	73.33	72.13
2	91	73	64	75.83	81.11	71.11	76.02
3	85	54	58	70.83	60.00	64.44	65.09
4	98	80	71	81.67	88.89	78.89	83.15
5	92	72	72	76.67	80.00	80.00	78.89
6	86	62	71	71.67	68.89	78.89	73.15
7	75	73	58	62.50	81.11	64.44	69.35
8	81	76	60	67.50	84.44	66.67	72.87
9	105	80	84	87.50	88.89	93.33	89.91
10	84	65	67	70.00	72.22	74.44	72.22
11	96	79	78	80.00	87.78	86.67	84.81
12	84	62	61	70.00	68.89	67.78	68.89
13	106	84	83	88.33	93.33	92.22	91.30
14	99	72	73	82.50	80.00	81.11	81.20
15	98	67	65	81.67	74.44	72.22	76.11
16	96	67	80	80.00	74.44	88.89	81.11
17	100	75	72	83.33	83.33	80.00	82.22
18	92	69	74	76.67	76.67	82.22	78.52
19	91	75	73	75.83	83.33	81.11	80.09
20	85	74	77	70.83	82.22	85.56	79.54
ค่าเฉลี่ย	91.45	71.20	70.35	76.21	79.11	78.17	77.83

กลุ่มควบคุม (ก่อนการทดลอง)

นักเรียน คนที่	ค่าคะแนนมนุษยสัมพันธ์			ค่าร้อยละ			ค่าเฉลี่ย
	ด้านที่ 1 การเข้าใจ ตนเอง (120 คะแนน)	ด้านที่ 2 การเข้าใจ ผู้อื่น (90 คะแนน)	ด้านที่ 3 การจูงใจ ผู้อื่น (90 คะแนน)	ด้านที่ 1 การเข้าใจ ตนเอง	ด้านที่ 2 การเข้าใจ ผู้อื่น	ด้านที่ 3 การจูงใจ ผู้อื่น	
1	72	62	60	60.00	68.89	66.67	65.19
2	74	60	62	61.67	66.67	68.89	65.74
3	82	56	60	68.33	62.22	66.67	65.74
4	78	60	64	65.00	66.67	71.11	67.59
5	70	66	65	58.33	73.33	72.22	67.96
6	72	62	62	60.00	68.89	68.89	65.93
7	70	65	60	58.33	72.22	66.67	65.74
8	75	72	62	62.50	80.00	68.89	70.46
9	85	74	70	70.83	82.22	77.78	76.94
10	86	62	64	71.67	68.89	71.11	70.56
11	90	72	68	75.00	80.00	75.56	76.85
12	75	62	62	62.50	68.89	68.89	66.76
13	85	70	72	70.83	77.78	80.00	76.20
14	75	65	68	62.50	72.22	75.56	70.09
15	82	68	64	68.33	75.56	71.11	71.67
16	85	60	70	70.83	66.67	77.78	71.76
17	80	62	65	66.67	68.89	72.22	69.26
18	82	66	68	68.33	73.33	75.56	72.41
19	72	64	65	60.00	71.11	72.22	67.78
20	75	68	70	62.50	75.56	77.78	71.94
ค่าเฉลี่ย	78.25	64.80	65.05	65.21	72.00	72.28	69.83

กลุ่มควบคุม (หลังการทดลอง)

นักเรียน คนที่	ค่าคะแนนมนุษยสัมพันธ์			ค่าร้อยละ			ค่าเฉลี่ย
	ด้านที่ 1 การเข้าใจ ตนเอง (120 คะแนน)	ด้านที่ 2 การเข้าใจ ผู้อื่น (90 คะแนน)	ด้านที่ 3 การจูงใจ ผู้อื่น (90 คะแนน)	ด้านที่ 1 การเข้าใจ ตนเอง	ด้านที่ 2 การเข้าใจ ผู้อื่น	ด้านที่ 3 การจูงใจ ผู้อื่น	
1	75	64	64	62.50	71.11	71.11	68.24
2	76	62	66	63.33	68.89	73.33	68.52
3	85	65	62	70.83	72.22	68.89	70.65
4	82	66	68	68.33	73.33	75.56	72.41
5	74	70	68	61.67	77.78	75.56	71.67
6	76	65	65	63.33	72.22	72.22	69.26
7	75	68	66	62.50	75.56	73.33	70.46
8	80	75	65	66.67	83.33	72.22	74.07
9	88	76	72	73.33	84.44	80.00	79.26
10	90	65	68	75.00	72.22	75.56	74.26
11	92	75	72	76.67	83.33	80.00	80.00
12	82	66	65	68.33	73.33	72.22	71.30
13	87	68	74	72.50	75.56	82.22	76.76
14	82	68	72	68.33	75.56	80.00	74.63
15	87	72	67	72.50	80.00	74.44	75.65
16	90	65	72	75.00	72.22	80.00	75.74
17	83	68	68	69.17	75.56	75.56	73.43
18	85	70	70	70.83	77.78	77.78	75.46
19	82	66	68	68.33	73.33	75.56	72.41
20	84	70	72	70.00	77.78	80.00	75.93
ค่าเฉลี่ย	82.75	68.20	68.20	68.96	75.78	75.78	73.50

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายจักรคุณย์ มนตรีกุล ณ อยุธยา
วัน เดือน ปีเกิด	28 กรกฎาคม 2512
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	วท.บ. (จิตวิทยา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2539 ประกาศนียบัตรบัณฑิต (การจัดการและการประเมินโครงการ) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2545 ศษ.บ. (การแนะแนว) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2550 ศษ.บ. (การวัดและประเมินผลทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2553 ศษ.บ. (การศึกษานอกระบบ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2554 ศษ.ม. (การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2558
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ตำแหน่ง	ครูแนะแนว

